STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03368

GEZAMELTE LIEDER

Morris Rosenfeld

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

געזאַמעלטע ליעדער

פון

מארריס ראזענפעלד.

COLLECTION OF POEMS

BY

MORRIS ROSENFELD.

1906

SECOND EDITION

ארויסגעגעבען פון דער

אינטערנאַציאנאַלער ביבליאָטהעק פערלאַג קאָמפּאַני,

23 דואיין סטריט, ניו יאָרק.

Copyright, 1904

By The International Library Publishing Co

ארויסגעבערס פארווארט

מיט דער יעצטיגע אויסגאבע „געזאמעלטע ליעדער פון מאררים ראזענפעלד", האבען מיר ווידער געצייגט דעם אידיש־לעזענדען פובליקום אונזער אויפריכטיגע און דורכאויס עהרליכע מיינונג צו ברענגען אויף דעם אידישען ביכערמארק די בעסטע און שעהנסטע ליטעראטור. עס בלייבט אלזא א'ן אנערקענטער פאקט, אז די „אינטערניישאנאל לייברערי פאבלישינג קאמפאניע" איז פארלויפיג די איינציגע אידישע פאבלישינג הויז אין אמעריקא און רוסלאנד, וואס האט גענומען אויף זיך די ריעזיגע און ריזיקאלישע אויפגאבע צו שאפען א געוועהלטע קלאס לעזער פיר א ערשטע קלאסע ליטעראטור אין מאמע־לשון.

ווען דיעזער פערלאג איז מיט עטליכע יאהר צוריק צום ערשטען מאל ערשיענען מיט זיינע פאאר ערנסטע אידישע ביכלאך, האט ער זיך פערלארען אין דעם גרויסען ים פון אללערהאנד שונד, וואס האט דאן גערוישט און געשטורמט אין גאנץ אמעריקא, און וועלכער האט איינגעשלונגען איז זיך כמעט אללע אידישע לעזער. עס האט אויסגעזעהען זעהר טרויעריג פיר אונז און מיר האבען שיער פערצווייפעלט. דאך די נאטור־געזעטצע, אז דאס געזונדע און קרעפטיגע זאל איבערלעבען דאס קראנקהאפטע און שוואכע, האבען ריכטיג אויסגעהאלטען. די קרעפטיגע און קערן־געזונדע ביכער פון אונזער פערלאג האבען מנצח געוועזן די פערדארבענע און פערדערבליכע שרייבעריי — מיר האבען געזיעגט.

די שוויריגקייט וואס דיעזע פאבלישינג הויז האט געהאט און האט נאך ביז א געוויסען גראד יעצט אויך אין דורכשלאגען

א פרייען, אונגעשטערטען וועג צו אלע אידישע לעזער אהן אויסנאהמע, איז א דאפעלטע : ערשטענס, דער קאמפף נעגען שונד, וועלכער האט זיך אזוי שטארק איינגעווארצעלט אין דיא מוחות פון פיעלע אידישע לעזער; צווייטענס — און דאס איז דיא הויפט־שוויריגקייט — צו דערוועקען דיא אידישע פרעססע פון דיעזען לאנד, זיא זאל אונזערע ווערק רעצענזירען — אזוי וויא, לחבדיל, דיא גוים טהוען — און צייגען דער וועלט דעם גרויסען פארטשריט פון אונזער מוטטער־שפראכע און דיא גרויסע נוטצען וואס אונזער פערלאג האט געבראכט פיר אידען איבעראל, וואו מיר האבען זיי נור געקענט דערגרייכען. דיעזער פארווארט איז ניט קיין אדווערטייזמענט און מיר ווילען דא ניט אויסרעכענען דיא וויכטיגע ווערקע פון אונזער קאטאלאג מיט וועלכען מיר מעגען שטאלצירען; דיעזע צייליגען זיינען מעחר א'ן אפיעל צו דיא אינטעליגענטע אידישע לעזער, אלס א רעקלאמע פיר אונז אליין און מיר ווילען בלויז דערמאהנען, דאס ווען מיר וואלטען נאר ארויסגעגעבען אין אידיש „דיא קולטור־געשיכטע" דיא געשיכטע פון „דיא גרויסע פראנצויזישע רעוואלוציאן", „יציאת מצרים", דיא ביאגראפיעס פון „אריסטאטעל", „רמב"ם", „ר' סעדיה גאון", „ר' ישראל בעל שם טוב" און ענדליך דיא גרויסע זשעניאלע, וועלט וועלט־בעריהמטע „געזאמעלטע ליעדער פון מאררים ראזענפעלד", וואלטען מיר אויך געמעגט אפעלירען צו דער סימפאטהי פון דיא אידישע לעזער און צו דיא אידישע פרעססע זיא זאל אונז געבען דיא ריכטיגע אנערקענונג וואס מיר פערדיענען.

סיי וויא סיי אבער זיינען מיר שטאלץ אויף אונזער ענערגישע, אונערמיעדליכע ארבייט, וועלכע האט כמעטביידע שוויריגקייטען בייגעקומען. דיא „אינטערנייישאנאל לייברערי פאבלישינג קאמפאני" שטעהט יעצט אין פערבינדונג מיט אלע בוכהאנדלונגען אין דער וועלט און דיא פרעססע הויבט אונז אויך אן צו שענקען מעהר אויפמערקזאמקייט און וועט האפענטליך אנערקענען אונזער גרויסע אויפאפפערונג פון צייט, מיח און געלד צו גונסטען פון אונזער פאלק.

ד י א   א ר ו י ס ג ע ב ע ר.

אין חדר, וואו ער האט געלערנט אביסעל תנ"ך און גמרא. אויסער דיזע געגענשטענדע האט ער אביסעל געלערנט פויליש און דייטש.

אין 1882, דאס יאהר פון דער גרויסער אידישער אויסוואנ־דערונג פון רוסלאנד, איז אויך ראזענפעלד געווארען אנגעשטעקט מיט דעם גייסט פון וואנדערן, און אין דעם האט ער ארויסגעוויזען דיא אונרוהיגע נאטור פון דעם דיכטער. ער איז אוועק נאך אמסטערדאם, האללאנד, און אין דריי מאנאטען ארום איז ער פון דארטען אוועק נאך אמעריקא און איז נאך א קורצער פערוויילונג געקומען צוריק; אין 1883 איז ער געגאנגען נאך לאנדאן, ענגלאנד, און אויך פון דארטען איז ער נאך א קורצער צייט (6 מאנאטען) געקומען צוריק אין פוילען. אין לאנדאן איז ער דעם זעלביגען יאהר וויעדער געקומען און האט זיך דארטען בעזעצט. אום זיך און זיין פאמיליע (ער איז שוין דאן געווען פערהייראטה) צו ערנעהרען, האט ער זיך דארטען גענומען צו שניידעריי און איז געווארען א'ן ארבייטער אין דיא „סוועט שאפס". זיין לאגע אין לאנדאן איז איהם ניט געפעלען געווארען און ער איז נאך דריטהאלבען יאהר, אין 1886, אוועק נאך ניו יארק, וואו ער געפינט זיך ביז היינטיגען טאג. היער, וויא אין ענגלאנד, האט ער זיך עטאבלירט אלס „סוועט שאפ" שניידער.

ראזענפעלד'ס מוזע האט זיך צום ערסטען מאל אויסגעדריקט אין שריפט אין זיין זעכצעהן־יעהריגען אלטער. מיט פינף או צוואנ־ציג יאהר צוריק האט ער פערפאסט א געדיכט, וועלכעס ער האט בעטיטעלט: „דיא זעלנעריי". דיזעס געדיכט איז קיינמאל ניט ערשיענען אין דרוק, אבער עס איז געווען דאס ערסטע, וואס ער האט געשריעבען. זייענדיג אין לאנדאן, ערצעהלט מיר דער דיכטער, האט ער געשריעבען פיעלע געדיכטע, וועלכע זיינען עבענפאלס קיינמאל ניט געדרוקט געווארען, אבער זיי האבען צירקולירט אונטער דעם עולם. זיי זיינען געווען ליעדער צום זינגען.

זיין ווירקליכע דיכטער־קאריערע האט ראזענפעלד אנגעפאנגען ערסט נאך זיין בעזעצען זיך אין אמעריקא. גלייכצייטיג מיט זיין

פאָרוואָרט

דער מייסטער פון דיזען ווערק האָט מיך, זינדיגען פראָזאַ־שרייבער, איינגעלאַדען צו שרייבען אַ פאָרוואָרט. ער גלויבט אין דעם אַלטען ווערטעל, אַז „אַ ספר אָהן אַ הקדמה איז וויא אַ גוף אָהן אַ נשמה." אבער דיזעס ווערק אָהן אַ הקדמה קען נאָר זיין אַ נשמה אָהן אַ גוף... דען וואָס איז פּאָעזיע, אויב ניט נשמה? און וואָס איז אַ פּראָזאַאישער פירוש אויף איהר, אויב ניט אַ שטיק חומר?

זאָל זיין וויא עס וויל, דעם דיכטער'ס איינלאַדונג נעהם איך אָן. איך טהו עס ניט בלויז צו בעפריעדיגען ז י י ן פערלאַנג, נאָר אויך מ י י נ ע ם. עס איז אַ געגוס פיר מיין פעדער צו בעריהרען אַ ווערק, וועלכעס איז פערבונדען מיט דעם פאָרטשריט פון דער אידיש־דייטשער ליטעראַטור אין אַמעריקאַ.

מיין טהעמאַ פיר דיזעס פאָרוואָרט איז: מאָררים ראָזענפעלד און זיין פּאָעזיע. זאָל דאָס פּובליקום, וואָס לעזט דיא פאָרליעגענדע געדיכטע, וויסען מיט ועמען און מיט וואָס עס האָט צו טהאָן.

מאָררים (משה יעקב) ראָזענפעלד איז געבאָרען געוואָרען דעם 28טען דעצעמבער 1862 אין באָקשאַ, אַ דאָרף דריי מייל ווייט פון סעני, סובאלקער גובערניע, פוילען. זיין זיידע, זיין פאטער און פיעלע אַנדערע, וועלכע האָבען געהערט צו זיין פאַמיליע, זיינען געוועזען פעכטער פון פיש־טייכען. ווען ער איז נאָך געוועזען אַ קינד האָבען זיינע עלטערן איבערגעצויגען נאָך ווארשאַ. וויא אַלע אידישע קינדער פון יענער צייט האָט ער געקריגען זיין ערציהונג

ארבייט אין דיא שניידער־שאפּס האט ער אנגעפאנגען זיין ארבייט פיר דיא היעזיגע צייטונגס־שאפּס... דאס ערסטע געדיכט, וואס ער האט פערפאסט אין דיעזען לאנד, איז געוועזן בעטיטעלט „דאס יאהר 1886“ און איז געדרוקט געווארען דעם 27טען דעצעמבער 1886 אין דער „ניו יארקער יודישער פאלקסצייטונג“. זייט דאן זיינען פון איהם אפט ערשיענען געדיכטע אין פערשיעדענע יודישע צייטשריפטען, וועלכע זיינען היער ארויסגעגעבען געווארען, און ער האט זיך באלד געמאכט א נאמען. ער איז צו יענער צייט געוועזן זעהר ווילקאמען, וייל אמת׳ע דיכטונג אין אידיש איז אין אמעריקא דאן געוועזן א נייעס. דער בעגריף האט אין אונזערע קרייזען דאן געהערשט, דאס דיכטונג איז אלעס, וואס איז פערפאסט אין גראמען. דיזען בעגריף האבען דאן געהאט ניט נאר גאנץ אונוויסענדע פערזאנען, נאר אויך מענשען, וועלכע האבען זאנסט געקענט שרייבען. מעהרערע פון אונזערע יעצטיגע גוטע פראזא־שרייבער האבען זיך דאן אבגעגעבען מיט שרייבען „פאעזיע“, מיינענדיג אז אלעס איז פאעזיע, וואס איז געשריעבען אין גראמען. עס איז ניט געוועזן, ווער עס זאל זיי דערמאהנען, אז פאעזיע (וויא וואלטער זאגט) איז דיא מוזיק פון דער זעעלע און אז עס קען זיין פאעזיע אהן גראמען און גראמען אהן פאעזיע. ווען עס האבען זיך אנגעהויבען בעווייזען ראזענפעלד׳ס געדיכטע אין אונזערע צייטונגען האט מען אין דער אידישער פרעסע פון דיזען לאנד ערסט אנגעפאנגען צו זעהן צוזאמען מיט גראמען אויך פאעזיע. עס איז, אמת, צו יענער צייט שוין איז אין דיעזען לאנד געוועזן דער אונפערגעסליכער עדעלשטאדט; אבער ער האט זיך נאך דאן ניט געלאזען הערען, און אויסער דעם האט ער קיינמאל ניט געהאט ראזענפלד׳ס פאטישען שוואונג.

צעהן יאהר האט דער דיכטער געארבייטעט אין דיא שניידער־שאפּס, ניט האבענדיג קיין אנדער קוועלע פיר חיונה, און זייט ביי זייט מיט דער נאדעל האט אויך פלייסיג געארבייטעט זיין פעדער. דיא געדיכטע, וועלכע ער האט אין דעם פערלויף פון דיזער צייט פערפאסט, זיינען פיעל און צווישען זיי געפינען זיך דיא הויפּט

שעפּפונגען פון זיין טאַלאַנט. עס איז געווען אין דער צייט פון זיין שניידער־קאַריערע, דאָס ער האָט געשריעבען זיינע ארבייטער־געדיכטע, וועלכע האָבען איהם געמאַכט אזוי פּאָפּולער. דיזע געדיכטע זיינען געשריעבען מיט א׳ן אונגעוועהנליכען פייער, אָנגעצונדען פון א דאָפּעלטער קרענקונג; דען אַלס ארבייטער האָבען איהם געקוועלט צוויי זאַכען: דיא דריקענדע ארבייט אין דעם קלעגליכען „סוועט שאָפּ“ און דער געדאַנק, דאָס ער, וועלכער איז בערופען צו זיין אַ מייסטער פון דער פעדער, זאָל זיין אַ שקלאַף פון דער נאָדעל! צו פערווערטהען דיא קראַפט פון זיין פעדער איז איהם צו יענער צייט געווען אונמעגליך. ביז אַכט—ניין יאהר צוריק איז דיא אידישע פּרעסע אין דיזען לאַנד געווען מאַטעריעל אין אַ קלעגליכער לאַגע. אַרויסגעבער זיינען געווען אָרים און שרייבער זיינען געווען קלעגליך בעלוינט. אויסערדעם האָבען געקריגען געצאָהלט נאָר אָנגעשטעלטע; אויסווערטיגע שרייבער האָבען מיטגעאַרבייט אומזיסט. פיר יאהרען האָט ראָזענפעלד געגעבען זיינע געדיכטע צו צייטונגען אָהן אירגענד וועלכע בעלוינונג; און ווען עס האָט זיך אונטערגערוקט דיא צייט, ווען מען האָט שוין אויסווערטיגע שרייבער אָנגעהויבען וויא עס איז צו צאָהלען, האָט ער ווען־ניט־ווען בעקומען אַ דאָלאַר פיר אַ געדיכט. וויא אָרים דער שרייבער־פאַך איז דאַן געווען האָט דער דיכטער דאָך געשטרעבט צו ווערען א בעל־מלאכה פון דער פעדער. דאָס איז איהם אין יענער צייט ניט געלונגען. אין וועג איז איהם געשטאַנען דער קליינער געברויך פון צייטונגען פיר פּאָעזיע, און צו שרייבען פּראָזאַ האָט ער זיך געהאַלטען אונפעהיג. אין דעם קאַמפּף צו זוכען פּרנסה פון זיין געבאָרענעם טאַלאַנט האָט ער צייטענווייז אונטערבראָכען זיין אַרבייט אין דיא שניידער־שאַפּס און האָט געוואַנדערט איבער שטעדט וויא אַ טרובאַדור, פּאָרצורלעזען און פּאָרצוזינגען זיינע געדיכטע; ער האָט זיך אויך אָנגעטהאָן כחות און האָט פערזוכט אַרויסצוגעבען זאַמלונגען פון זיינע געדיכטע. דיזעביידע בעמיהונגען זיינען געבליבען אָהן ערפאָלג. פון דיא זאַמלונגען, וועלכע ער האָט אַרויסגעגעבען זיינען געווען: „דיא גלאָקקע“ (1888) און דיא „בלומענקעטטע“ (1890).

ערביטערט איבער זיין שיקזאַל האָט ראָזענפעלד אין 1894 אַרויסגעגעבען אַ וואָכענבלעטעל מיט דעם טיטעל „דער אשמדאי“, אין וועלכען ער האָט אונבאַרמהערציג אָנגעגריפען ניו יאָרקער אידישע אַרויסגעבער און שרייבער. די קריטיקען, וועלכע ער האָט דאָרטען געשריעבען האָבען אַרויסגעוויעזען ניט וועניג קונסט, אָבער אין זיי איז געווען צו פיעל גאַל מען זאָל זיי קענען בעטראַכטען אַלס אונפּאַרטייאיש און גערעכט. דאָס בלעטיל האָט אַרויסגעוויעזען די רייצבאַרע נאַטור פון דעם דיכטער אין איהר פולכמער געשטאַלט. דאָס בעסטע און דאָס ריינסטע אין דעם „אשמדאי“ איז געווען זיין געדיכט „לאַטוטים“ (דער פליקער), וועלכעס איז געווען אַן אַנטוואָרט צו געוויסע שרייבער, וואָס האָבען איהם גענעקט, איהם אויפגעוואָרפען מיט די נעמען „שניידער“, „לאַטוטים“. דיזעס געדיכט איז געבליעבען אונשטערבליך אין די מוחות פון זיינע געגנער. כאַראַקטעריסטיש איז געווען דאָס מאָטטאָ, וואָס האָט בעגלייטעט דעם טיטעל פון דיזען בלעטעל. דיזעס איז געווען דער ביבלישער פּערז „הך הכפתור וירעשו הספים“ (עמוס ט׳ א׳) מיט דער ניט־ווערטליכער איבערזעצונג אין אידיש: „האַק אין מאַרדע אַז די צייהנער זאָלען טרעטשטשען“!

אין 1897 האָט ראָזענפעלד אַרויסגעגעבען אַ בעדייטענדע זאַמלונג פון זיינע געדיכטע מיט דעם טיטעל „דאָס ליעדער־בוך“. די אונטערנעהמונג האָט ניט געהאַט קיין מאַטעריעלען ערפאָלג— דעם ערפאָלג, וועלכען ער האָט דאַן געזוכט — און דער דיכטער איז געווען אין אַ פערצווייפעלטער לאַגע. ער האָט זיך געזעהען פעראורטהיילט צו אַ קוואַלפאַלען לעבען ביי דער שניידעריי, און ער וואָלט ביי דיזען אונגליקליכען פאַך פערבליעבען ביז היינטיגען טאָג, ווען אַ גליקליכער צופאַל וואָלט איהם דערפון ניט בעפרייט.

קורץ נאָך דער ערשיינונג פון דעם „ליעדער־בוך“ האָט ראָזענפעלד אויף זיך געצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון לעאָ וויענער, פּראָפעסאָר פון סלאַווישע שפּראַכען פון האַרוואַרד אוניווערזיטעט אין קעמברידזש, מאַסס. דיזער פּראָפעסאָר איז הינגעריסען געוואָרען פון דעם דיכטער׳ס טאַלאַנט און ער האָט בע־

שלאסען בעקאנט צו מאכען זיין דיכטונג אויסערהאלב דעם אידיש־שפרעכענדען קרייז. דיזען בעשלוס האט ער אויסגעפיהרט דעם פאלגענדען יאהר, ווען ער האט ארויסגעגעבען א זאמלונג פון ראזענפעלד'ס געדיכטע מיט ענגלישע איבערזעצונג בעטיטעלט "SONGS FROM THE GHETTO" (באסטאן, 1898). *) דיזע זאמלונג האט געמאכט א רושם אין דיא ענגליש־שפרעכענדע ליטעראַרישע קרייזען און האט ארויסגערופען פון דער פרעסע פון לאנד בעוואונדערונג פיר ראזענפעלד'ס מוזע. זייט דאן איז דיא מאטעריעלע לאגע פון דעם דיכטער געווארען בעדייטענד בעסער. עס האבען זיך געפונען וואהלטהעטיגע פריינדע פון ליטעראטור, וועלכע האבען איהם געשטעלט אויף דיא פיס. דורך דיא אנ־ערקענונג, וועלכע ער האט געקריעגען פון ניט־אידישע קרייזען איז זיין נאמען אויך געשטיעגען אונטער אידען. ער האט זיך געזעגענט מיט דעם „סוועט שאפ" און פיר זיין וויטערע בעשעפטיגונג האט ער זיך געוועהלט צייטונג־שרייבעריי, צו וואס עס איז איהם דורך זיין געשטיעגענע רעפוטאציאן געווען לייכטער צוצוקומען. ער האט ענטדעקט, אז ער בעזיצט אויך דיא פעהיגקייט צו שרייבען פראזא און ער איז אריין אין דיא אידישע זשורנאליסטען גילדע.

דיא "SONGS FROM THE GHETTO" האבען ראזענפעלד'ן בעקאנט געמאכט ניט נאר אין אמעריקא, נאר אויך אין אייראפא. זיי האבען איהם געמאכט אן אינטערנאציאנאלע רעפוטאציאן. ליטעראַרישע קרייזען אין דייטשלאנד, פראנקרייך, עסטרייך און אנדערע לענדער האבען אנגעפאנגען צו אינטערעסירען זיך מיט זיינע געדיכטע, וועלכע זיינען פיר זיי געווארען צוגענגליך דורך וויענער'ס איבערזעצונג.

זייט די ערשיינונג פון די "SONGS FROM THE GHETTO"

---

*) אין דיעזער זאממלונג קומט דער אידישער טעקסט אין דייטשע בוכשטאבען פיר דיא נוטצען פון דיא, וואס קענען דייטש. דיא איבער־זעצונגען אין פראזא, אבער זיי זיינען שעהן און קרעפטיג

זיינען ראָזענפעלד'ס געדיכטע בעשפּראָכען געוואָרען אין פערשיעדענע אייראָפּעאישע לענדער און איבערזעצט געוואָרען אין מעהרערע אייראָפּעאישע שפּראַכען. אין 1899 איז איבער דעם דיכטער ערשינען א לאַנגער ארטיקעל אין ”LE TEMPS“ פון פּאַריז מיט אַן איבערזעצונג פון זיין געדיכט „סוועט שאָפּ“. שפּעטער, (אין אויגוסט דעם 1טען, 1902) איז ערשיענען אַן ארטיקעל איבער איהם מיט איבערזעצונגען פון מעהרערע פון זיינע געדיכטע אין דער פראַנצויזישער מאָנאַטשריפט ”REVUE DE PARIS“ בעזאָנדערס גרויס איז דיא אויפמערקזאַמקייט, וועלכע דיא ליטעראַרישע וועלט האָט איהם געשענקט אין דייטשלאַנד און עסטרייך. אין בערלין האָט בערטהאָלד פייוועל ארויסגעגעבען אַ בעדייטענדע זאַמלונג פון זיינע געדיכטע אין דייטשער איבערזעצונג מיט דעם טיטעל „ליעדער דעם געטטאָ“. דיעזער איבערזעצער איז געוועזען אזוי ענטהוזיאַסטיש פיר ראָזענפעלדס טאַלאַנט, דאָס ער האָט זיך געזעצט אין פערבינדונג מיט דעם בעריהמטען צייכנער, ע. מ. ליליען, און האָט דאָס ווערק געלאָזען ערשיינען אין פּראַכטאויסגאַבע מיט פאַנטאַסטישע איללוסטראַציאָנען. דאָס בוך איז בעגלייטעט מיט אַ'ן ענטהוזיאַסטישען פאָרוואָרט פון דעם איבערזעצער. אין דיעזען פאָרוואָרט זאגט הערר פייוועל, דאָס „מיט דעם פאָרליעגענדען בוך צום ערסטען מאַלע דער פערזוך געמאַכט ווירד איין גאַנצעם דיכטערווערק אוים דער יידישען שפּראַכע אינס דייטשע צו איבערטראַגען“. אין בעהמען האָט יאַראָסלאַוו וועכליצקי (Jaroslav Vechlicky) פּראָפעסאָר פון מאָדערנע שפּראַכע אין דער טשעכישער אוניווערזיטעט פון פּראַג, דיזען יאָהר (1903) ארויסגעגעבען א זאַמלונג פון זיינע געדיכטע אין טשעכיש. אין וויען איז היינטיגען יאָהר ערשיענען אַן אויסוואַהל פון ראָזענפעלד'ס געדיכטע אין פּוילישער איבערזעטצונג פון איזראעל וואַלדמאַנן. ארויסגעגעבען פון דעם אַקאַדעמישען פעראיין „בר ככבא“ איז וויען. אין רוסלאַנד זיינען ניט לאַנג צוריק ערשיענען מעהרערע פון זיינע געדיכטע אין רוסישע איבערזעטצונג אין א זאַמעל־ווערק, וואָס איז ארויסגעגעבען געוואָרען פון מאַקסים גאָרקי. זיין נאָמען איז אזוי וויט בעוואוסט געוואָרען אין אייראָפּא, אז דער קייזערליכער שווי־

שפּיעלער בּאַראָן אַדאָלף פאָן זאָננענטהאַל האָט דעקלאַמירט זיינע ליעדער צו א קאָנצערט אין וויען.

אין דער הינזיכט פון נייגונג אָדער טענדענץ איז ראָזענפעלד פיעללייכט דער מערקווירדיגסטער פון אלע אידישע פּאָעטען אין אונזער מוטער־שפּראַך. דיא אַנדערע פּאָעטען אין אידיש בויגען גע־וועהנליך זייער מוזע אין איין געוויסער ריכטונג. עדעלשטאַדט, צום ביישפּיעל, איז געווען אינטערנאַציאָנאַל און רעוואָלוציאָנער ; פרוג איז נאַציאָנאַל און קאָנסערוואטיוו. ראָזענפעלד'ס מוזע האָט ניט קיין בעשטימטע איינצעלנע טענדענץ : זיא איז אי רעוואָלוצי־אָנער אי קאָנסערוואטיוו, אי רעליגיעז אי אפּיקורסיש, אי אינטער־נאַציאָנאַל, אי נאַציאָנאַל — אלעם צוזאמען. מען דארף נאָר דורכ־לעזען זיינע געדיכטע „א נבואה צו דיא טיראַנען“, „פערצווייפעלטע קולות“, „אַליין מיט גאָט“, „גאָט איז מיין שפּייזער“, „אַ גלות מאַרש“, „אַ גרוס צו ציון“ אום זיך דערפון צו איבערצייגען. אויב א דיכטער איז דער אויסדרוק פון דעם קרייז, אין וועלכען ער האָט געקראָגען זיין ערציהונג, איז ראָזענפעלד'ס מוזע דער ריכטיגער אויסדרוק פון דעם יעצטיגען אידישען גייסט ; דען אין איהם ליעגט גראַדע דער ווידערשפּרוך, וועלכער געפינט זיך יעצט אין אונ־זער פאָלק. דאָך, שטימען נאָך זיינע שעפּפונגען, אין וועלכע עס איז אריינגעגעבען זיין גרעסטע קראַפט, זיין גרעסטע ענטהוזי־אַזמוס, איז ראָזענפעלד אַ'ן אַרבייטער און אינטערנאַציאָנאַלער דיכטער.

פון אלע פּאָעטען אין אונזער מוטער־שפּראַך צייכענט זיך ראָ־זענפעלד אויס מיט זיין מייסטערהאַפטער שפּראַך, וועלכע האָט, לויט מיין מיינונג, קיין גלייכען צו זיך אין דער אידיש־דייטשער דיכטערישער ליטעראַטור. זיין דורכשניטליכע שפּראַך איז דווקא ניט ריין אידיש, וויא זיא ווערט געשפּראָכען און געשריעבען אין דער אַלטער היים ; זיא איז דיא סאָרט אידיש, וועלכע האָט זיך ענט־וויקעלט אין דער אַמעריקאַנישער אידישער פּרעססע : אביסעל געענגלישט און געדייטשט ; אָבער זיא קומט ביי איהם ארויס מיט חן. ער איז אויך מייסטער פון דיא אלט־היימישע אידיש ; דיזע

בענוצט ער איבערהויפּט אין הומאָר .זיינע געלונגענע ריטהמען (גראַמען) האָבען פּאָזיטיוו צו זיך קיין גלייכען אין דער גאַנצער אי־דיש־דייטשער ליטעראַטור. —

איך בין פערטיג מיט מיין הקדמה, שליסענדיג דיזען אויפזאַץ דריק איך אויס דעם פּערפאסער פון דעם פאַרליגענדען ווערק מיין איניגסטען דאַנק פיר דיא פּרייהייט, וועלכע ער האָט מיר געגעבען, איבער איהם אויסצושפּרעכען מיין אָפענהערציגען אורטהייל.

אלכסנדר הארקאווי.

ניו יאָרק, דעצ. 31, 1903.

פון דיכטער צום פאָלק

עס איז א גרויסער מאָמענט אין וועלכען א פערפאַסער שרייבט דאָס פאָרוואָרט צו זיינס א ווערק. דאָס איז אייגענטליך דער אויגענבליק אין וועלכען דער אויטהאָר פיהרט צו דער חופה זיין גייסטיגעס קינד און גיט עס מיט זיין הייסע, פאָטערליכע ברכה. איך וויים ניט וויא א שרייבער פון דיא אומות העולם פיהלט אין אזעלכע מינוטען, איך וויים אָבער אז א א י ד י ש ע ר מחבר, א אידישער דיכטער איבערהויפּט, איז אין אזא מאָמענט זעהר ערנסט. דיא פּאָעטישע מוזע מיט'ן אידיש־דייטשען לעזער, דאָס איז אפילו אַ יחוס שידוך און דאָך אַ גוואַלט־שידוך, רבותי. דיא פאַנטאַזיע — דער בדחן פלוידערט פאַר פייער און פאַר וואַסער, דיא האָפנונגען — דיא אונטערפיהרער טאַנצען און האָפּקען און שפּרינגען פון דער הויט ; דיא געפיהלען — דיא כלי זמרים אָבער שפּיעלען ניט קיין פרייליכס כאָטש צוריים זיך און אין אַלגעמיין זעהט דאָס עפּעס אויס וויא מען וואָלט פערשלייערט א יתומה.....

אלץ וואָס איך קען יעטצט ווינשען און פערלאַנגען איז, אז מיינע אידישע ברידער פון נאָהענט און ווייט זאָלען עמפּפאַנגען די פרוכט פון מיין נשמה, וואָס בליהט צווישען דיעזע טאָוולען, מיט דיא זעלבע ליעבע, מיט דעם זעלבען ערנסט און מיט דיא זעלבע געפיהלען וויא דאָס איז געפּלאַנצט געוואָרען. דיא ענגלענדער, דיא דייטשען, דיא פראַנצויזען, דיא טשעכען, דיא פּאָליאַקען און פיעלע אַנדערע האָבען שוין גענאָסען דיעזע גייסטיגע פירות און עס איז

זיי געפעלן, איך בין דערמיט צופריעדן, דאָך מיין ה ע כ ס ט ע פרייד, מיין גרעסטער גענוס וועט זיין, ווען מיינע שעפּונגען וועלען געפינען חן ביי דיא, פיר וועמען זיי זיינען געשאַפען געוואָרען — ביי מיין פאָלק.

אָבוואָהל אין דיעזער זאַמלונג געפינען זיך ניט אַלע מיינע ליעדער, וואָס וואָלטען דאָ געמעגט אויפגענומען ווערען, דאָך איז דאָ פאַראַן דיא מיה פון פיעלע יאהרען און דאָס טיעפע אויפשלוכצען דורך פיעלע וואַכזאַמע נעכט און אונרוהיגע טעג. ווען מיין בליק וואַנדערט דורך דיעזע געדיכטע, דורך דיעזע שטיקער האַרץ און נשמה, וואָס האָבען זיך דורכגעריסען דורך מיין פעדער אין פערשיעדענע צייטען אונטער פערשיעדענע אומשטענדען, ערשיינען מיר מאַנכע פערזען וויא וויטע, ווייטע קרובים, כמעט פרעמדע. דאָ געפינען זיך געדאַנקען און געפיהלען וואָס זיינען ביי מיר געקומען צום אויסדרוק מיט לאַנגע יאָהרען צוריק און זיי שטעהען זייט ביי זייט מיט געדיכטע וואָס איך האָב ערלעבט אין דיא לעצטע פאָר יאהר, זיי זיינען אבער א ל ע מיינע קינדער, איך ליעב זיי א ל ע גלייך, ווייל זיי זיינען טהיילען פון מיין אייגענעם לעבען אונטער אלערהאַנדיגע איינדריקע, פון מיין אונגעראָטהענעם שיקזאַל. איך וויל ניט פערלייקענען קיין איינציגען פון מיינע טרעהרען און מיין יעדער זיפץ איז אין דיעזען בוך פערצייכענט. איך בעהאַלט זאָגאַר ניט מיינע תרעומת אויף דער השגחה אין דיא צייטען פון מיין זעהר, זעהר טרויעריגען עקסיסטענץ. און איך פערענטפער ניט זאָגאַר מיינע ביטערסטע געלעכטערם. איך צייג מיין פאָלק מיין ג אַ נ־צ ע האַרץ, איך עפען איהם אויף מיין גאַנצע זעעלע כדי עס זאָל מיך קענען פון אלע זייטען און אורטהיילען איבער מיין גאַנצען „א י ך“.

איידער איך שליס מיין פאָרוואָרט דאַרף איך ניט פערגעסען אויסצושפּרעכען מיין הערצליכען דאַנק און מיין האָכאַכטונג צו מיין האָכפערעהרטען און טהייערען פריינד, דעם בעריהמטען געעהרטען און פילאָלאָג, פּראָפעסאָר לעאָ וויענער, פון האַרוואַרד אוניווערזיטעט, וועלכער האָט מיך דער ערשטער ארויסגעפיהרט פון

דעם ענגעז געהעטטאַ קרייז איז דער גרויסער וועלט. איך האָב פּאָר־
לויפיג אויסער אַ מאָראַלישע געגוגטהואונג פון מיינע ווערקע כמעט
גאָר ניט געהאַט, אָבער איך בין צופריעדעז, און פיר דיעזע צופריע־
דענהייט מוז איך דאַנקעז פריהער דעם בעשעפער, וועלכער האָט
מיר אָנפערטרויט זיין הימלישע טאָכטער פון געזאַנג אלס מיין
גייסטיגע לעבענס־בעגלייטעריז און נאכהער מיין טהייערעז פריינד,
וועלכער האָט געגעבעז מיין גייסט אַ גרעסערעס פעלד אויסצו־
שפּרייטעז זיינע פליגעל. איך מוז אויך איז דיעזעז פּאָרוואָרט
אויסדריקעז מיין איניגסטע אַנערקענונג און דאַנקבארקייט צו מיין
ווערטהעז דייטשעז איבערזעטצער דעם בעגייסטערטעז דיכטער
בערטהאָלד פייוועל און צו מיין האָכגעעהרטען מאַלער, א. מ. ליליען
דעם ערשטעז פיר זיינע מייסטערהאַפטע איבערזעטצונגעז פון דיעזע
ליעדער אין דייטש און דעם צווייטעז פיר זיינע זינרייכע און גייסט־
רייכע צייכנונגעז צו דער דייטשער אויסגאַבע. איך טאָר אויך ניט
פערגעסעז צו בעדאַנקען דיאַ אַרויסגעבער פון מיינע געזאַ־
מעלטע ליעדער, פיר זייער אַנערקענונג פון אידישעז טאַלאַנט און פיר
זייער ריזיקאַלישע אונטערנעהמונג אַרויסצוגבעז צום ערשטעז מאָל
אין אַמעריקאַ, אַ גרויסע פּאָעטישע זאַמלונג אין אידיש־דייטש. עס
איז אויך מיין פפליכט און שולדיגקייט איז דיעזער הקדמה צו דער־
מאָהנעז צום גוטעז דעם ווירדיגעז געלעהרטעז, דר. עדוואַרד ר. א.
זעליגמאַן, פּראָפ. אויף סאָציאַלע עקאָנאָמי און פינאַנס אין קאָלאָמ־
ביאַ אוניווערזיטעט. דיזער בעריהמטער קענער און מעסינאַט איז
פיעל מאָל געשטאַנעז ביי מיין רעכטע האַנד ווען דער אונבאַרמהערציג־
נער שיקזאַל האָט מיך געזוכט צו שטירצעז צו דר'ערד. מיט זיין
זעלטענעם געפיהל פון מענשליכקייט און גערעכטיגקייט האָט ער
זיך געווענדעט צו מיר און איז געבליעבעז מיינער א פריינד.

איך האָב שוין זאָגאַר געדארפט שליסעז מיין פּאָרוואָרט איז
דער זעלבער פּראָזאאישער פּאָרם איז וועלכער איך האָב עס אָנגע־
פאַנגעז, אָבער וויא זאָגט אז אלטעס שפּריכוואָרט : „אַ וואָלף'ס
נאַטור ציהט צום וואַלד“ אוז איך פיהל אז איך פאַנג אָז צו פער־
בלאָנדזשעז איז ריפמען. נייז, איך קעז מיך ניט בעהערשעז און

זיך ניט לויזרייסען פון דער אַלטער, יאָהרענלאַנגער געוואוינהייט און איך ענדיג מיט אַ ליעד :

איך בין דאָ וויא דיא שוואַלב גאַנץ פריה געקומען
אַ בשורה פון אַ נייעם מאַי צו ברינגען :
איך האָב געוועקט דיא אונגעבאָר'נע בלומען,
אַ טויטע וועלט אַוועק געשיינקט מיין זינגען.

איך האָב מיין פולע זעעלע אויסגעגאָסען
אויף יענעם פעלד, וואָס האָט געדאַרפט נאָך בליהען,
איך האָב אליין מיין יונגען ליעד גענאָסען,
עס איז קיין הארץ געוועז פיר מיר צו גליהען.

מען האָט מיר ניט געטרויט מיין העלען טרילער ;
מען האָט געזוכט מיין חלום צו פערשפּאָטען :
„וואָס דארף ער דאָ ? וואָס זוכט ער און וואָס וויל ער ?
ער איז פערפיהרט, עס זיטצט אין איהם דער שטן.

„וויא קען אַ טוידטער באָדען טראָגען פפלאַנצען ?
וויא קומט א ווילדע שפּראַך צו שעהנע ליעדער ?
וויא קען דער פּראָסטער שטיין וויא דימאַנט גלאַנצען ?
וואָס דולט ער אונז מיט זיין פאַנטאַזיע ווידער ?"

דאָך וויינענדיג האָב איך געלאַכט מיט טרעהרען,
און שטאַרקער האָט מיין ליעד גענומען ברענען......
זיי האָבען ענדליך מיך געמוזט דערהערען,
דער שפּאָטער האָט געמוזט מיין קראַפט דערקענען.

דער „טויטער באָדען" האָט געוויזען לעבען,
דיא „ווילדע שפּראַך" האָט זיס און ליעב געקלונגען,

דער „פראָסטער שטיין“ האָט העלען גלאַנץ געגעבען,
וואָס האָט דורך אַלע וועלטען דורכגעדרונגען.

עס האָט מיך ניט פערפיהרט דער בייזער שטן,
דיא העכסטע וואהרהייט האָט דורך מיר געשפּראָכען,
אַ גרויסע קראַפט האָט זינגען מיר געבאָטען, —
מיין ליעד האָט זיך וויא לאַוואַ דורכגעבראָכען.

עס זיינען שטום געבליעבען מיינע שפּאָטער,
און מאַנכער האָט געבעטען אום פערגעבונג.
איך האָב פערגעבען, ביסט מיין עדות, פאָטער!
דען מענשענליעבע איז מיין העכסטע שטרעבונג.

אַ דאַנק דיר, גאָטט, איך האָב דעם קאַמפּף געוואונען!
איך הער פאַר מיר מיליאָנען הערצער שלאָגען, —
איך האָב מיט שמערץ געזוכט, מיט פרייד געפונען
דאָס ריינע ליכט, וואָס וועט מיין נאָכט בעטאָגען.

מאָררים ראָזענפעלד.

יאָנקערס, נ. י., יאַנואַר, 1904.

אינהאלט פערצייכניס:

ארבייטער און פרייהייטס־ליעדער:

דיא איינשוועהרונג — 3
דער טרעהרען־מיליאָנער — 7
דיא סוועט שאָפּ — 8
דער בליינער אָפּריטאָר — 12
אַ טרעהר אויף'ן אייזען — 14
מיין אינגעלע — 16
פערצווייפלונג — 19
אין שאָפּ און דער היים — 22
צו דער געליעבטער — 25
וואָס איז דיא וועלט — 27
מיין רוהע פּלאַטץ — 29
וואוהין (צו אַ מיידעלע) — 30
דיא נאַכטיגאַל צום ארבייטער — 22
דאָס ליעד פון מאַשינען — 35
דער אַלטער שניידער — 37
מיט מיין קינד — 39
דיא ערשטע וויידזשעס — 41
דיא פערפיהרטע — 45
דיא כלה פון דיא בערג — 48
דיא סוועט שאָפּ — 51
דיא אָרימע געזינד — 52
פערצווייפעלטע קולות — 56
שיסט דיא בעסטיע — 58

דער לייב — 60
אין סטרייק — 62
דערטרונקען — 63
אויפ'ן טויטענגאָרטען — 68
צו דיא וועלט־פערשלינגער — 72
דער ברעדלי מאַרטין באלל — 74
אַ טרוים — 78
פעדער־שקלאַפעריי — 80
פערקויפט — 82
אַלץ איינס — 84
א חבר — 85
דער גהעטטאָ בוים — 87
צו דיא בלומען אין הערבסט — 89
אין טרוים — 91
א נבואה — 92

נאַציאָנאַלע און פאָלקס־ליעדער:

ירושלים — 96
אין זיין האַנד — 98
אַ גלות מאַרש — 100
שבת חזון — 102
אַ תפילה — 103
אברהמ'לע — 105
א נבואה — 107
אונזער שיף — 110
ספירה — 112
דער אידישער מאַי — 115
אויפ'ן בוזים פון ים — 121
דאַס ביינקען — 126
אַ וואַנדער־ליעד — 128
קינות — 130

די חנוכה־ליכט	132
פעלד מעסטען	135
גאָטט און די כנסת ישראל	137
קידוש לבנה	141
שולמית	144
יהודית	152
די בת לצנים	163
די ערשטע טבילה	167
דער ממזר	169
צו אַ לויפיגען וואַסער	171
ציון	173
ישעיה	177
איוב	179
מתן תורה	183
די ליכט־פערקויפערין	187
יום כפור צו מנחה	191
אוים יום טוב	192
צום פאָלק	193

לירישע ליעדער:

דער פאָעט	196
זכרונות	198
הערבסט־בלעטלאַך	203
אלול מעלאָדיען	206
גראָע האָאר	211
ווינטער	212
די נויטה און דער דיכטער	216
מעשה בראשית	219
צו מיין עלענד	222
די וואַנדער־שיף	224
איך זינג פיר איהר	226

אַ טרעהר	227
דער קאַנאַריק	228
וויינט מײנע ליעדער	229
פערשפעטיגטער טרױם	230
צו מײן מוטער	231
וואָלט וויטמאַן	232
פערלאָרען	233
אַ לאַנגער אויגענבליק	234
ווען איך לייד	235
דער אייביגער סוד	236
צום נײעם יאהר	238
דער לעצטער וואונש	240

סאַטירישע ליעדער:

איינלײטונג	245
אידישקייט אויף דער לינקער זייט	247
אושפיזין	257
דער עוויגער קיקער	260
מגילת העסטער	262
דער שטאדט־פערזאָרגער	266
יאָכצע און יאָכציכע	269
צו סליחות	273
גאָטט פערלאָזט ניט	275
דער פלאַפּלער	277
מלקות שלאָגען	279
דער פערשטערטער סדר	281
דער קאַלוואַריער דאַטש	284
דיא געהאָלפענע צוויי, אָדער רויבער און גלויבער	286
אָרע לייבעס	290
שטן מקטרג	298
דער ריס	304

שלומיאל אין באָזעל — — — — — — — — 306
אַ יונג מיט מעלות — — — — — — — — 310
דער לייב און דיא מויז — — — — — — — 312
דער לאַטוטים — — — — — — — — — 314
ברויט מיט טהעע — — — — — — — — 316

פערשיעדענע ליעדער:

אין דער מדבר — — — — — — — — — — 321
דער פעדלער — — — — — — — — — 323
היינריך היינע — — — — — — — — 324
אַדאַ נעגרי — — — — — — — — — 326
דער אידישער סאָלדאַט — — — — — — 328
דיא אידישע חטאים — — — — — — — — 330
דער יודענשטאַאַט — — — — — — — — 335

ארבייטער און פרייהייטס לידער

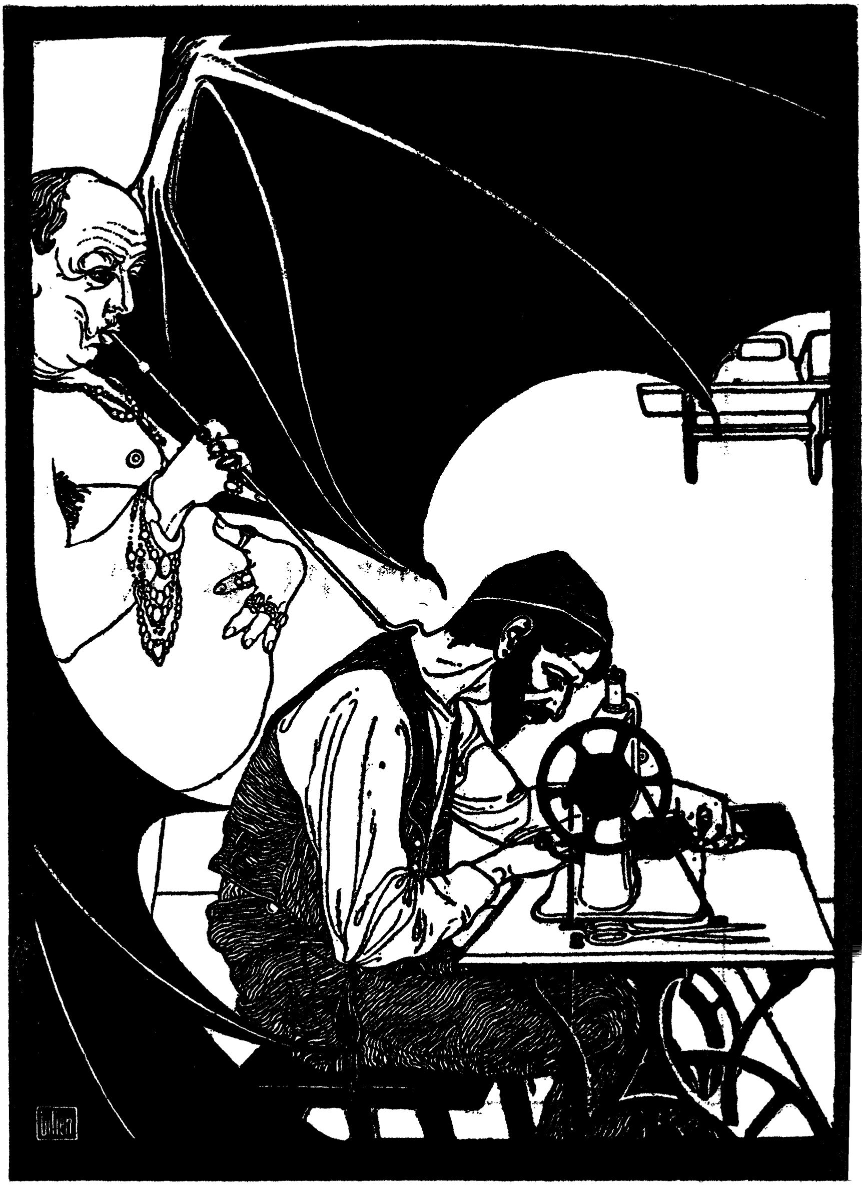

דיא איינשווערונג

פאר'ן דיכטער א פראגראם,
וואס צו זינגען און צו זאגען
דא אין אונזער גרויסען ים
פון יסורים און פון קלאגען.

א, זעהסטו דיא שעפער? בעטראכטסט דיא פאבריקען?
א, דאס שאפען דיא מענשען דעם מענש זיינע גליקען:
זיי שניצען און בויען, און שפינען, און וועבען,
און שניידען און שמידען און שאפען דאס לעבען.
דאך פרעג זיי דיא בלייבע, וואס צאפלען און שוויצען,
וויא גרוים זייער לוין איז און וואס זיי בעזיצען?
א, פרעג וויא זעהט אוים זייער היים וואו זיי קומען
ביי נאכט, ווען דיא פינסטערע רעדער פערשטומען!
א, פרעג וואס זיי טהוען אין צייטען פון דארבען: —
אין צייטען פון סלעק, יא, דיא צייטען פון שטארבען!
א, פרעג ווער האט שולד אין דעם עלענד דעם שווערען
און פעהלט זיי בעוואוסטזיין, — זאלסטו זיי ערקלערען!
ערקלעהר זיי דיא סיבה פון שרעקליכען איבעל
און מעג דיא פערדארבענהייט האבען פאראיבעל.

דיין פּען זאָל אַ פידעל צוגלייך און אַ שווערד זיין:
זאָלסט שפּיעלען און שטראָפען, דיין קראַפט זאָלסטו איבען,
און האָסט דיך דיא חיה, דער מענש וועט דיך ליעבען,
דאָס רעכט וועט דיך ליעבען, און גרוים וועט דיין ווערט זיין.
נו, שווער, וועסטו זיין מיט דעם אָר'מען און שלאָפען?
„אַ, הער:
איך שווער!"
טא נעהם צו דיא ברכה פון טויזענדע שקלאפען!

דו הערסט וויא מען פרעדיגט אונז דומהייט און ליגען?
דו זעהסט וויא מען זוכט אונזער הארץ צו פערוויעגען,
דעם שכל צו קרימען, — מען וויל אונזער לעבען!
דיא נאַכט נעהמט אונז צו וואָס דער טאָג האָט געגעבען....
דו זעהסט זיי, דיא פינסטערע? זעהסט דיא בעצאָהלטע?
איין טייוועל: דיא בערדיגע וויא דיא געגאָלטע!.....
דוא זעהסט וויא זיי זוכען דעם גייסט צו ענטהראָנען,
איהם שלעפען צוריק אין דיא שווארצע רעגיאָנען,
פון וואַנען ער איז מיט אַ וועטהאָג ענטרונען?
דו זעהסט ווי זיי סם'ן דעם וויסענשאפטס ברונען?
אום אונזערע מוחות דורך דורשט צו פערשמאכטען,
אום אונז צו בעטריגען אום אונז צו אומנאַכטען...
אַרוים מיט דיין כח, ארוים מיט געוואַלטען!
פערטומעל דיא טומלער, ניט לאָז זיי דאָ וואַלטען,
ניט לאָז אונזער וויסען, דורך אָפּפער ערוואַרבען,
זאָל פאלען דעם בלוטיגען אונזין אלם קרבן.

נו, שווער: ווערסטו דעמאַגאָגען פערהאַסען?
„אַ, הער:
איך שווער!“
טאַ נעהם צו אַ צעהנפאַכען גרוס פון דיא מאַסען.

אַ, זעהסט דורכ'ן רויך דיא צוקאָכטע אַרמייען?
דו הערסט? — דער גיהנום וואַכט אויף מיט געשרייען!
עס קלינגען דיא שווערדען, עס הילכען גראַנאַטען:
דיא טהייערע יוגענד פערשווינדעט אין שאָטען.
אַ, בלוטיגע טייכען פערגיסען דיא בלומען!
דער אַקער פערפלייצט און דיא פעלדער פעשוואומען.
מען זעהט ניט קיין ערד און מען זעהט ניט קיין הימעל, —
אַ, שרעקליכע קולות, אַ, ווילדער געטימעל!
אַ פחד פאַלט אָן אויף דיא בערג און זיי שטוינען:
דאָס איז אַ מלחמה, עס שפּיעלען זיך קרוינען.
דיא בעסטיע אין מענש האָט זיך פּלוצלונג צובייזערט,
דער מענש אין דער בעסטיע, זיך פּלוצלונג צוקייזערט.
נישטאָ קיין געפיהלען, נישטאָ קיין רחמנות.
עס זיפצען יתומים, עס קלאָגען אלמנות.
עס וויינען דיא וואָלקען ארונטער פון אויבען,
עס יאמערט דיא ליעבע, עס ציטערט דער גלויבען...
נו, שווער: וועט דיין פעדער פערדאַמען מלחמות?
„אַ, הער:
איך שווער!“
טאַ נעהם צו דעם ליעב פון מיליאָנען נשמות.

אַ, זעהסטו דאָס שעפעלע? קוים וואָס עס זיפּעט.
צושלאָגען, צוהרג'עט, צוקרעלט און צו שונדען,
עס פליייצען דיא בלוטען פון טויזענדע וואונדען.
אָט קוים וואָס דאָס אטהעמט נאָך, קוים וואָס דאָס כליפּעט:
„דערהרגעט מיך בעסער און נעהמט צו אין גאנצען
מיין אָרעמעס לעבען", דאָך זעהסט וויא זיי טאַנצען,
דיא בלוטיגע חיות? דו הערסט וואָס זיי זאָגען?
„עס הייסט אונז ניט גאָטט דיך אין גאַנצען דערשלאָגען,
נאָר שטראָפען דיין זינד, דו פערדאָרבענע, שלעכטע,
און מיר פיהרען אוים זיינע רייד דיא גערעכטע".
דערקענסטו דאָס שעפ'לע? — דיא אָרעמע אומה!
און קענסטו דיא חיות? — דיא פעלקער דיא פרומע!
נו, שנעל גאַרטעל אונטער דיא לענדען מיט כח
און שטרעק אוים דער ווימענשאפּטס פלאַמענדען זעבעל!
ארוים אויף'ן מארק צו דעם פינסטערן פעבעל
און וויז זיי מיט ראיות און וויז זיי מיט מח,
אז פרייהייט אין גלויבען און גלויבען אין פרייהייט
וועט פיהרען דיא מענשהייט צו אייביגע טרייהייט.
נו, זאָג: וועסטו זיין געגען אידען העצערייען?
„אַ, הער:
איך שווער!"
טאַ לעב — און דיין נאָמען זאָל אייביג געדייען!

דער טרעהרען-מיליאנער

א נימ קיין גאָלדנער קאָמערטאָן,
שטימט אָן מיין קעהל צום זינגען,
עס קען דער וואונק פון אויבען אָן
מיין שטים נימ מאַכען קלינגען;
דעם שקלאַוו'ס א קרעכץ, ווען ער איז מיעד
נאָר וועקט אין מיר דיא ליעדער, —
און מיט א פלאַם לעבט אויף מיין ליעד,
פיר מיינע אר'מע ברידער.

* * *

דערפאר פערגעה איך אָהן א צייט.
דערפאַר וועבט אוים מיין לעבען:
וואָס קענען מיר דיא אָר'מע לייט
פיר א בעלוינונג געבען?
זיי צאָהלען טרעהרען פיר א טרעהר, —
דאָס אללעס, וואָס זיי קאָנען: —
איך בין א טרעהרען-מיליאָנער
און וויין אויף דיא מיליאָנען....

דיא סוועט שאפ

עס רוישען אין שאפ אזוי ווילד דיא מאשינען,
אז אָפטמאָהל פערגעס איך אין רויש דאָס איך בין;—
איך ווער אין דעם שרעקליכען טומעל פערלאָרען,
מיין איך ווערט דאָרט בטל, איך ווער אַ מאשין:
איך ארבייט און ארבייט, און ארבייט אָהן חשבון,
עס שאפט זיך, און שאפט זיך, און שאפט זיך אָהן צאָהל:
פיר וואָס? און פיר וועמען? איך וויים ניט, איך פרעג ניט,—
וויא קומט אַ מאַשינע צו דיינקען אַ מאָהל?

גישטאָ קיין געפיהל, קיין געדאנק, קיין פערשטאנד גאָר; —
דיא ביטערע, בלוטיגע ארבייט דערשלאָגט
דאָס עדעלסטע, שעהנסטע און בעסטע, דאָס רייכסטע,
דאָס טיעפסטע, דאָס העכסטע וואָס לעבען פערמאָגט.
עס שווינדען סעקונדען, מינוטען און שטונדען,
גאָר זעגעל־שנעל פליהען דיא נעכט מיט דיא טעג; —
איך טרייב דיא מאשין גלייך איך וויל זיי דעריאָגען, —
איך יאָג אָהן אַ שכל, איך יאָג אָהן אַ ברעג.

דער זײגער אין װאָרקשאָפּ, ער רוהט ניט אפילו,
ער װײזט אַלץ און קלאַפּט אַלץ און װעקט נאָכאַנאַנד;—
געזאָגט האָט אַ מענש מיר אַמאָהל דיא בּעדײטונג:
זײן װײזען און װעקען, דאָרט ליעגט אַ פערשטאַנד;
נאָר עטװאָס געדײנקט זיך מיר, פּונקט װיא פון חלום; —
דער זײגער, ער װעקט אין מיר לעבּען און זינן,
און נאָך עפּעס, — איך האָבּ פערגעסען, — ניט פרעגט עס!
איך װײס ניט, איך װײס ניט, איך בּין אַ מאַשין!......

און צײטענװײז װען איך דערהער שוין דעם זײגער,
פערשטעה איך גאַנץ אַנדערש זײן װײזען, זײן שפּראַך;—
מיר דאַכט, אַז עס נוקעט מיך דאָרטען דער אונ־רוהע,
כ'זאָל אַרבּײטען, אַרבּײטען, מעהרער, אַ סך!
איך הער אין זײן טאָן נאָר דעם באָס'ם װילדען בּײזער,
זײן פינסטערען קוק אין דיא װײזער דיא צװײ; —
דער זײגער, מיר סקרוכעט, מיר דאַכט, אַז ער טרײבּט מיך
און רופט מיך „מאַשינע!" און שרײט צו מיר: „נײ!"

נאָר דאַן, װען ס'איז שטילער דער װילדער געטומעל,
אװעק איז דער מײסטער, אין מיטאָג־צײט שטונד,
דאַן פאַנגט אָן אין קאָפּ בּײ מיר לאַנגזאם צו טאָגען,
אין האַרצען צו ציהען, — איך פיהל דאַן מײן װאונד;—
און בּיטערע טרעהרען, און זודיגע טרעהרען

צו ווייקען מיין מאגערען מיטאָג, מיין ברויט, —
עס ווערגט מיך, איך קען ניט מעהר עסען, איך קען ניט!
אָ, שרעקליכע פראַצע! אָ, ביטערע נויט!

ס'ערשיינט מיר דיא שאַפּ אין דער מיטאָג־צייט שטונדע
אַ בלוטיגע שלאַכטפעלד, ווען דאָרט ווערט גערוהט:
ארום און ארום זעה איך ליעגען הרוגים,
עס ליארמט פון דר'ערד דאָס פערגאָסענע בלוט....
איין ווײלע, און באַלד ווערט געפויקט אַ טריוואָגע,
דיא טויטע ערוואכען, עס לעבט אויף דיא שלאַכט,
עס קעמפּפען דיא טרופּעס פיר פרעמדע, פיר פרעמדע,
און שטרייטען און פאלען, און זינקען אין נאכט.

איך קוק אויף דעם קאמפּף־פּלאַץ מיט ביטערען צאָרען,
מיט שרעק, מיט נקמה, מיט העלישער פּיין; —
דער זייגער, יעטצט הער איך איהם ריכטיג, ער וועקט עס:
„א סוף צו דיא קנעכטשאפט, א סוף זאָל דאָס זיין!“
ער מינטערט אין מיר מיין פערשטאנד, דיא געפיהלען,
און ווייזט וויא עס לויפען דיא שטונדען אהין:
אַן עלענדער בלייב איך, וויא לאנג איך וועל שווייגען,
פערלאָרען, וויא לאנג איך פערבלייב וואָס איך בין.....

דער מענש, וועלכער שלאפט אין מיר הייבט אָן ערוואכען,
דער קנעכט, וועלכער וואַכט אין מיר שלאָפט דאַכט זיך
איין ;—

אצינד איז דיא ריכטיגע שטונדע געקומען !

אַ סוף צו דעם עלענד, אַ סוף זאָל עס זיין !...

נאָר פלוצלינג — דער וויסטעל, דער באָם — אַ טרעוואָגע !

איך ווער אָן דעם שכל. פערגעס, וואו איך בין, —

עס טומעלט, מען קעמפפט, אַ, מיין איך איז פערלאָרען, —

איך וויים ניט, מיך אַרט ניט, איך בין אַ מאשין...

דער בלייכער אפרייטער

איך זעה דארט א בלייכען אפרייטער
פערקאכט אין דער ארבייט, א שרעק!
און זייט איך געדיינק איהם אלץ נייט ער
און לייגט זיינע קרעפטען אוועק.

עס ווערן חדשים פערפלויגען,
עס לויפען דיא יאהרען אהין,
און נאך זיטצט דער בלייכער געבויגען,
און קעמפפט מיט'ן רויהען מאשין.

איך שטעה און בעטראכט דארט זיין צורה,
זיין צורה, פערשמירט און פעשוויצט,
און פיהל, אז דא ארבייט קיין גבורה,
דער אימפעט נאר פראצעוועט איצט.

דאך פאלען דיא טראפענס כסדר,
פון אויפגאנג ביז אונטערגאנג שפעט,

און זאפּען זיך איין אין דיא קליידער,
און טרינקען זיך איין אין דיא נעט.

איך בעט אייך. וויא לאַנג וועט נאָך יאָגען
דער בלייכער דעם בלוטיגען ראָד ?
אַ, ווער קען זיין ענדע מיר זאָגען ?
ווער ווייס יענעם שרעקליכען סוד ?

אַ, שווער, זעהר שווער דאָס צו זאָגען,
דאָך איינס איז בעוואוסט און בעשיידט :
ווען איהם וועט דיא ארבייט דערשלאָגען,
זיטצט תכף אַ צווייטער און נייט.

א טרעהר אויפ'ן אייזען

א קאַלט און פינסטער איז דיא שאַפּ!
איך האַלט דעם אייזען, שטעה און קלאַפּ! —
מיין הערץ איז שוואך, איך קרעכץ און הוסט;
עס הויבט זיך קוים מיין קראַנקע ברוסט.

איך קרעכץ און הוסט און פּרעס און קלעהר,
מיין אויג ווערט פייכט, עס פאַלט אַ טרעהר,
דער אייזען גליהט: — דאָס טרעהריל מיין —
דאָס קאָכט און קאָכט און זידט ניט איין.

איך פיהל קיין קראַפט, עס איז פערוועגד'ט;
דער אייזען פאַלט מיר פון דיא הענד,
און דאָך דער טרעהר, דער הייסער טרעהר,
דער טרעהר, דער טרעהר, קאָכט מעהר און מעהר.

עס רוישט מיין קאָפּ, עס ברעכט מיין הערץ;
איך פרעג מיט וועה, איך פרעג מיט שמערץ:

„אָ, זאָג, מיין פריינד אין נויט און פּיין,
אָ, טרעהר, פאַרוואָס זידסטו ניט איין?

אָ, שטומער טרעהר, אָ, שטומע שפּראַך!
זאָג, האָב איך דיינע נאָך אַ סך?
צי דו ביסט שוין דער לעצטער היינט,
פון אלע מיינע הייסע פריינד?

ביסט אפשר גאָר אַ קוריער,
זאָגסט אָן מיר, אַז עס קומען מעהר?
איך וואָלט עס וועלען וויסען, זאָג:
ווען ענדיגט זיך דער גרויסער קלאָג?

איך וואָלט געפרעגט נאָך מעהר און מעהר
ביי'ם אונ־רוה, ביי דעם ווילדען טרעהר,
דאָ האָבען זיך דערלאַנגט אַ גאָס
גאָר טרעהרען, טרעהרען אָהן אַ מאָס
און איך האָב שוין פערשטאַנען גלייך,
אַז טיעף איז נאָך דער טרעהרען טייך.

מיין אינגעלע

אִיך האָב אַ קליינעם אינגעלע,
אַ זוהנעלע גאָר פיין!
ווען איך דערזעה איהם דאַכט זיך מיר,
דיא גאנצע וועלט איז מיין.

נאָר זעלטען, זעלטען זעה איך איהם,
מיין שעהנעם, ווען ער וואַכט,
איך טרעף איהם אימער שלאָפענדיג,
איך זעה איהם נאָר ביי נאַכט.

דיא ארבייט טרייבט מיך פריה ארויס
און לאָזט מיך שפעט צוריק;
אָ, פרעמד איז מיר מיין אייגען לייב!
אָ, פרעמד מיין קינד'ס אַ בליק!

איך קום צוקלעמטערהייד אַהיים,
אין פינסטערניס געהילט, —

מיין בלייכע פרוי דערצעהלט מיר באלד,
ווייא פיין דאָס קינד זיך שפיעלט,

ווייא זים עס רעדט, ווייא קלוג עס פרעגט:
„אָ, מאַמאַ, גוטע מאַ,
ווען קומט און ברענגט אַ פעננני מיר
מיין גוטער, גוטער פאַ?"

איך הער עס צו און אייל — עס מוז, —
יאָ, יאָ, עס מוז געשעהן!
דיא פאַטערליעבע פלאקערט אויף:
עס מוז מיין קינד מיך זעהן!.....

איך שטעה ביי זיין גילעגעריל
און זעה, און הער, און שאַ!
אַ טרוים בעוועגט דיא ליפּעלאך:
„אָ, וואו איז, וואו איז פאַ?"

איך קוש דיא בלויע אייגעלאך,
זיי עפנ'ן זיך — „אָ, קינד!"
זיי זעהען מיך, זיי זעהען מיך,
און שליסען זיך געשווינד.

„דאָ שטעהט דיין פאַפאַ, טהייערער,
אַ פעננילע דיר, נאַ!"

א טרוים בעוועגט דיא ליפּעלאך:
„אָ, וואו איז, וואו איז פּאַ?"

איך בלייב צו־וועהטאָגט און צוקלעהמט,
פערביטערט און איך קלעהר:
„ווען דו ערוואַכסט אַ מאָהל, מיין קינד,
געפינסטו מיך ניט מעהר"......

פערצווייפלונג

אַ דאַרף מען ניט רוהען האַטש איין טאָג אין וואָך,
אַ טאָג מעהר ניט פריי זיין פון שרעקליכען יאָך?
פערגעסען דעם באָס, דעם פערביסענעם מרוק,
זיין פינסטערע מינע, זיין שרעקליכען קוק,
פערגעסען דיא שאָפּ און דעם פאָרמאַנ'ס געשריי,
„פערגעסען דיא קנעכטשאַפט, פערגעסען דעם וועה,
„פערגעסען זיך ווילסטו און רוהען דערצו?
ניט זאָרג זיך, אַט באלד וועסטו געהן אין דיין רוה!"

באלד האָבען דיא בוימער און בלומען פערבליהט,
באלד ענדיגט דער פויגעל דער לעצטער זיין ליעד,
באלד זעהט מען נאָר קברים ארום און ארום!
אָ, וויא וואָלט איך וועלען אַ שמעק טהאָן אַ בלום,
אַ שלונג טהאָן כאָטש, איידער עס שטאַרבט אָפּ
דאָס גראָז,
אויף פעלדער בעגרינטע דעם ווינטעלעם בלאָז!
„אין פעלד ווילסטו זיין, וואו ס'איז לופטיג און גרין?
נישט קשה, מען וועט דיך שוין ברענגען אהין!"

דער טייך איז בעזילבערט און גלאנצט אזוי שעהן,
עס טאנצען דיא וועלען מיט זעלטענעם חן, —
אָ, דאָרט זיך צו באָדען וויא גוט מוז עס זיין!
וויא וואָלט איך מיט חשק אין וואסער אריין!
מיין גוף איז פון שרעקליכע ארבייט פערשוואכט, —
וויא וואָלטען דיא בעדער מיך שטארקער געמאכט! —
„אָ, באָדען זיך ווילסטו, זיך וואשען אין טייך?
ניט שרעק זיך, מען וועט דיך ארום וואשען גלייך!“

דיא סוועט שאפּ איז פינסטער און רויכיג, און קליין,
אָ, וויא זאָל מיין בלוזע דיא ווייסע זיין ריין?
אין שמוציגען שאפּ איז דיא ריינקייט מיר פרעמד; —
און דאָך וויא בעגעהר איך א קלאָהר ווייסע העמד!
א שירץ וואָס איז זויבער, א בלוזע וואָס לייכט, —
פון שוויים ניט געברודיגט, פון טרעהרען ניט פייכט!
„זיך אָנטהאָן אין ווייסען פערלאַנגסטו אצינד?
מען וועט דיך שוין אָנטהאָן און אָנטהאָן געשווינד!“

אין וואלד איז א חיות, אין וואלד איז עס קיהל, —
דאָרט טרוימט זיך עס ליעבליך, דאָרט טרוימט זיך
עס פיעל!
דיא פייגעלאך זינגען מחיה'דיג פיין,
דיא טענער דיא זיסע, זיי שלעפערען איין; —
אין שאפּ איז עס אָבער א רויש און עס שטיקט. —

אַ, וויא וואַלט דער וואלד מיך געקיהלט און געקוויקט !—
„זיך אָפּקיהלען ווילסטו ? וואָס טויג דיר דער וואלד ?
ניט לאנג וועט עס נעהמען, און דוא וועסט זיין קאלט !“

א טהייערען חבר צו האָבען איז גוט, —
אין נויט גיט ער האָפנונג, אין עלענדקייט מוטה !
א טהייערער חבר פערזיסט דיר דיין זיין,
ער גיט דיר א חשק אין לעבען אריין ; —
און איך בין פער'יתום'ט און איך בין א שטיין. —
צווישען טוויזענדער מענשען, דאָך איינער אַליין.....
„וועסט האָבען חברים באלד גאָר אָהן א שיעור :
זיי ראַיען זיך שוין און זיי וואַרטען אויף דיר !

אין שאפּ און דער היים

איך זיטץ און איך טרייב דיא מאשינע,
און פיהל וויא מיין כח געהט אויס; —
איך טראָג ניט אויף קיינעם קיין שנאה,
און פרעמד איז מיר ראכע און קנאה,
דער וועהטאָג אין הערץ נאָר איז גרויס.

מיין בליק פיעלט זיך אָן און געהט איבער:
עס ווערט אויף דער ארבייט א פלעק,
אַ ווילדער, אַ צעהרענדער פיבער,
ער געהט מיר דיא בלוטען אריבער
און שמעלצט מיר דאָס לעבען אוועק.

עס טריעפען דיא פלאמענדע וואונדען.
איך זיטץ אין דער דומפּפער פאבריק
ביז וואנען עס קומען דיא שטונדען
ווען כלומרשט, איך בין ניט געבאונדען, —
און געה א בעפרייטער צוריק:

א היים קום איך קראנק און געבראָכען,
בעגלייט פון א שטילען געוויין,
מיט מיעדע צו־וועהטאָגטע קנאָכען,
מיט יאוש אנשטאָט מיט בטחון
און פאל דאָרט אוועק וויא א שטיין.

דיא שטוב איז פערוויסט און אנשוויגען.
איך קוק זיך ארום מיט א הוסט: —
מיין אָרעמע פרוי זעה איך ליעגען, —
זיא בלאַנדזשעט פון חלום א נגון,
דאָס פיצעלע טרוימט ביי איהר ברוסט.

איך קוק אויף דיא אָר'מע מיט טרעהרען
און קלעהר: „ווען איך בלייב איצטער טויט,
ווען איך זאָל מיט איינמאָל ניט ווערען,
אָ, ווער ועט זייביידען ערנעהרען?
א בעט זיי פערשאַפען און ברויט?

„וואָס טהוען זיי באלד טאקי מאָרגען,
וויא שנעל דער פערדיענער זיי פעהלט?
אָ, ווער וועט זיי לייען, צו באָרגען?
זאָגאר מיט דאָס קלענסטע בעזאָרגען?
וואו בלייבט זיי א פריינד אויף דער וועלט?

און קלעהרענדיג ווער איך א מיעדער
אַנשלאָפען, — און טהו מיך א כאַפּ!
אין מזרח זייט טאָגט עס שוין ווידער. —
איך שלעפּ דיא פערמאַטערטע גליעדער
צוריק אין דער דומפּפיגער שאַפּ.

צו דער געליבטער

אזוי געבענשט, אָ, זוי געגריסט,
מיין גליק, מיין טרייסט, מיין גאָלד'נער שיין!
דו קומסט אצינד און קומסט אומזיסט
אין דומפפען שאָפ ביי מיר צו זיין.

דאָ רוישט, עס קאָכט, עס זידט און ברענט,
דאָ איז קיין אָרט פיר דיר צו שטעהן, —
פערדונגען זיינען מיינע הענד;
איך טאָר דיך ניט אומאַרמען — ניין!

אָבוואָהל איך בין אָהן דיר וויא טוידט,
דאָך מוז איך עס פערלאַנגען: געה!
דאָ ערשט דער הארטער קאמפף פיר ברויט,
דאָ מוז מען צאַפּלען ביים געגעה.

קום שפּעטער ערשט, אָ, קום ביי נאכט
צו מיר אהיים, דאָרט בין איך פריי, —

מיין האַרץ לעבט אָפּ, מיין גייסט ערוואַכט,
מיין ליעבע פלאַקערט פון דאָס ניי.

דאַן גיעב איך מיר צו דיר א יאָג
און פאַל בעגייסטערט אויף דיין ברוסט,
און מיינע ליידען פון דעם טאָג,
זיי ווערען אלע דיר בעוואוסט.

און מיינע קושען האָסטו דאַן,
און מיינע טרעהרען אָהן א שיעור, —
דאָס בעסטע, וואָס עס איז פאַראַן
אין מיין נשמה שענק איך דיר:

מיין שעהנסטעס ליעד טרעט באַלד ארויס
און גריסט דיך היים ביים ערשטען בליק.
און יעדעס וואָרט, וואָס דו רעד'טסט אויס,
ווערט מיר פערוואַנדעלט אין מוזיק.

דאָך יעצט, געליעבטע, מוזטו געהן.
דאָ האָט דיא ליעבע ניט קיין מאַכט.
איך טאָר דיך ניט אומאַרמען, — ניין!
מיין לעבען קומט ערשט מיט דער נאַכט.

וואס איז דיא וועלט

אוּן איז אונזער וועלטיל א שלאָפצימער נאָר,
און איז נאָר א חלום דאָס לעבען ;
דאן זאָלען מיר, וויל איך, אויך מיינע פאָר יאָהר
אין גוטע חלומות פערשוועבען.

דאן וויל איך חלומות פון פרייהייט און גליק,
וויא יענע גרויסארטיגע הערדען :
דאן וויל איך אין חלום א ליעבליכען בליק
און וויל ניט מעהר טרוימען פון טרעהרען.

און איז אונזער וועלטיל א שמחה, א באלל,
וואו מיר זיינען אלע פערבעטען ;
דאן ווילט זיך מיר אויך זיטצען ברייטלאך אין זאל
און האָבען א חלק א פעטען.

אויך איך קען פערדייהען א זאך, וואָס איז גוט,
א ביסען א פעטען פערטראָגען ;

איך האָב אין מיין גוף אויך דיא זעלביגע בלוט,
וויא דיא, וועלכע אוצרות פערמאָגען.

און איז נאָר א גאָרטען אצינד אונזער וועלט,
וואו ס'וואקסען אויך אלערהאנד ראָזען,
דאַן וויל איך שפּאציערען דאָרט, וואו מיר געפעהלט,
און ניט, וואו דיא רייכע מיר לאָזען.

דאַן ווילט זיך מיר טראָגען פון בלומען אַ קראַנץ,
איך וויל זיך מיט דערנער ניט ציערען; —
דאַן ווילט זיך מיר אויך מיט מיין ליעבסטע אין גלאַנץ
פון מירטען און לאָרבערן שפּאציערען.

און איז אונזער וועלט א מלחמה אצינד,
וואו שטארקע און שוואכערע שטרייטען;
דאַן אַרט מיך קיין שטורעם, קיין ווייב און קיין קינד,
איך בלייב ניט מיט קאלטקייט פון וועטען.

דאַן ווארף איך אין פייער זיך, ווער איך א העלד,
און קעמפּף וויא א לייב פיר דעם שוואכען;
און טרעפט מיך דיא קויל — איך פאל טויט אויפ'ן פעלד,
דאַן קען איך אויך שטארבענדיג לאכען.

מיין רוהע פּלאַטץ

ניט זוך מיך, וואו דיא מירטען גרינען!
גפינסט מיך דאָרטען ניט, מיין שאַטץ;
וואו לעבענס וועלקען ביי מאַשינען,
דאָרטען איז מיין רוהע פּלאַטץ.

ניט זוך מיך, וואו דיא פויגעל זינגען!
געפינסט מיך דאָרטען ניט, מיין שאַטץ;
א שקלאַוו בין איך וואו קייטען קלינגען,
דאָרטען איז מיין רוהע פּלאַטץ.

ניט זוך מיך, וואו פאָנטאַנען שפּריצען!
געפינסט מיך דאָרטען ניט, מיין שאַטץ;
וואו טרעהרען רינען, ציינער קריצען,
דאָרטען איז מיין רוהע פּלאַטץ.

און ליעבסטו מיך מיט וואַהרע ליעבע,
טאָ קום צו מיר, מיין גוטער שאַטץ!
און הייטער אויף מיין הערץ דיא טריעבע,
און מאַך מיר זיס מיין רוהע פּלאַטץ.

וואוהין?

(צו א מיידעלע)

וואוהין, וואוהין, דוא שעהנעם קינד?
דיא וועלט איז נאָך ניט אָפען!
אָ, זעה, וויא שטיל דאָ איז ארום!
פארטאָג, דיא גאסען שטעהען שטום, —
וואוהין, וואוהין, אזוי געשווינד?
יעטצט איז דאָך גוט צו שלאָפען:
דיא בלומען טרוימען דאָך נאָך, — זעהסט?
עס שווייגט נאָך יעדער פייגעלנעסט, —
וואוהין פאָרט טרייבט עס דיך אצינד?
וואו לויפסטו, זאָג, בעגיענען?
„איך געה פערדינען!"

וואוהין, וואוהין, דו שעהנעם קינד,
זאָ שפעט ביי נאכט שפאציערען?
אליין דורך פינסטערנים און קעלט!
און אלעס רוהט, עס שווייגט דיא וועלט, —
וואוהין פאָרט טראָגט עס דיך דער ווינד?

דוא וועסט דאָך נאָך פעראיררען!
קוים האָט דער טאָג דיר ניט געלאכט,
וואָס קען דיר העלפען דען דיא נאכט?
זיא איז דאָך שטום און טויב און בלינד!
וואוהין מיט לייכטען זינען?
„איך געה פערדינען!"

דיא נאכטיגאל צום ארבייטער

שעהן זומער איז היינט, שעהן זומער איז היינט!
דו הערסט וויא איך פייף דיר א נגון?
אין טיעפבלאָען הימעל דיא זונן גאָלדיג שיינט,
עס זינגען אין וואלד מיינע לופטיגע פריינד
עס זשומען אין גרינגראָז דיא פליעגען;
עס פלוידערט דער קוואל און עס מורמעלט דער טייך
עס בליהען און שמעקען דיא בלומלאַך רייך, —
גענוג אין פאבריק דיר צו ליעגען!
שטעה אויף, דיא נאטור האָט דיך אויך גאָר ניט פיינד, —
שעהן זומער איז היינט, שעהן זומער איז היינט!
פיעל לוסטיגקייט, פיעל פערגעניגען,
איין יעדוויעדעס אטהעמט, איין יעדעס געניסט, —
עס פרעגען נאָר אלע, וואו דו ערגעץ ביסט:
דיין חלק איז דאָ, יא, דיין טהייל איז פאראן, —
נו, נעהם עס, אָ, נעהם דאָס, דו ארבייטער מאנן!

שעהן זומער איז איטצט, שעהן זומער איז איטצט!
דער שמעטערלינג טאנצט אויף דיא בלומען,
דער זילבערנער רעגענדיל מחיה'דיג שפריצט,

עס שטעהען דיא בערג אזוי גרין און פערשפּיצט,
דיא לופט איז געמישט מיט פּאַרפומען;
דיא שעפּעלאך שפּרינגען אין בלומיגען טהאל,
דער פאסטוך דערהערט שוין דער פאסטושקעס קול,
דיא הייליגע צייט איז געקומען!
נו, מאך ניט קיין שיהות, דאָס לעבען פערבליצט, —
שעהן זומער איז איטצט, שעהן זומער איז איטצט!
דער ראָד מעג א ווייליע פערשטומען, —
דו האָסט אזוי לאנג, אזוי ביטער געשאפט,
פערוועגד'ט אזוי נאריש דיין אייזערנע קראפט.
אָ, רייד זיך ניט איין, אַז דאָס לעבען איז שטות
הייב אויף מיט א חשק דעם כוס פון געגוס!

שעהן זומער איז דאָ, שעהן זומער איז דאָ!
איך וועל עס דיר אייביג ניט זינגען,
דען ענדליך וועט קומען אויף מיר אויך א שעה,
מיין צווייג וועט פערנעהמען דיא פינסטערע קראָה,
דאָס הייליגע ליעד וועט פערקלינגען.
אָ, כל זמן איך זינג דיר אראָפּ פון דעם בוים
פון פרייהייט און ליעבע דעם גאָלדענעם טרוים
טאָ הייב דיך און לאָז דיך ניט דינגען...
דיא הימלען פערבלייבען אויך אוביג ניט בלאָה,
שעהן זומער איז דאָ, שעהן זומער איז דאָ!
אצינד קען מען לוסטיג פערברענגען.

דען גראָדע וויא דו, וועלכער וועלקט ביין מאשין,
פערוועלקט ענדליך אַלעס און טראָגט זיך אַהין;
מאָמענטען נאָר בילדען, דאָס לעבען, דיא צייט, —
פערזעהן א מאָמענט איז פערלאָרען דיא שטרייט!

דאס ליעד פון מאשינען

מיר שאַרען דיא אַרבייט
מיט „שאַרער" מאַשינען
און שארען פיעל אוצרות אריין,
דאָך וואָס מיר דערלעבען
און וואָס מיר געווינען,
און וואָס מיר ערשטערעבען,
און וואָס מיר פערדיענען,
איז הונגער און עלענד, און פיין.
מיר שארען מיט „שארער"
און ווערען אלץ דארער,
דאָך אונזערע נארער —
זיי נארען אונז דאָך.
מיר שארען און שארען,
אָ, ביז מיר ערשטארען
און פאלען אין יאָך.

מיר זינגען און טרייבען
דיא „זינגער" מאשינען,
דעם מייסטער דאָס ליעדעל געפעלט.
מיר זינגען כסדר

פון טרעהרען וואָס רינען,
פון בלוטיגע קליידער
מיט קללות דערינען,
א ליעד פון א פינסטערע וועלט.
מיר טרייבען דיא „זינגער"
סיי עלטער, סיי איננגער, —
צו שאפען דיא דינגער
א לעבען פול פראכט.
מיר זינגען און זינגען,
אָ, ביז אונז פערשלינגען
דיא שאטענס פון נאכט.

דער אלטער שניידער

ער זיצט און נייט שוין פיעלע יאָהרען,
און זיין בלייכער פנים שוויצט. —
דער באָרד איז איהם שוין וויים געוואָרן,
וויא דער פאָדים, וואָס ער ניטצט.
נישטאָ כמעט אין שטאָדט א מייסטער,
וועלכען ער האָט ניט געדיענט
און דאָך האָט ער קיין סענט אין טייסטער
און קיין ברויט פיר ווייב און קינד.

ער קומט אריין אין שאפּ בעגינען
און פערדיענט שוין זיינע הענד; —
ער האלט פאראיינס אין איין פערדיענען
און פערהולטעוועט קיין סענט.
ער שאפט שוין ווען עס גראָו'ט דער מאָרגען
און ער שאפט נאָך שפּעט ביי נאכט,
און אימער, אימער, וואו צו באָרגען
זיצט ער טרויעריג און טראכט.

דער מייסטער איז מיט איהם צופריעדען,
דען ער טענה'ט ניט קיין סך,

ער מאכט אין שאפ ניט קיין ירידו'ן
אונ בעלײדיגט ניט זײן פאך.
ער קומט און געהט אװעק אין שטילען, —
רײדען, רעדט פיר איהם דער הוסט!
דעם טרעהר פערדעקען איהם די בריללען
און דעם שמערץ פערדעקט די ברוסט.

די ארבײטס־לײטע, אלע קוקען
אויף דעם קראנקען מיט א װעה,
זײ קוקען אויף זײן מיעדען רוקען,
װעלכער קרימט זיך בײ'ם גענעה.
זײ זעהען שױן דעם שװארצען זיעגעל,
פיר זײן עהרליכקײט די שטראף....
זײ זעהען, פונקט װיא אין א שפיעגעל,
אין דעם אלטען זײער סוף.

מיט מיין קינד

דאָס וועטער איז ליעבליך, איך געה מיר אין גאס,
מיט מיר געהט מיין אינגעלע קריינקלאך און בלאס.
ביים וועג אויף א קאָרנער, דערזעהט ער א סטענד
און פאנגט אָן צו וויינען, און שטעלט אויס דיא הענד.
ער ציהט זיך אהין, וואו עס ליעגען דיא פרוכט, —
אָן עפּעלע, נעבאך וויא וואָלט ער פערזוכט!
עס חלש'ט דאָס הערציל, עס ברעכט נעבאך שיער, —
ער קוקט אויף דיא פרוכטען מיט וועה און אויף מיר.
אָ, קינד מיינס, איך וויים וואָס דו ווילסט, וואָס דיר פעהלט,
דאָך ניין, ניט פיר אונז איז דיא פרוכט פון דער וועלט.

מיר געהען זיך ווייטער, מיין אינגעלע שוואך
זעהט וויעדער א פענסטער מיט צאצקעס א סך.
ער קוקט אויף דיא גליקען מיט קינדערשען חן
און קוקט מיר אין פּנים צו וויים איך זיין מיין.
ער פּלוידערט, ער פּלאפּעלט, ער וויינט און ער לאכט,
און ציהט מיך דערווייל צום פענסטער בעזאכט.
איעדווידער שפּיעלצייג אפּארט לאָקט איהם אָן,
איך קוק מיט יסורים... אָ, וואָס זאָל איך טהאָן?

א צאַצקעלע, נעבאַך דאָס קינד איז געקוועלט,
דאָך ניין, ניט פיר אונז האָט זיא צאצקעס דיא וועלט.

נון, האָב איך מיט ערגערנים זיך און מיט כעס
פערשוואָרען מיין קינד ניט צו נעהמען אין גאס.
ער בעט זיך און שרייט: „מיט דעם טאטעניו געהן",
עס ריהרט מיך, דאָך ענטפער איך טרויעריג: „ניין!"
איך ענטפער איהם „ניין!" און איך פיהל איך פערגעה,
אן עפה'לע נעבאָך. געערגערט — וויא וועה!
וויא ביטער און וועה איז עס מיר און וויא ווינד
צו זעהן און צו פיהלען דעם צער פון מיין קינד!
און דאָך מיט א קול האלב דערשטיקט פון געוויין
איהם ענטפערען: „שא!" און איהם ענטפערען „ניין!"

דיא ערשטע ווײַדזשעס

א צימער קאלט און פינסטער,
אוּן שטילל, עס דאכט זיך פוסט,
נאָר דורך דיא טיעפע שטילקייט
ברעכט דורך א שווערער הוסט.

דאָרט ליעגט א מאַן א קראנקער,
פערלאָזען און פערשוואכט,
פון מענשען ניט בעקימערט,
פון הימעל ניט בעטראכט.

זיין פרוי, איהר האָט דיא שווינדזוכט
אין גרוב שוין לאנג פערשלעפּט,
און פון דיא קינדער אללע,
דאָס אינגסטע קינד נאָר לעבט.

דאָס איינע איז געבליעבען
און האָט ניט וואו צו זיין, —
דעם טאַטעס לעטצטע גדולה,
דעם טאטענס לעטצטע פיין.

זיא האָט דיא שוהל פערלאָזען,
דאָס לעבענס העכסטע גליק —
דער טאטע ליעגט א גוסס
און ז י א איז אין פאבריק.

זיא מוז, זיא מוז פערדיענען,
דאָס איז דער לעצטער פלאן; —
זיא מוז דיא הויז פערזאָרגען,
דעם אָרמען, קראנקען מאן.

דאָס איז איהר ערשטע פּראָבע,
דאָס איז איהר ערשטע וואָך,
איהר ערשטער טריט אין קנעכטשאפט,
איהר ערשטער גאנג אין יאָך.

און עלענד ליעגט דער שלאָפער,
מיט טיעפע נאכט ארום,—
אָט פרייכט ער דורך דיא שטומקייט,
אָט ווערט ער ווידער שטום.

פערשיעד'נע בילדער זעהט ער:
אַ פייער און אַ שטראָם,
א גראבען פול מיט ביינער,
א הימעל און א תהום.

א מחנה שווארצע פויגעל,
א טויטע שוואלב, א בלום.
א וואלד מיט האלבע בוימער
און וועגען לאנג און קרום:

זיין שווערען שיקזאל זעהט ער,
זיין יעדע האָפנונג טויט,
זיין אויסגעדומפּפטעס לעבען
אין טרויער און אין נויט.

דאָך פלוצלונג שפּרינגט דיא טיהר אויף,
עס קומט א טרייסט אריין:
„אָ, פאָטער, פאָטער, פאָטער,
אָ, ליעבער פאָטער מיין!

„מאך אויף דיא אויגען דיינע,
און זעה, און הער מיין קול! —
איך ברענג דיר טויזענד ברכות,
און קושען אָהן א צאָהל.

„מיר זיינען מעהר ניט אָרעם,
האָב ליכט און ברויט געבראכט, —
איך לויף דעם דאָקטאָר רופען,
און וואך דיא גאנצע נאכט.

„דוא זאָלסט געזונד זיין וויעדער,
געזונד אויף לאנגע יאָהר, —
איך האָב פיער דאָלאר, פאָטער,
פיר איין וואָך ארבייט נאָר!

„מיין באָס איז גוט און עדעל,
ער האָט געזאָגט, דער גביר:
דוא ביסט א שעהנע מיידעל,
ועסט ניצליך זיין פיר מיר....“

און שא, עס שוייגט דיא קליינע,
איהר קינדיש בליק ווערט שטאַר,
א טיעפער קרעכץ פערקינדיגט
יסורים און געפאהר.

דאָס ציטערט אוים דער גוסס,
זיין לעטצטעס וואָרט אַצינד
און אויף דיא ליפּען שטארבט עס:
„מיין קינד .... מיין איינציג קינד!“...

דיא פערפיהרטע

געדיינקסטו, וויא דו האָסט מיר ליעבּע געשוואָרען?
געגרינט האָט דער אַפּעלבוים צווישען דיא קאָרען.
דער פייגעל האָט רוהיג געבליקט פון דיא צווייגען —
און אלעס ארום איז געלעגען אין שווייגען...
אָ, ווער האָט עס דאמאָלס געוואוסט דיין כונה?
געשטומט האָבען הימעל און ערד און לבנה,
ווען דו האָסט געשוואָרען פאר מיר מיט א פייער,
אז אייביג פערבלייבסטו מיין איינציג געטרייער.
דו האָסט מיך בע׳כשופ׳ט, דו האָסט מיך בעטרונקען,
איך בין וויא בעטויבט אין דיין ארעם געזונקען...
אָ, דאן איז דיין אונריינער וואונש דיר געלונגען,
דו האָסט אין מיין הייליגטהום פרעך איינגעדרונגען,
מיין עהרע געראובט און מיין לעבען צוריסען,
מיך ביטער בעליידיגט און ענדליך פערשמיסען.

בין אָרעם און עלענד, וואָס דארפסטו זיך שטערען?
פלעג איך ביי דיר שטענדיג זיך בעטען מיט טרעהרען.
און דו ביסט דאָך רייך און געבילדעט, און איידעל...
געה, זוך דיר אַ שעהנערע, רייכערע מיידעל!

אָ, זאָל מיך דער פייער פון עלענד פערברענען,
פלעג איך צו דיר זאָגען, דו דארפסט מיך ניט קענען.
פערגעס אָן מיין שעהנהייט, איך דארף ניט קיין גבירות,
אָ, לאָז מיך אין ארמוטה, איך זוך קיין עשירות. —
געדיינקסטו דיא נאכט, ווען מיר זיינען געגאנגען?
דער מאָנד איז וויא זילבער אין הימעל געהאנגען,
פון גאָלדענע שטערען בעקראנצט אין דער סביבה,
וואָס האָבען געשמייכעלט וויא קינדער נאַאיווע, —
געדיינקסט יענע נאכט? אָ, דו דארפסט איהר געדיינקען!
איך שיינק עס דיר, גאָטט זאָל אין הימעל דיר שיינקען!

איך האָב זיך בּיי דיר מיט רחמנות געבּעטען:
„אָ, רייס מיך ניט אויס, ווערסט מיך שפּעטער צוטרעטען...
אָ, לאָז מיך! איך וועל מיר צווישען דיא מאשינען
אָן עהרליכען מאן, א געליעבטען געפינען.
א שאפּ־מיידעל בין איך, וואָס האָב איך צו קלייבען?
בין אָרעם געבאָרען, וועל אָרעם פערבלייבען".
דאָך דו האָסט מיט זיסע און קונציגע ווערטער
געשוואָרען, אז דו נאָר מוזט זיין מיין בעשערטער.
צו שעהן בּין איך, האָסטו געזאגט, צו פערוויאַנען
פיר מיר איז א בעסערעס לעבען פאַראַנען.
געדיינקסטו דיא נאכט?.... זיא איז לאנג שוין פערגאנגען.
דער ווינטעל האָט קוים וואָס געשאָקעלט דיא זאנגען,
ארום דיא נאטור האָט געקוקט און געשוויגען.
אָ, ווער האָט גערעכענט דו זאָלסט מיך בעטריגען?

אצינד זאָגסטו ווילסטו מיך מעהר ניט בעגעגנען,
איך האָב ניט דאגעגען, איך קום זיך געזעגנען.
איך ווייס אַז דו גיעבסט זיך אַן אַנדערער איבער,
נו, ווינש איך דיר מזל טוב... מזל, מיין ליעבער!
דו ביסט קיין בעל חייב, דיין שם איז געגעזען,
דיא שולד, זיא איז מיינע, יאָ, מיינע געוועזען:
איך האָב ניט געגלויבט, אז דו וועסט מיך בערויבען,
איך האָב ניט געוואוסט נאָך דעם אונגליק פון גלויבען,
איך האָב נאָך דיא מענשען געננוי ניט בעגריפען
און האָב ניט געוואוסט, אז דיא צונג איז געשליפען.
ניין, דו ביסט ניט שולדיג, איך קום דיר פערצייהען
איך וויל דיך פערלאָזען, איך וויל דיך בעפרייען, —
וויא קום איך, אַן אויסוואורף, אין עלענד געשלאָסען,
פערלאנגען מיין מייסטער'ס א זוהן פאר א חתן?

דיא כלה פון דיא בערג

אויף דיא אַללעגיינע־בערגער *)
זעהט זיך א רואינע; —
דאָרטען ליגט אַן אייגעפאל'נע,
אלטע קוילענמינע.

און ניט ווייט פון דיעזער חורבה,
איינזאם און פערלאָזען,
שטעהט א שטיבעלע א קליינע
צווישען ווילדע גראָזען.

דאָרטען פלעגט דער אלטער בערגמאן
רוה ביי נאכט געפינען;
דאָרטען פלעגען זיפצען קלינגען,
שטילע טרעהרען רינען.

דאָך דיא ויסטע קוילענמינע —
דאָרט איז בלוט געפלאָסען.

*) דיא אללעגיינע בערג געפינען זיך אין פענסילווייניע און ווירדזשיניא סטייטס און זיינען זעהר רייך אין קוילען מינעס.

אונטען ליעגט דער גוטער אלטער
און זיין טאָכטער'ס חתן.

און זיין פרומע, שעהנע טאָכטער,
אך, וואָס קען זיין ערגער ?
וואנדעלט מיט א גייסט א קראנקען
אויף דיא שטומע בערגער.

איינזאם לעבט זיא צווישען שטיינער,
אָהן א טרייסט, אָהן האָפען ;
שפעט ביי נאכט נאָר אויף דער מינע
ווערט זיא שטיל אנשלאָפען.

דאָך וויא גיך זיא שלאָפט נאָר איין דאָרט
שפיעלען דיא כלי זמרים,
און איהר טאטע און איהר חתן
עפענען דיא קברים.

און מיט זיי דיא בערג לייט אלע,
אלע מיט געזאנגען —
און ניט וויט דאָרט פון דעם קלויסטער
הערט מען דומפפע קלאנגען.

שטום אנשוויגען, וויא דער קבר,
שווארץ און בלוט בעגאָסען,

נעהמט אין אָרעם זיין געליעבטע
דער פערקיהלטער חתן.

גלייך טרעט צו דער אלטער טאטע,
דורכגעברענט מיט וואונדען,
ווײנט און בענשט דיא קינדער זיינע,
זיפצט און ווערט פערשוואונדען.

דאָ פערשטומען דיא כלי זמרים
און דיא גלאָקען אלע,—
אלעם שווינד'ט און שווייגט ; עס בלייבען
נאָר דיא חתן־כלה.

און זיי בלייבען און זיי טאנצען
רוהיג, קיינער שטערט ניט,
ביז עס גיט א וואונק פון ערגעץ,
און דער חתן ווערט ניט.

דאָ שפרינגט אויף דעם טויטענם כלה:
„אָ, דיא מענשענשעכטער!“
און פערשווינדעט אין דיא בערגער
מיט א ווילד געלעכטער.

דיאַ סוועט שאָפּ

קאָרנער וועה און עלענד שטעהט אַן אַלטע הייזעל:
אונטען איז א שענקעל, אויבען איז א קלייזעל.
אונטען קומען לומפּען אויפּטהאָן נאָר נבלות,
אויבען קומען אידען, קלאָגען אויפ'ן גלות.

אָבער העכער, העכער: אויפ'ן דריטען גאָרען,
איז פאראן א צימער, — וועה צו זיינע יאָהרען!
זעלטען ווען געוואשען, זעלטען ווען גערייניגט, —
טונקעלקייט און בלאָטע זיינען דאָרט פעראייניגט.

אָט אין דיעזען מקום ארבייטען זיך פלייסיג
און צופריעדען, דאכט זיך, ביי אַן ערך דרייסיג
אָפּגעצעהרטע מענער, אָפּגעצעהרטע ווייבער,
מיט צודריקטע גייסטער און פערוועלקטע לייבער.

דאָרטען געהט ארום זיך מאָטקע פארך א בייזער,
שפּילענדיג דיא ראָלע פון א גאנצען קייזער,
דען ער איז דער מייסטער און דיא שאָפּ איז זיינע,
און מען מוז איהם פאָלגען, פאָלגען אָהן א טענה.

דיא אָרימע געזינד

עס שטעהט אן אָרעמע געזינד
אין קאורט הויז פאר דעם ריכטער,
פערמאַטערטע פון לעבען מיעד,
מיט מאָגערע געזיכטער.
דער פאָטער איז א קראנקער מאן,
דיא מוטער — שוואך, געבראָכען:
דיא עופה׳לעך דיא בידנע פיער, —
נאָר דארע הויט און קנאָכען.

אָ, זייער זינד איז זעהר גרויס,
איז גוואלטיג, צום ערשטוינען!
זיי האָבען מעהר קיין היים פיר זיך,
קיין דירה, וואו צו וואוינען.
זיי קוקען אויף דעם ריכטער יעצט, —
זיי קענען דיא גרימאסען, —
זיי ווייסען שוין דעם ווילדען פסק
פיר וואנדלען אין דיא גאסען.

עס טרייבט זיי דיא גערעכטיגקייט
אלס בעטלער, וואגאבונדען,
פון דאָרף צו דאָרף, פון שטאָדט צו שטאָדט,
כמעט א יאָהר א רונדען.
זיי קענען יעדע תפיסה שוין,
זיי וויסען שוין דיא נאָרעס; —
דאָך שטארבען אָבער שטארבט זיך ניט,
עס לעבט זיך נאָך אויף צרות.

דער מוטער'ס צונג איז וויא געלעהמט,
דער פאָטער פרעגט צוטראָגען:
„וואו דיינקסטו, ריכטער, וויטער אונז
מיט עופה'לאך צו יאָגען?
אָ, לאָז אונז דאָ, דיא שטאָדט איז גרויס, —
מיר וועלען אפשר קריעגען
א מאָהל־צייט ערגעץ וואו געשענקט,
אן אָרט אוואו צו ליעגען.

„און אויב איך ווער א מאָל געזונד
(ביי גאָטט קען אלעס ווערען),
וועל איך מיין ווייב און קינדער נאָך
מיט צערטליכקייט ערנעהרען.
אָ, לאָז אונז, ריכטער, לאָז אונז דאָ,
פערבלייבען צווישען מענשען!

אָ גיעב, אנשטאָט צו פלוכען דיך,
געלעגענהייט צו בענשען!"

דער ריכטער מעסט דעם קראנקען אָפּ
מיט זיינע ביסטרע בליקען:
„אָ, ניין, איך וועל איך אלע זעקס
פון דאנען מעהר ניט שיקען.
איהרביידע נאָר וועט מוזען געהן,
דיא קינדער וועלען בלייבען;
איך וועל פיר זיי אין וויי‏זענהויז
א פרייען פלאטץ פערשרייבען".

דער פאָטער ווערט פאר שרעק פערשטומט
דיא מוטער פאַנגט אָן שרייען:
„אָ, ניין, דאָס וועט אין הימעל גאָטט
אייך קיינמאָהל ניט פערצייהען.
און נעהמט איהר מיינע קינדער צו,
טאָ נעהמט פאראיינם מיין לעבען; —
אָ, ניין, איך וועל דיא קינדער אייך
אויף קיינעם פאל ניט געבען.

איך האָב מיט בלוט געזויגען זיי,
ערצויגען ביז אצינדער, —
איך וועל אויך וויי‏טער בעטלען געהן
און שפּייזען מיינע קינדער.

איך וויים, איך וויים, דאָס וועט ניט זיין,
דו לאכסט עס נאָר, דו שפּיעלסט נאָר,
אָ, לאָז דיא עופּה'לאך ביי מיר
און טרייב אונז, וואו דו ווילסט נאָר!"

דער ריכטער ענטפערט מעהר קיין וואָרט,
ער ענדיגט דיא פּאַפּירען:—
איהם אַרט דיא מוטער'ס ווערטער ניט,
איהם קען איהר וועה ניט ריהרען.
דער משפּט, ער איז אויסגערעדט, —
און קען ער זיין נאָך ווילדער?
אָ, דאָפּעלט פלוך אויף דער סיסטעם,
וואָס שאַפט אַזעלכע בילדער!

פּרצוויפּעלטע קולות

און כל זמן געלד וועט קלינגען,
וועט מען דאָס לידעל זינגען.

די סטרייקענדע וועבער ציטרען:
„ווען וועלען מיר אָנהויבען לעבען?"
זיי הערען א קול א ביטרען:
„ווען איהר וועט פערשטעהן ווי צו וועבען"....

די סטרייקענדע פארבער פרעגען:
„וויא לאנג וועלען מיר פערדארבען?"
זיי ענטפערט א קול אנטקעגען:
„ביז איהר וועט פערשטעהן וויא צו פארבען"

די סטרייקענדע שניידער שטרייטען:
„וויא לאנג וועלען מיר מוזען ליידען?
זיי ענטפערט א קול פון ווייטען:
ביז איהר וועט פערשטעהן וויא צו שניידען"

דיא סטרייקענדע מיינער קלאָגען:
„וויא לאנג וועלען מיר צרות האָבען?"
זיי הערען א שטימע זאָגען:
„ביז איהר וועט פערשטעהן וויא צו גראָבען"....

אזוי נאָכאנאנד אלץ געהען
דיא פראגען און ענטפערס, און קומען, —
איך הער זיך דאָס איין מיט וועהען
און פרעג: ווען וועלען זיי פערשטומען?"

שיסט דיא בעסטיע

לאָדט אָן דיא בּיקסען, שפּאָרט קיין בליי
אונ שיסט דעם מיינער אין זיין נויט,
ער שטארבט דאָך זעלטען סיי וויא סיי
מיט אַ נאַטירליך, מענשליך טויט.
וואָס האָט אַ מיינער פאַר אַ ווערטה?
ניט איצט איז שפּעטער, מאַכט א סוף!
ער ליעגט דאָך סיי וויא סיי אין דר'ערד,
איהר שיסט א מת, אייך קומט קיין שטראָף.

וואָס אַרט א מיינער דען דיא נאַכט?
וואו טרייסט איהם ליכט? וואו קוויקט איהם שיין?
אַ מענש וואָס ליעגט אין שוואַרצען שאַכט
אונ הערט וויא בערג נאָר פאלען איין.
א מיינער שרעקט דער טויט ניט — ניין!
לאָדט אָן דיא ביקסען, פייערט אָפּ!
זיין אָרט איז אונטען, זאָל ער געהן
אונ ניט פערדרעהען דאָ א קאָפּ.

וואָס דאַרף אַ מענש, וואָס ליעגט אין גרוב?
וואָס וויל אַ שקלאַוו, וואָס האָט קיין טאָג,
אַ שעהנע קלייד, אַ פיינע שטוב,
אַ גרויסען לוין? צו וועלכען קלאָג?
אָ, פייערט אָפּ, ניט שפּאָרט קיין בליי!
א מיינער'ס בלוט מעג רינען פריי,
אָ, פייערט אָפּ, ניט שפּאָרט קיין שראָט —
איהם הערט קיין מענש, איהם העלפט קיין גאָטט.

דער לייב

וואָס רוקט איהר אלץ דיא פלייש אין זיך
און שמייסט צו מיר דיאביינער ?
וואָס מיינט איהר, וואָס ? א הונד בין איך,
א הונד מיט קהל'שע צייהנער?

א הונד וואָס לויפט ארום אין גאס
און נעכטיגט אויף דיא בריקלאך,
און ווען איהם פאלט א ביין צום שפאס
איז ער שוין איבער גליקליך ?

א הונד וואָס כאפט א בים אין קיך,
ערנידעריגט און שפל,
און לעקט דערפאר דעם ווירטה דיא שיך,
דער ווירטהין דיא פאנטאָפעל ?

אָ, ציטערט ! דען איך בין דער לייב, —
ניט שפיעלט מיט מיר אין שפיצלאך,
דען קוים דערלאנג איך מיך א הייב,
צופלייש איך אייך אויף פיצלאך !

איך קען דיא סטעפּ, איך קען דעם וואלד,
איך בין אין יאכט געבאָרען,
איך טהו א ברום, עס ווערט א גוואלד, —
און איהר דערקענט מיין צאָרן.

ניט קוקט זיך אין וואָס איך פערשווייג,
ניט האלט מיך פאר א שוטה, —
עס קומט דער טאָג, איך ברעך דיא שטייג
און איהר בלייבט ליעגען טויטע....

איך סטרייק

א סוף זאָל דאָס נעהמען מיט נאָדעל און שעהר!
איך בין מעהר קיין שניידער; איך ארבייט ניט מעהר!
איך טהו מעהר קיין שניט ניט; איך טהו מעהר קיין שטאָך,—
געענדיגט אן עסק און כאפט עס א בראָך!

איך ארבייט, און ארבייט אלץ, זייט איך געדענק,
און וואָס האָב איך אָפּגעשפּארט פרעגט מיך? א קרענק.
וויא לאנג איז דער שיעור צו פערבלייבען א פערד?
איך ארבייט ניט לענגער און געהט עס אין דר'ערד!

מען זאָגט עס איז דאָ אצינד ארבייט לרוב, —
וואָס העלפט דאָס? איך בלייב אלץ דער זעלבער בעל חוב.
איך ארבייט און ארבייט און ווייסט איהר צו וואָס?
צו שפּייזען א סוועטער, א לומפּיגען באָס.

אָ, זייט איך בין שניידער האָב איך שוין צונייט
א ים מיט מלבושים, א וועלט שוין בעקליידט —
דאָך וואָס קומט ארוים צו איך נעה צו איך סטאָפּ,
א שרפה מעג קומען אלץ איינס אויף דער שאָפּ.

דערטרונקען

א טראגעדיע.

דער העלד פון דער טראגעדיע איז מאוריץ, אן ארבייטער.

דיא ביהנע שטעלט פאָר א געגענד הינטער ניו יאָרק נעבען א וואסער. עס איז א מיאוס'ער, נאסער און קאלטער הערבסט-וועטער. עס יואָיעט דער ווינד און פון דיא בוימער ארום פאלען הויפענסווייז אויף דער ערד דיא דורכגערעגענטע טוידטע בלעטער. אין הינטער גרונד זעהט זיך א פאבריק מיט אהויכען קוימען פון וועלכען עס געהט א שווארצער רויך. מאָוריץ א קראנקער, בלאסער אָרימאן מיט איין האנד, אויף דעם ארט פון דער אנדער האנד הענגט א לעדיגער ארבעל, וועלכער ווארפט זיך אום ווען מאוריץ בעוועגט זיך. ער קוקט זיך אום, פונקט וויא ער וואָלט פאר אימיצען מורא געהאט און דאן פאנגט ער אָן צו טענה'ן.

מאוריץ.

דער רעגען פאטשט, עס קרעכצט דער ווינד!
איך בין דורכגענעצט, —
אָ, זייט געזונד מיר, ווייב און קינד

איך פערלאָז אייך יעצט.
עס איז בעשטימט. מיך צווינגט דיא נויטה
האָב ניט מעהר געקענט —
מיך טרייבט דיא קינדערס שטימע: „ברויט“!
און דעם לענדלאָרדס: „רענט“.
וואוהין איך געה? איך ווייס ניט וואו!
דיא היים האָט מעהר פאר מיר קיין רוה—
נו, שטארקער, ווינדען, פייפט מיר צו!

מיין פרוי און קינדער, אַך וויא שעהן!
דאָך, געליעבטע, הערט!
איך וויל אייך קושען, שרייט עס: „ניין!
דאָס איז דיר פערשטערט“!
דאָס אינגסטע וויינט, דאָס עלטסטע רעדט.....
אָ, דוא בעזע שעה!
איהר וועט היינט געהן אליין צו בעט
איך בין מעהר ניטאָ.
עס רייסט מיך ווילד אוועק פון אייך,
מיין באָס איז שלעכט, מיין לענדלאָרד רייך,
דער דונער ראָלט, עס רוישט דער טייך.

דער ווינד לאָזט זיך הערען, עס דונערט און בליצט, פון דער פאבריק טראָגט זיך א פייפעריי אלס צייכען אז דער טאָג ארבייט איז געענדיגט און עס פאנגט אָן צו ווערען דונקעלער. מאוריץ קעהרט זיך אום צום פאבריק און הערט זיך איין, דאן זעצט ער פאָרט מיט אויפרעגונג.

דאָס איז דיא פינסטערע פאבריק,
דאָרטען ליעגט מיין האנד !.....
עס פייפט, אָ, שרעקליכע מוזיק !
גרויסע, גרויסע שאנד !
אָ, אלע רעדער זיינען רויט,
און עס רייסט דאָס לייב....
עס זינקט דיא זונן, דער טאָג איז טוידט,
איך נאָר איינער בלייב...
איך זעה דיא טרעהרען, זעה דאָס בלוט,
זיי מישען זיך מיט דיעזער פלוט....
אָ, הוזשעט, כוואליעס, ניט גערוהט !

עס הערט זיך וויא דער ווינד, מיועט און רוישט צווישען דיא דארע צווייגען, וואָס טריפען וואסער, דער רעגען ווערט שטארקער, דונקעלע שאטענס וועבען ארום דיא ערד, עס ווערט פינסטער, פון דער ווייטען הערט זיך א געזאנג און א קלינגעריי פון קירכען גלאָקען. מאוריץ הערט זיך איין און רעדט האלב אונזיכער.

מיין פרוי, זיא זיפצט און קרעכצעט שטילל,
זיא רעדט שוין גאָר ניט מעהר.
יא, וויינען ווײנט זיא זעהר פיעל,

נור ריידען איז איהר שווער..
זיי שטיל, זיי שטיל, ניט טהו דאָס, ניין!
עס איז צו גרוים דער צער.
דיא קינדער הערען דיין געוויין
און שרעקען זיך דערפאר...

ער געהט צו נאָהענט צום ריווער און הערט זיך איין וויא דאָס וואסער רוישט. ער נעהמט דיא טוידטע בלעטער פון דער ערד און ווארפט זיי אין דיא וועלען, ער רעדט מיט נערוועזע אויפרעגונג און ציטערט מיט אללע גליעדער.

איך הער א וואָרט,
איך הער א סך ווערטער,
עס רופט מיך דארט,
אין דיא דונק'לע ערטער,
ברום, שטורם, ברום,
איך קום. איך קום.

איך זעה נאָר האס
און טייוועלשעס בעגעהרען,
דיא ערד איז נאס
פון מענשענס הייסע טרעהרען,
װעה, שטורם, װעה,
איך געה, איך געה.

א פרוי.... א קינד....

וויא שרעקליך! וויא מסוכן!
ווען גאָט איז בלינד,
וואָס זאָל דער מענש נאָך קוקען?
שלינג, שטראָם, מיך איין, —
א פלוך דעם זיין!

ער שפּרינגט אריין אין וואסער און ווערט פערשוואונדען. פון פאבריק ציהען זיך ארויס א מאססע ארבייטער, וועלכע געהן לאנגזאם פארביי דעם אָרט פון דער טראגעדיע און ריידען צוזאמען און לאַכען. די מיידלאך מיט די באָים געהן שטיפענדיג פארביי. עס יאגען זיך האסטיג דורך צוויי אויטאָמאָבילס; עס הערט זיך פון וועיטען דער געזאנג פון שכורים און דער פאָרהאנג לאָזט זיך לאנגזאם ארונטער.

אויפ'ן טויטען-גארטען

(א טרוים.)

דיא נאכט איז א שטילע עם לייכט דיא לבנה,
עס פינקלען דיא שטערען אין הימעל; —
מיך טראגט דער בעל־חלום דורך טויט און דורך לעבען,
און הערט, וואס מיר חלום'ט אין דרימעל!

אן אלטער בית עולם, צו־ווארפענע קברים,
בעגראבענע גליקען און צרות;
דא ליעגען דיא גוטע, דא ליעגען דיא שלעכטע,
דא רוהען דיא קנעכט וויא דיא שררות.

אט וואו ניט וואו חלום'ט א ווערבע א שטילע,
א ווינטעלע וויעגט איהרע צווייגען; —
איך שטעה דארט געבראכען און הער ניט קיין ווערטער, —
דיא טויטע, דיא טויטע, זיי שווייגען.

איך שטעה און בעטראכט ארום מיר דיא מצבות,
דיא הונדערטע בערגלאך דיא שטומע;
איך זעה דארטען קברים, און קענטיג אויך קברים
פון ארימע, רייכע, און פרומע.

עס טראָגט זיך א ווינטעל און לאשטשעט דיא גריבער,
עס וויעגען זיך אויבען דיא בלעטלאך:
„א הייליגע רוהע אויף אייך אין דיא קברים,
א הייליגע רוה אין דיא בעטלאך".

איך שטעה און עס גרוילט מיך! עס רעדט דער בעל חלום:
„אין דרום זייט זעה און אין צפון!
בעטראכט פון דיא זייטען צוויי שטילע געלעגערס, —
פערשטייסטו זיי? זאָג עס מיר אָפען!"

איך זעה, וויא פערשיעדען עס זיינען דיא קברים!
וויא קען דאָ פערשיעדענהייט קומען?
פארוואָס איז אָט דער בערגעל געבאך א הוילער,
וויא קומען אויף יענעם דיא בלומען?

„פערשטעהסטו, זאָג, מענש, פארוואָס דאָ וואקסען בלומען,
און דאָרט זעהסטו זאמד נאָר און שטיינער?"
האָט מיך דער בעל חלום געפרעגט און געשוואָרען,
אז ער וויים דעם סוד און מעהר קיינער.

„אָט דאָ אונטער דיעזען בעוואקסענעם בערגעל, —
דער מענש האָט בעלאנגט צו דיא שינדער,
פלעגט מאטערען שוואכע און פייניגען ביטער
דיא אָרעמע ארבייטער־קינדער.

„ער האָט א מאָל ארבייטער בלוט נאָר געזויגען,
געפרעסען דיא עלענדע שקלאווען; —

דערפון פלעגען קוועלען ביי איהם זיינע גליעדער,
אַט דאָס האָט איהם פעטקייט געשאַפען.

„און יעצט איז פון ארבייטער׳ס ארעמע כחות,
וואָס ער האָט פערפרעסען פערנומען,
דער דאָזיגער גערטעלע אויבען געוואָרען, —
דאָס זיינען דעם ארבייטערס בלומען!

„אָן דאָרט צו דעם נאקעטען בערגעל בעלאנגט עס!
דאָס זיינען דעם ארבייטערס קוויטען!
דאָס וואקסט פון זיין מארך, פון זיין בלוט, זיינע טרעהרען,
וואָס ער האָט געאָפפערט דעם צווייטען“.

עס בלאָזט זיך א ווינטעלע שטיל דורך דיא קברים,
עס טענה׳ט דער טויטען-גאָרטען:
„דיא בלומען, דיא בלומען, זיי זיינען גע׳גנב׳עט,
אָן דאָרטען בעלאנגען זיי, דאָרטען!“

און העפטיגער טראָגט זיך דער ווינד דורך דיא גריבער,
אזוי וויא צו וועקען דיא טויטע, —
עס הערען זיך ווערטער, גאָר שרעקליכע ווערטער:
„דער שוטה, דער אָרעמער שוטה!“

און גלייך האָט דעם ארבייטער׳ס גרוב זיך געשפּאָלטען,
דער מת האָט געדונערט מיט צאָרען:

„אָ, ניט נאָר דיא בלומען אליין זיינען מיינע, —
דיא ברעטער זאָגאר פון זיין אָרון.

„און ניט נאָר דיא ברעטער אַליין פון זיין ארון.
תכריכים, אויך איהר זייט ניט זיינע!
דאָס האָט ער דורך מיר, דורך מיין אָרעמע פראצע, —
יא, אלעס און אלעס איז מיינע!"

נאָכדעם איז דער טוידטער ארויף אין דער לופטען
מיט קולות. „דאָס וועט אייך נאָך קאָסטען!"
און האָט זיינע פינגער אין פויסטען פערבראָכען,
און האָט אויף דער וועלט זיך פערמאָסטען.

פאר שרעקענים האָב איך ערוואכט פון מיין חלום,
דאָך קלינגט מיר אין אויער דיא טענה:
„אָ, ניט נאָר דיא בלומען אליין זיינען גנבה,
נאָר אַלעס און אַלעס איז מיינע!"

צו דיא וועלט פערשלינגער

אַ ביסעל מעהר, אַ ביסעל קנאַפּער,
וואָס האָבעוועסטו שאַטען־כאַפּער?
וואָס ניצט דאָס ווילדע יאָגען,
ווען דאָס פערבלייבט דעם קבר'ס קרבן
און אלעם וואָס דוא האָסט ערוואָרבען,
וועט מעהר קיין טאָג בעטאָגען!

דער שוואַרצער קאָסע־מאַן וועט קומען
און וועט דיר דיינע שעהנסטע בלומען
פון לעבענספעלד פערשניידען;
דו מעגסט וויא פעסט זיך געגען שטעלען,
דער טוידט מוז הערען צייט'ם בעפעהלען
און קיינ'ם און קיינעם מיידען.

ס'פערלאָזען ענדליך דיך, געבראָכען,
דיין מוטה, דיין קראַפט און דיין נצחון,
אַ, שרעקליכע מרידה!
אַ קאַלטער שוים בעגיסט דיא ליפען—
דאָס קומט דיא גסיסה אָפּצוקניפען
דעם לעבענם לעצטע חידה.

דו רופסט אום הילף און בלייבסט בעטראָגען,
דו זעהסט דיא ענדע פון דיין יאָגען.
וואָס האָסטו דאָ ערוואָרבען ?
וואו איז דיין גליק ? אָ, אָר'מער יעגער !
עס קומען קאַלטע מיטה־טרעגער,
א בעטלער איז געשטאָרבען !

אַ ביסעל מעהר, אַ ביסעל קנאַפּער,
עס געהט אַרום אַן אַלטער האַפּער
אַ מורא'דיגער האַסער,
און כאפּט צו אלעס, אלעס, אלעס,
און וואַרפט עס אין דיא שטומע כוואַלעס,
פון דעם פערגעסטנהייטס וואַסער.

דער ברעדלי מאַרטין באַלל *)

ד אָס איז דער בּרעדלי־מאַרטין בּאַל
פול פּרעכטיגקייט און צויבער!
דאָס טאַנצען ווילד אין וואַלדאָרף'ס זאַל
דעם פאָלק'ס מיליאָנען־רויבער.

דאָרט פליסט דער וויין, דאָרט רוישט מוזיק,
דאָרט איז דער עולם הייטער;
דאָרט געהט דיא צייט, דיא וועלט צוריק,
אָנשטאָט צו שפּאַנען ווייטער.

דאָרט קאָסט אַ הונדערטער אַ בּלום,
און טויזענדער אַ שטיינדעל

*) דיעזעס געדיכט איז געשאַפען געוואָרען אין דער צייט פון דעם גרויסען קריזיס אין אמעריקא, ווען מענשען זיינען געשטאָרבען אין דיא גאסען פון הונגער. מרס. ברעדלי מארטין האָט דאן געמאכט א גלענצענדען מאסקענבאל.

און מעהר נאָך, מעהר נאָך אַ קאָסטיום,
און מעהר אַ פאַלשער חן׳דעל.

דאָך דאָס איז אלעס שוין געוועזן,
ניטאָ אין דעם קיין נייעס —
דיא אַלטע וועלט האָט שוין געזעהן
פיעל גרעסערע הולטאיעס.

ס׳איז ניט דער ערשטער מאַסקענגלאַנץ
אויף דער היסטאָריעס סצענע,
און ענדען וועט זיך דיעזער טאַנץ,
אַזוי וויא דאַמאָלס יענע . . .

* * *

דאָס איז דער ברעדלי־מארטין באל,
אכט הונדערט געסט צוזאמען!
דאָ אַרבייט אַללעס מיט דער גאַל
דיא פרינצען נאָכצואַהמען.

דאָך אונזרע חברה פאלט עס שווער,
דאָ העלפט עס אויך קיין מינץ ניט, —
דער גרעסטער הולטאי־מיליאָנער
איז לאנגע נאָך קיין פרינץ ניט . . .

נאָר עט, וואָס ווייסען זיי פון שאנד.
ווער וועט עס זיי ערקלעהרען?

זיי זיינען הערשער דאָ אין לאנד,
זיי זיינען מיליאָנערען.

זיי הערשען ווילד, אין יעדער אָרט,
מיט שטאָלצער, פרעכער מינע,
זיי הערשען דאָ זיי הערשען דאָרט,
בעהערשען דיא מדינה.

ווען זיי פערווילט זיך ... נאָר גענוג !
מען וויים, מען וויים, איך רעכען,
דאָס ביז אַ צייט נאָר דינט דער קרוג,
ער מוז זיך ענדליך ברעכען..

* * *

דאָס איז דער ברעדלי־מארטין־באָל !
דאָ האָט דער גאָלדנער גולם
אַ פּאַראַדיז אין יאָמערטהאל,
א טאנץ אויף דעם בית עולם.

דען זעהט דיא מאסע קראנק און בלאס !
פערהונגערט און צופראָרען !
דער שעהנסטער, בעסטער מענשענקלאס
מוז שטעהן אין גאס און שנאָרען.

אָט האַלטען זיי יעצט אויסגעשטרעקט
דיא הענד, דיא איגנאָראנטען,

וואָס האָבען וואלדאָרף'ס געסט בעדעקט
מיט בלומען און בריליאנטען.

און מיסים ברעדלי מארטין לאכט,
די „פירסטין פון נאוואַרא" —
אוי וועה! אזוי פיעל גלאנץ און פראכט,
אין דיעזער נויטה'ס זאהארא!

אָ וועה! צו מיידען נאָך די שטראָף
און זיין אזוי פיעל שולדיג, —
אָ, פאָלק, ווען וואַכסטו אויף פון שלאָף?
ווען ווערסטו אונגעדולדיג?

אַ טרוים

ווען אלץ איז שטיל ארום,
ווִיא אויסגעשטאָרבען, שטום, —
קיין שאָרך, קיין פּיפּס, קיין ריהר,
אין טיעפקייט פון דער נאכט,
וויא דורך א צויבערמאכט,
בעווייזט זיא זיך פאר מיר.

א בלאָנדע, שעהנע ווייב,
וויא שנעע איז ווייס איהר לייב,
נאָר בלאס דיא באקען, בלאס; —
דיא שולטער פעסט און קלאָר,
פערציערט מיט גאָלד'נע האָר,
נאָר נאס דיא אויגען, נאס.

זיא קוקט מיך אן און שווייגט,
הייבט אויף דיא הענד און צייגט:
עס הענגט א קייט אראָפּ; —
איך פיהל, איך ווייס איהר מיין,
און ענדליך מיט געוויין
פערלאנגט זיא: „שלים מיך אָפּ!“

מיין הערץ ווערט היים, צוגליהט,
איך לויף מיט שנעלע טריט
און חאפּ זיך צו דער קייט ;—
אַ ווען, איך פאַל צוריק !,
א שלאנג, — אי לאנג אי דיק,
איז דאָרט ארום געדרעהט.

איך שריי, איך וועק, איך שטראָף,
דאָך שרעקליך איז דער שלאָף !
איך הער אַ כראָפּעריי,
„אָ, הייבט זיך, הייבט זיך שנעל !
און זאָל עס ווערען העל, —
קומט מאכט דיא פרייהייט פריי !"

עס שווייגט ! נאָר איך אליין
צופלאַץ, — נאָר וועק א שטיין !
עס ריהרט זיך ניט פון פלעק,
אַ רוף זיי יאָ צו ניט,
עס הייבט זיך ניט א טריט,
עס נעהמט קיין סוף, קיין עק.

דאָך ווער קען זעהן דאָס בילד
און זאָל ניט ווערען ווילד ;—
אַ סוף זאָל זיין, א סוף !
איך וואַרף זיך אין געפּאהר !
דאָ שרייט עס : „ווילדער נאר !"
איך כאַפּ זיך אויף פון שלאָף....

פעדער שקלאפעריי

דיא פען און דיא שעהר

איך האָב געמיינט דיא שאָפּ איז שלעכט
און בעסער דיא רעדאקציע,
אצינד בין איך א פעדער־קנעכט, —
אָ, שרעקליכע רעאקציע!

דיא פען, וואָס האָט ביי מיר געדיענט,
מוז איך אליין יעצט דיענען, —
איך וויין אויף יעדער טראָפּען טינט,
וואָס איז פאראן דערינען.

א מאָהל האָב איך דיא וועלט בעקליידט,
בעמאנטעלט און בעיאַקעט; —
אצינד בין איך אליין בענייט
און לאָז דעם עולם נאקעט...

ווער קען זיך מאכען אַ בעגריעף
פון מיינע גרויסע ליידען? —
איך טראָג מיין וועה אין הערצען טיעף
און טאָר דערפון ניט ריידען.

אָ, מאכט מיר וויעדער אויף דיא שאפּ!
איך וועל דאָרט פיעל פערטראָגען,—
אָ, צאפּ מיין בלוט, דו סוועטער, צאפּ! —
איך וועל א העלפט נאָר קלאָגען.

וועל שאפען ביטער, שאפען שווער,
יא, שאפען אָהן א טענה, —
פערדינגען קען איך נאָר דיא שעהר,
דיא פען מוז בלייבען מיינע!

פערקויפט

ניט געטרוימט און ניט געזונגען
שוין זייט לאנגע, לאנגע וואָכען.
אך, מיין הערץ ווערט מיר צושפּרונגען!
אך, מיין הערץ ווערט מיר צובראָכען!
פּעק מיט שורות מוז איך שמירען
און פערשווארצען מיינע יאהרען
און איך קען ניט מעהר שטאָלצירען
מיט מיין קונסט, — איך בין פערלאָרען!
איינגעשפּאנט אין פּראָסטען וואָגען
געהט דער כרוב, וואָס פלעגט מיך טראָגען
אין דיא הימלען, וואו עס בליהען
לעבענם שעהנע פאנטאזיען.

ווילדע קרייטער מוז איך זייען
און דיא בלומען מיינע שמאכטען
און איך דארף מיט דאָס זיך פרייען,
וואָס מיין זעעלע מוז פּעראכטען.
סענזאציאָנען מוז איך קלעהרען,
צו געפעהלען זשוק און זשאבע. —

װעה, װאָס װעט פון דיכטער װערען?
װאָס װעט װערען פון זיין גאבע?
אוים, פערדונגען דיא געפיהלען,
דיא געדאנקען און דער װילען,
און איך קען מעהר פריי ניט שװעבען
אין דער װעלט פון ליכט און לעבען.

אָ, איך פיהל, איך װער דערטרונקען
דאָ, אין דיעזער טיעפער בלאָטע!
אָ, איך פיהל, איך װער פערזונקען
און איך װיין אזש פאר חרטה.
װעה דעם שקלאװ אין סװעטערס העלע:
ביי דער פרעס, ביי דער מאשינע!
װעהער דעם, װאָס מוז זיין זעלע
צופּאסען צום עולם׳ס מינע.
ניין, איך קען דאָ מעהר ניט זיטצען
און מיין גייסט אויף נישט פערניצען!
ניין, איך קען ניט מעהר דערביי זיין, —
מיין נשמה, זיא מוז פריי זיין!

אלץ איינס

ארבייט מיט'ן כח:
ארבייט מיט דיא הענד.
ארבייט מיט'ן מח:
ארבייט מיט טאלענט,
נעהען אָדער זינגען,
שירים אָדער שעהר, —
דארפסטו זיך פערדיענגען,
פאלט עס זעהר שווער.

זשורנאַליזמוס

היינט געשריעבען, היינט געלעזען
און אויף מאָרגען איז עס אלט.
אָ, וויא שווער דיא ארבייט פאלט!
אָ, וויא ווערט מען פאָרט גענעזען
פון דער מיה' וואָס האָט קיין ברכה,
פון דער שענדליכער מלאכה?
כאָטש א יאָהר בעפאָר מיין שטארבען,
גאָטט, ניט לאָז דערביי מיך דארבען!

א חבר

אבלייכער מאן מאכט אויף דיא טיהר
און ציטערט וויא א בלאטט.
מיט כבוד טרעט ער צו צו מיר
און זאָגט : „הערר ליטעראט !

„איהר דארפט דאָך שרייבען סיי וויא סיי
פאר אינט׳רעסירען לייט, —
פערדאמט, איך בעט, דיא שקלאווערײ,
וואָס הערשט אין אונזער צייט.

„איך ארבייט ביי א שלעכטען מאן,
וואָס פאָדערט זעהר פיעל.
ער האלט מיך טאָג און נאַכט אין שפאן
און בלוט איז וואָס ער וויל.

„איך גיב איהם אָפּ מיין גאנצע צייט,
מיין יעדע שעה אין וואָך
און נאָר ער שילט, און נאָר ער שרייט
און נאָר ער פאָדערט נאָך.

„בעשרייבט ניט נאָר דעם יאָך אליין,

בעשרייבט דערצו דיא נויט:
דער לוין איז זעהער, זעהער קליין
און אפטמאהל פעהלט עס ברויט.

„אָ, זעהט מאזאָליעס! קוקט זיך איין!
דיא דלאָניעס הארט, וויא שטאָהל! —
בעשרייבט, בעשרייבט דיא גרויסע פיין,
דיא צרות אָהן א צאָהל!

„נאָר אך, וויא זאָל מיין וואונש געשעהן?
וואָס העלפט דען מיין געוויין?
וויא קען א מענש וואָס פיהרט א פען,
דאָס פיהלען און פערשטעהן?"

געענדיגט האָט דער בלייכער קנעכט
זיין ביטערען געשריי.
„אָ, ניין. מיין פריינד, דו אורטהיילסט שלעכט",
האָב איך געזאָגט מיט וועה.

„מיין צייט ווערט אויך אומזיסט פערוועגדט,
בין אויך ניט קיין מאָנארך, —
דו טראָגסט מאזאָליעס אויף דיא הענד,
איך טראָג זיי אויף דיא מארך".

דער גהעטאָ בוים

אין הארץ פון ניו־יאָרק'ס גהעטטאָ,
אין ענגשאפט און אין קאָך,
דאָרט שטעהט א בוים אַן אלטער
און זיפצעט וועה און אַך.

ער קוקט זיך אום פערוואונדערט
און רעדט אליין צו זיך:
וויא עלענד און פערלאָזען,
וויא אונגליקליך בין איך!

נאָר מוטנע גאסען זעה איך
און הער א מאָדנעם גוואלד, —
וואו זייט איהר אלטע פייגעל?
וואו ביסטו אלטער וואלד?

וואו זייט איהר ווינטלאַך פרישע?
אָ, קומט דערלאַנגט אַ שטיף?
וואו ביסטו ריינער הימעל,
פערקלערט און בלוי, און טיעף?

וואו זייט איהר שטארקע ריעזען?
וואָס יאָגט איהר ניט פארביי
אויף איי'רע פערד דיא פלינקע
מיט מונטר'ע פייפעריי?

אָן אנדער צייט גערדיינק איך,
געדיינק איך און איך טראכט:
וויא האָט א שטאם פון העלדען
דאָ פריי און העל געלאכט!

וויא האָט דיא זונן געלויכטען,
דיא לערכע זים געטרעלט!
וויא האָבען לוסט און פריידען
בעהערשט א שעהנע וועלט!

דאָך איצטער זעה איך מילבען
זיך טומלען הין און הער, —
נאטור און מענש פערלאָזען...
דאָס לעבען וויסט און לעער....

וואָס טהו איך, אַלטער יתום,
אליין אויף דיעזען פלעק?
איך האָב דיא פריינד פערלאָרען,
טאָ נעהמט מיך אויך אוועק!....

אָ, שניידט מיך אָפּ וואָס גיכער!
ניט לאָזט מיך לענגער שטיין
א טרוימענדע מצבה
אויף פרייהייט׳ס גראב אליין....

צו דיא בלומען אין הערבסט

בלומען, לעבענס שעהנסטע קינדער, ערדעס ציערונג,
זונן געקושט, געוועבט פון עטהער און פון שטראהלען,
ליעבעס איינציגע פערטרויטע קאמעראדען!
איהר, וואָס זייט אלס פריהלינגס געסט דאָ איינגעלאדען,—
מיט צופריעדענע נאָר קומט איהר אין בעריהרונג,
פרעמד פערבלייבט איהר דעם, וואָס ווערט אין נויט פערפאלען.

אייער גלאנץ נאָר שמייכעלט צו דיא זאטע ברואים,
וואָס דער מזל האָט בעעהרט מיט טויזענד גליקען:
דעם, וואָס דער לאזורנער הימעל חנפ'עט, גלאַנצט איהם,
קומט איהר חן'עוודיג נאָך, בלומען, און בעקראנצט איהם;
פרעמדע בלייבט איהר דעם, וואָס באָדט זיך אין ענוים
דאָרטען, וואו דעם לעבענס שווערע לאסטען דריקען.

דאָרט, וואו לוקסוס, חוצפה און געמיינהייט
הייבען דיא מיט עהרליכקייט־געפארבטע פליעגעל
דאָרט, בעזינגען אייך דעם שמייכלער'ס זיסע טענער,
זאטע פרויען פאטשען בראוואָ, זאטע מענער;
דאָרטען גלאנצט איהר אויף דער ברוסט פון פרעכע שיינהייט,
פוצט איהר אויסגעלאסענהייטס געשליפענעם שפיגעל...

דאָרום אַרט מיך יעצט ניט, ווען איך זעה אייך שטאַרבען,
קימערט מיך ניט, ווען איך הער דעם הערבסט־ווינד ברומען.
ניט פיר מיר האָט איהר געבליהט אין ליעבען זומער
ניט צו מיר האָט איהר געשמייכעלט אין מיין קומער,—
סיי וויא סיי פערבלייבען פרעמד מיר איירע פאַרבען, —
וועלקט! כ'האָב פיר אייך קיין טרעהר, איהר שיינע בלומען

אין טרוים

גאנץ אָפּט אויף מיין געלעגער
אין מיטען פון דער נאכט,
ערשיינט פאר מיר דיא וואָרקשאפּ,
דאָס אלטע ווער ערוואַכט:

א צימער שווארץ און רויכיג,
דיא לופט פערשטיקט און היים,
איך שאַף מיט אלע כוחות, —
פון פּנים רינט דער שוויים.

דיא רעדער טומלען, שרעקליך!
דער מייסטער קוקט מיט כעס, —
אין מח רוישט א רעיון
און טרייבט צו משוגעת.

איך קרעכץ און צעהל דיא שטונדען,
וואָס ציהען זיך וויא טעג
און קלער: ווען וועט דאָס ענדען?
ווען קומט דאָס צו א ברעג?

דאָך פּלוצלונג פייפט דאָס מיטאָג,
איך זיפץ א שווערען „אך“,
דאָס שרעקענס בילד פערשווינדעט,
איך וויין — און איך ערוואך.

אַ נבואה

אזוי וויא איהר קענט דיא געפעהרליכע מויל
פון ווילדען וואולקאן ניט פערמאכען,
ווען פלוצלונג ער קאָכט זיך פאנאנדער מיט גרויל
און ווארפט פון זיין גליהענדען ראכען
דיא יאָהרענלאנג קלייענדע גלוט מיט א גוואלט,
אזוי וועט איהר אויך ניט פערמאכען
דעם קראטער פון צאָרען, ביי דעם וואָס איהר האלט
פערשקלאפט איצט, ווען ער וועט ערוואכען.

איז שטיל, דאכט זיך, רוהיג, פון אויפרעגונג ווייט
און גיט זיין געדולד אייך צושטייער,
דאָך טיעף אין זיין בוזים פערפערטיגט דיא צייט
א גרויסען און שרעקליכען פייער...
און וועה, ווען דער דאָזיגער פייער ברעכט אויס!
אָ, וועה אייך פאר יענע מינוטען,
ווען ענדליך עם וועלען מיט שרעקען ארויס
דיא יאָהרענלאנג קלייענדע גלוטען!

אויף אייערע טעמפלען, אויף אייער פאלאסט,

אויף איי׳רע סאלאָנען זיך שפּרייטען
וועט יענער געוואלטיגער פלאַם, מיט א האסט.
אויף אייערע וועגט מיט דיא קווייטען,
אין בלומענטאָפּ וועט ער פערצערען דיא רויז,
וואָס בליהט אייער ברוסט צו פערציערען
און לאָזען אייך נאקעט, און לאָזען אייך בלויז,
אין שאנדע צום קבר מארשירען.

צושמאָלצען וועט ווערען דער גאָלדענער געץ,
פאר וועלכען איהר קניעט און איהר פלאטערט,
און איהר, אין זיין הייסע און בלוטיגע פעטס....
וועט ווערען צוקאָכט און געפּטר׳ט;
זאָגאר אויף דיא בערג וועט איהר טרעפען דעם בראנד
פערצעהרען דעם שפּיין פון דיא אייכען —
אומזיסט וועט איהר הויבען צום הימעל דיא האַנד,
איהר וועט איהם ניט קענען דערגרייכען!

דען העכער וועט ווערען אין יענעם מאָמענט
דער הימעל, גאָטט וועט זיך ערהויבען
און אָפּקעהרען פון דיא פערבלוטיגטע הענט,
פערשמירטע פון מאָרדען און רויבען.
און איהר וועט דאן בלייבען א רויב צו דעם כעס,
וואָס איהר נאָר אליין האָט געשאפען,
דורך אייער צולאָזענקייט און משוגעת —
אין אייערע עלענדע שקלאפען..

פון מזרח ביז מעריב וועט גרייכען דער פלאם,
פון דרום ביז צפון זיך ציהען, —
ער וועט וויא א וואונדער אריבער דעם ים
און קומען וויא כשוף צופליהען.
עס וועט קיין פערלעגענער ווינקעל ניט זיין,
וואו איהר וועט זיך קענען פערשטעקען,
דען העל וועט עס זיין איבעראל פון א שיין,
וואס וועט אויף אייך ווייזען מיט שרעקען

א, דאן וועט איהר זעהן אייער שרעקליכען סוף,
פון וועלכען איהר ווילט יעצט ניט הערען
דאס וועלט־געריכט וועט אייך בעשטימען דיא שטראף
און איהר וועט ניט קענען זיך וועהרען
איהר וועט, וויא א חלום אין דונקעלער נאכט,
פערשווינדען אין רויך און אין שאטען,
און ענדיגען וועט זיך דיא הערשאפט פון מאכט
געשטיצט אויף דער קראפט פון הארמאטען.

נאַציאָנאַלע און פאָלקס ליעדער

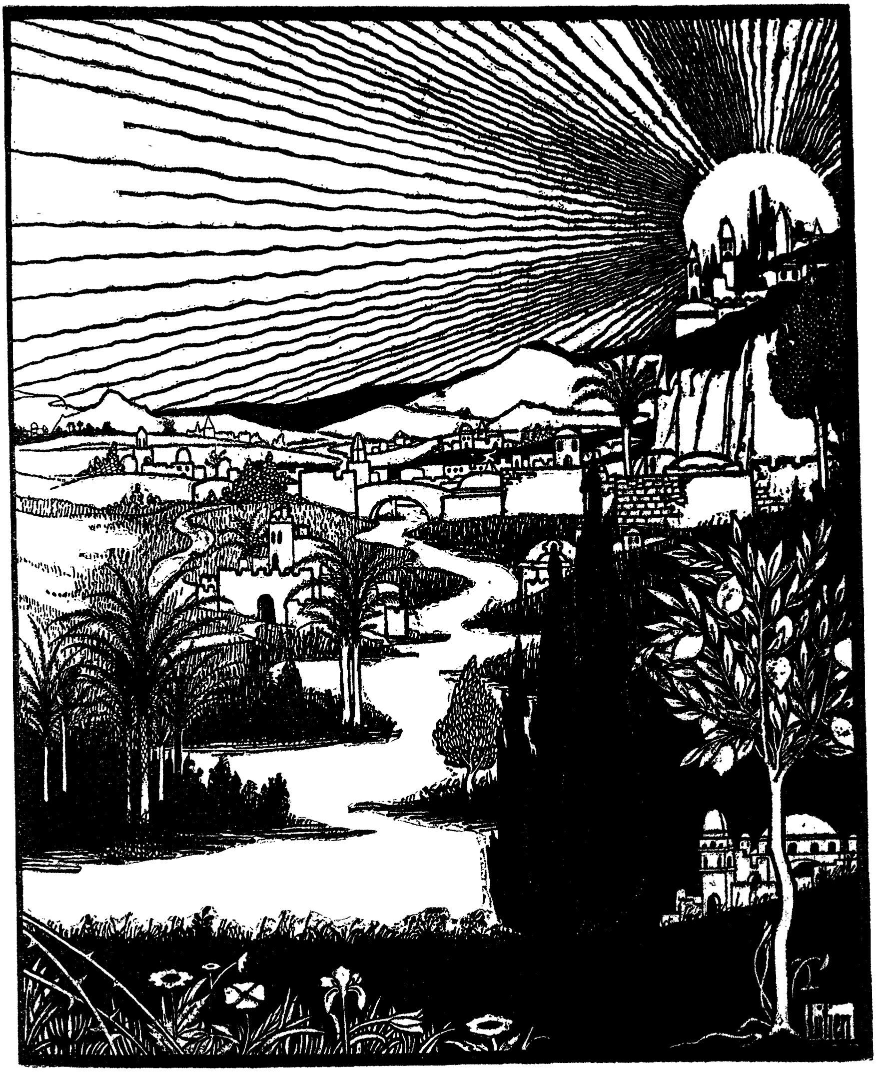

ירושלים

אוי, ניין, איך קען אין פרעמדע לענדער
ניט בעטלען געהן א היים מיט שאנד, —
נאָך בינדען אלטע ליעבעס־בענדער
מיך פעסט צו מיין געליעבטעם לאנד.

נאָך ווערען פול דיא מיעדע אויגען,
ווען איך דערמאָן מיך אָן אַמאָל,
ווען איך האָב זיסע רוה געזויגען
און ניט געהערט דעם טרייבערס קול.

ווען איך האָב ניט געקענט דעם האַסער
און האָב דעם עלענד ניט געפיהלט,
ווען איך האָב ביי דעם ירדן'ס וואסער
געשטיפט, געזונגען און געשפיעלט.

ווען איך האָב מיינע שאָף געפיטערט,
און נעבען מיר האָט זיס און פרום
אין הייסער ליעבע שטיל געציטערט
ירושלים'ס שעהנסטע בלום.

נאָך ווערט דיא ברוסט מיר פול מיט פריידען,
ווען איך געדענק דיא אַלטע צייט, —
מיר דאַכט, איך הער דיא טוידטע ריידען
צו מיר פון ווייט, פון זעהר ווייט.

מיר דאַכט איך הער בעקאַנטע שטימען
מיך רופען: „קום אהיים צוריק!“
און טיעף אין הערץ פאנגט אָן צו גלימען
אַ האָפנונג אויף אַ נייעם גליק.

מיר דאכט, איך זעה דעם כרמל וויעדער,
דעם שרון גרינען פון דאָס ניי,
עס שמעקט דיא לופט עס קלינגען ליעדער, —
עס קומט צוריק מיין ערשטער מאַי....

מיר דאכט.... און כל זמן מיר ועט דאכטען,
וועל איך ניט אויסשטעלען מיין האנד
צו דיא, וואָס קענען מיך ניט אַכטען,
און בעטען זיי אַ היים מיט שאנד.

אַ, ניין, איך קען אין פרעמדע לענדער
ניט אומגעהן זוכען א בעשטאנד,
נאָך בינדען אלטע ליעבעס בענדער
מיך פעסט צו מיין געליעבטעם לאנד.

אין זיין האנד

ב עקימערט און צוטראָגען בלייב איך שטעהען,
וואו אללע וועגען טהיילען זיך פאַנאַנדער
פון אויבען הער איך שרייט אַ שטימע: „וואַנדער!“
דאָך, גרויסער גאָט, איך ווייס ניט וואו צו געהען!

איך ווייס ניט וועלכער וועג עס פיהרט מיך דאָרט,
וואו ס'וועט דיא זונן מיר ענדליך העל ערשיינען,
וואו מיינע אמת'ע געטרייע זיינען,
און וואו עס ווארט אויף מיר א פריעדליך אָרט.

עס ציהען פאר מיין פייכטען בליק זיך לאנג
און ברייט, און ווייט אוועק דיא גראָהע פעלדער
פערליערענדיג זיך אין דיא טיעפע וועלדער, —
דיא וועגען ווייזען אויף א ווייטען גאנג.

עס קלאפט דאָס הערץ פאר אויפרעגונג און שרעק,
פאר גרויל און צווייפעל געהען אוים דיא קרעפטען,
דיא מיעדע פים צום קאלטען באָדען העפטען,
נאָר דיא געדאַנקען שוועבען ווייט אוועק.

דאָך „וואַנדער", „וואַנדער" שרייט עס נאָכאנאנד
אונ וויעדער נעהמען מיינע פים זיך ריהרען,
איך געה! צו טרעפען אָדער צו פעראירען —
איך גיב מיך איבער, גאָט, צו דיר אין האנד.

האָסט דורכגעפיהרט דעם ים מיך ביז א ברעג,
דעם מדבר וואו עס וואקסען ניט קיין גראָזען,
דו וועסט מיך ווייטער אויך ניט אירען לאָזען
און מיך בעשיצען אויף מיין ווייטען וועג

איך פאָלג דיך, מיין געביטער און מיין הארר:
איך געה, ווייל איך קען לענגער שטעהן ניט בלייבען,
דוא ווערסט געווים מיך ניט אין אונגליק טרייבען,
ניט לענקען מיינע טריט מיר צו געפאהר.

און בלייבענדיג צו דיר, מיין גאָטט, געטריי,
נעהם איך מיט מוטה מיין אַלטען וואנדער שטעקען
און מעגען שטרויכלונגען מיין יעדען טריט בעדעקען—
מיין ז י י ן האָסטו געזיכערט סיי וויא סיי.

א גלות מאַרש

מיט דעם וואַנדערשטאַב אין האַנד,
אָהן אַ היים און אָהן אַ לאַנד;
אָהן אַ גואל, אָהן אַ פריינד,
אָהן אַ מאָרגען, אָהן אַ היינט, —
ניט גערולדעט נאָר געיאָגט,
וואו געגעכטיגט ניט געטאָגט,
אימער וועה, וועה, וועה,
אימער געה, געה, געה,
אימער שפּאַן, שפּאַן, שפּאַן,
כל זמן כח איז פאַראַן.

אונזער גבורה ליעגט אין שטויב,
אונזער תורה איז אַ רויב,
אונזער נאָמען — אַ געפאהר,
אונזער יחוס נאָר א צער,
אונזער גאונות נאָר א חטא,
אונזער פיינקייט — אַ געשפּעט.
אימער שלעכט, שלעכט, שלעכט,
אימער קנעכט, קנעכט, קנעכט,

אימער זוך, זוך, זוך,
זעגען אין דעם שונא'ס פלוך.

און אַזוי, אַ, יאָהר נאָך יאָהר,
און אַזוי, אַ, דור נאָך דור,
אָהן אַ האָפנונג, אָהן אַ צוועק,
איינגעהילט אין גרויל און שרעק,
וואַנדלען מיר ווילד אוים, ווילד אַיין
פון יסורים נאָר צו פיין.
אימער טרעט, טרעט, טרעט,
אימער בעט, בעט, בעט,
אימער נויט, נויט, נויט,
און קיין גליק זאָגאר צום טויט....

שבת חזון

דער „שבת חזון“ האָט געבראַכט
צוריק דעם פערגעסענעם חלום.
דער חזן זינגט טרויריג און זאַכט
דעם אומ'טיגען „בואי בשלום“.

דער רב שאָקעלט שטיל מיט'ן קאָפּ,
דעם עולם בעפאַלט אַזאַ בּיינקען.
דער חורבּן דער אַלטער לעבּט אָפּ
און פאנגט זיך אָן ווידער געדיינקען.

דאָס האַרץ זאַפּט זיך אָן און ווערט פול,
דיא אויגען, זיי געהען אריבער,
עס וויינט דיא נשמה פון שוהל,
און טראָגט זיך אַוועק צו דער ליעבער.

א תפילה

אָ, רוכב בערבות!
אים נאָמען פון דיא אבות
ניט לאָז אונז געהן פערלאָרען,
אָ, טהו שוין אָפּ דיין צאָרען
אונ שיק דיין הילף אַהער!
פון דיינע הימלען קוק שוין,
און שריי אַראָפּ „גענוג שוין,
פערשווינד'ט איהר בעזע זינדער,
צורוה לאָזט מיינע קינדער
און מאַטערט זיי ניט מעהר!"

אָ, יושב בשמים!
בעניי ירושלים,
מאַך אָפען איהרע טהירען,
און ברענג אונז דאָרט צו פיהרען,
אין אונזער אַלטע שטאָדט,
אַהין איז וואו מיר ציעלען,

אהיים איז וואָס מיר ווילען,
אַן אָרט זיך אָנצושפּאַרען
אָהן שרעקענים, אָהן צער'ן,
אָהן דריקענים אָהן שפּאָט.

אָ, אלוה סליחות!
מיר האָבען דיין שליחות
פערריכט און דיינע לעהרען
געטראָגען, ליכט צו מעהרען, —
בעטראַכט דאָך אונזער שטאַנד!
בעוויז אונז דיין רחמנות:
בעפריי אונז פון סכנות,
פערהיט אונז פון פערדאַרבען
און לאָז אונז ענדליך ארבען
דיין לאַנד, דיין זיסע לאַנד.

אברהם'לע

אברהם'עלע, מיין זוניונו, פאָלג נאָר דיין טאַטען!
איך וועל דיר פערגעבען דיין חטא.
עס וועט דיר חלילה קיין בעז מעהר ניט שאַדען,
איך האָב שוין דערהערט דיין געבעט.
זיי וויסען, מיין קינד, אז איך ברעך ניט מיין וואָרט,
אין מיר נור געפינסטו דיין גליק.
יאָ, אמת, איך האָב דיך פעריאָגט פון דיין אָרט
דאָך איך וועל דיך ברייננען צוריק.

נאָר, אידוניו מיין,
אַ מענש זאָלסטו זיין!
דו עלענד, שוואַך לעמעלע!
דאַן היט איך אַליין
דיין קומען, דיין געהן,
וואויל איז דיר, אברהם'עלע!

עס האָבען דיא אומות בעהאנדעלט דיך מיאוס,
האָסט נעבאך געליטען אָהן שיעור,
דרום האָב איך אין הימעל דערהערט דיינע בכיות,
דיין זיפץ איז געקומען פאַר מיר.

יעטצט וועל איך מיך רעכענען שטרענג מיט דיא לייט,
וואָס האָבען פערפאָלגט דיך אָהן צאָהל
און דיר וועט דיין יוגענד נאָך ווערען בענייט,
וועסט אויפבליהען פונקט וויא אַ מאָהל.
נאָר אידוניו מיין,
אַ מענש זאָלסטו זיין!
דו, עלענד, שוואַך לעמעלע!
דאָן היט איך אליין
דיין קומען, דיין געהן,
וואויל איז דיר, אברהם'עלע!

נישט גלויב ווען מען זאָגט דיר דיין גאָט איז געשטאָרבען
דו האָף נאָר וויא אימער און שטרעב!
דו וועסט ניט פערבלייבען דעם שונא'ם אַ קרבן,
איך שווער עס: זאָ וואָהר וויא איך לעב!
האָסט כפל כפלים געהאַט פיר דיין זינד,
געליטען פון היץ און פון קעלט,
דאָך יעצט זאָלסטו גליקליך זיין ווידער, מיין קינד,
צוריק אין דיין היים, אין דיין וועלט.
נאָר אידוניו מיין,
אַ מענש זאָלסטו זיין!
דו, עלענד, שוואַך לעמעלע!
דאָן היט איך אליין
דיין קומען, דיין געהן,
וואויל איז דיר, אברהם'עלע!

אַ נבואה

איך הער אַ שטים וויא פון אַ טהראָן
בעפעהלענדיג מיר שאַרף:
„שטעה אויף געשווינד, און קלייד דיך אָן,
און נעהם אין האנד דיין האַרף!

„זאל דיעזע שווארצקייט פון דער נאכט
נישט טוידטען דיין געפיהל,
עס שלאפט מיין פאלק, דאָך עס ערוואכט, —
שפיעל אויף אַ וועק-ליעד, שפיעל!

„שפיעל אויף דעם ליעד וואָס איך בעפעהל,
און זאָג אָן נאהנט און וויים,
אַז באַלד ווערט טאָג, און עס ווערט העל,
עס קומט אַ שעהנע צייט.

„איך ברענג צוריק דאָס אַלטע גליק,
און מאַך אַ סוף צו גוואַלט.
איך קום און פליק אין טויזענד שטיק
דיא קייט פון גלות באַלד.

„דיא מאָס איז פול, דען אָהן אַ גבול

איז שוין דער גרויסער קלאַג;
דערפאַר אין זבול דאָרט, ביי מיין שטול
בעשטים איך איצט דעם טאָג".

און איך שטעה אויף, אַ נייער מוטה
בעהערשט מיין גאַנצעם הערץ,
אַ פרישקייט, פיהל איך, טרייבט מיין בלוט,
עס ווייכט דער אַלטער שמערץ.

די זעעלע קוועלט פאַר לויטער פרייד,
דער גוף איז מעהר ניט שוואַך. —
וויא עהרליך זיינען גאָטעס רייד!
וויא קרעפטיגט מיר זיין שפּראַך!

איך שפּיעל, איך זינג דעם נייעם שיר,
דעם סוף פון אַלטען פּיין —
וויא וואויל, וויא וואויל, וויא וואויל איז מיר,
דיין זינגער, גאָט, צו זיין!

גאָטט'ס ליעד.

שטעהט אויף, שטעהט אויף פון שלאָף, ערוואַכט
אין מזרח־זייט, איהר זעהט?
בּרעכט אָן דער טאָג אין פולען פראַכט,
עס שווינד'ט דיא שרעק, עס ווייכט דיא נאַכט,
און גאָט דער גוטער רעד'ט:

שטעהט אויף, שטעהט אויף, אַ נייער גלאַנץ
בעקרוינט דיא אַלטע שטעדט.
דיא שטומע חורבות ווערען גאנץ,
און ציון פלעכט א פרישען קראנץ.
און גאָט דער גוטער רעדט:

שטעהט אויף, שטעהט אויף, אַ לינדער ווינד
דעם בארג מוריה גלעט.
גענוג געוועזען טויב און בלינד,
אַ לעבען פאנגט זיך אָן, געשווינד!
דען גאָט דער גוטער רעד'ט.

גענוג מיט טרעהרען זיך געשווענקט
אין אַ פערשאָלטנע בעט,
איצט הויבט זיך אויף, דיא מאמע בענקט,
דער טאַטע זאגט: „איך האָב געשענקט
דעם אלטען, שווערען חטא".

אונזער שיף

פ יעלע שיפען געהען אונטער
און דערגרייכען ניט דעם ברעג,
אונזער שיף געהט שטאָלץ און זיכער,
האַטש געפעהרליך איז איהר וועג.
זיא לאַכט אוים דיא גרעסטע שטורעמס,
און דיא ימים ווילד און טיעף,
אונזער שיף איז פעסט און אייביג;
אונזער שיף, דיא שטאַרקע שיף.

אַ, עס האָט אויף אַלע ימים
אונזער שיף זיך שוין געגליצט:
אויף דעם רויטהען, אויף דעם טויטען,
אויף דעם שוואַרצען פאָהרט זיא איצט.
יעדע וועלע האט געפּאטשט איהר
און געטהאָן מיט איהר אַ שטיף,
דאָך זיא געהט בשלום ווייטער,
אונזער שיף, דיא אַלטע שיף.

ניט קיין קריעג־שיף איז זיא, ברידער,
ניט קיין פאַנציר־שיף, אַ, ניין!

דאָך אַנטקעגען גרעסטען פייער
קען זיא פריי און זיכער געהן.
פרעגט ניט וויא, עס איז אונמעגליך
זיך צו מאַכען אַ בעגריעף —
אונזער שיף איז איין־און־איינציג,
אונזער שיף, דיא שטילע שיף.

דאָך ניט וואונדערט וואס פיר איהר איז
קיין סכנות ניט פאַראַן ;
אַ געניטער און געשיקטער
איז איהר אלטער קאַפּיטאַן.
אָ, ער קען אַ יעדעם וואסער
מיט'ן נאָמען יעדען טריף !
ער איז מייסטער אויף דיא ימים,
קאַפּיטאַן אויף אונזער שיף.

און עס וועט שוין לאנג ניט נעהמען,
און ער ברייגנט זיא אויף אַנ'אָרט,
דען שוין יאָהרען, לאנגע יאהרען,
וויא זיא פאָהרט נאָר און זיא פאָהרט.
איצט, אָ, ענדיגט זיך דאָס וואסער
און דעם שטורמס ווילדער שטיף,
און עס רוהט אויך ענדליך, ענדליך
אונזער אלטע וואנדער־שיף.

ספירה

אויך וואָלט דאכט זיך וועלען יעצט בעטען מיין לירע
זיא זאָל עטוואָס לאכען, עס געהט אָבער ניט
יא, ברידערלאך, ערשטענס איז יעצט ביי אונז ספירה,
און סתם עפּעס, זאָגט מיר, וויא לאכט עס א איד?

„אָי, טאַטע, דו לאכסט? ס'איז א קלאָג צום געלעכטער!"
אין אידישע פרייד איז דען דאָ עפּעס רעכטס?
דער אידישער לאך איז דען עפּעס א רעכטער?
א מיש־מאש דאָך נאָר פון א זיפץ מיט א קרעכץ!

א שפּאָס האָט א טעם גאָר דאָס אידישע לעבען!
אַ שפּאָס האָט דער אידישער מזל אַ חן!
אין הימעל דיא זילבערנע וואָלקענדלאך שוועבען,
אין פעלד איז אַ חיות, דו — זיץ נאָר און וויין.

דער וואלד איז געווירציג, און גרין איז דער גאָרטען,
אין פריהלינג דער ווינטעל—וויא פריש און וויא קיהל!
וואָס ארט עס דיך אידעל, וואָס ארט עס דיך דאָרטען?
ביי דיר איז דאָך ספירה, דו זיפץ אין דער שטיל!

דער ליעבליכער זומער, דער טרייסטונג פון לעבען,

ער לויפט נאָר אין זיפצען, אין קרעכצען פערביי,
וואָס קען ער דעם איד פיר א האָפנונגען געבען ?
אַ איד'ן — וואָס טרייסט איהם אַ זומער, אַ מאי ?

אַ בעטלער, וואָס האָט ניט קיין פּלאַטץ וואו צו ליגען,
וואָס יעדווידער ווארפט זיך מיט איהם נאָר אַרום.
נו, איז עפּעס שייך פיר איהם פערגעניגען,
אַ גאָרטען מיט בשמים, אַ בוים, צי אַ בלום ?

און כלומרשט דער איד ווען ער זינגט זיך פאנאנדער,
איז מיינט איהר, א פרעהליכקייט דאָ אין זיין ליעד ?
איך הער אין זיין נגון—נאָר : „וואַנדער און וואַנדער !"
אין יעדווידער נאָטע דערקען איך דעם איד.

דעם אידישען ליעד, ווען עס זאָל נאָר דערהערען
אַן אמת'ער מבין, וואָס וויים פון געזאַנג,
דאַן מוז ער ניט ווילענדיג גיסען מיט טרערען,
און ווערען ערציטערט פון יעדווידער קלאַנג.

א ציטריגע תקיעה, א תרועה, א שברים,
אָ, דאָס איז אצינדער דער אידישער גוסט !
א גוסט, וואָס ערוועקט נאָר געפיהלען צו קברים,
א גוסט, וואָס צושמעטערט א שטאָהלענע ברוסט.

א תפילה לעני, א יעלה, א קינה,
אָט דאָס איז דיא אידישע זיסטע מוזיק ;
זייט דאָרט, אין זיין הייליגע בשמים־מדינה,
פערשטערט איז געוואָרען זיין פרייד און זיין גליק.

אָ, זייט אין זיין טעמפּעל צושמעטערט, צוריבען
זיין פיינד האָט דיא זיסע כלי־זמר, איז נאָר
דעם אידען דער קלעגליכער שופר געבליבען
אויף וועלכען ער בליפעט נאָר איינמאָל אין יאָהר.

פון צימבלען, פון פויקען, פון האַרפען, פון פידלען,
פון אָרגלען, קלארנעטען, פאפיאָל און גיטאַר,
איז מעהר ניט געבליעבען דעם אָרימען אידלען
דער פינסטערער שופר צוטריקענט און דאר.

און וואָס ער זאָל זינגען און וויא ער זאָל לאַכען,
און וויא ער זאָל שפּיעלען גאָר פרעהלעכדיג זים,
דערהערט מען אין ליעד זיינעם פלוצלונג ערוואַכען
א „תפילה לעני“; דאָס הערץ גיט א רים!

איך וואָלט, דאכט זיך, וועלען יעצט בעטען מיין לירע,
זיא זאָל עטוואָס לאכען, עס געהט אָבער ניט!
יא, ברידערלאך, ערשטענס איז יעצט ביי אונז ספירה,
היינט סתם עפּעס, זאָגט מיר, וויא לאַכט עס אַ איד?

דער אידישער מאַי

ווידער איז דער מאי געקומען,
מיט זיין צויבער, מיט זיין פראכט,—
אלע גראָזען, אלע בלומען
האָבען ווידער אויפגעוואכט.
ווידער בליהט עס אויף דיא פעלדער,
ווידער גרינט עס אין דיא וועלדער,
ווידער גלאנצט עס איבעראל,
ווידער זינגט דיא נאכטיגאל.

ווידער נעהמט דער פריהלינג מאָהלען
מיט זיין פינזעל; וויא ער שמירט,
ווערען בערגער, ווערען טהאָלען,
ווערט דיא ערד מיט גרין פאַרציערט.
ווידער לאכט דיא זונן ארונטער
צו דער וועלט און מאכט איהר מונטער:
מיט איהר שמייכעל, מיט איהר קוס
מאכט זיא גרייט איהר צום גענוס....

גלייך פאַנגט אָן צו גרינען, בליהען
יעדער מענשליכער געפיהל;
וואונדערשענע פאַנטאַזיען
ציהען דורכ'ן הערצען שטיל;
גאָלדענע חלומות שוועבען
און זיי וועבען
נייע הימלען,
און זיי וועקען
נייעס לעבען,
און עס קלעקען
טויזענד גליקען,
יעדע זעעלע צו ערקוויקען.

דאָך איהר זעהט דאָרט איינעם טרעטען
קוקענדיג צו דר'ערד אראָפּ?
אויף דיא גרינע מאַי טאַפּעטען
זיפצט ער שאָקלענדיג דעם קאָפּ.

איינזאם מיט זיין שווערען קומער
געהט ער, אָבגעלעבּט און מיד, —
זיין געשמאַקער מאַי, זיין זומער
האָבען לאנג שוין, לאנג פארבליהט!

ווייסט איהר, קענט איהר יענעם קראנקען,
וועלכער געהט וואו אלעס בליהט,

מיט א שרעקליכען געדאנקען
אונ א שטירמישען געמיט ?
אונזער אלטער, אונזער איד !
קיינע זיסע פאנטאזיען
אונ קיין האָפנונג אין זיין בליק :
דורך זיין הערצען
ציהען שמערצען,
אלטע וואונדען
צוגעבונדען
מיט עראינערונגען אלטע, —
מתים, מתים, טרופעס קאלטע,
אלטע יוגענד, אלטעס גליק.

יעדער בלום אונ יעדער דאָרן
טרייבט מיט איהם א ווילדען שפאס :
דער סטאַבון קוקט אַן מיט צאָרען
אונ דיא קראַע שרייט מיט כעס.
פרעמד דיא בלומען, פרעמד דיא בלעטער,
פרעמד דיא וועלט, א פרעמדער מאַי !
פרעמדע פייגעל, פרעמדע געטער,
פרעמדע מענשען — אלס פארביי !....

לאכט ניט בלומען, נאָר ניט שפעטען !
איהר זייט שעהן, — געווים, געווים !
דאָך פיעל שענערע צוטרעטען

האָט דער איד מיט זיינע פּיס....

פעלדער פול מיט פּאָמעראַנצען

האָבען אין זיין לאַנד געגלאַנצט,

זיינע וואונדערשענע פפלאַנצען

האָט זיין גאָט אליין פאַרפלאַנצט......

פרעגט דיא צעדרען פון לבנון,

פרעגט דעם שרון'ס גרינע מירט,

אָ, זיי וועלען נאָך דערקאָנען

זייער אָבגעלעבטען ווירט.

פרעגט דעם שענעם הר־הזיתים,

פרעגט דעם כרמל, — יעדען בוים, —

פרעגט דיא אלע שענע מתים

אויף דעם שעהנעם אלטען טרוים....

אין זיין הייליגער מדינה

האָט גן־עדן־לופט געשמעקט,

אין זיין טעמפּעל האָט דיא שכינה

שטענדיג זיך צו איהם ענטפּלעקט.

טויזענד ענגעל פלעגען שפּילען

אין זיין הייליגען געצעלט,

טויזענד פריידען פלעגט ער פיהלען,

פריידען פון אַן אנדער וועלט.

דאָרטען האָט אמאָל דער אידעל

פון אַ וואונדער־רייכע פידעל
אויסגעקושט דיא שעהנסטע ליעדער,
וועלכע קלינגען קיין מאָל וויעדער
מיט דעם זעלבען זיסען צויבער, —
ריין און הייליג, ריין און זויבער, —
אויף א ווערבע, אויף א שטומע,
הענגט דער חלום פון מיין אומה....

יאָ, אַוועק איז יענער חלום,
דאָך דיר חלום'ט פון דאָס ניי —
הערסטו איד? פון ווייטענס „שלום!"
רופט צו דיר אַ נייער מאַי.
ווייןn ניט, ביסט נאָך ניט פערלאָרען,
חאָטש דו ביסט פון ליידען מיד,
נייע יאָהרען, גוטע יאָהרען
ווינקען שוין צו דיר, מיין איד!
הערסטו דורך דיא וואָלקען ציהען
הימעלרייכע מעלאָדיען,
זיסע כרובים־הארמאָניען?
הערסטו, הערסט דעם נייעם ליעד?

וויעדער וועט דיין אתרוג שמעקען,
גלאנצען וועט דיין אפעלצין;
וויעדער וועט זיך גאָטט ערוועקען
און וועט בריינגען דיך אהין....

זינגען וועסטו הירטענליעדער
פאשענדיג נאָך דיינע שאָף;
לעבען וועסטו לעבען ווידער,
לעבען אייביג אָהן א סוף.
נאָך דיין שרעקליכער נסיעה
וועסטו אטהעמען מיט לוסט, —
אין דעם שטומען באַרג מוריה
קלאפט עס נאָך א העלדענברוסט...

קיינער וועט דיך מעהר ניט טרייבען
מיט זלזולים אָהן א צאָל;
אין דער היים וועסטו פארבלייבען,
שטיל און רוהיג וויא א מאָל.
טרעט פאַנאַנדער נאָר דיא שטעשקע
פון דיין אלטען פאטערלאנד,
ס'גליהט נאָך דאָרט אין האלאוועשקע
ביי דער איינגעפאל'נער וואנד!....

אויפ'ן בוזים פון ים

דער שרעקליכער ווינד, דער געפעהרליכער שטורם,
ער ראנגעלט זיך דאָרט מיט א שיף אויפ'ן מעער,
ער וויל זיא צוברעכען, און זיא מיט יסורים
שניידט דורך אללע טיעפענים, קרעכצענדיג שווער.

עס טרעשטשעט דער מאסט-בוים, דער זעגעל, ער ציטערט,
דער רוישענדער וואסער איז מורא'דיג טיעף;—
עס קעמפפען מיט צאָרען, עס שטרייטען פערביטערט,
אויף טויט און אויף לעבען דער ווינד מיט דער שיף.

אָט מוז זיא זיך לייגען, אָט מוז זיא זיך שטעלען,
אָט טרייבט עס צוריק איהר, אָט טרייבט עס פאָראויס,—
א שפילכעל איז איצטער דיא שיף ביי דיא וועללען,
זיי שלינגען זיא איין—און זיי שפייען זיא אויס.

עס ליארמט דער ים, און עס הויבען זיך כוואליעס;
עס הוזשעט, עס פילדערט מיט שרעק און מיט גרויל;—
דער שטורעם, דער גזלן, וויל אומברענגען אללעס,
דער תהום עפענט אויף זיין פערשלאָסענע מויל.

עס הערען זיך זיפצען, עס הערט זיך איין בעטען,
ס'איז גרוים דיא סכנה, ס'איז שרעקליך דיא נויט,

און יעדערער בעט ביי זיין גאָט ער זאָל רעטען,
בעפרייען דיא מענשען פון זיכערען טויט.

דאָס וויינען דיא קינדער, עס קלאָגען דיא ווייבער,
מען שרייט און מען איז זיך מתודה אצינד.
עס פלאַטערען זעעלען, עס ציטטערען לייבער
פאר שרעק פאר דעם בעזען, פערניכטענדען ווינד.

דאָך אונטען, אין צווישען־דעק, זיצען צוויי מענער
גאנץ רוהיג, זיי ריהרט ניט דער מינדעסטער וועה;
זיי זוכען קיין רעטונג, זיי קלעהרען קיין פלענער,
וויא אלץ וואָלט זיין זיכער און שטיל ארום זיי.

עס ליאַרעמט דאָס וואסער, דיא וועלען זיי שוימען,
עס וואויעט, עס מיאַועט משונה דער ווינד;
עס סאַפּעט דער קעסעל, עס הוזשעט דער קוימען;
דאָך אונטען דיא צוויי זעהט זיי שווייגען אצינד.

זיי קוקען מיט קאלטקייט דעם טויט אין דיא אויגען,
זיי ריהרט ניט דעם שטורעמס געפעהרליכע מאַכט,
עס שיינט אַז דער טויט האָט אַליין נאָר ערצויגען
זיי ביידען אין שרעק און אין פינסטערע נאכט.

„ווער זייט איהר אונגליקליכע — לאָזט עס דאָך הערען, —
וואָס קענען פערשווייגען דיא גוואַלדיגסטע נויט,
וואָס האָבען קיין זיפצען, און האָבען קיין טרעהרען,
אפילו ביים שרעקליכען טויער פון טויט?

„זאָגט, האָבען איך טאקע נאָר קברים געבאָרען?
איהר לאָזט גאָר קיין עלטערן, ווייב אָדער קינד,
צו וויינען אויף אייך ווען איהר ווערט דאָ פערלאָרען
אין טיעפען, אין שרעקליכען אבגרונד אצינד?

„וויא? לאָזט איהר ניט קיינעם, וואָס איהם זאָל פערדריסען,
וואָס ער זאָל ווען בייינקען, צו לאָזען א טרעהר,
ווען אייך וועט דער נאסער בית־עולם פערגיסען,
ווען איהר וועט דאָ קיין מאָל צוריק קעהרען מעהר?

„וויא? האָט איהר קיין פאטערלאנד גאָר, קיין מדינה,
קיין היים וואו צו קומען קיין פריינדליכע שטוב,
וואָס איהר האָט באהאלטען אין זיך אזא שנאה
צום לעבען און וואַרט אויף דער פינסטערע גרוב?

„איהר האָט גאָר ניט קיינעם אין הימעל דאָרט אויבען,
צו וועמען צו שרייען ווען איהר זייט אין צער?
איהר האָט גאָר קיין פאָלק ניט, איהר האָט גאָר קיין גלויבען?
פערלאָרענע, וואָס איז מיט אייך פאר א גזר?"

עס גענעצט דער אבגרונט, עס ברויזען דיא אינדען,
עס קראכען דיא לייטערס פון שיף און עס טראָגט,
עס הוליעט דער שטורעם עס פייפען דיא ווינדען,
און איינער האָט ענדליך מיט טרעהרען געזאָגט:

„דער שווארצער בית־עולם איז ניט אונזער מוטער
עס איז אונזער וויעג ניט דער קבר געוועזן; —

עס האָט אונז געבאָרען אַ מלאך אַ גוטער,
א טהייערע מוטער מיט ליעבע פערזעהן.

„עס האָט אונז געפּיעסטעט א מאמע, ערצויגען
א צערטליכע, ווארעמע, פריינדליכע ברוסט;
געקיכעלט און שטענדיג געקוקט אין דיא אויגען
האָט אונז אויך א פאָטער און ליעבליך געקוסט.

„מיר האָבען א הויז, נאָר מען האָט עס צובראָכען,
און אונזערע הייליגסטע זאכען פערברענט,
דיא ליעבסטע און בעסטע פערוואנדעלט אין קנאָכען,
דיא לעצטע פעריאָגט מיט געבונדענע הענט.

„מען קען אונזער לאנד, אָ, זיא לאָזט זיך דערקענען;
דורך יאָגען דורך שלאָגען ניט ווערענדיג מיד,
דורך ווילדע פּאָגראָמען, דורך ברעכען דורך ברענען,
דורך זוכען דעם טויט פיר דעם עלענדען איד.

„און מיר זיינען אידען, פערוואָגעלטע אידען,
אָהן פריינד און אָהן פריידען, אָהן האָפנונג אויף גליק.—
ניט פרעגט מעהר, אָ, פרעגט ניט, אָ, זעהט, לאָזט צופרידען!
אמעריקא טרייבט אונז נאָך רוסלאנד צוריק.

„נאָך רוסלאנד פון וואנען מיר זיינען אנטלאָפען,
נאָך רוסלאנד, דערפאר וואָס מיר האָבען קיין געלד;
אויף וואָס בלייבט אונז איצטער צו ווארטען, צו האָפען?
וואָס טויג אונז דאָס לעבען, דיא פינסטערע וועלט?

„איהר האָט וואָס צו וויינען, איהר האָט וואָס צו ברומען,
איהר האָט וואָס צו שרעקען זיך איצט פאר דעם טויט,
איהר האָט געווים אלע אהיים, וואו צו קומען
און פאָהרט פון אמעריקא אויך ניט אויס נויט.

„דאָך מיר זיינען עלענדע, גלייך צו דיא שטיינער;
דיא ערד איז צו שלעכט אונז צו שענקען איין אָרט —
מיר פאָהרען, דאָך ליידער עס ווארט אויף אונז קיינער,
ערקלערט מיר, איך בעט אייך, וואו רייזען מיר פאָרט!

„זאָל שטורמען דער ווינד, זאָל ער ברומען מיט צאָרען,
זאָל זידען זאָל קאָכען, זאָל רוישען דער גרונט!
דען סאַיי וויא סאַיי זיינען מיר אידען פערלאָרען,
דער ים נאָר פערלעשט אונזער ברענענדע וואונד....“

דאָס בּיינקען

וואו איך זאָל זוכען געהן, רוהע און גליק,
אימער אין ציון פערבּלאָנדזשעט מיין בּליק.
אימער אַהין, נאָך דעם הייליגען לאַנד
צייגט מיר דעם וועג אַ פערבּאָרגענע האַנד.
אימער אַהין צייגט זיא, אימער אַהין,
דאָרט, וואו דיא פּאַלמע דיא שלאַנקע איז גרין;
דאָרט, וואו דער צעדער זיין שאַטען צושפּרייט:
דאָרט, וואו דער אָראַנזש מיט גאָלד איז בּעגייט;
דאָרט, וואו דיא זונן שיינט מיט דאָפּעלטען פּראַכט;
דאָרט, וואו דער הימעל דער לויטערער לאַכט —
דאָרט, אַהין ציהט עס מיך, דאָרט נאָר אַהין,
דאָרט נאָך מיין ציון, אָט וואו נאָר איך בּין!

אָפּט ווען דאָס הערץ וויל מיר בּרעכען פאַר וועה,
שונאים פערפאָלגען מיך וואו נאָר איך געה,
טויזענדע שרעקען פערווירען מיין זינן,
טראָגט אַ געדאַנק מיך נאָך ציון אַהין.
דאָרט טרוים איך איבּער מיין טרוים פון דאָס נאַי,
דאָרט געה איך ווידער מיין יוגענד פערבּאַי;
דאָרט זעה איך נאָך איין מאָל בּליהען מיין פעלד,

טרוימען מיין נביא און קעמפּפען מיין העלד.
דאָרט זעה איך ווידער מיין היים וויא זיא לעבט;
אויך ווען דער צויבער דער זיסער פערשוועבט.
דאָרט אהין ציהט עס מיך, דאָרט נאָר אהין,
דאָרט נאָך מיין ציון, אָט וואו נאָר איך בין!

דאָרטען נאָך ציון נאָר גאָר איך און שטרעב,
דאָרטען נאָך ציון זאָלאנג וויא איך לעב,
דאָרטען נאָך ציון דיא הייליגע שטאָדט,
וואו איך האָב רוהיג געוואוינט מיט מיין גאָטט,
וואו מיך האָט ליעבליך דער שיקזאַל געגלעט,
דאָרטען וואו איך האָב מיין שפּראַכע גערעדט;
דאָרט וואו דיא זיסע מוזיק פון מיין כאָהר
פלעגט מיך בעגייסטערען דריי מאָל אין יאָהר.
דאָרט וואו עס זיצט נאָך און וואַרט ביי מיין טיהר
אימער דיא ליעבע דיא אַלטע אויף מיר —
דאָרט אהין ציהט עס מיך, דאָרט נאָר אהין,
דאָרטען נאָך ציון, אָט וואו נאָר איך בין!

אַ וואנדער ליעד

עס קלינגט מיין „אַך“
אין „איכה“ שפּראַך,
מיין שמערץ איז וואַך, —
ער שלאָפט ניט איין.
ביי נאַכט, ביי טאָג,
עס לעבט מיין קלאָג,
וואָס איך פערטראָג
איז מעהר וויא פּיין!

מיט נאַסען בליק
קוק איך צוריק
אויף יענעם גליק,
וואָס איז צו וויים:
אַ, שעהנעם לאַנד
ביי'ם ירדן'ם ראַנד!
אַ, שטאַרקע האַנד!
אַ, ליעבע צייט!

איך בליק אַהין
מיט טריבען זינן,
דאָך אַהן געווין —
אַ פוסטער אָרט....
אָ, האַרץ און שאַין!
אָ, היימאַטה פיין!
אָ, ציון מיין!
אָ, טויטעס וואָרט!

מוז פרעמד, אַליין,
מיט מיין געוויין
נאָר ווייטער געהן —
ניט פרעגט, וואוהין!
עס בלייבט ענגאַל
מיר איבעראַלל.
דער זעלבער פאַל,
אַוואו איך בין!

קינות

עס זינגט דער איד
זיין איכה־ליעד,
מיט אימער נייע טרעהרען:
„מיין לאַנד׳איז וויסט,
מיין שם פער׳מיאוסט,—
וואוהין זאָל איך מיך קערען?

„מיין וואָרט איז לעער,
דאָס גילט ניט מעהר,
מיין חקירה איז אַ טויטע,—
איך שלעפּ זיך אום,
אַ פעלקער־מום,
אַן אביון און אַ שוטה.

„איך זיץ אין נאַכט,
און וויין און טראַכט,
און רוף נאָר אָן דעם א י י נ ע ם,
דאָך שטיל אַרום,
דער הימעל־שטום...
איך הער קיין טרייסט פון קיינעם.

„דאָס גיט אַ שײַן,
אָ, טאַטע מײַן!
דיך מוז מײַן צער ערוועקען!
דאָך, עס, אַוואַו....
דאָס לײַכט נאָר צו
פערגרעסערען דיא שרעקען.

„און יעדער וואָך
פערמעהרט מײַן בראָך
אין בלוטיגע מדינות.
און יעדער טאָג
פערמעהרט מײַן קלאָג
און ברײַנגט מיר נײַע קינות."

דיא חנוכה ליכט

אַ, איהר קליינע ליכטעלאך!
איהר דערצעהלט געשיכטעלאך,
מעשה'לאך אָהן צאָהל,
איהר דערצעהלט פון בלוטיגקייט
בריה'שאַפט און מוטהיגקייט,
וואונדער פון אמאָל.

ווען איך זעה אייך שמינקלענדיג,
קומט אַ חלום פינקלענדיג;
רעדט איין אַלטער טרוים:
„איד, דוא האָסט געקריעגט אמאָל,
איד, דוא האָסט געזיעגט אמאָל"
גאָט, דאָס גלויבט זיך קוים!....

ס'איז ביי דיר אַ טאָלק געווען,
ביסט אמאָל אַ פאָלק געווען,
האָסט אמאָל רעגיערט:
האָסט אמאָל אַ לאַנד געהאַט,

האָסט אַמאָל אַ האַנד געהאַט !"
אָך, וויא טיעף דאָס ריהרט !

אָ, איהר קליינע ליכטעלאַך !
אייערע געשיכטעלאַך
וועקען אויף מיין פּיין ;
טיעף אין הערץ בעוועגט עס זיך,
און מיט טרעהרען פרעגט עס זיך :
וואָס וועט איטצטער זיין ?....

* * *

ניט אייביג זיינען מיר, וויא היינט,
געוועזען א פאָלק, וואָס קען נאָר קלאָגען ;
מיר האָבען אויך אַמאָל דעם פיינד
געוויעזען, דאָס מיר קענען שלאָגען.

מיר האָבען אויך מיט טאַפּפערקייט,
מיט טיגערמוטה, פיר אונזער גלויבען
געוואָרפען זיך אין גרעסטען שטרייט
און הויך דיא פאָהן פון זיעג ערהויבען.

נאָר דורות זיינען זעהר פיעל
אַוועק, פערגאַנגען זיינען יאָהרען, —
מיר זיינען שוואַך געוואָרען, שטיל,
דעם אַלטען ריעזענמוטה פערלאָרען.

פערלאָרען האָבּען מיר דעם מוטה
אין גלות צווישען דיא רשעים
דאָך איז פערערבּט אין אונזער בּלוט
דער פייער פון דיא חשמונאים.

און האָטש עס האָבּען שטאַרקע הענד
מיט דרעשערם אונזער לייבּ געדראָשען ;
דאָך יענער אַלטער פייער בּרענט, —
איהם האָט דער בּלוט־ים ניט פערלאָשען.

יאָ, אמת, טיעף איז אונזער פאַל,
מיר זיינען קערפּערליך נאָר פליעגען ;
דאָך לעבּט אין אונז איין אידעאַל,
דעם קענט איהר, פעלקער, ניט בּעזיעגען !

פעלד-מעסטען

פאַראויס געהט די אַלטע מינע
אונ פונ היגטענ פעסיע־צווייטעל,
מינע וויינט אונ זאָגט די תחינה,
אונ די צווייטע לייגט דעם קנייטעל.

אונ עס קייקלענ זיך די טרעהרענ
שטיל אונ וואַרעם אויף דער תחינה;—
בליפענדיג, נאָר קוים צו הערענ,
זאָגט פערקלעהמט די אַלטע מינע:

„שטאַרקער האַרר פונ אַלע וועלטענ!
איך דיינ דיענסטמאַיד, שוואַך אונ אָרעם,
מעסט די רוהיגע געצעלטענ,
די צדיקים׳ס שטילע קברים.

„אַלע בערגעלאַך די שטומע
מעסט איך, גוטער גאָטט, אַצינדער,
וואו עס רוהענ דיינע פרומע,
דיינע הייסגעליעבטע קינדער,

„װעלכע זינגען דאָרטען שירה
פאַר דײַן שטוהל אין הויכען הימעל,
יעדער אײנער פון זײַן דירה
דורך זײַן אײביג זיסען דרימעל.

„און פון דעם געלײגטען קנײטעל
װעט מיט פורכטיגקײט און מורא
מאַכען ליכט דײַן פעסיע־ צװײטעל.
אום צו לערנען, גאָטט, דײַן תורה.

„אום צו בעטען דיך מחילה,
אַז דו זאָלסט שױן פאָרט דערהערען
יעקב׳ס אמת׳דיגע תפילה
און דערזעהן ישראל׳ס טרעהרען!"....

גאט און דיא כנסת ישראל

ותאמר ציון עזבני ד׳ ואד׳ שכחני.
(ישעיה מט. פסוק 14)

רבונו של עולם! שוין הונדערטע יאהר
ווי איך זיטץ און איך ווארט אויף דיין גאולה.
עס ווערען שוין ביסלעכווייז גראה מיינע האאר,
און זאל עס, חלילה, נאך נעהמען א דור,
דאן בין איך, פערגעס ניט, קיין בתולה.
דו האסט מיך פערפיהרט און פערלאזען אליין
און לעבסט זיך אין הימעל א פרייער;
א, רייד וואס דו ווילסט, עס איז זעהר ניט שעהן
א, זעהר ניט שעהן, מיין געטרייער!

דו האסט מיך געבראכט אזש פון עבר הנהר
און טריי ביי דיא הימלען געשווארען:
„געליעבטע, מיר בלייבען אן אייביגע פאר!"
נו, זעה איך וויא וויים דיינע רייד זיינען וואהר,
ביסט פלוצלונג גאר נעלם געווארען.
און גלייך האבען וועלטען געקלונגען מיט דיר:

דו האָסט זיך פערליעבט אין אַ הצופה;
דערהייבען צו אייביגע הייליגקייט א י ה ר,
איהר ז ו ה ן, צו אַ געטליכע שטופע.

יעצט זוך איך שוין מעהר ניט דיין ליעבע, דיא פיין!
נישטאָ מעהר אויף דעם וואָס צו בויען.
איך וויים, דו וועסט הייסען געדולדיג מיר זיין,
דאָך קען דיינע רייד מיר אין הערץ ניט אריין.
איך האָב דיר שוין מורא צו טרויען.
איך וויל ניט מעהר בלייבען אויף שאַנד און געשפעט
צווישען טויזענדע שונאים און דריקער;
קום וואוין מיט מיר שוין, אָדער גיב מיר אַ גט,
זאָנסט רייס איך דיא הימלען אין שטיקער!

און גאָטט דעקט זיך איבער מיט וואָלקען פאַר שאַנד
און דונערט אראָפּ דורך דעם וועטער:
„געליעבטע, מיין טהייערע, שעהנער בריליאַנט,
וואָס רעדסטו פון „גט”, וועל דען ברעכען מיין האַנד,
פערשוועכען מיין שם ביי דיא געטער?
איין ווייליגקע וואָרט נאָר, אָט קום איך, איך געה!
וואו קען איך אַ „זוהן” צו אַ „מאַמען”? —
עס ענדיגט דיין טרויער, עס שווינדעט דיין וועה, —
איך בלייב מיט דיר אייביג צוזאַמען.

„איך האָב דיך פערלאָזען אַ שטיקעלע צייט
און האָב דיך געזוכט צו פּראָבירען,

וויא דוא וועסט אין נויט, פון דיין אייגען לאַנד ווייט,
פערשמאַכטענדיג צווישען פערדאָרבענע לייט
אין שרעקליכען גלות זיך פיהרען.
איך האָב דיך אין יעדער אָרט עלענד געשמידט,
פון אונגליק צו אונגליק געטריבען;
און האָב פון דיא הימלען דיין פיהרונג געהיט,
דאָך דו ביסט מיר עהרליך געבליבען.

„יעצט ברינגט דיך מיין מלאך אהיים און בעקראַנצט
דיין קאָפּ מיט דיא בלומען פון שרון.
וואָס דוא האָסט אין מאַי פון דיין יוגענד געפּלאַנצט,
ווען דיר האָט דיא זונן פון הצלחה געגלאַנצט
אין אלטע אין גאָלדענע יאָהרען.
כ'קום וויעדער מיט כלה־מתנות ניט קאַרג,
בעגלייט פון א כאָר מיט לויים,
און בוי אויף דיין שלאָס אויף דעם פּרעכטיגסטען באַרג,
און וועק אויף דיא זיסע נביאים.

„איך וועק דעם לבנון דיר אויף פון דאָס נייַ
און קרוין זיינע צעדרען און פּאַלמען;
דיא פייגעלעך דיינע, וויא ווערען זיי פריי,
וויא זינגען זיי פליהענדיג דאָרט אין א מאַי
צווישען אייביגע בלומען פון פּסאַלמען!
דער כרמל פערציערט זיך, דער חרמון לעבט אָפּ,
און איינער דעם צווייטען גיט שלום;

מוריה הייבט אויף זיין פערטרויערטען קאָפּ
און מיינט אַז ער זעהט עס אין חלום.

„איך צינד אָן א נייע, אַ הייליגע ליכט
אויף ציון, דיין טרייסט, דיין נחמה,
אַ יוגענד וועט פאַרבען איהר בלייכעס געזיכט,
אַ נחת וועט קומען אויף איהר אומגע ריכט,
אַ ג׳זונד אין איהר קראַנקע נשמה!
ניט הער וואָס עס ריידען דיא שונאים דיר איין.
דאָס זיינען פערלאָרענע ריידעס.
ג ע ו ו ע ן בין איך דיינער, און ב י ן, און וועל ז י י ן,
און הימעל און ערד זיינען עדות!"

דיא כנסת ישראל, זיא ענטפערט מיט וועזז:
וואָס העלפט עס, יעטצט גלויב איך דיר זיכער!
דאָך אייל זיך, געליעבטער, אַ, זעה און פערשטעה,
עס ענדיגט מיין לעבען, איך פיהל איך פערגעה —
אַ, שיק מיר דיין מלאך וואָס גיכער!
און האָב איך געזינדיגט פאר דיר מיט דיא רייד,
טאָ זעה מיינע ביטערע צער׳ן!
דאָך יעצט וועל איך האַלטען פערביסען מיין לייד
און הארען, און הארען, און הארען.

קידוש לבנה

אין דעם לאַזורנעם לופט־ים שוועבען
די זילבער־וואָלקענדלאַך אַרום;
די שטערען פינקלען, שטערען לעבען,
די לבנה נאָר איז בלייך און שטום.

עס רוהט דער וואַלד אין טיעפען שווייגען,
די בוימער שטעהען שאַ, פערטראַכט, —
קיין ווינטעלע בעוועגט די צווייגען,
עס שלאָפט די ערד, עס שטומט די נאַכט.

נאָר ווייט אין וואַלד און אין סכנה
דער אַלטער שטעהט דאָרט מיט זיין קינד,—
ער איז מחדש די לבנה,
ער בעט עס פאַר איהר ליכט אַצינד:

„אָ, גאָטט, איך בעט ביי דיר מיט טרעהרען,
דערהער מיין ציטערדיגען קול:
עס זאָל איהר שיין פערדאָפּעלט ווערען,
זיא זאָל נאָך לייכטען וויא אַמאָל.

„וויא דיין בעגלויבטער האָט געשריעבען:

— דיא גרויסע צוויא און גלייכע ליכט —
זעה, גאָטט, ווי בּלייך זיא איז געבּליבּען,
קוק אָן איהר שטערבּליכעס געזיכט!"

אָ, וויא צוקלינגט זיך עס אין שטילען,
אין טיעפען וואַלד, זיין היים געבּעט!
וויא גיסען זיך דאָס דיא געפיהלען!
וויא שווייגט דאָס אַלעס, ווען ער רעדט!

זיין קינד נאָר קוקט. ווער קען ערקלערען,
וואָס אויבּען, אין דעם בּלויען ים
עס גלאַנצען מאַנכע העלע שטערען,
און מאַנכע שמינקלען, שמינקלען קאָם?

דאָס קלוגע קינד בּעטראַכט עס אויבּען
און פרעגט דעם אַלטען ניט געשטערט:
„אָ, זאָג דאָך, פאָטער, מעג מען גלויבּען
אין דעם, וואָס איך האָבּ אָפט געהערט?

„מען זאָגט דעם רייכענס שטערען פינקעלט,
איז אימער העל, איז שטענדיג גרויס,
דעם אָרעמאַנס פערקעהרט, ער דינקעלט,
פערלעשט זיך, לעשט זיך און געהט אויס.

„און זיינען טאַקע דאָ מזלות
אין הימעל? זאָג דאָך, יאָ צו ניין?

בעצייכנען זיי אי רוה, אי גלות,
אי פרייד, אי עלענד, אי געוויין?

„אָ, זעסט דאָרט יענעם קליינעם שטערען?
איז ער ניט אונזער מזל? זאָג!
ווייל שטענדיג וויינען מיר מיט טרעהרען
און טרויריג איז אונז יעדער טאָג....

„און קען עס זיין, אז ער זאָל גלאנצען
וויא יענע נאָך אין גאָלדנעם פראַכט?
צי לעשט איהם גאָטט דאָרט אוים אין גאַנצען
און וואַרפט אַרויף אויף איהם דיא נאַכט?"

דער אַלטער קנייטשט זיין הויכען שטערען,
ער קלערט א תירוץ פיר זיין קינד,—
עס קומען זיפצען, קומען טרעהרען,
דאָך ווערטער ניט אַזוי געשווינד....

שולמית

אָדער

דיא גאָלדענע ליעבע פון שיר השירים.

(פּאָעמא)

אויף אַ גרינבעגראָזטע וויזע,
בּיי אַ זילבּער־קלאָרע טייכעל,
רונד בּעפּוצט מיט יונגע פּאַלמען
איבּער זיי דיא גאָלד'נע זונן —

זיצט דעם מזרח'ס שעהנסטע טאָכטער,
בּיי דעם קעניג'ס רייכסטע סטאָדע;
זיצט שולמית, די פּאַסטושקע,
בּיי דיא שעהנע, ליעבּע שאָף.

קוים מאַכט אויף דער פרישער מאָרגען
זיינע גאָלד'נע, זיסע ברעמען
אויף דיא פעלדער גרין און טויהיג,
ווערט בּעגריסט ער פון איהר בּליק.

און דער אויפגעוועקטער הימעל
צינד'ט זיך אָן וויא פלאַקריג פייער

פון איהר שעהנהייט—און פאַר ליעבע
ווערט דער טאָג צוגליהט און היים.

און דער יונגער, גרינער וואַלד כאַפּט
פלוצלונג אויף זיך אַ פערליעבטער
און ער פרעגט דורך טויזענד פויגעל,
אויב נאָך שעהנערם איז פאַראַן.

און דער גאַנצער גאָלד'נער מזרח
ענטפערט „ניין" איהם, און די הויכע
שטאָלצע פּאַלמען זאָגען „ניין" איהם,
„ניין", זאָגט דיא נאַטור אַליין.

איהר צו מאָלען איז אַ פּריפונג,
איהר צו שילדערן, —אונמעגליך!
וועלכער פּינזעל! וועלכע פעדער!
וועלכער קינסטלער! וועלכע קונסט!

לאָקען, וויא געקרויזטע שטראַהלען,
שפּרייטען זיך אַרום אַלבּאַסטער—
קלאָרע, אָפּגערונדעטע און
פיין געגלעטע שולטער צוויי.

דיא פיגורע שטאָלץ און פּאַלמיג,
אויסגעגאָסען איז א ווייסקייט
אויף דיא קונציג אָפּגעטאָקטע,
סאַמעט-גלאַטע שוואַנענהאַלז.

שווארצע קארשען-אויגען גלאנצען
איבער צוויי קאַראַלענרויטהע
באַקען, איבער פורפור־רויזע
ליפען, פריש וויא אַנהייב מאַי.

אין איהר מינע טהראָנט דאָס לעבען;
רוהט דיא פרייד פון אלע וועלטען,
אין איהר בליק, — אַ געטליך פייער
וועקט צו הימעלם העכסטע לוסט.

און דיא רייכסטע קרוין פון מזרח
— פון דעם קליגסטען קאָפּ געטראָגען –
ליעגט צו איהרע פים געבויגען
האלב פערדונקעלט, גאנץ פערשעמט.

דען געזאָגט האָט מען דעם מלך
פון דער וואונדער־שעהנע מיידעל,
און ער זעהט זיא, און פערליעבט זיך
און ער ציטערט און ער רעדט:

„אַלע בלומען פון דעם שרון,
פון דעם זתים אַלע עהלבערט,
אַלע צעדרען פון לבנון,
כרמל, חרמון, — זיינען מיין!

„דורך מיין וואונש און דורך מיין ווילען
וועררט געפלאנצט און אויך געריסען....

העלדען, פירסטען, פרינצען קניען
פאַר מיין וואָרט — עס מוז געשעהען!

„צו דיא פייגעל אין דער לופטען
רייד איך צו דיא ווילד'סטע חיות.
אי דעם נאַכטיגאַלען-טרילער
קען איך, אי דעם ברום פון לייב.

„ווילדע רוחות· וועלכע הערשען
אין דיא פוסטקייט פון דיא וועלטען
רוף איך מיט מיין וואָרט, זיי קומען,
קומט דער שטן מיט זיין ווייב!

„אין מיין חכמה לייכט דער הימעל,
און דיא גרינע וויזען שמעקען
אין מיין זינגען. מיינע אוצרות
זיינען פיעל און אָהן אַ גרונד.

„מיט בריליאַנטען צאָהל איך, קרוינען
שענק איך· וואו מיין שווערד איז טעמפע,
שלמה, איז מיין נאָמען, מיידעל,
און דוא פאַשעסט מיינע שאָף!

„אין דעם שרון פון דיין הערצען
וויל שפּאַצירען מיין נשמה,
אין דעם טויה פון יענע בלומען —
וויל זיך טובל זיין מיין גייסט.

„ליבעס־דורסט פערברענט דאָס הערץ מיר,
נאָר דער לאָבונגדיגער נעקטאר,
וואָס בעטויהט דיא פורפור רויזע
ליפען דיינע לעשט מיין בראַנד“.

* * *

דאָך עס האָט זיך ניע געבויגען
אַ נשמה פאר אַ סצעפטער,
פאַר אַ שווערד דיא ריינע אונשולד
און אַ הערץ פאַר אַ מאָנאַרך.

ליעבע קויפט מען ניט פיר קרוינען,
בלומען וואָס אין הערצען בליהען,
ווען זאָגאר ביי אַ פאַסטושקע —
רייסט דער שטאַרקסטער קעניג ניט.

און געענטפערט אַט דיא שעהנע;
„גרויסער הערשער אייער האָהייט
וועט ערלויבען מיין נשמה
אייך צו זינגען וואָס זיא פיהלט“.

און אַלבאַסטער־קלאָרע פינגער
האָבען אוים דיא זיסע סטרונעס
פון אַ שעהן־געשניצטע האַרפע
אויסגעקושט דאָס שעהנע ליעד:

* * *

„אונטער דיא בערגעלאַך
פיטערט אַ פּאַסטוכיל,
היט זיינע טשערעדעס,
לוסטיגע רינדער,
ער איז דער ליעבליכסטער,
ער איז דער טהייערסטער,
ער איז דער שעהנסטער פון
אירדישע קינדער.

„ער איז פון טויזענדע
אויסערוועהלט — איינער נאַר!
פונקט וויא דיא צעד'רען
אין גריגעם לבנון.
ליעבער פון פרינצען און
קעניגע, טהייערער
איז מיר מיין ליעבער פון
מילי מיליאָנען.

„בעסער פון וויינען נאַך
זיינען דעם ליעבענדעם
זיסע, געווירציגע
קושען צו טרינקען.
הימלישע וואוילטאָגען
פיהל איך, ערקוויקונגען!
שטיל אין זיין היילינען
אָרעם צו זינקען.

„דאָרט וואו זיין אָטהעם וועהט
פיהל איך אַ זעליגקייט ;
דאָרט וואו זיין בליק ערשיינט —
אייביגעם לעבען.
זאָגט מיר, איהר שעפעלעך !
הערצענס פערטרויטעסטע :
קען מיר דער הימעל נאָך
העכערעס געבען ?

„זאָגט מיר, איהר בערגעלאַך
גרינע און שעהנענקע,
ליעבינקע פייגעלאַך,
רעדט פון דער לופטען !
קען איך מיין הערציגען
אויסבייטען ? ענטפערט מיר !
איהם, מיין איין אײנציגען,
גינגאָלד געפּרופטען ?

„שוין דאַכט מיר הער איך איהם
צווישען דיא צעדערען !
זינגענדיג, שפּאַנענדיג
בערגער, — מיין ליעבער !
ציטער ניט, הערץ מיינעם !
פיבער ניט, פלאַטער ניט,
זאָנסט שטאַרב איך ליעבענדיג.
טראָג דאָס ניט איבער.“

* * *

פון דיא לעמעליך קיין מעקען,
פון דיא פייגעלאך קיין פיפצען,
פון דיא פליגעליך קיין זשומזשען,
פון אַ ווערימיל קיין ריהר.

פון דעם טייכעלע קיין מורמעל,
פון אַ בוימעלע קיין שאָקעל,
פון אַ בלעטעלע קיין שעפטשע,
פון אַ צווייגעלע קיין וויעג.

שטיל דיא וואָלקען אין דער לופטען,
פון אַ ווינטעלע קיין וועהען,
פון אַ בערגעלע קיין ווינקען,
פון דעם הימעל קיין געשטער.

ווען דער שעהנסטערס זיסטע קלאַנגען
האָבען מיט דעם שעהנסטענס אויבען
אויף דיא בערגער זיך געטראָפען,
און צוקושט זיך אין דער לופט.

און פערשעמט האָט זיך דער קעניג:
„זיא פערבייט מיך אויף אַ פאַסטוך".
און ער האָט זיין וועה געטראָגען
אויף דיא פאַרפומירטע בערג

יהודית

(פּאָעמא)

פון דיא אַלטע, אַלטע בלעטטער
הערט זיך אַ פערשטיקטער קול,
וואָס דערצעהלט אונז וויא אַמאָל,
ווען בעזיעגט האָט גאָטט דיא געטטער
און בעזאָרגט זיין פאָלק מיט רעטטער
און מיט נסים אָהן אַ צאָהל —
וויא אַ מאָל האָט אונז אַ שעהנהייט
דורך איהר ליעבע און איהר ריינהייט,
אין אַ טרויעריגע צייט, —
פון אַ גרויסע נויט בעפרייט.

זאמד און ערד דעם שונא'ס ריעזען!
אשור שיקט איהר גאַנצע מאַכט.
וויא דיא בליצען דורך דער נאַכט
לייכטען שווערדען, בלאַנקען שפּיעזען,
דאָך אַ פרוי האָט זיך בעוויעזען, —

גאָטט האָט טיעף אין איהר ערוואַכט.
זיא איז פּרעכטיג וויא דער שרו'ן,
צום בעזיעגען נאָר געבאָרען,
ציון'ס שעהנסטע, זיסטע בלום:
לייב און זעעלע אָהן אַ מום.

אן אלמנה איז דיא שעהנע
און זיא איז בעריהמט אין שטאָדט.
גאַנץ מיט מענשען און מיט גאָטט.
אין יהודה איז זיא איינע:
שעהן און רייך, און פרום וויא קיינע
און איהר וואָרט איז אַ געבאָט.
זייט זיא איז אַליין געבליעבען
ווײנט זיא אויף איהר מאַן דעם ליעבען,
האָט דיא וועלט פיר איהר קיין ווערט
און זיא נייגט איהר קאָפּ צו דר'ערד....

איינזאַם זיצט זיא אין איהר חדר,
זיא דערוויטערט זיך פון פוץ.
קיין זאַך האָט פיר איהר קיין נוץ,
פיעל בריליאַנטען, רייכע קליידער,
דאָך פיר וועמען? ליידער! ליידער!
זיא געניסט ניט פון איהר גוט'ס.
איצטער קלאָגט דיא גאַנצע אומה,
און יהודית קלאָגט, דיא פרומע!

שוין בעשלאָסען איז דער בראַך:
אָנצונעהמען אשור'ס יאָך.

* * *

עס שטעהען דיא זקנים
און קוקען צושראָקען,
און שאָקלען דיא קעפּ
מיט דיא זילבערנע לאָקען,
און קוקען פערפינסטערט
ארונטער צו דר'ערד:
„וויא ברעכט מען אַ אומה?
וויא גיט מען זיך אונטער?
עס פאַלען דיא טרעהרען,
דיא הייסע ארונטער
און ווערען פערלאָרען
ביי זיי אין דיא בערד.
עס סטראַשעט דער שווערד!

עס קומען פערוויינטע
כהנים געגאַנגען,
עס קרעכצען לוים
פערצאַגטע געזאַנגען:
„דער דורסט און דער הונגער"
אַ שרעקליכער כאָהר!
עס נעהמען דיא העלדען

אומזיסט דיא כלי זיין,
זיי וועלען דאָס לאַנד מעהר
ניט קענען בעפרייען. —
עס רייסען דיא פרויען
פון קאָפּ זיך דיא האָר.
דיא ענדע איז קלאָר!

און עוזיה, דער עלטסטער
פון בתול קומט צו רייטען.
דעם גאַנג פון זיין פערד
קען דער עולם פון ווייטען, —
ער קומט אָן דער זקן,
מיט נייס פון דער שלאַכט :
„מיר זיינען פאַרלאָרען,
דאָך מוז עס געוועהרען,
נאָך עטליכע טעג און
ווען גאָט אונז ניט הערען,
דאַן מוזען מיר פאַלען,
דאַן זינקט אונזער מאַכט
אין אייביגע נאַכט.“

* * *

גליווערענדיג וויא דיא שטיינער
ריהרט דאָס פאָלק זיך ניט פון אָרט,
קיינער וואגט צו ריידען, קיינער!

און עס כליפּען נאָר דיא וויינער,
פּלוצלונג הילכט אַ שטאַרקעס וואָרט:

„פּאַלען אָדער טריאומפּפירען
זאָל דאָס אויסערוועהלטע לאַנד!
ווילט איהר אונזער גאָט פּרובירען,
אויבּ ער קען מלחמה פיהרען?
אויב עס דיענט איהם נאָך זיין האנד?

„ווייסט איהר דען ניט אַז זיין בויגען
גילט איהם איצט נאָך וויא אַ מאָל?
הייבּט נאָר אויף צו איהם דיא אויגען,
ער וועט העלפען, איהר וועט טויגען, —
וואונדער טהוט ער אָהן אַ צאָהל.

„האָט ער ניט דעם ים געשניטען
און געפיהרט בעפרייטע קנעכט?
איז ער ניט פאַראוים געריטען,
וואו מיר האָבען נאָר געליטען
און געהיט אונז דורך דיא נעכט?

„וואָס איז אשור מיט איהר גבורה
און דיא מאַכט פון אַ טיראַן?
וואָס האָט חיל ביי איהם אַ צורה?
קוקט ער נאָר איז זייער קבורה
און זיי זיינען נישט פאַראַן.

„איך בין נאָר אַ ווייב אַ שוואַכע,
דאָך מיין פּאַנציר איז מיין גאָט!
פאַר מיין לאַנד פערלאַנג איך ראַכע. —
טיעפער, העכער, גייסטער פלאַכע!
האַנד אין האַנד, אויף גאָט'ס בעראָטה.

„גאָט האָט מיר געשיקט אַ זינען
און זיין ליכט איז אין מיין בליק.
דיא געדאַנקען מיינע שפּינען...
ווארט, איך וועל זיך דאַ געפינען,
האָפט צו גאָט, איך קום צוריק....

„וואו איך געה, דארף איך ניט זאָגען,
דאס פערבלייבט מיט מיר אַ סוד!
נאָר ניט וויינען, ניט פערצאָגען
גאָט איז שטאַרק, מיר וועלען שלאָגען —
איך פערלאָז אצינד דיא שטאָדט.

„שטיל, דער קאַמפף פערלאַנגט קיין טרויער. —
זעהט, מיין ברוסט איז פעסט וויא שטאָל! —
הייסט מיר עפענען דעם טויער!
שטעהט און ווארט נאָך קורצען דויער,
און איהר הערט צוריק מיין קול...“

און יהודית איז אַנטשוויעגען,
נאָר דאָס פאָלק האָט גלייך געקניעט:

„אמת רעדט איהר צונג, קיין ליעגען,
געה׳ געבענשטע, דוא וועסט זיעגען, —
נעהם א הייסע ברכה מיט.“

* * *

אויף א בעט פון גינגאלד,
אנגעזעצט וויא רויגען
מיט אבנים טובות,
ליעגט דער העלד הלופרנש
פירסטליך אויסגעצויגען.

מירטען איהם צוקאפענס,
רויזען צו דיא פיס איהם
הונדערט העלדען וואכען,
און מיט גאלד׳נע פעכערס
שטעהען דיא סריסים.

פון דיא אויגען שטראהלט איהם
גבורה׳ שטראהלט נצחון, —
ער איז אשור׳ס ארעם,
שטעדט האט ער פער׳מדבר׳ט,
פעסטונגען געבראכען.

„מארגען פאלט יהודה !“
מורמעלט קאלט דער קריעגער,
און בעטראכט זיין דעגען

מיט געשאַרפטע בליקען,
וויא אַ ווילדער טיגער.

„מאָרגען פאַלט יהודה,
און זיין בלוט וועט גיסען
וויא דיא שנעלע וועללען
פון דעם אלטען ירדן,
וועלכע אונטען פליסען.

„מאָרגען פאַלט יהודה,
און זיין בלוט וועט רינען.
מיטלייד וועט ער בעטען,
אשור וועט ער הערען,
איהרע געטטער דיענען...“

* * *

פערל אין דיא האָר און
גינגאָלד אין דיא קליידער.
שטעהט יהודית שטראַהלענד
אין הלופרנש חדר.

דריי מעת לעת פערגאַנגען
זייט זיא איז געקומען,—
זיא האָט איהם געפאַנגען,
זיא האָט איהם גענומען.

אין דעם שונא'ס לאַגער
שטעלט זיא איין דאָס לעבען.
פלענער איהם געוויעזען,
עצות איהם געגעבען....

און דער העלד, — אַ גלויבער,
רעדט צו איהר מיט גוטען.
הערשט אויף איהם איהר צויבער,
ברענען איהם דיא בלוטען...

ווייגען הייסט ער ברענגען,
טהייערע געטראַנקען,
און אַ זינד פערבאָרגען
ליעגט אין זיין געדאַנקען...

און ער טרינקט אַלץ מעהרער
אוב זיין בראַנד צו שטילען,
דאָך זיין זינד ווערט שווערער
און ער הייבט אָן ציעלען:

„געהט, פערבלייבט דאָ קיינער
לאָזט מיך, שווארצע ראָבען!
לאָזט מיך מיט דער שעהנער
לאָזט זיך מיך דערלאָבען!"

און יהודית שמייכעלט,
קיהלט זיך מיט איהר פעכער,

און זיא גיסט גע׳שכל׳ט
בעכער איהם נאָך בעכער....

שוין בעפאַלט אַ דרימעל
דעם בערוישטען טיגער:
„גרויסער גאָט אין הימעל,
זאַי ישראל׳ס זיעגער!“

א י ה ר וויל ער דערגרייכען,
ו ו י י ן האָט ער געטראָפּען,
און ער איז געפאַלען,
און איז איינגעשלאָפען....

. . . .

שאַרף איז דער שווערד און געשליפען,
זיא האָט איהם ערגריפען!

טרעט זיא צום בעט מיט אַ שרעקען,
זיא זאָל איהם ניט וועקען:

„ער זאָל מיין פאָלק ניט פערדאַרבען,
דער שונא זאָל שטאַרבען!“

איצטער פערשליסט זיא דיא טיהרען,
מען זאָל ניט דערשפּירען!

נייגט זיא דעם אויער צום הערען,—
אַ סוף זאָל דאָס ווערן!

ס'בליצען דיא אויגען און שטראהלען...
אַ קאָפּ איז געפאַלען!

. . . .

דאָבעלט פינסטער איז דיא נאַכט
און דורך אשור'ס שוואַרצע רייהען
געהט א פרייד צו היילען וועהען,
געהט יהודית שטיל און זאַכט
בערג אויף, בערג אָפּ.
און טראָגט אַ קאָפּ.

פינסטער שוועבט זיא דורכ'ן פעלד,
מיט א מורא, מיט נצחון!
אשור'ס יחוס איז געבראָכען:
טוידט איז איהר געוואַגטער העלד.
זיין אייג'נער שווערד
האָט איהם צושטערט.

„מאַכט מיר אויף דעם טויער גיך,
עפענט, שוועסטער! עפענט, ברידער!
גאָטט איז גרויס, ער ברענגט מיך וויעדער, —
דאָס בין איך! בין איך! בין איך! —
בעגריסט דעם פריינד
און יאָגט דעם פיינד!"

דיא כת לצנים

(א פאָלקס לעגענדע).

א וועק איז דער שבת, דערלעבט קוים דיא צייט,
עס וואַרטען ר' בער און ר' יואל:
צוויי דאָרפּישע אידען, בכבוד'ע לייט,
אצינד אויף ר' זימעל דעם מוהל.

„נו, זאָגט שוין המבדיל און פּעקעלט זיך באַלד,
בּעגיעגען דאַרף זיין דער ברית־מילה".
דער מוהל, ער רייט מיט דיא געסט דורכ'ן וואַלד,
דיא נאַכט איז אַ קאַלטע, אַ שטילע.

ער רייט און ער רייט אין דער שרעקליכער שעה,
איהם קומען אין זינען געשיכטען,
וואָס האָבען פיעל מאָל שוין געטראָפען זיך דאָ,
אין דונקעלען וואַלד אין געדיכטען.

איהם קומט אויפ'ן זינן וואָס מיט זרח דעם שמיד
האָט ערשט פּאַראַכטאָגען פּערלאָפען,
ווען ער איז געפאָהרען ביי נאַכט צום יריד
און האָט דאָ דיא „חברה" געטראָפען.

ער נעהמט זיך דערמאַהנען וויא וואָלף אַרענדאַר
האָט זייערע צוואַנציג געפונען,
וויא ער איז געלאָפען אַהיים דורך געפאהר
און קוים מיט'ן לעבען אַנטרונען.

וויא זיי האָבען איינמאָהל אַ חתן געקוועלט
געדיינקען אין שטעדטיל נאָך אַלע. —
זיי האָבען אין וואַלד איהם אַ חופּה גע'שטעלט,
אַ לץ איז געוועזען דיא כּלה.

און דאָס האָט אַלץ שבת ביי נאַכט דאָ פּאַסירט,
סוף חודש, אַט פּונקט וויא איצונדער.
ר' זימעל, ער רייט דורכ'ן וואַלד און איהם ריהרט
אַ יעדוויעדער מעשה בּעזונדער.

ער ווענדעט זיך צו דיא אידען דיא צוויי,
אַלץ דינג וואָס ער וויים צו ענדעקען,
דאָך דאָס איז שוין אַלעם קיין נײַ'ס ניט ביי זיי,
ער קען זיי אַהאָר ניט דערשרעקען.

אַזוי האָט דער אַלטער געשילדערט דעם אָרט
אַלץ רייטענדיג ווייטער און ווייטער,
און האָט ניט בּעמערקט וויא זיין יעדוויעדעס וואָרט
מאַכט שמייכלען דיא פרעמדע, דיא רייטער.

און גלייך האָבעןביידע געגעבען אַ שפּרונג:
„ר' זימעל, מיט אונז זייט איהר זיכער",

און האָבען דעם מוהל געוויעזען אַ צונג,
און זיינען אַוועק וויא אַ וויכער.

„בעשירעם מיך בורא, דאָס זיינען דיא לייט"
דער אַלטער דערמאָהנט זיך אַ שבועה...
דאָך שרעקט ער צו קעהרען זיין קאָפּ אָן אַ זייט
און רייט וויא אַ מאַרמער סטאַטוע.

ער רייט און ער רייט און אַזוי וויא ער רייט,
בעווייזט זיך איהם פּלוצלונג אַ בנין,
מען עפּענט דיא פענסטער: „וואָס האָט איהר קיין צייט
עס פעהלט אונז נאָך איינער צו מנין".

דער מוהל, ער בלייבט פּשוט טויט אויף אָן אָרט.
ער הערט וויא עס קנאַקט און געוויטערט.
ער רייט אַבער וויטער און רעדט ניט קיין וואָרט,
דיא אויגען נאַר קוקען צוציטערט.

דער בנין פערליערט זיך עס טאַנצען אַרויס
אַ חברה מיט לוסטיגע בריעדער:
„וואָס איילט איהר, ר' זימעל, דיא נאַכט איז נאָך גרויס,
מישט אויף און דערלאַנגט אונז דעם סידור".

זיי גלאָצען דיא אויגען, זיי טרייסלען דיא בערד,
זיי ווערען אי עלטער אי אינגער,
זיי קומען פון אויבען, זיי קריכען פון דר'ערד
און שטעקען ארויס איהם דיא צינגער.

אַט הערען זיי הויך וויא דיא סאָסנעס, אַט קליין,
אַז קוים וואָס מען קען זיי בעמערקען.
אַט קומען זיי פונקט וויא קאָזאַקען צו געהן,
אַט קומען זיי פונקט וויא דיא טערקען.

אַט זינגען זיי זמירות און זינגען „בים באָם"
און ווילד קלינגט עס אָפּ אין דער סביבה,
אַט ווילען זיי כאַפּען דעם פערד פאַרן צאָם,
אַט כאַפּען זיי איהם פאַר דער גריווע.

אַט ווילען זיי שפּרינגען ר' זימלען אין שוים,
אַט ווילען זיי גאָר אויף איהם פאַלען,
אַט רופען זיי הינטען און רופען פאָראויס:
„ר' זימעל, ר' זימעל. קומט מל'ן".

דער אַלטער לייגט טלית און תפילין געשווינד,
דאָך גיעבען זיך „יענע" ניט אונטער.
עס ברויזט אויף אַ בייזער, אַ שרעקליכער ווינד
און רייסט איהם דיא שמירות אַרונטער.

עס שווייגט שוין ר' זימעל, זיין מויל איז פערמאַכט,
דיא לצים, זיי האָבען אַ קרבן....
ער האָט נאָך דיא נייעס אין שטעטיל געבראַכט
און איז טאַקע תכף געשטאָרבען.

דיא ערשטע טבילה

עס ברענט דער פראָסט, עס שניידט דער ווינד,
און באַשע פיהרט און צילה
דעם פישער'ס טעכטעריל אַצינד
אין קאַלטען וואַסער טבילה.

„ניט שרעק זיך, קינד, נו, מאַך דערפון!
דיא צייט האָט אָנגעוואונקען:
פערגאַנגען איז דאָך שוין דיא זונן, —
דו מעגסט זיך אונטערטונקען.

„דעם בורא'ס חסדים זיינען גרויס, —
נישט קשה, מאַך קיין תנועה!
דו שפּרינגסט אַריין און שפּרינגסט אַרויס,
און כשר, צו רפואה.“

און זעה, עס צוקט דאָס צאַרטע לייב,
אין ווילדען פראָסט און שטורעם,
אַ, ווילסטו זיין אַ אידענס ווייב,
געוואוין דיך צו יסורים!....

זיא שפרינגט אריין, זיא שפרינגט ארויף,
אומזיסט, אומזיסט, נחמה!
דאָרט שטעהט און קוקט דער בעל הגוף —
דו ביסט געבליבען טמא.

און ווידער האָבען זיך געטוקט
מיט שרעק דיא שעהנע גליעדער;
דאָך פון דערווייטען שטעהט און קוקט
דער ערל טמא ווידער.

אלץ שטארקער ווערט דער פראָסט, ער ברענט!
דיא מוטער און דיא שכנה,
זיי ברעכען דיא צופראָר'נע הענט,
און בלייכער ווערט דיא שעהנע.

„נו, טהו זשע וויא דער ד י ן איז, קינד!
אוועק איז שוין דער רשע —
אריין צום דריטען מאָל, געשווינד!
קיין בייז, קיין בייז, נישט קשה!"

דיא בלייכע ווייכט פון ד י ן ניט אָפּ
און טהוט וויא'ס שטעהט געשריעבען:
זיא איז אריין, זיא איז אראָפּ,
און איז שוין דאָרט פערבליעבען....

דער ממזר

דיא חדר קינדער ווילען זיך מיט מיר ניט שפּיעלען,
דער רבּי שטעכט מיך דורך מיט זיינע בּליקען;
ניטאָ פיר מיר קיין הארץ מיט מענשליכע געפיהלען, —
דיא בּעסטע וואָלטען גערען מיך דערשטיקען...

פון קידוש־בּעכער וואו דיא קינדער אלע זופּען,
יאָגט מיך מיט ווילדען כעס אַוועק דער שמש, —
כ'היים: „ממזר". טאָר צום ארון קודש זיך ניט שטופּען,
פערשאָלטען זיינען מיינע ד' אמות.

דער חזן טראָגט צום „לייענען" דיא ספר תורה,
און יעדער איינער קושט איהר מיט א קדושה;
איך שטעל דיא ליפּען אוים, מען קוקט אויף מיר, א מורא!
איך קעהר זיך אָפּ מיט וועהטאָג און מיט בּושה.

איך טראַכט און טראַכט, און קען מיין חטא זיך ניט ערקלערן;
וואָס הייסט: א ממזר? זאָגט: פיר וואָס מיך פּלאָגען?
און פרעג איך עס מיין מוטער, וויינט זיא בּיטרע טרעהרן,
זיא קושט מיך היים און וויל עס מיר ניט זאָגען.

פיר אַנד'רע קינדער האָט אַ טאַטע וואָס צו זאָגען.
אוּן פיר אַ יתום שטעלט זיך יעדער איינער, —
נאָר איך בּין הפקר, וויא אַ בּלאַט פון ווינד געטראָגען.
אַ חוץ איין שוואַכע פרוי, אָ, ליעבּט מיך קיינער!

אוּן וואו איז דאָך מיין טאַטע ערגעץ הינגעקומען?
נישטאָ קיין תירוץ פיר דעם נע ונד'ן.
איז ער אַוועק, האָט איהם דער הימעל צוגענומען?
פאַרוואָס זאָג איך קיין קדיש נאָך מיין טאַטען?

נאָר פרעג דעם ווינד. דיא וועלט איז שטום צו מיינע שמערצען
איך הער קיין ענטפער, הער קיין איינעם ריידען,
דעם אמת נאָר פערנעהם איך טיעף בּיי מיר אין הערצען:
בּין אוּנשולדיג אוּן לייד אומזיסטע ליידען.

צו אַ לויפיגען וואסער

(פריי נאָכ'ן ענגלישען.)

אַ וואנדער שטראָם! וויא לאנג, ערקלעהר.
וועט דיך דיא צייט אַלץ טרייבען?
פון וואנען קומסטו, זאָג, אהער?
און וואו ועסטו פערבלייבען?

געבאָרען בין איך פון אַ בארג,
וואו שעהנע בלומען בליהען;
וואו פאַלמען זיינען דאָ ניט קארג
און שטאָלצע אָדלער פליהען.

דער הימעל מיט זיין גאנצען פּראכט
מיין בוזים פלעגט בעשיינען,
און הערען פלעג איך דורך דיא נאכט,
וויא זים דיא שטערען טענה'ן.

נאָר געהן האָט מיר פערוועלט זיך, געהן!
און בין אראָפּ געפאלען —
זייט דאמאלס, וואנדער איך אַליין,
אַליין דורך פרעמדע טהאָלען.

דערפאַר, אַ, לויף איך דאָ און דאָרט,
עס רוישען מיינע וועלען, —
איך האָב קיין היים, איך האָב קיין אָרט
וואו זיך אָפּצושטעלען....

עס יאָגט מיך און עס טרייבט מיך סתם
מיט אונבעוואוסטער גבורה,
און טראָגט עס מיך אריין אין ים, —
אַ, דאָרטען איז מיין קבורה!

ציון

פריי נאָך ר׳ יהודה הלוי.

דיעז ווילסטו, ציון, גאָר ביי מיר ניט פרעגען
אויף דיינע עלענדע, וואָס זיפצען שווער?
איך טראָג דאָך זיי׳רע גרוסען דיר אַנטקעגען —
דיין רעשטעל, וועה, דו האָסט דאָך שוין ניט מעהר!

פון מזרח, מערב, דרום און פון צפון,
איך ברענג דיר ברכות, ברכות אָהן א שיעור, —
דיא קינדער דיינע בייגקען שטאַרק און האָפען,
א יעדעם הערץ נאָר ציהט אַהין צו דיר.

אויך איך, געבונדענער אין גלות־קייטען,
בעקלאָגענדיג דיין שרעקליכען בעשטאַנד,
וויל דיינע לאנג פערלאָז׳נע בערג בעשפרייטען
מיט טרעהרען, וועלכע פליסען נאָכאַנאַנד.

א קלאָג־מוטער בין איך צו גיסען טרעהרען
אויף דיר, אָ, ציון, אויף דיין אונטערגאַנג,
און טרוים איך פון דיין זיסען ווידער קעהרען,
ווער איך א פיעדעלע צו דיין געזאַנג.

מיין הערץ, עס ציהט צו בית אל און מחנים,
צו פניאל, אך, וויא ציהט אהין מיך דארט!
וויא גלוסט מיין גייסט צו דיר ירושלים! —
איך קוש פון ווייט דיין יעדער געטליך ארט.

דארט איז דיא שכינה נאר געוועזן דיין שכנה,
און דער בעשעפער, ער האט אויפגעמאכט
אנטקעגען זיינע בלאנקע הימלען ריינע,
דיא טויערען דיינע פול מיט גלאנץ און פראכט.

וויא קען איך דאס אהן וועה, אהן שרעק דערמאנען?
אויף דיין געזאלבטען'ס ארט זעה איך אצינד
א נידעריגען שקלאווע שטאלציג טהראנען, —
גע'ירש'נט האט דער קנעכט דעם קעניג'ס קינד.

א, יענע הויכע ערטער צו בעשטייגען,
וואו דיינע גרויסע האבען זייער רוה;
וואו זיי'רע אייביג גרינע קברים צייגען
א האפענונג, וואס זאגט א סך מיר צו!

אהין, ווען איך זאל אדלער פליגעל קריגען,
געפלויגען וואלט איך און פאר וועה און שמערץ,
אוואו דיא שטיקער דיינע הפקר ליעגען,
אריינגעשליידערט אויך מיין וואונדיג הערץ.

אויף יענע ערד וואלט איך מיר אויסגעצויגען
און וואלט איהר אויפגעוועקט מיט מיין געוויין,

א יעדער שטויב מיט לוסט אריינגעזויגען —
אוּן מיט מיין ברוסט דערוואָרעמט יעדער שטיין.

הר העברים, הור ההר, צוויי שטערען —
זיי לייכטען דאָרט אַדורך דיין נאַכט;
זיי האָבען דיך בעשיינט מיט זיי'רע לעהרען —
נאָך יענע ערטער גאַר איך און איך שמאַכט.

דיין לופט איז זעעלען שפייז, מיט האָניג פליסען
די טייכען דיינע; בשמים איז דיין שטויב.
דיין געגענוואָרט איז לעבען, פרייד און וויסען —
דו ביסט אַ הייליג ליעד, אַ גאָטטעס לויב.

וויא וואָלט איך נאַקעט דאָרט אין בּאָרוועס לויפען,
וואו גאָטט האָט דיינע גרויסקייטען פערפלאַנצט;
וואו דיינע טעמפּלען, דיינע שעהנע הויפען
עס האָבען אין דער ריינסטער ליכט געגלאַנצט!

וויא זאָל איך זיך צו לוסט און פרייד דערהייבען
ווען איך מוז צוקוקען מיט וועה און גרויל.
וויא הינד צורייסען דיינע שטאָלצע לייבען
און דיינע אָדלערם ליעגען ביי דער קראָה אין מויל?

דעם טרויער כוס נעהם צו! כ'קען מעהר ניט טרינקען,
כ'בין לאַנג פון דיינע ביטערניסען פול,
צוויי מאָל האָב איך געזעהען דיין גרויסקייט זינקען,
דיין קדשי קדשים און דיין קעניג'ס שטוהל.

נאָך שטראַהלסטו וויא דיא זונן, אָ, הייליג ציון!
נאָך זיינען דיינע פריינד אין דיר פערליעבט,
נאָך איז דיין חן אין מיטען פון זיין בליהען —
און יעדער זעעלע איז אן דיר פערקניפּט.

אין זיי'רע שקלאַפען־גריבער, וואו זיי קרעכצען,
געלוסטען זיי נאָך דיר פון פריה ביז שפּעט,
זיי בוקען זיך אַנטקעגען דיר און לעכצען
נאָך דיין ערלייזונג אין אַ היים געבעט.

וויא קען דיא דומהייט פון דיא קעניגרייכען
זיך מעסטען, פּרופען מיט דיין „ליכט און רעכט?"
ווער קען צו דיינע דיכטער זיך פערגלייכען,
צו דיינע פירסטען, פּריסטער — דיינע קנעכט?

פערשוואונדען וועלען ווערען אַלע געטטער,
דאָך דיין בעשיטצער בלייבט, ער ווערט ניט אַלט!
עס ווינקט אַ צוקונפט דיר, אַ ליעבער שפּעטער,
דיין יוגענד גרינט, דיין נייער מאָרגען שטראַהלט.

אָ, וואויל דעם, וועלכער ווערט ניט מיעד צו האָפען
אויף יענעם גליק, אויף יענער גאָלד'נער צייט,
ווען דיינע טהירען ווערען וויעדער אָפען,
פיר דיינע וואַגלער אין דער פרעמדע ווייט!

ישעיה

ישׂשׂם מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כבצלת
(ישעיה, ל"ה)

דיא ווילדע וויסטע וועט מיט פרייד ערוואַכען,
דיא סטעפּע פריילאַך זיין, דער מדבר לאַכען,
דיא דאַרע ערד וועט זיך מיט לוסט בעציהען
און וויא אַ יונגע ראָזע פּרעכטיג בליהען.
יאַ, בליהען, בליהען, פרייען זיך און זינגען,
לבנון׳ס הערליכקײט וועט דאָרט ערקלינגען,
דיא שענהייט פון דעם כרמל און פון שרון,
דער גליק פון אַלטע טעג, פון זיסע יאָהרען,—
ערוואַכען, וועלען זיי, דיא שטומע שלעפער
און זעהן מיט פרייד דיא גרויס פון דעם בעשעפער.

ווערט שטאַרק, איהר שוואַכע הענד, איהר מידע גלידער!
איהר קניען שטרויכלענדע, ווערט קרעפטיג ווידער!
זאָגט: „מוטה, איהר ציטערענדע, נאָר ניט שרעקען!
דער ראַכע־טאָג איז נאָהנט, — עס וועט זיי קלעקען...״
זעהט, אייער גאָט! ער קומט, ער טרעט דורך וועלטען,
זיך רעכענען, אייך העלפען און פערגעלטען,
אַ, דאַן ערשט וועל׳ן זיך עפ׳נען יענע אויגען,

וואָס זיינען יאָהרענלאַנג געווען פערצויגען,
און דיא פערשטאָפּטע אוי'רען אָפען ווערען;
דיא בּלינדע וועלען זעהן, דיא טויבּע הערען.
דער לאָהמער, וויא א הירש וועט דאַמאָלס שפּרינגען,
דער צונג פון שטומען, זיסע ליעדער זינגען.
דען אין דער סטעפּע וועלען וואַסערס פליסען
און קרעניצעס אין וויסטע טריקעניסען.
דאָס גליהעדיגע לאַנד, צובּרענט פון שטראַהלען,
וועט זיך פערוואַנדלען אין אַ טייך, און קוואַלען
מיט פרישע וואַסער וועלען קרעפטיג קוועלען
אין דער פערשמאַכטער ערד, און יענע שטעלען,
וואו בּרענענדיגע שלאַנגען פלעגען וואוינען,
זיי וועלען זיך מיט נייע פפלאַנצען קרוינען.
אַ וועג וועט דאָרטען זיין, אַ וועג מיט בּלומען;
קיין אונריינער וועט דאָרט ניט טאָרען קומען.
אַ „וועג אַ הייליגער" נאָר וועט עם הייסען,
פיר דיא וואָס געהן דאָרט. פיר דיא וואָס ווייסען...
אַ וועג וואָס קען נור פריי און זיכער פיהרען.
זאָגאָר דער נאַר וועט דאָרט זיך ניט פעראירען.
קיין חיה וועט אויף דיעזען וועג ניט קומען,
קיין הונגעריגער לייבּ נאָך רויבּ ניט בּרומען.
דיא אויסגעלייזטע, גאָטט'ס אליין,
נאָר זיי, זיי וועלען דאָרטען געהן
צוריק נאָך ציון זייער גאַנג,
מיט זיסע ליעדער, מיט געזאַנג.

א וועלט מיט פרייד וועט זיין אויף זיי,
און שווינדען וועט א יעדער וועה
און יעדע זארג, און יעדע פיין,
וועט וויא אין טיעפען ים אריין.

איוב

ויען ד' את איוב מן הסערה ויאמר
(איוב לח.)

או גאט דער אלמעכטיגער, דער געביטער,
האט געענטפערט איוב'ן דורך דעם געוויטער:
„ווער זוכט דאס דארט צו ווארפען א שאטען?
פון אונזיניגע רייד אויף מיינע טהאטען?
דו גארטעל זיך אונטער וויא א מאן, דען גערען
וויל איך דיך פרעגען דו זאלסט מיר ערקלערען:
„וואו ביסטו געוועזען ווען איך האב מיט כח
דיא ערד געגרינדעט? זאג מיר, קלוגער מח!
איהר ריכטשנור וייסטו ווער עס האט געצויגען,
איהר אבגעמאסטען און איהר אבגעוואויגען?
אויף וואס עס רוהען איהרע זיילען פעסט,

און ווער עס האָט געלייגט איהר ווינקעל־שטיין.
ווען ס'האָבען הימעל'ס געפליגעלטע געסט
און דער ריינער מאָרגענשטערען אַליין
פאַר פרייד און ענטציקען געזונגען שען?"

„אָט דאָס האָב איך אָהן מיה, אָהן לייד,
„איהם אין אַ וואָלקען אָנגעקליידעט,
און וויא אין ווינדעלעך איהם זאָבט
אין נעבעל איינגעהילט וויא נאַכט.
יאָ, דאָס האָב איך פערהאַלטען דאָרט,
זיין ווילד געלויף מיט מיינ'ם אַ וואָרט;
מיט מיין געזעטץ פערשטעלט זיין וועג,
ער זאָל נאָר לויפען ביז אַ ברעג.
„ביסט פריי", האָב איך געזאָגט איהם, „געה!
דאָך וויא דו קומסט צום גרענעץ, שטעה!
אָט דאָ זאָל בלייבען שטעהן דיין מאַכט
אין דיינע וועלענ'ס שטאָלצען פראַכט."

„האָסטו שוין ווען געפּרופט בעפעהלענדיג זאָגען
עס זאָל בעגינען, עס זאָל נעהמען טאָגען?
האָסטו ווען געלאָזט דעם מאָרגענשטערען וויסען
זיין אָרט, פון וואַנען ער זאָל דיא וועלט בעגריסען.

אַ נעהם צו טהאָן דער ערד'ם געפליעגעלטע עקען
און אַרויסטרייסלען פון איהר די שלעכטע מיט שרעקען,
עס זאָלען דער גערעכטיגקייט'ס בעזע שונאים
וויא זיגעל־לעהם פערענדערען זייער פנים.
און פון דיא זינדיגע דיא ליכטיגקייט פערשטערען,
עס זאָל צו זיי ניט קענען קומען,
זיי זאָלען אין דער נאַכט פערשטומען
און זייער הויכער אָרעם זאָל צובראָכען ווערען?

„האָסטו שוין פּרובירט דעם ים'ס גרוט צו דערלאַנגען?
ביסטו ווען אין תהום'ס בוזים ארומגעגאַנגען?
האָבען זיך שוין געפּרופט ווען צו דיר ענטפּלעקען
דיא טויערען פון טויט, נאַכט און שרעקען?
האָסטו די ברייט פון ד'רערד בעטראַכט און בעגריפען?
דערציעהל, ווען דיין מח איז אַזוי געשליפען!
וואו איז דער וועג פון ליכט, די וואָהנונג פון לעבען,
און וואו טהראָנט די פינסטערנים וואו שאטענס שוועבען
אום דו זאָלסט די ליכטיגקייט דאָרטען קענען טראָגען
און יענע פורכטבאַרע גרעניצען בעטאָגען —
זאָג, ווייסטו דעם צאָהל פון דיינע אייגענע יאָהרען?
דו ווייסט, אז דו ביסט דאַן שוין געווען געבאָרען?
ביסטו שוין געווען אין דיא שנעע מאַגאַזינען,
און וואו דיא אוצרות פון האָגעל זיך געפינען,
וואָס איך האָב אָנגעגרייט אויף שרעקליכע צייטען

מיט זיי מיינע אלע שונאים צו בעשטרייטען?
דורך וואַנען, זאָג, מוז דער שנעע, דער האָגעל פאַלען
ער זאָל ניט צושמאָלצען ווערען פון דיא שטראהלען?
מיט וועלכען וועג, זאָג, דאַרף זיך דאָס ליכט צוטהיילן?
דער מזרח ווינד צושפרייטען—קענסטו עס דערצעלען?
ווער האָט דעם לויף אויסגעטהיילט צו דעם פלאַץ־רעגן,
און דעם דונער, דעם בליטץ בעשטימט זייר'ע וועגען
עס זאָל אין דער וויטעסטער וויסטע רעגענען,
דאָרט, וואו מען קען קיינמאָל קיין מענש בעגעגענען,
און יענע סטעפּעס פול מיט אַנגסט און שרעקען
מיט טויה בעטויען און מיט גראָז בעדעקען?"

מתן תורה

דער שופר שאַלט,
דער דונער קנאַלט
און טויזענד בליצען שוועבען: —
דער גרויסער גאָטט
קומט זיין געבאָט
דעם פאָלק ישראל געבען.

ער קומט, ער קומט!
דער מדבר שטומט
און פונקען פייער שפּריצען.
דער סיני גליהט,
ווען שדי'ם טריט
בעריהרען זיינע שפּיצען

און רייט און רויך
שטייגט אויף דער רויך
געמישט מיט פלאַמען פייער, —
עס רעדט א קול
אראָפּ אין טהאָל,
און יעדעס וואָרט איז טהייער.

און משה שטייגט
צו גאָטט, עס שווייגט
דאָס פאָלק אין טהאָל — עס ציטערט!
עס הערט דיא שטים
פון אלהים,
וואָס רוישט און רופט און וויטערט:

„איך בין דיין גאָטט, וואָס האָט בעפרייט
פון יאָך דיך און געמאכט צו לייט!
הער אוים און היט מיר מיין געבאָט:
ניט האָב חוץ מיר קיין אנדער גאָטט!
דאָס איז דער גרונד פון מיין געזעטץ:
ניט מאך קיין בילד, ניט מאך קיין געטץ
וואָס איבער דיר און אונטער דיר,
וואָס אין דעם ים און אויף דער ערד
פערגעטער ניט; דאָס האָט קיין ווערטה —
עס גיעבט קיין גאָטט ניט אויסער מיר.
ניט בוק דיך צו קיין געץ, געדיינק!
דען מיין ניט, אז איך שוויג און שיינק;
איך בין א כעסן און איך שטראָף, —
דו ריכסט זיך אוים א שווארצען סוף.
דער פיערטער דור וועט פיר דיין זינד
נאָך מוזען ליידען, ניט געשווינד
פערגעהט מיין צאָרן, איך פערגעלט
אי גוטס, אי שלעכט׳ס אויף דיעזער וועלט.

דאָס זאָג איך ווידער אָן און הער!
אין מיינעם נאָמען פאַלש ניט שווער,
דען שווערען פאַלש איז אויך א זאך,
וואָס איך בעשטראָף און גאָר ניט שוואך.
דעם שבת זאָלסטו היטען טריי.
זעקס טעג בעשעפטיג זיך אין וואָך,
ניט מעהר, געדענק! דוא מוזט זיין פריי.
דעם זיבעטען רוה אוים פון יאָך,
און ניט אליין פיר דיר איז רוה;
דיין זוהן, דיין טאָכטער און דיין קנעכט
געניסען אויך דאָס זעלבע רעכט:
זיי מוזען רוהען פונקט וויא דוא,
זאָגאָר דעם גר, וואָס וואוינט מיט דיר,
קומט שבת רוה, זאָגאר דיין טהיער,
דען בלויז זעקס טעג האָט גאָט פערבראכט
אויף הימעל און ערד און ים און גאָר
וואָס אויף און אין זיי טהוט זיך נאָר.
דעם זיבעטען האָט ער געמאכט
א טאָג פון הייליגקייט און רוה,
און האָט געבענשט איהם נאָך דערצו.
היט טאטע, מאַמע אָב ביז גאָר,
כדי זאָלסט האָבען לאנגע יאָהר
ניט רוצח'ע און ניט נואף,—פיין
זאָלסטו און אנשטענדיג מיר זיין.
קיין פאלשער עדות זיי, קיין דיעב.

אזעלכע לייט האָב איך ניט ליעב.
ניט גלוסט דיין חבר'ס הויז, זיין ווייב,
ניט גלוסט פיר זיך צום צייט פערטרייב,
זיין דיענסט, זיין אָקס, זיין פערד, זיין קנעכט,
ניט גלוסט, — דו האָסט צו זיי קיין רעכט".

און ניט נאָר געהערט האָט דאָס פאָלק נאָר געזהען
דיא הייליגע קולות, דיא ליכטיגע פלאממען,
אין וועלכע דיא ערד און דער הימעל צוזאמען
עס זיינען אויף אייביג פערבונדען געוועזן.

און ניט נאָר געזעהען און געהערט נאָר געפיהלט,
געפיהלט האָט דאָס פאָלק דיעזע הייליגע קלאנגען:—
זיי זיינען ביי איהם אין דיא בלוטען צוגאנגען;
זיי האָבען זיך טיעף אין זיין זעעלע צושפּיעלט.

עס זיינען שוין דורות פערגאַנגען אַ סך,
דאָס פאָלק איז שוין וויעדער אין קנעכטשאפט געפאלען;
דאָך הערט עס דעם קול פון דעם שופר נאָך שאַלען
און ווערט אין זיין הייליגען גלויבען ניט שוואך.

„דיין גאָט בין איך, פאָלג מיך און היט מיין געבאָט...."
וויא שטארק איז עס דאַמאָלס געדונערט געוואָרען!
א אייביגעס פאָלק האָט דער סיני געבאָרען,
אַ אייביגען גלויבען, אַ אייביגען גאָטט!

די ליכט פערקויפערין

(א בילד פון דער ארעמער גאס).

אין חעסטער סטריט, נעבען א טעלעגראף־סלופ,
אן ארעמע פרוי זיצט דארט גלייך צו א טרופ;
א ביינערנער פנים און בלייך וויא דער טוידט,
דאך קענטיג דיא באקען געווען אמאל רויט;
נאר וואוילטאג, און פריינדשאפט, און ליעבע און פראכט,
זיי האבען געוויס דאס ניט חרב געמאכט.
עס זיצט דארט דיא בלייכע פון ווינען האלב בלינד,
איהר ברוסט ציהט א דאר׳ם א פערמארעטעם קינד, —
דאס זויגט, און דאס וויינט, און דאס שלאפט, און מיט וועה
שפרינגט אויף דאס סקעלעטעל פון מאמא׳ם געשריי:
„קויפט וויבערלעך, ליכטלעך צוויי, פיר דריי סענט,
אויף מיר אזא מזל וויא ליכטיג דאס ברענט“.

איהר סחורה איז ווינציג, איהר קערבעלע — קליין,
דאך שטענדיג ערנעהרט זיך דיא שוואכע אליין:
אין שנעע און אין רעגען, אין פראסט און אין ווינד,
דיא ארעמע אידענע זיצט מיט איהר קינד;
זיא האנדעלט, און האנדעלט אין צער און אין נויט,

דאָך האָט זיא קיין ה י י ם, און קיין קלייד און קיין ברויט;
און אויסער דעם סלופּ, אָט דעם שטומען, מיר שיינט,
פערמאָגט זיא קיין קרוב, קיין נ ע ה' ט ע ר ן פריינד;
דאָך האָטש זיא איז עלענד, פערלאָזען און קראַנק,
פערלאַנגט זיא פון קיינעם און בעט קיין געשאַנק, —
מיט שבת־ליכט האַנדעלט זיא דאָ, וויא איהר זעהט;
דיעזעלבע צו קויפען, איז אַלץ וואס זיא בעט.

לכבוד דעם שבת, דעם הייליגען גאַסט,
לויפט יעדער אין מאַרק מיט אַ שמחה, מיט האַסט; —
עס טומלען זיך מענשען אַהער און אַהין,
דאָך ליעגט דיא פערחושך'טע קיינעם אין זינן.
ווער דאַרף איהרע אָרימע ל י כ ט ל ע ך דיא פּאָר?
נאָך פלייש, און נאָך פיש, און נאָך וויין לויפט מען גאָר.
דיא שוואַכע שטעלט אוים איהרע מאָגערע הענט:
„קויפט, ווייבערלעך, ליכטלעך צוויי פיר דריי סענט!"
דאָך ווער הערט איהר שרייען? — פערלאָרען ווערט דאָרט
אין ווילדען געטומעל איהר אָרעמעס וואָרט!
אַ חוץ דיא יתומה דיא קליינע אין שוים —
זיא הערט מאַמאַס שרייען, דאָך וואָס קומט אַרויס?

איך בעט אייך, וויא לאַנג וועט נאָך האַנדלען אין גאַס
דיא עלענד געבליבענע, קראַנקלאַך און בלאַס?
וויא לאַנג קען זיא ליידען נאָך הונגער און נויט,
זיך ראַנגלענדיג מיט דעם פערביסענעם טויט?
וויא לאַנג, אַ, וויא לאַנג וועט דאַס אָרעמע ווייב

נאָך שפּייזען דעם נפש וואָס ליעגט ביי איהר לייב ?
אַמאָל פלעגט דאָס קינד האָטש דערשלינגען אַ טרעהר,
דאָך יעצט, מאַמאַ'ס אויגען, זיי וויינען ניט מעהר...
ניטאָ מעהר קיין טרעהרען, דער מח איז לעער,
דאָס הערץ איז צובראָכען, דער אָטהעם איז שווער;
דיא ליפּען נאָר מורמלען נאָך קוים אוים מיט וועה:
„קויפט שבת־ליכט, ווייבערלעך, קויפט האָטש אַ צוויי."

אין העסטער סטריט, שטיל און פערלאָזען, אַליין,
אַ יתום'ל שטעהט דאָרט, אַ קערבעלע קליין,
דערביי זיצט אַ קאַלטער פערגליווערטער טרופּ
דיא אָרעמע סוחר'טע נעבען אַ סלופּ.
דערווייל'ע האָט קיינער בעמערקט נאָך דעם מת, —
עס זיינען דיא רייכע פערטהאָן מיט דעם פּרעס;
היינט ווער רעדט דיא פּרומע, דיא כשר'ע לייט,
זיי האָבען געוויס ערב־שבת קיין צייט.
אַזוי איז דיא דראַמאַ אַוועק אונבעטראַכט,
ביז לאַנגזאַם און שטיל איז געקומען דיא נאַכט,
געקומען איז אויך פון דעם הייליגען זבול,
דיא בת מלכה שבת, יעצט געהט מען אין שוהל.

אין שוהל איז יעצט ליכטיג, און ציכטיג, און פיין,
דער חזן זינגט זיס, אַללע, הערצען זיך איין; —
דאָך וואָס איז דיא מנורה אַזוי וויא אין טרוים?

דיא ליכט וועלכע שטעקען דאָרט, שמינקלען זיך קוים!
דיא ליכטלאַך, — זיי זיינען דאָך, ווייסטו עס ניט? —
דער סוחר'טעס, וואָס איז געשטאָרבען אין סטריט.
דאָס האָבען דיא רייכע, דיא פרומע געבראכט,
פיר איהר מיט איהר קינד דאָ צו ברענען דיא נאכט. —
דיא ר י י כ ע, דיא פ ר ו מ ע ערפיעלען אַ פפליכט:
זיי צינדען דאס אָן דער געשטאָרבענער'ס ליכט.
דיא רייכע, דיא פרומע, וואָס אָרט זיי אַ גוף?
נשמות — דאָס, זעהט איהר, דאָס הייבען זיי אויף.

אָ, הייליגע ליכט! איהר זייט עדות אַצינד,
אַז נויט האָט דערשלאָגען דאָ מוטער און קינד,
אַז דאָ וואו מיליאָנען פערניצט מען צום שפּאַס,
דאָ לאָזט מען פערהונגערן מענשען אין גאַס;
אויף כ ב ו ד, אויף לוקסוס, וואו גאָלד ווערט פערוועגד'ט,
איז פיר דעם געדריקטען פערשלאָסען דיא הענט.
בעהאלט אייער פלאַם, אָ, איהר הייליגע ליכט!
ביז י ע נ ע ם אַ ל מ ע כ ט י ג ע ן טאָג פון געריכט!
און דאַן, פאַר גערעכטיגקייטס הימלישען טהראָן,
איהר ריינע שמות־ליכט, דאַן צינד'ט זיך אָן.
זאָל ליכט ווארפען ליכט אויף אַ פינסטערע צייט,
פון עהרליכקייט פרעמד און גערעכטיגקייט ווייט!

יום כפור צו מנחה

יום כפור צו מנחה, דער אומעטה איז גרויס ;
די רייניע נשמות־ליכט געהען שוין אויס ;
דער עולם איז מיד און פער'חלוש'ט, און בלאַס ;
דער חזן איז הייזעריג, שוואַך איז דער באַס ;
די זינגערלאַך לעכצען שוין אַלע נאָך רוה ;
אַ פּאָאַר תפילות מעהר, און דער מחזור איז צו ;
עס בלאָזט דער בעל־תקיעה : „לשנה הבא !“
און פּוסט איז די שוהל,— עס איז קיינער נישטאָ.

איך שטעה ביי דעם ארון הקודש און טראַכט :
אָ, וואָס איז נאָכהער, ווען די שוהל איז פערמאַכט ?

אוים יום טוב

אוים יום טוב, אין מחזיר איז מוטנע און וועסריג ;
צונומען דיא סוכה, פערוועלקט איז דער אתרוג ;
געשטאָרבענע ליגען דיא גרינע ערבות ;
דער לולב איז בלייך און זעהט אוים אַ בן-מות ;
צוטרעטען אויף דער ערד ליעגט דיא שטילע הושענא....
מיין ליעבער, דאָס זיינען דיא האָפנונגען דיינע !

דאָס ליעגען פערוועלקט דיא חלומות דיא זיסע ;
דאָס זיינען צוטרעטענע פריידען געוויסע ;
דאָס זיינען געשטאָרבענע טהייערע גליקען,
וואָס פלעגען אַמאָהל דיין נשמה ערקוויקען ; —
אָ דאָס איז דיין ליעבע, אָ דאָס איז דיין שטרעבען,
דאָס זעהסטו אַ ריכטיגען בילד פון דיין לעבען !

דיא ריטלאַך פערפוילען, דיא בלעטלאַך פערוויאַנען, —
עס קומט אָן אַ סוף און מען וויים ניט פון וואַנען ;
דער אתרוג וועבט אוים, עס צוברעכט זיך דער לולב ;
דער שמש קערט קאַלט זיי אַראָפּ פון דעם שוהל-הויף....
אַ ווינד גיט א וועה, און וויא פייל אוים'ן בויגען
ווערט אַלעם פערשוואונדען פון אונזערער אויגען.

צום פאָלק

(סאָנעט.)

מיין פאָלק, וואָס נאָך קענסטו פון מיר פערלאנגען?
וואָס האָב איך נאָך, וואָס איך זאָל דיר ניט געבען?
איך שיינק דיר מיינע הערצליכסטע געזאַנגען,
מיין קראַפט און מיין נשמה, ריינעס לעבען.
וואָס אין מיין אויג איז אָפט ארום געשוואומען,
וואָס אין מיין הארץ האָט אָפט געברענט וויא גלוטען,
דאָס האָב איך אין בעגייסטערטע מינוטען
צונויף געוועבט אין לעבעדיגע בלומען,
מיין פאָלק, דיין קאָפּ דיר צו בעקראַנצען,
דיין מיעדען קאָפּ, וואָס קען קיין רוה געפינען
און איין געדאנק נאָר האָט בעהערשט מיין זינען:
פיר דיר צו זיין, פיר דיר אליין אין גאַנצען.
וואָס קען איך נאָך? וואו האָב איך מעהר קרבנות,
אויב ליעבע איז דיר קארג און קנאַפּ רחמנות?

לירישע לי‍עדער:

Lilien

דער פּאָעט

איך קום פון א שעהנערעס, בעסערעס לאַנד,
אַן־אַנדער זונן ציערט דאָרט דיא בּרעגען,
דער גאָט האָט פערגיצט דאָרט זיין גאַנצען פערשטאַנד ;
געאָפּפערט זיין גרעסטען פערמעגען.

אָ דאָרט בּין איך היימיש, אָ דאָרט בין איך רייך,
אָ דאָרט איז מיר גוט, איז מיר פרעהלאַך,
אָ דאָרט איז קיין אירדישער קעניג מיר גלייך,
איך לאַך דאָרט פון שטאָלצעסטען מלך.

איך טראָג דאָרט אַ קרוין פון פיעל ריינערען גאָלד,
מיך ציערען דאָרט זאָלכע געוועגדער,
וואס ווערען פון גרעסטען מאַגנאַט ניט בעצאָהלט
מיט גאָר זיינע אוצרות און לענדער.

און וויל איך פערגניגען דאַן שפּיעלט עס מיר שעהן,
דאַן זינגען דיא זונען, דיא שטערען,
דאַן זינגט זיך פאַנאַנדער דער הימעל אליין,
עס איז אַ מחיה צו הערען.

און ווילט זיך מיר חלום'ן ווערט עס אויך פּאַלד
בּעשאַפען, אַזוי וויא דורך שמות,

אַ פּרעכטיגער, גרינער און לופטיגער וואַלד,
איך געה דאָרט און חלום חלומות.

איך טרוים דאָרט פון ליעבּע און פיהל אַזאַ שמערץ
און האָבּ אַזאַ עדלען פערלאַגען,
וואס פיהלען ווען דאס זאָל איין שטערבּליכעס הערץ,
וואָלט גלייך עס פֿאַר זיסקייט צוגאַנגען.

דאָך ווען פאַר תענוגים דאָם הערץ ווערט מיר שווער,
איך וואָלט דאַכט זיך יאמערען געוען,
לעבּט אויף אַזאַ צויבּער, וואָס בּרינגט מיך אהער
צו גיעסען דיא בּיטערסטע טרעהרען.

דען אַלץ וואָס איך טרעף אויף דער זנדיגער ערד,
זעהט אוים אַזוי קראַנק, אַזוי עלענד ,פערצעהרט,
זאָגאַר אויף דעם מעכטיגסטען קעניג אַליין
פערקלעמט מיר פאַר מיטלייד דאס הערץ און איך וויין.

זכרונות

פאַר דעם ציימעל נעהם מיך, מאַטקע!
איך וועל זיין דיין פערד!
נעהם דעם שטריקעל פאַר אַ לייץ, דעם
שטעקעל פאַר אַ שווערד!
מאַרש אַהין אויף יענע בערגלאַך
אין דער פרייער לופט
איצקע וואַרט שוין מיט אַ באַנדע, —
הערסטו וויא ער רופט?
זעהסט איהם אויפ'ן שפּיץ פון בערגעל,
דאָרטען, פאַזע טייך?
אַך, איהר זיסע קינדער־יאָהרען
ווייט בין איך פון אייך.

קינדער, ניט פערגעסט דיא פייפלאַך,
וואָס איהר האָט געמאַכט! —
פרעגט נאָר בערקען, האָט ער אַלע
צווייגלאַך שוין געבראַכט? —
מאַכט זיך גרייט צו לויפען, קינדער,
גיכער, נו, גאַלאָפּ!

ווייטער, ווייטער גערט עם שנעלער,
פלינקער באַרג אַראָפּ.
קומט צום וואַסער־מיהל. אָט דאָרטען
לויפט דער קלאָרער טייך —
אָך, איהר זיסע קינדער יאָהרען,
ווייט בין איך פון אייך.

היט זיך, ניט צובּרעכט דיא קריעגלאַך!
רוהיג, מאַכט קיין גוואַלט!
ווייסט איהר, וואו דיא יאַגדעס וואַקסען,
אין דעם טיעפען וואַלד?
קינדער. נעהמט זיך פאַר דיא פּאָלעס!
יודקע, גער פאַראויס! —
דאָ איז לייכט צו בּלאָנדזשען, קינדער,
אונזער וואַלד איז גרויס.
צום יאַגאָדניק, — ניט פערליערט זיך.
קומט זשע אַלע גלייך, —
אָך, איהר זיסע קינדער יאָהרען,
ווייט בין איך פון אייך.

זיסע, שעהנע, ליעבּע קינדהייט,
ווייט ביסטו פון מיר!
מיין נשמה, מיין פאַנטאַזיע
טרוימט נאָר וועגען דיר.

װיא אַ שאָטען ביסטו, קינדהייט,
װיא אַ רויך, װאָס פליהט,
װיא א בליץ געשװינד אנטלויפסטו
און מען זעהט דיך ניט.
שװעבסט נאָר אום אין מיין זכרון
װיא אַ זיסער טרוים,
איך דערמאָן זיך און מיר װיינט זיך,
און מיר גלויבט זיך קוים

אונטער יענע גרינע בוימלאך
קום, מיין קרוין מיט מיר!
דאָרטען עפענט זיך מיין זעעלע
גאנץ און גאָר פאר דיר;
דאָרטען לייענסטו דיא סודות
פון מיין גרויסען שמערץ,
דו דערזעהסט דאָרט יענעם פייער,
װאָס פערצעהרט מיין הערץ.
דאָרט געשטעה איך דיר דעם אמת
און איך װיין צוגלייך...
אַך, איהר זיסע יוגענדיאָהרען,
װייט בין איך פון אייך!

זעהסטו װיא דיא טענצער שװעבען?
הייליגע מוזיק! —

דאָ ווערט אונזער זעעלע ברייטער,
דאָ נאָר וואוינט דאָס גליק...
צויבערטענער, — וויא זיי קלינגען!
גיכער אין דער מיט!
איינס, צוויי, דריי, נו, שנעל, געליעבטע,
הייב דיא ענגעל טריט!
איצטער פיהל איך, אז דאָס לעבען
איז קיין „דומער שטרייך“....
אך איהר זיסע יוגענדיאָהרען,
ווייט בין איך פון אייך!

שפיעל אַ ווײַלע לענגער, כלי־זמר,
זאָג, וואָס איז דיא אייל?
איך בין יעצט אין מיטען טאַנצען....
שפיעל נאָך, שפיעל אַ ווייל!
זעהסטו, וויא דיא ליעבסטע מיינע
שיינט אין בלומענקראַנץ?
זעהסט, וויא וואונדער שעהן מיר שוועבען
אין דעם צויבערטאַנץ?
שנעל, געליעבטע! עס פערשטומען
אַלע סטרונעס גלייך!...
אך, איהר זיסע יוגענדיאָהרען,
זאָגט, וואָס איז מיט אייך?

חן'עוודיגע יוגענד מיינע,
חלום'דיגער שטראָם!

אך, וויא האסטו אויסגעטריקענט!
כ'זעה פאר זיך דעם תהום!....
וואו איז דיא געליעבטע מיינע?
וואו דער בלומענקראנץ?
וואו איז יענער זיסער כלי־זמר?
וואו דער צויבערטאנץ?
יענע זיסע בילדער אלע,
זעה איך זיי אמאהל?
זאגט, אויף וועלכען בארג זיי בלאנדזשען?
זאגט, אין וועלכען טהאל?
איז ניט מעגליך כאטש פון ווייטען
דארט צו טהאן א בליק?
נאר א בליק אויף יענע צייטען,
יענעם שעהנעם גליק?
נאריש, נאריש, זעהר נאריש!
וואס דיא צייט פערטראגט,
קען דער מענש ניט מעהר דערגרייכען,
איבריג וואס ער יאגט!.....

הערבסט בלעטלאך

.I

איינזאם זיטץ איך, וויא געפאנגען
פון א זעלטזאמען געפיהל:
עפעס האָב איך איין פערלאנגען,
דאָך איך וויים ניט, וואָס איך וויל.
זיינען פריידען, זיינען ליידען
ערגעץ וואו פיר מיר בעשטעלט?
קראַנק איז איינער פון אונזביידען! —
זאָגט: בין איך עס, צו דיא וועלט?

שטונדען קומען און פעררינען, —
נייע, נייע קומען צו;
דאָך קיין איינע ברענגט מיין זינען
און מיין קראַנקען בוזים רוה. —
וויינען מוז איך, קען ניט ריידען,
קען ניט וויסען, וואָס מיר פעהלט.
קראַנק איז איינער פון אונז ביידען! —
זאָגט: בין איך עס, צו דיא וועלט?

.II

איך ליעב דעם ווינד, איך ליעב דעם ים,
דען וויא דער ערשטער בין איך עלענד
און וויא דער צווייטער רוישט מיין הערץ.
איך ליעב דיא וואָלקען, ליעב דיא נאַכט,

דען וויא דיא ערשטע קען איך וויינען
און וויא דיא צווייטע איז מיין וועלט.

III.

דיא וועלט איז זא אלט און אלטעגליך;
דאס לעבען זא קאלט און זא קלעגליך;
דיא ערד אזוי שמוציג און קליין;
דיא צייט אזוי קרום, אזוי שטויביג;
דער מענש אזוי דום און נישט אייביג —
וואס טהו איך דא איינער אליין?

IV

האב פיעל געלאכט, דאך זעהר פיעל געוויינט;
א, שטענדיג איז ביי מיר געווען פעראיינט
מיין לאך מיט מיינע טרעהרען....
נישטא, וואס צו הערען!

האב פיעל גערעדט, דאך פיעל געשוויעגען שטיל,
מיין שווייגען אבער האט גע'טענה'ט פיעל,
איך קען אייך שווערען, —
נישטא, וואס צו הערען!

האב פיעל געהאסט, דאך פיעל, א, פיעל געליעבט!
קאנטראסטען האבען מיר דאס הערץ צוקניפט.
איך האב פראבירט זיך וועהרען....
נישטא, וואס צו הערען!

V

וואו איך פאהר און וואו איך געה נאר,
וואו איך זיטץ און וואו איך שטעה נאר,

שוועבט פאר מיר אַ בלייך געשטאַלט.
אימער בלייכער, בלייכער ווערט עס,
פון דיא מיעדע אויגען טרעהרט עס,
מיט דיא דאַרע באַקען צוקט עס,
מיט דיא שטאַרע בליקען קוקט עס
און עס וועקט אין מיר אַ גוואַלט.
שרייב איך, אויף מיין שרייבען לעבט עס;
לעז איך, זעה איך אויפ'ן בוך עס;
גאַר בחנום, וואָס איך זוך עס
אויסצומיידען; אימער שוועבט עס
פאר דיא אויגען מיר, — אַ וועה! —
וואו איך געה און וואו איך שטעה!
ווען איך ליעג אין קבר קאַלט,
דאַן פערשווינדעט דאָס געשטאַלט.

VI

דער וועג איז ווייט דער טאָג איז קורץ;
דיא זונן זינקט באַלד אַרונטער;
דאָס וואַסער רוישט, צום ברעג איז ווייט —
מיין שיף, מיין שיף געהט אונטער!

דאָ העלפט עס מעהר קיין ראנגלען זיך,—
דער ווינד איז אַ געזונדטער;
דער ים איז גרויס, דער ים איז ווילד —
מיין שיף, מיין שיף געהט אונטער!

אָ, זיי געזונד, דוא שעהנע זונן!
דוא שיינסט נאָך ווידער מונטער;
נאָר איך, — דיא כוואַלעם רוישען שרעק —
מיין שיף, מיין שיף געהט אונטער!

אלול מעלאָדיען

.I

דער בעל־תקיעה גיט אַ בלאָז;
עס פאַלט אַ טריבעם וועטער,
עס וועלקט אין פעלד דאָס יונגע גראָז,
דער בוים פערליערט דיא בלעטער.

דיא ערד שטעהט הויל און נאַקעט באַלד,
אַ סוף איז צו איהר יחוס; —
דער פעגעל זינגט אין גרויסען וואַלד
און וועקט און רופט צו סליחות.

ער זינגט אַזוי אומעטהיג, אַזוי זיס,
אַ ג'זעגען ליעד מסתמא;
דאָס גיט אַ נעהם, דאָס גיט אַ ריס,
אַ ריס ביי דער נשמה!

עס רוישט דער וואלד, עס וועהט דער ווינד,
דיא האַק קוקט אַן דעם שומר....
דאָס קומט אַ יום הדין אצינד
אויף בוימלאך און אויף בוימער.

אַ, מענשען! בוימער אין דעם וואלד!
איהר הערט דיא שטורעמס קנאַקען?
צו יונג צו אלט, צו שפּעט צו באַלד,
מען וועט אייך אַלע האַקען!....

II.

אַ, קאַלטלאַך און ווינדיג,
דער סוף פון דעם זומער!
עס וועלקען דיא בלומען אין טהאַל!
דיא שעהנהייטען שווינדען;
אין טויטליכען שלומער
איז אַללעס פערוויעגט מיט אמאָל.

דער שטורעם, ער שליידערט
דיא טרוקענע בלעטער,
צוטראָגט דאָס פערשטאָרבענע צווייט;
דער וואלד רוישט אַ ו ד ו י, —
אַ ווייליגקע שפּעטער
פערשטומט אויך דאס הייליגסטע ליעד.

דיא פייגעלעך זינגען
אַ „תפלת הדרך“,

און װענדען צום ים זייער בליק.
געליעבטע, װאו פליהט איהר ?
װיא װייט פאָרט, אַנ'ערך ?
און זאָגט מיר: װען קומט איהר צוריק!

עס גיסען זיך ביטער
דיא װעה־מעלאָדיען,
דער ענטפער דערלאַנגט אַזאַ דריק:
„מיר װייסען נאָר אַללע
מיר מוזען פ ע ר פ ל י ה ע ן,
דאָך גאָטט װייס פון קומען צוריק!"

III.

ס'איז שטירמיש, קאַלט דאָס װעטער
איך געה אין װאַלד אַליין
און קלייב דיא טויטע בלעטער
און קוק זיי אָן און װיין:

„אָ, בלעטער, טויטע בלעטער
דער מענש און איהר זייט גלייך:
מיט מיר װעט אויך זיין שפּעטער
אָט דאָס, װאָס יעצט מיט אייך:

עס װעט דער װינד דער כעס'ן
צו מיר אויך קומען באַלד
און מיך ארונטעררייסען
פון לעבענס־בוים מיט געװאַלט.

שוין פיהל איך דיא געפאהרען
פון הערבסט ווינד אויף מיין קאפ,
שוין פיהל איך מיין פערדארען
און פיהל, איך פאל אראפ!

IV

דער ליעבער זומער איז אוועק,
דער ווינטער קומט צו רייטען,
א וועה, וויא שנעל, וויא שנעל, א שרעק!
עס וועקסלען זיך דיא צייטען!
וויא לאנג האט מען געזונגען „טל“?
מען הערט שוין „גשם“ בענשען,
אנ'אימה טראגט זיך איבעראל,
א פחד אויף דיא מענשען!

דיא ליעבע שלומערט איין אין ברוסט
און חלומ'ט אין דער שטילע —
אין אומעטיגען „הנני“־גוסט
פערגעהט זיך דער בעל תפלה.
און דיא נשמה מיעד און קאלט
ליעגט אין דעם גוף און פלאטערט —
דיא וועלט איז קראנק, דאס לעבען אלט,
און דיא נאטור פערמאטערט.

א, ואס'זשע ווין איך, ווען איך זעה
דעם אבשייד פון דעם זומער?

פאַר וואָס ערגרייפט אַ טיעפער וועה
מיך אָן, אַ טיעפער קומער ?
פאַר וואס ערשרעק איך וויא אַ קינד
ביי'ם וועלקען פון דיא בלומען,
ביי'ם ערשטען פייף פון רויהען ווינד
וואָס זאָגט אָן ווינטערס קומען ?

איך ווייס נישט, וואס מיין שרעק בעדייט,
איך ווייס נאָר, אַז דיא טרעהרען
אין יעדער יאהר צו דיעזער צייט,
ערשיינען גרינג און גערען;
איך ווייס נאָר, אַז אין בוזים נאָגט
און גריזשעט וויא א וואָרים,
און טיעף אין האַרץ אַ שטימע זאגט:
זעה! קברים, קברים, קברים!" . . .

גראָע האָר

גראָע האָר, בית עולם בלומען!
איך קוק אייך אָן און פיהל אַ קעלט, —
צו שנעל זייט איהר צו מיר געקומען,
שלוחים פון אַ טויטער וועלט!

איהר ווייזט צו שנעל מיר מיין פערבליהען,
מיין זונן, צו גיך וויא זיא פערגעהט,
דער בעזער ווינטער קומט צו ציהען,
ער האָט דעם קאָפּ מיר שוין פערשנעעט.

האָב מיטלייד, ווינטער, האָב ערבאַרמען,
ניט וואַרף צו שטאַרק אויף מיר דיין קעלט!
איך האָב קיין זאַך וואס זאָל ערוואַרמען
מיין קראַנקע האַרץ אויף דיעזער וועלט.

מיין הייסער וואונש איז לאַנג פערפלויגען,
ער האט זיך, ניט פערווירקליכט, ניין!
אומזיסט נאָר אויסגעווויינט דיא אויגען,
אומזיסט געבליעבען הויט און ביין!

שוין פיהל איך דעם זכרון שווינדען,
מיר בלייבט קיין שפור פון יענע צייט,
וואס פלעגט מיך וויא אַ צויבער בינדען,
צום שעהנעם טרוים, וואָס איז צו ווייט.

ווינטער

דער ווינטער קומט מיט זיינע שטאַרקע קעלטען;
מיט זיינע שנעע און זיינע פרעסט;
מיט זיינע אונגעבעט'נע געסט
פון טויטע וועלטען.
ער קומט, דער קאַט, און פרעסט
אַרויס פון בוים דיא קראַפט;
פון גראָז דיא זאַפט;
פון בלום איהר פאַרב;
„שטאַרב!"
זאגט ער צו דער וועלט
און זיא ווערט קאַלט.
תכריכים שפרייטען מיט אַמאָל
זיך אויס אויף בערג און טהאָל,
עס פאַלט
אַ טויטער שלאָף, אַ טויטע נאַכט.
אויף אַלץ, וואס וואַכט.

גראָע וואָלקען פערשלינגען דיא ליכט פון טאג,
פון פערגליווערטען וואַלד צוטראגט זיך אַ קלאַג:
דאָס איז דער געלעכטער פון דער קראָה, זיא קוועלט,
פליעגלענדיג איהר שוואַרצקייט אויף דער טויטער וועלט!
וואו דיא נאַכטיגאַל פלעגט גאָרגלען איהר געזאַנג;
וואו דיא לערכע פלעגט צולאָזען זים איהר קלאַנג;
וואו אַ טויזענד פרייע פייגעל מיט אַמאָל
פלעגען טרילערען, צוטראגט זיך יעצט דער קול
פון דער ווילדער קראָה. פאַר איהר ליעד
פליהט
פון הערץ דיא פריידע פליעט דיא לוסט.
פוסט
ווערט דיא זעעלע
אויף דער שטעלע.
דורך דער ברוסט
ציהען יאוש, ציהען שרעק,
אָן עק
ווערט צו לעבענס טהייערע חלומות!
בעזע אימות
פיללען אָן דאָס הערץ, דיא ליעבע וווייכט,
דאָס מיעדע לעבען פרייכט . . .
„שטאַרבט אָפּ!"
קומט בעז דער ווינטער צו בעפעהלען,
און פון דיא הימעל־הויכע שטעלען
פאַלט אַראָפּ

די געפליגעלטע פאַנטאַזיע,
פון איהר צויבערהאַפטען יאגען
אויף דער קאַלטער ערד דערשלאָגען.

וויא לאַנג צוריק פלעגען הוזשען דיא ביהנען?
וויא לאַנג פלעגט פון דער ווייסער בראָזע רינען
דאָס זיסע זאַפט, און אויף דעם בייט זיך וויעגען
דער גרינער זאַנג? וויא לאַנג צוריק פלעגט זיעגען
דער ליעבעס גאָט? און דער שמעטערלינג ליעגען
אין שוים פון דער פיאָלעטע און געניסען
איהר פרישען נעקטאַר און איהר דופט דעם זיסען?
וויא לאַנג צוריק פלעגט פון דיא בערגער פליסען
דער קלאָרער שטראָם? וויא לאַנג צוריק פלעגט גריסען
דיא נייע זונן דער פרייער וועלט? אַצינדער,
איז דיא נאַטור פערטרויערט. איהרע קינדער,
זיי ליעגען טויט פאַר איהרע טריבע אויגען.
מיט אַ תכריכים-ווייסען שנעע בעצויגען.
ניטאָ קיין גראָז, קיין בלום, קיין בלאַט קיין גרינע
און דער קאַסאַקער הימעל, מיט אַ שנאה,
קוקט אָן דיא טויטע וועלט, וויא ער וואָלט זאגען:
„איך האָב קיין טרעהרען ניט אויף דיר צו קלאָגען".

טויטע וועלט, אַ לאָז מיך זיין דיין זינגער!
מתים-ליעדער זינגען זיך מיר גרינגער.
לעבען איז מיר פרעמד און גאַנץ פון וויטען, —

טויט, איהם קען איך גוט זייט לאנגע צייטען.
דען פערצווייפעלט צווישען בערג מיט קברים
וואנדעל איך דא איינזאם, קראנק און ארעם.

לאז, נאטור, מיר זיין יעצט דיין בעוויינער!
דען צו טרעהרען־ליעדער בין איך איינער.
אך, האב ניט געלערענט זיך צו פרייען!
אונגליק קען איך נאר און שווערע וועהען
עלענד טרעף איך, וואו איך זאל מיך קעהרען, —
ווינטער ליעדער־זינגען זיך מיר געהרען....

דיא נויט און דער דיכטער

הײי, הײי! וועך וויל עס דאָרט פּראָבּירען
מיט גוואַלט צו עפ'נען מײנע טיהרען?
ווער קומט עס דאָרט, מײן רוה צו שטערען? —
דיא נויטה? איך הער, איך קען עס שווערען!
אַ דאָס איז זיא, אַ דיא מגפה!
אוועק, דו אַלטע מכשפה!
וואס זוכסטו דאָ אין גאָטטעס צאָרען?
אוועק צו אַלל דיא שוואַרצע יאהרען!

דו האָסט מיך לאַנג גענוג געמאַטערט,
מײן לײב און לעבען שיער גע'פטר'ט,
מײן מוטה גערויבט, מײן שטאָלץ צוטרעטען,
געצוואונגען מיך אויף ברויט צו בעטען! —
יעצט געה, וואו טויזענד שדים ברענען!
אוועק, איך וויל דיך מעהר ניט קענען!
פערשווינד, דו שמוציגע ארורה,
נעהם צו פון מיר דײן שוואַרצע צורה!

„אַ, עפען אויף, געליעבטער, עפען!
איך קען חוץ דיך קײן חבר טרעפען;
דיא נאַכט איז קאַלט איך וועל ערפרירען:

אָ, מאַך מיר וויעדער אויף דיא טהירען!
איך בין דיין אַלטע נויט דיא טרייע,
ביי דיר צו זיין איז אַ מחיה! —
אָ, זייט איך בין פון דיר געשיעדען,
האָב איך ניט מעהר קיין פריינד ביי אידען"......

אוועק פון מיר מיט דיינע שקרים,
פערבּרייטערין פון טויט און קברים!
אוועק! איך בין ביי דיר ניט איינער,
דיך קענען טויזענד בלייכע וויינער,
פערגעה, פערשווינד, אַ ווער פערשניטען,
און מאַך דער וועלט מעהר קיין וויזיטען!
דיך קענען פיעל, דו ביסט קיין חידוש, —
ווער רעדט פון דיא, וואָס שרייבען אידיש.....

„מיך קענען פיעל, דאס איז קיין ליעגען,
דאָך איז ביי דיר מיין פערגעניגען;
איך ליעב דיין קרויזען־קאָפּ דעם שוואַרצען,
איך ליעב דיא וואונדען פון דיין האַרצען;
איך ליעב צו שלינגען דיינע טרעהרען,
איך ליעב דיין זיפץ, איך ליעב צו הערען
דיין ליעד פון טרויריגע געזיכטער, —
איך האָב דיך ליעב, דו בלייכער דיכטער!"

אָ, ערגסטע פון דעם טייפעל'ס ווייבער,
אוועק! בין מעהר קיין פערזען־שרייבער,
איך מאַך קיין גראַמען מעהר, אָ, מערק עס!

איך האנדעל טאבאק און צוקערקעס.
עס איז מיר זיס, עס איז מיר ביטער:
איך בין קיין סוחר קיין געניטער,
דאך פינקטליך און א גוטער צאהלער,
לעב רעכט און שלעכט און שפאר א דאלער.

„און שרייבסטו ניט, דאן וועסטו שרייבען;
וועסט, פריינד, קיין קרעמער ניט פערבלייבען;
איך קען זיי גוט, א דיא געשיכטען:
דוא וועסט נאך ליידען וועסט נאך דיכטען
דו וועסט זיך נאך א מאל פערטהיידגען
פיר דיין מיך יעצט בעליידיגען.
א, זיי קיין שוטה, בעסער עפען!
וועסטו מיך א מאהל נאך מוזען טרעפען!"

אוועק, דו בריינגערין פון טרעהרען!
כ'האב פריינד בעריהמטע מיליאנערען:
זיי וועלען שטענדיג מיינער זארגען,
איך זאל ניט ליידען, זאל ניט בארגען
איך זאל ניט שווארצען מעהר מיין פנים
צו קוויקען מיינע דומע שונאים,
וואס וואלטען מיך אין קבר בריינגען
אוים קנאה צו מיין שעהנעם זינגען.

„דערצעהל מיר ניט פון מילאנערען!
ווארט אויף! זיי וועלען קעלטער ווערען,

זיי וועלען דיך געווים פערגעסען, —
זיי האָבען אַנד'רע אינטערעסען.
דערווײלע ביסטו זייער שפּיעלכעל;
דאָך באַלד דרייט איבער זיך דאָס מיהלכעל, —
צוריבען ווערט דיין גאַנצע פריידע
און מיר פערבלייבען ענדליך ביידע!"

מעשה בראשית

ווען דער בורא האָט בעשאַפען
אונזער ואונדערשעהנע וועלט,
האָט ער ניט געפרעגט ביי קיינעם,
נאָר געטהאָן וויא איהם געפעלט. —

אַלעס נאָך זיין אייג'נעם ווילען,
נאָך זיין אייגנעם פּלאַן בעטראַכט:
ער האָט לאַנג גענוג געאַרבייט
און ער האט עס גוט געמאַכט.

ווען ער איז צום מענש געקומען,
איז עס ניט געגאַנגען גלאַט, —
און ער האָט צונויפגערופען
זיין געפליגעלטען סענאַט:

„הערט מיך אויס, איהר מיינע גדולים!
איך האָב איך אהער געבראַכט,
איהר זאָלט מיר אַן עצה געבען,
וויא דער מענש זאָל זיין געמאַכט.

„העלפט מיר, קינדער, איהם בעשאַפען,
אבער קוקט זיך גוט ארום!
ער מוז זיין אין אונז געראָטהען:
אָהן חסרונות, אָהן א מום.

„דען איך קרוין איהם אלס אַ הערשער,
און איך שיינק איהם פון מיין פלאַם,
ער זאָל פריי בעהערשען קענען
לופט און ערד און אויך דעם ים.

„פאַלען זאָל פאַר איהם דער פייגעל
אין דער לופטען, פאַר זיין מאַכט
זאָל דער פיש אין וואַסער פאַלען
און דער ווילדער לייב אין יאַכט".

דער סענאַט האָט זיך דערשראָקען:
„דיעזער מענשיל, —שוים און רויך,
ווען ער זאָל דיא לופט בעהערשען,
קומט ער נאָך אין הימעל אויך."

און זיי האָבען גאָטט געענטפערט:
„מאַך דעם מענש נאָך אונזער שניט,

גיעב איהם שכל, גיעב איהם גבורה,
דאָך קיין פליעגעל גיעב איהם ניט.

„ניין, ער טאָר קיין פליעגעל האָבען,
ער וועט פליהען מיט דעם שווערט!
ניט בעטרעטען זאָל דעם הימעל
דער וואָס הערשט אויף דיעזער ערד!"

„איהר האָט רעכט", האָט גאָט געענטפערט,
„אייער משפט, ער איז פיין;
דאָך איין אויסנאהם וועל איך מאַכען,
נאָר א י י ן אויסנאַהם, — הערט זיך איין!

„דער פאָעט זאָל זיין געפליעגעלט,
ער בעקומט מיין העכסטען ראַנג!
עפ'נען וויל איך מיינע הימלען
פיר דעם מייסטער פון געזאַנג.

„און איך וועהל פון אייך אַ מלאך,
ער זאָל גרייט זיין טאָג און נאַכט,
איהם דיא פליגעל אָנצוהעפטען,
ווען זיין הייליג ליעד ערוואַכט."

צו מיין עלענד

א, עלענד, דו נאָר ביסט דער איינער,
וואָס ליעבט מיך פון מיין ערשטע שעה!
און אויסער דיך, אָ, קען מיך קיינער,
איז גאָר קיין פריינד פיר מיר נישטאָ!

אַט וואו איך ווענד זיך, טרעף איך שונאים,
פערפאָלגונגען פון יעדער זייט;
נאָר עלענד, דו, דיין בלייכער פנים,
ער שמייכעלט מיר צו יעדער צייט.

מיין עלענד, דו האָסט מיך ערצויגען;
אין וויעג נאָך האָב איך דיך דערקענט:
דיא זעלבע מוטנע, קליינע אויגען,
דיא זעלבע ביינער־דאַרע הענט.

דוא האָסט אין חדר מיך גענומען
און אויף דיין האַרב געבראַכט צוריק; —
אָ, דו האָסט אָבגעפאַרבט דיא בלומען
אין פריהלינגס־מאָרגען פון מיין גליק!

דוא ביסט דער שדכן מיר געוועזען,
דער רב'ל אויך;... האָסט האַלב פערצאָגט,

דיא כתובה מיינע דורכגעלעזען,
דו האָסט מיר „מזל טוב“ געזאָגט.

אָ, ניין, איך דאַרף שוין מעהר קיין ראיות,
דו ביסט מיר טריי.... דו ביסט מיט מיר
נאָך מיינע האָפענונגס-לויות
געגאַנגען ביז דער לעצטער טהיר.

אויך איצט, ווען, זיך אין צרות קווע׳לענד,
איך בייג אין יאוש שוין מיין קאָפּ, —
מיין איינציגער, מיין גוטער עלענד, —
אויך איצט, אָ, לאָזטו מיך ניט אָפּ!

איך זעה דיך אימער, זעה דיך קומען
פון שיקזאַל׳ס פינסטערען יריד
צו מיר מיט וועלקע קברים-בלומען,
אָ, עלענד, מיט אַ מתים-ליעד.

און שלאָף איך איין, פון לעבענס קללות
פערוויעגט, דאַן קומסטו שטיל אריין
מיט דיין לינגערעס שווארצע פאָלעס
און טולעסט מיך דערינען איין.

אַלס לוין דערפאַר, — מיר בלייבען ברידער!
איך צאָהל דיר אָפּ, — מיר בלייבען קוויט:
צו דיר נאָר ווידמ׳ איך מיינע ליעדער,
מיין קראַנקעס הערץ, מיין שווער געמיטה!.....

דיא וואונדער שיף

שײַן דיא לעצטע זאָננענשטראַהלען
שטייגען אויף דיא שפּיצען בּוימער,
און דיא גראָע אבּענדשאָטענס
וועבּען זיך אַרום דער ערד.

אויף דעם שפּיץ פון יענע בּערגער
איז נאָך פון דערווייטענס מעגליך
צו דערקענען רויטע שפּורען
פון דער זונן, דיא לעטצטע טריט.

לאַנגע בּלוטיג־רויטע פּאַסען
הענגען דאָרט אין מערב־ווינקעל,
טונקען אָפּ דיא הייסע בּרעגען
אין דעם קאַלטען אָקעאַן.

ס'קייקעלט זיך דאָס גלאַטע וואַסער
דורך דיא דונק'לע אבּענדשלייערס,
וועלכע ציטערען פון אויבּען
אויפ'ן בּוזים פון דעם ים.

רוהיג בּלאָזט אַ לינדער ווינטעל
דורך דיא דראָבּנע שטילע וועלען

וועלכע שעפטשען, מורמלען עפּעס, —
וועך פערשטעהט דיא וואַסערשפּראַך ?

אויסגעשפּרייט דיא ברייטע זעגעל
געגען שטילען אָבענדהימעל,
איילט אַ שיף גאָר אָהן מאַטראָזען
דאַרטען ווייט, — ווער ווייס איהר, וואו ?

נאָר דער רודער וויא מיט כשוף
ער בעוועגט זיך ; — וויא מיט פליגעל
פליהט דיא לאָטקע, וויא דיא רוחות
וואָלטען איהר געיאגט אָהין.

פּוסט דיא שיף, מען זעהט קיין מאַנשאַפט ;
נאָר אַ קינד ער שטעהט געבראָכען
נעבען מאַסט בוים און ער יאָמערט
מיט אַ ביטערן געפיהל.

לאַנגע, גאָלד געקרויזטע לאָקען
קייקלען זיך אויף זיינע שולטער ;
זיפצענדיג פון הינטען קוקט ער....
און דיא שטילע שיף זיא פליהט !

מיט אַ זילבערווייסע טיכעל,
וועלכע פלאַטערט אין דער לופטען,
גריסט דער שעהנער מיר פון ווייטען,
ער געזעגענט זיך מיט מיר...

און מיין הערץ פאנגט אן צו קלאפען, —
עפעס וויינט זיך — זאגט, וואס איז דאס?
יענעם שעהנע קינד — איך קען איהם —
גאטט! מיין יוגענד פליהט עס דארט!...

איך זינג פיר איהר

איך זינג ניט פיר קיינעם, איך זינג נאר פיר איהר
פיר איהר, מיין געליעבטע, דיא טהייערסטע מיר.
וואס ארט מיך דיא וועלט מיט איהר, כבוד און גאלד?
מיין ליעד איז פיר דער, וואס מיין הערץ האט איהר האלד!

זיא איינע נאר וויים, וואס עס ברענט אין מיין ברוסט,
זיא קען מיינע פלאמען מיין פרייד און מיין לוסט; —
איך זינג פיר איהר אבענדס, איך זינג פיר איהר פריה.
פיר איהר נאר, מיין הימלישע, מיין פאעזי.

זיא זיצט נעבען מיר מיט א צערטליך געפיהל
און הערט מיינע ליעדער, און זיפצט אין דער שטיל;
דיא זיפצען צוקלינגען אין יעטוויעדער קלאנג
ערוועקט אין מיין זעעלע א נייעס געזאנג.

איך זינג ניט פיר קיינעם, איך זינג נאר פיר איהר
פיר איהר, מיין געליעבטע, דיא טהייערסטע מיר.
וואס ארט מיך דיא וועלט מיט איהר כבוד און גאלד?
מיין ליעד איז פיר דער, וואס מיין הערץ האט איהר האלד!

א טרעהר

מיין הערץ, דאס איז א גרויסער ארט,
וואו דיא געפיהלען מיינע לעבען, —
און מעהר איך זוך ארוים צו געבען,
זיי בלייבען מעהרער, מעהרער דארט.
דאס מאכט מיך קראנק, דאס טהוט מיר וועה,
דאס ברעכט כמעט מיין הערץ אין צוויי;
דאך וועו עס ווערט מיר זעהר שווער,
דאן קומט צו מיר א היילונגבריינגער
און מאכט מיר מיינע שמערצען גרינגער, —
דאס איז א טרעהר, א שטומער טרעהר!
היינט זעה! א טרעהר, א טרעהריל גאר!
בעטראכט איהם גוט, בעטראכט איהם נאר!
דאך ליעגט אין איהם מיין גאנצעס הערץ,
מיין גרעסטע פרייד, מיין טיעפסטער שמערץ!

דער קאנאריק

עס טרילערט דער קאנאריק
אין פרייען וואלד אליין;
ווער קען זיין שמחה פיהלען?
ווער קען זיין פרייד פערשטעהן?
עס טרילערט דער קאנאריק
אין רייכסטען פאלאסט שעהן;
ווער קען זיין וועהטאק פיהלען?
ווער קען זיין שמערץ פערשטעהן?

וויינט מיינע ליעדער

א, וויינט מיינע ליעדער,
איך זעה זיא ניט מעהר!
אומזיסט איז מיין זוכען,
אומזיסט מיין בעגעהר
צו טרעפען איהר וויעדער
וויינט מיינע ליעדער!

א חלום נאָר ברענגט מיר
איהר שטימע צוריק,
איהר שיינענדען פנים,
איהר טרייסטענדען בליק.
א חלום נאָר שענקט מיר
וויעדער מיין גליק.

אָ, פרעכטיגע גליעדער!
אָ, ליעבע געשטאַלט!
אומזיסט איז מיין האָפען,
מיין הארץ איז פערגאלט:
איך זעה איהר ניט וויעדער, —
וויינט, מיינע ליעדער!

פערשפעטיגטער טרוים

דער פריהלינג קומט, עס שמעקט דיא לופט,
דער הימעל גלאַנצט, דער פייגעל רופט
פון גרינעם בוים צו מיר אַראָפּ:
„מאַך אויף דיין בליק, הויב אויף דיין קאָפּ
און זעה, און הער, עס שיינט און זשומט,
דיא זיסע צייט פון לעבען קומט!“

אָ, פייגעל זיס, אָ, פייגעל ליעב,
וואָס ווייסטו, וויא מיין האַרץ איז טריעב?
איך קען ניט הערען, קען ניט זעהן,
עס איז געשעהן, עס איז געשעהן,
מיין וואונד איז טיעף, מיין וועה איז גרויס,
מיין ליעבסטע ליעגט אין קבר'ס שויס.

„אָ, טויטע ליעבע, גרויסער בראָך!
פערגעס, פערגעס און טרייסט זיך דאָך!
דיין שמערץ איז גרויס, דאָך ניט אויף לאַנג,
איך זינג דיר וויעדער אַ געזאַנג. —
עס שטאַרבט דיא בלום; עס קומט אַ מאַי,
אָ, ליעב נאָך, ליעב נאָך פון דאָס ניי!“

אומזיסט, מיין קינד, דיין שענסטער טאָן
בלייבט פרעמד מיין הארץ, ער ריהרט ניט אָן.
עס וועלקט א בלום, עס פאלט א טרעהר,
דיא טויטע ליעבע לעבט ניט מעהר.
צו ענג דיא גאס, צו פרעמד דיא שטוב,
דער בעסטער אָרט נאָר איז דיא גרוב.

צו מיין מוטער

ווען דיא מוטער קומט מיר אויף'ן זינען,
פאנגען מיינע טרעהרען אָן צו רינען
און טיפע זיפצען ברעכען דורך מיין ברוסט.
מוטער טהייערע, וויא מוז איך שמאכטען
נאָך דיין ליעבע און אין טרוים נור דאכטען
אַז דוא אומארמסט מיך מיט מוטער־לוסט!

גאָט אין הימעל, הארציגער און גוטער,
שיץ דיא אַלטע פרוי, בעשיץ מיין מוטער!
בעוואך איהר מיט דיין גרויסע, רעכטע האנד!
זאָלען דיינע גוטע ענגלען טראָגען
מיינע הייסע ברכות און איהר זאָגען,
אַז איך געדיינק איהר אין א ווייטע לאנד!

וואלט וויטמאַן

(אמעריקא'ס גרויסער דיכטער).

אדו, אין וועמעס שטאַרקע זינגער־ברוסט
עס האָבען זיך צוויי אָבגרונדען פעראייניגט:
דיא טיעפקייט פון פערקלערטען הימעל און
דיא שטיל פערוויעגטע טיעפקייט פון דער ערד;
אין וועמעס הערץ עס האָט געשיינט דיא זונן,
דער מאָנד און וואו עס האָבען העל געגלאַנצט
דיא שטערען, גאַנצע וועלטען אָהן אַ צאָהל,
אין וועמעס הערץ עס האָט געגרינט דער מאַי
און וואו דעם דונערס ברום האָט זיך צומישט
מיט דעם געטשוויטשער פון דער נאַכטיגאַל;
אין וועמעס וואונדער שטאַרקעם ליעד מען פיהלט
דיא אַלמאַכט און דיא קראַפט פון דער נאַטור,
פראָפהעט, אונשטערבליכער, איך גיב דיר לויב,
איך פאַל אין שטויב יעצט פאר דיין שטויב און זינג.

פערלאָרען

ווי אַ העלד וואָס האָט פערלאָרען
אויף דעם שלאַכטפעלד זיין געוועהר,
שטעהט אַ ציעל פיר אַלע קוילען
זעהט דעם קאַמפף און קעמפפט ניט מעהר,
פונקט אַזוי, אָ, אָהן אַ האָפנונג,
אין דעם לעבענס ווילדען שטרייט,
שטעה איך און ערוואַרט מיט שרעקען
אַלע קוילען פון דער צייט.

א לאנגער אויגענבליק

איינזאם מיט מיין טיעפען קומער,
זיטץ איך שוואך און קראנק אליין,
באלד פערבייא איז שוין דער זוממער,
און איך זיפץ נאך אלץ און וויין.
עס פערוועלקען שוין דיא בלוממען,
אללעס חלש'ט אללעס דארט,
ס'וועהט דער ווינד, דיא קעלטען קוממען,
און איך זטיץ נאך אלץ און ווארט.

אך, וויא איז דיא צייט אנטלאפען!
אך, וויא ראש דאס לעבען שוועבט!
כ'האלט נאך איצט אין מיטטען האפפען,
און האב שוין באלד אבגעלעבט.
יאהרען פליהען, שטונדען שוועבען,
קוממען קיין מאל ניט צוריק.
יא, דאס גאנצע, גאנצע לעבען,
איז א לאנגער אויגענבליק.

ווען איך לייד

ווען איך לייד און זעה איך שווייגען,
גלויבּ איך נאָך אַ מאָהל: פֿיעלייכט
פֿיהלט איהר מיט און קענט ניט העלפֿען,
ווערט מיין טריבּער בּליק נאָר פֿייכט.

אָבּער ווען איך לייד און הער אייך,
וויא איהר טענה'ט מיט אשפּאָט
פֿון מיין וועטהאָק, פֿון מיין עלענד,
דאָן, מיין הערץ נאָר, פֿיהלסטו גאָטט!

דאָן, אָ, וואָלט איך וועלען כאַפּען
אונזער וועלט מיט מיינע הענד
און צוטרייסלען איהר וויא שמשון
האָט צוטרייסעלט יענע ווענט!

פֿאַל איך איינער, פֿאַלט איהר אַלע!
וואָס מיט מיר, אָט דאָס מיט אייך! —
קענען אַלע גלייך ניט לעבּען,
שטאַרבּען קענען אַלע גלייך!

דער אייביגער סוד

דאָס מען מעג און וואָס מען טאָר ניט,
אַלץ פֿערפֿליהט אין שטילען גאָר־ניט,
אַלץ פערטראָגט זיך דאָרטען ווייט,
וואו קיין שטאַרבען און קיין לעבען, —
נאָר געהיימע קרעפטען וועבען
שטיל דיין שוויגען, אייביגקייט.

פינסטערע געדאַנקען וועקען,
אין מיין בוזים טיעפע שרעקען,
דיינקענדיג — אָ, שוואַרצער תהום!
דיינקענדיג, דאָס אונזער לעבען,
האַנדלען, וואַנדלען, ווירקען, שטרעבען
איז אַ שאַטען בלויז, אַ טרוים!

דער געדאַנק: אָ, דער גערעכטער
זאָל פערבלוטען וויא דער שלעכטער!
גרוב, דו זאָלסט פעראייניגען זיי?
וואָס דיא ריינע ליכט פלעגט טרענען,

זאָל דיא נאַכט פערבינדען קענען,
דאָס צובראָכנע מיין הערץ אין צוויי.

אָ, פינסטערע אונענדליכקייט!
אָ, שטומע אונפערשטענדליכקייט!
בלייבט אומזיסט מיין דיינקען נאָר?
אַלץ דער׳הרג׳עסטו, דערשלאָגסטו,
אַלץ פערשלעפסטו, אַלץ פערטראָגסטו,
שטילער גאָר־ניט, — שטילער גאָר!

צום נייעם יאהר

שוין ווידער זעה איך דיך, דו אָלטער, שטרענגער העלד.
דו קומסט דאס מיט דיין קאָסע יעצט פון לעבענס פעלד.
פערשניטען האָסטו מיר אָ יאָהר, אָ, וויא געשווינד!
און וואַרטסט שוין אויף דעם צווייטען וועלכער קומט אָצינד.
דיך קימערט וועניג אויב איך פינסטער אָדער גלאָנץ,
דוא ווייסט נאָר איינס: צושניידען אָלעם וואָס איך פלאָנץ.

אָ, צייט, וויא שטירצסטו אין פערגעסענהייט און נאָכט
דיא פריידען וועלכע דו האָסט מיר אָליין געבראכט!
איך זעה דעם יונגען יאָהר, דו שטעלסט מיר זעלבסט
איהם פאָר,
און ווייסט איהם זעלבסט פערניכטען פונקט וויא
יענעם יאָהר
און ניט נאָר יאָהרען; אייביגקייטען אָהן אָן ענד,
דוא האָסט זיי זעלבסט געבראכט און האָסט זיי זעלבסט
פערלענד'ט.

אָ שוידער גרייפט מיך אָן און מיין געדאנק בלייבט שטעהן,
ווען איך בעטראכט דעם קומען וועלכער מוז פערגעהן.
וואָס איז דער צוועק דערביי? וואָס איז דערביי דער זינן?
פון וואָנען קומט דאָס לעבען און וואו געהט דאָס הין?
אָ וועה! וואָס איז דיא גאָנצע וועלט מיט איהרע לייט?
נאָר גראָז, אָ נאהרונג פיר דער קאָסע פון דער צייט!

און דאָך בין איך צופריעדען און פערליר קיין מוטה,
ווייל דער וואָס שאַפט דאָס אַלעס איז גערעכט און גוט.
וויא קען דער שוואַכער מענש, דער וואָרים וועלכער קריכט,
אריין בליקען אין גאָטט און אויפפאַסען זיין ליכט ? —
דערפאַר פעראייניג איך מיך מיט דער וועלט אין כאָר
און רוף בעגייסטערט אוים : ווילקאָמען נייער יאָהר !

ווילקאָמען נייער יאָהר ! זאָל יעדער אויגענבליק,
וואָס דו וועסט דאָ פערווײלען זיין געבענשט מיט גליק !
זאָל יעדער טאָג אַהער ברענגען דעם שעהנסטען טרוים,
דיא זיסע פרוכט פון פריעדען'ס גאָלד געקרוינטען בוים,
זאָל אונטערגעהן דאָס לעבען אין אַ מעער פון פרייד
און נישט דערטרונקען ווערען אין אַ ים פון לייד.

ווילקאָמען נייער יאָהר ! נו, מיט דעם רעכטען פוס !
איך זעה דיך יעצט, ווער ווייס אויב איך וועל זעהן דיין שלום ?
דען נאָר דער אויגענבליק איז מיינער, ווייטער ניט,
איך ווייס ניט ווען דער קאָסע־מאַן דערלאַנגט אַ שניט.
אָט בין איך דאָ, דאָך מעגליך, אַז איך בלייב ניט לאַנג,
קען זיין, אַז דיעזעס ליעד פערחתם'עט מיין געזאַנג.

דער לעצטער וואונש

ט וויזענד פריידען האָט דאָס לעבען,
טויזענד גליקען יעדער טאָג,
דאָך וואָס ער האָט מיר געגעבען,
זיטץ איך אימער און בעקלאָג.
דארום, אָ, מיט פייכטע בליקען
בעט איך: „טויט, קום, מאַך מיך פריי!
דען איך קען ניט לעבענס גליקען,
עלענד בין איך סיי וויא סיי!"

מיט דעם אויפגאנג פון דעם מאָרגען
געהט מיר אויף מיין גרויסער וועה,
געהען אויף מיר מיינע זאָרגען,
וואו איך גיעב מיך נאָר אַ דרעה.
און זיי רייסען מיר אין שטיקער
גייסט און קערפער מיט אַ גוואלד, —
וואָס זשע ווארטסטו, טויטען־שיקער?
שיק דעם טויט מיר, שיק איהם באַלד!

איך עמפפאַנג איהם וויא אַ ברודער
און איך קוש זיין שווארצע האנד.

און איך מאַך ניט קיין געררודער,
ווען ער שניידט דעם לעבענס באַנד
איבער מיר אין רעכטען מיטען
מיט זיין שאַרפען, קאַלטען קלינג —
האַב געגוג, געגוג געליטען, —
מאַך אַ סוף! נו, מאַך עס פלינק.

סאטירישע געזאנגען

איינלייטונג

דא גיב איך איך א בינטעל בלומען,
אין גלות האָב איך זיי געקליעבען.
איך האָב א לעבען זיך צוריבען
ביז איך האָב אַלע זיי געריסען, —
וויא קענט איהר גאָר פערשטעהן, צו וויסען
וויא שווער מיר איז דאָס אָנגעקומען!
געקראָכען ביז'ן האַלז אין זומפּען,
בעגעגענט זיך מיט טויזענד לומפּען,
מיט ווערים, יאַשטשירקעס און זשאַבעס,
פערבליעבען טעג, געהאַלטען שבת.

„מיין גאָטט! מיין גאָטט!" האָב איך געשריען,
„וויא שווער עס בלוטען מיינע וואונדען!"
איך האָב געריסען און געבונדען
דיא גלות־בלומען אין סכנות,
געשטערט פון דערנער אָהן רחמנות
און דאָך ניט אויפגעהערט זיך מיהען.
דורך שלאַנגען, עקדעשען געטרעטען;
ביי שרצים מיטלייד זיך געבעטען.

מיט הוילע הענד און קראַנקע גלידער
פיר אייך געבלוטעט, ליעבע ברידער!

נון, נעהמט, איהר מעגט מיט זיי זיך ציערען!
אַ יעדער איינציג בלום איז אייער.
ניט מיר אַליין, זיי קאָסטען טהייער
אויך א י י ך, זיי זיינען אייער לעבען;
יאָ, אייער ליידען, אייער שטרעבען
געוועבט אין אידישע סאַטירען,
אַ יעדעס ליעד וועט אייך דערמאַהנען
און אַנדער בראָך, איהר וועט דערקאַנען
דיא אַלטע וואונדען, אַלטע שמערצען,
וואָס ליעגען טיעף ביי אייך אין הערצען.

אידישקייט אויף דער לינקער זייט

עליות.

ר׳ בערעלען שלישי,
ר׳ שמערעלען שישי,
דאָס זעלביגע וויל זיך ר׳ זיסמאַן;
דאָס וויל יעדער איינער,
ווען ניט, פליהען צייהנער,
ווען ניט, טאָ געהט רופט אַ פּאָליסמאַן׃

חמישי, רביעי,
און וואָס איז שביעי?
גאָך אַלץ ניט דיא ריכטיגע סחורה!
אַ איד האָט אַ מאָגען,
וואָס קען אויך פערטראָגען
דיא אמת׳ע שמאַלץ פון דער תורה.

פאַר פעטע עליות
נעהמט אויך דאָס עניות
אַראָפּ דיא צוריסענע היטעל. —
מען ווערט עפּעס גרעסער,
עס קרעכצט זיך גאַר בעסער,
עס הונגערט גאַר פּשוט אַ דריטעל.

און גאָט איז צופֿריעדען:
„אָ, זעהט מיינע אידען!
כאָטש שוואַך און צושראָקען פֿון שונאים,
דאָך ווייכט יעדער מורא,
אין שוהל ביי מיין תורה, —
מען פֿאָטשט זיך וויא עכטע יונים.

„קוקט אָן אַ מין בריה!
דאָך פֿיר אָן עליה,
אַ טיגער אַ גבור מלחמה. —
וואו מאַטקע? וואו מאיר?
אַ מין מאַקאַבייער,
אַ העלד וואָס שטעלט איין דיא נשמה"....

א מלמד.

אַ פֿרומער אידעלע אַ תם,
וואָס טאָר ניט ויסען פֿון אַ קאָם,
פֿון זייף, פֿון דקדוק און תנ"ך.
און דאַרף פֿערשטעהן קיין אַנדער שפּראַך,
אַ חוץ זשאַרגאָן, וואָס ווערט גערעדט
אין שנאַרסק אין בלאָטעוו, יענע שטעדט!
מוז אויסזעהען קויטיג, דאַר און בלאַס,
און קענען ווערען גיך אין כעס.....
היינט דאַרף ער זעהר פֿיעל פֿערשטעהן,

למשל: וויא צו רייבען חריין,
צו מאַהלען טאַבאַק און צו דעם
זיך זיין אַ שטיקעלע בעל שם.
אַ מבין פרייטאַג אויף אַ באַד,
פערשטעהן פון פרודזשענים דעם סוד....
דערצו נאָך ווען ער האַט דאַס גליק
צו זיין אַ שטיקעלע זאהיק,
אַ מערידאַלניק און געבריכט,
אַ, דאַמאָלס ערשט איז ער אַ ליכט!
אַ נר ישראל, וועלכער קען
מיט זיין השלמה, מיט זיין ברען
(פיר גאָר אַ קליינע סומע געלד,
דורך זיין מלמדות מיט דער צייט)
דיא קינדער אויסשטעלען פאר לייט,
אַלס אידען, לומדים קלוג און פרום,
מען זאָל זייא ליעבען אומעטום
און אַכטען אין דער גאַנצער וועלט......

בשר כשר.

אַ שטיקעל לונג, אַ ברעקיל לעבער,
געקויפט אין יאַטקע אַלס מציאות
און אויסגעווייקט דאַס אין אַ צעבער;
כדי דערפון צו קריעגען חיות....
ארום געשמעקט פון קהל'שע כלבים;

אָרום געדרייט פון קרומע זנבים.
אָט דאָס, ווען ס'האָט דערצו דיא מראה
וויא דער וואָס עסט דאָס, איז דיא וואָהרע,
דיא גאָטט־געבּענשטע „בּשר כשר",
וואָס חיים טרייטעל, יאַנקעל אשר
בּעקומען דאָס דערפון דיא גבורה,
צו לאָזען שפּייען זיך אין צורה.

מקוה כשרה

אַ דומפּפּע גרוב מיט מי רגלים
אין קעלער פון אַ בּרודנע הויז,
וואָס דיענט שבּתים אלס אַ קלויז
דער חברה אנשי חולי מעים.
דערצו אַ וואַנע מים חיים,
וואָס קוועלט שוין פון אַ לאַנגע צייט
און לאָזט פון זיך אַ ריח ווייט,
וואָס הערט זיך עט, אַזש אין מצרים.
אָט דיעזער מקום, ווען ער האָט,
— אחוץ זיין היילינקייט צו גאָטט ;
אַ חוץ זיין צאַצקעדיגען קוק —
אַ טוקערקע, וואָס האָט אַ סנוק,
אָט דאַמאַלס איז נישטאָ קיין בּרירה,
אַ יעדער איינער מוז געשטעהן,
אַז דאָס נאָר איז אַ „מקוה כשרה",

וואו ציון'ס טעכטער מוזען געהן
זיך טובל זיין — און ווערען ריין.

א בר מצוה בחור.

אַ גרויסער גוי אין קורצע הויזען,
וואָס האָט דיא גאַנצע וועלט אין ד'רערד
קען שרייען „שיני“, רייסען בערד;
וואָס איז אַ רויז פון יענע רויזען.
וואָס לאָזט זיך זעהן אויף אַלע וועגען;
וואָס וואַקסט אין דיעזען פרייען לאַנד
אויף עשו'ס שפּאָט, אויף יעקב'ס שאַנד
און שטעלט זיך גאָט און לייט אנטקעגען.
אַזאַ מין תכשיט, ווען ער ווערט
מיט דרייצעהן גוטע יאָהר בעשעהרט,
איז ער דאָס דער בר מצוה בחור,
וואָס קריעגט אין שול אַ שעהנעם פּלאַטץ,
און תפילין, — שפּיעלצייג פיר דער קאַץ!
און צייגט דיא אידישקייט דעם אחור.

א לויה.

דער איינציגער אָרט, וואו אַן עהרליכער איד
געהט אימער אומזיסט און צופריעדען.

איז קיינמאָל ניט פויל און איז קיינמאָל ניט מיעד
לאָזט איבער דעם מסחור אין מיטען יריד
און העלפט אייך בעגראָבען אַ אידען....
ער פיהרט נאָך דעם פערד
און שיט אַרויף ערד
און גיט זיך אין וואסער אַ פלושקע....
און ווילט איהר נאָך מעהר?
ער לאָזט נאָך אַ טרעהר,
און גיט נאָך אַ „דרייער" אין פושקע....

א משכיל.

אַ האלב געבאַקענער רעטשיינִיק,
ניט זיס, ניט ביטער און ניט ווייניג.
ניט אַ ברכה, ניט המוציא, —
ביזט מיט איהם אויף קיין פאַל יוצא.
עט, סתם אַ באָנדע, טייג מיט רויך,
און ברעקעלט זיך דערצו נאָך אויך...

א מטיף.

אַ מגיד, נאַר ניט פון דיא קרומע.
דאָס הייסט: אָהן יראה, און אָהן קדושה.
סתם אַ איד, וואָס מאָהנט ירושה
אי ביי פרייע, אי ביי פרומע.

רעדט פון שעקספיער און ריש לקיש,
איז האלב פייוויש און האלב יאָקיש,
און פערדרייט אַ קאָפּ דער אומה
מיט דיא דומסטע פון דיא דומע
דרשות, וועלכע הייסען: „ריידעס“,
און געדיינקען אונז'רע זיידעס
נאָך אין גלופּסק, און זגינלא פּיאַטיף, —
דאס, רבותי, הייסט אַ „מ ט י ף“.

השכלה.

אַ געמיש פון כל המינים,
פּלאַטאָ'ס לעהרע, פּרעה'ס כינים,
רש"י, טשאַקע, ראָ"ש און דרעפּער,
ווייקסעל, פּשון, נילוס דניעפּער,
ליעבע, פּיהזיק און קנות,
און אַ שמירה פאר אַ רוח,
„אשר־יצר“ און אַטעללאָ,
קעלמער מגיד און אַנדזשעלאָ,
וויען, קאַלווריע און ראַגאַלע,
און איהר האָט אַ מין „השכלה“.

מערידען.

א חולאת, וואס קומט פון זיטצען
ביי א פאלק וואס האלט אין געהן....
אך, וויא זאל מען דאס פערשטעהן?
אך, דאס איז דאך מלא חן! —
נאר אויף טאוולען דאס צו קריצען!
געהן פון וועסטען און פון אסטען
אהן א סענט אויף רייזע קאסטען,
געהן פון נארדען און פון זידען
און נאך ליידען אויף מערידען!

איז עס ניט א פערגעניגען?
גיט איהם גאט זאגאר א קריינק,
איז עס אויך א מין געשיינק,
וואס אנאנדער פאלק, איך דענק.
איז עס שווערלאך גאר צו קריעגען.
שלאגט דיא פיס און שווארצט דעם פנים
ביי פראנצויזען, ביי יונים....
טרעט אנטקעגען טויזענד ווינטען
און האט דאך דיא קריינק פון הינטען.....

אך, מיר אידען, יא, מערידען,
דאס איז ווירקליך נאר א נס,
הערט! א קריינק גאר אין געזעס
און שוין אויסזעהען נאר א מת

רק פון געהן, — דאָס טרעפט נאָר אידען!
דאָס איז טאַקע נאָר אַ חידוש,
כולו קודש, אידיש, אידיש!
דאָס איז וואונדער, דאָס איז פלאים,
דאָס פערמאָגען ניט דיא גוים!.....

בעלי תפלות.

בלאַטע הייזלאַך,
קאָרטען־קלייזלאַך,
זאָלען איי׳רע העלדען,
אלם חזנים
און דרשנים
זיך וואָס גיכער מעלדען

הייסט זיי קומען
נאָך מזומן,
אידען וועלען געבען —
קומט, „קאַדעטען״,
אויסצובעטען
אונז אַ גרינגען לעבען.

קומט, הולטאַיעס,
מאַכט הויות
שענדליכע און דומע.
פרעגט קיין שאלות!
זאָגט דיא „יעלות״
פיר דער שעהנער אומה!

דרוקט צו ווייזען
„בילס" מיט גרייזען
שקצ'עריי און ליגען.
נאָר אָהן בושה,
לעסטערט קדושה
אין סקאַרבאָווען נגון!

קומט, קונדסים,
קנאַקט שחריתים,
ווערט דאָ בעלי תפילה!
קנאַקט מוספים,
וועקט דיא שרפים,
וויינט פיר אַ מחילה!

קומט אַקטיאָרען
ניט דערפאָהרען.....
און ניט שעהן פיר פרויען....
קלעפּט זיך בערד אָן,
זאַמעלט פערד אָן,
זינגט זיי „מראה כהן"!

אושפיזין

לסוכבי למסבי לנסבי בנסבי. בנסיבת קדוש.....
(שחרית ליום שני של סכות).

דיא סכה גלענצט אין גרינעם סכך,
עס שמעקט אין אַלע ווינקלען,
און דורך דעם לייכט גידעקטען דאַך,
דיא זילבער שטערען פינקלען.

דיא פלעשער רויט־ווײַן שטייען פריש,
און קרעפטיג וויא דיא ריעזען,
דער רבי זיצט פערטיעפט ביים טיש,
און רעדט מיט דיא אושפיזין.

ער רעדט מיט זיי, ער שפאסט מיט זיי,
און בעט זיי זאָללען קוממען,
ער מורמעלט „אַך," ער מורמעלט „וועה",
און ענדיגט מיט אַ ברומען.

דיא חסידים טראַכטען: וועה געשעהן,
דאָס איז דאָך קיין קאַטאָוועס,
מיר וואָלטען זיך שוין וועלען זעהן,
מיט'ן וויין און מיט דיא אבות...

דאָך זעהט, דער רבי טהוט אַ וואונק,
דער עולם וויים זיין ווינקען,
ער טהוט אליין דעם ערשטען טרונק,
און אלע חסידים טרינקען.

אַט טהוט ער מיט'ן פוס אַ טופּ,
מען טראָגט אריין אַ שיסעל,
אַ שיסעל מיט דיא פעטסטע זופּ,
און דוקא ניט קיין ביסעל.

דער רבי קרעכצט, דער עולם טראַכט:
„אַ, וואָס איז דאָ דיא פעולה?
דער רבי וויינט, דער רבי לאַכט,
דיא שיסעל שטעהט אַ פולע".

„ניין, אנדערס קען עס גאָר ניט זיין,
איהר טאָרט עס ניט פערגעסען!
איך לאַד אייך אלע אבות איין
אצינד ביי מיר צום עסען".

דער רבי זאָגט עס מיט אַ פלאַם,
דיא חסידים זיך דערשרעקען,
דאָך ער וועט מאַכען מן הסתם
גענוג אַז עס זאָל קלעקען.

און שאַ, דער סכך, דער גרינער סכך,
ער ריהרט זיך, בנאמנות!

דיא חסידים קרעכצען „וועה" און „אך"
נאָר טאַטע מיט רחמנות"....

דאָך ריהרט דער סכך זיך מעהר און מעהר,
פיר שרעק דיא חסידים שטומען.
אַליין דער רבי טהוט אַ קלעהר:
„זייא זאָללען ווירקליך קוממען?"...

זיי קוממען אָבער, קוממען דאָך!
דער רבי שטוינט אַ ביסעל:
עס קוממען — דורך אַ גרויסע לאָך,
צוויי קעטץ אין רבין'ס שיסעל...

דער עוויגער קיקער

אַט האָסטו ר׳ אידלען אַ טהייערער פייגעל!
אַט נעהמט ער דיא תורה, אַט מאַכט ער אַן עגל,
אַט שרייט ער מיט קולות: „וועל פאַלגען און הערען״,
נו, ווער וואָלט עס גלויבען אויף איהם אָדער קלעהרען,
אַז ער זאָל דיא פלונית׳טע אויסטהאָן דיא רינגען
און מאַכען אַ קעלבעל, און אָנהייבען שפרינגען?

אַט האָסטו יענקולען, דעם שקלאַווע פון גושן,
שוין פלוצלונג אַ פרייער און רעדט שוין אויף משה׳ן.
גאָר פירעשקעס וויל ער, געבראָטענע טויבען —
צו וואָס טויג איהם פרייהייט? צו וואָס דארף ער גלויבען?
וואָס טויג איהם דער מן, וועלכער שמעקט וויא „צפיחית״?
ער בּיינקט נאָך מצרים, נאָך פרעה׳ס רציחות.

אַט האָסטו ישראלק׳ן קוק אָן אַ בּריה!
געקריגען אַ לאַנד אָהנע זאָרג, אָהנע מיהע.
עס פליסט מילך און האָניג. עס גרינען דיא פאַלמען.
אַ קייזער וואָס זינגט איהם אונשטערבּליכע פסאַלמען.
נו, דאַרף מען זיך אָנהייבען בּריקען און רייסען
און מאַכען דעם רחמן אַליין פאַר אַ כעס׳ן.

אין גלות שוין דאַכט זיך, אַ וואַנד'רער געוואָרען,
פערלאָרען שוין אַלעס, פערלאָרען, פערלאָרען!
נישט מעהר דער ישראליק, דער גליקליכער בויער,
אַ פּעדלער, אַ חלש, פול עלענד און טרויער,
און דאָך אַ קשה עורף, חאַטש האַק איהם אין שטיקער!
דער זעלביגער עקשן, דער עוויגער „קיקער".

מגילת העסטער

דער גראָגער רוישט, דאָס פּלעשיל שיינט,
איך טאַנץ אַזש פאַר התפעלות,
מיין העסטערקען בעזינג איך היינט
מיט אלע איהרע מעלות.

צו העסטערקען מיין בעסטען גרוס,
דורך טויזענד פולע פלאַשען.
דען נאָר אין איהר געבענשטען זכות
איז דאָ היינט וואָס צו נאַשען.

אָ, העסטער סטריט, האָסט טויזענד פעק
מיט וואונדער, — ביסט געראָטהען!
אוואו מען גיט זיך נאָר אַ שטעק
פייפט אידישקייט אויף נאָטען.

האָסט פרישע ריינע מילך אַ סך
פון „אידישע בהמות"
און אויפ'ן סטופּ און אויפ'ן דאַך
לויפט אום דער ווינד מיט שמות.

אין יעדע נאָרע, יעדע לאָך
געפינען זיך מנינים —

ס'איז אידישלאַך, ס'איז אידיש דאָך,
ס'האָט גאָר אַנאַנדער פּנים.

דו האָסט כּל טוב אין מיטען גאַס,
דאָס איז ביי דיר רגילות —
האָסט ענדיק־זאַמען, פּסח־קוואַס,
און זיסע בעלי תּפילות.

אַ, העסטער סטריט, דו ביסט אַ כוואַט
אין פיעלע אינטערעסען —
דיין זיסע לופט נאָר מאַכט שוין זאַט,
אַז מען פערשפּאָרט צו עסען....

אין קאָנטרים ערגיץ, דאָרטען ווייט,
קען נאָך אַמאָל פּאַסירען
דער איד זאָל זיך נאָך מיט דער צייט
אַמעריקאַניזירען.

דאָך דאָ ביי דיר, — ביסט ווערט אַ ליעד!
איז פּשוט אַ גן עדן:
מען לעבט אַ איד, מען שטאַרבט אַ איד —
ווער קען דאָ ענגליש ריידען?

דאָ קומט דיא טומאה ניט אַריין,
דער שטן האָט קיין שליטה,
און אַלץ איז וואויל און אַלץ איז פיין
אַט פונקט וויא אין דער ליטא.

יאָ, אַלעם נאָך דעם אַלטען גלאַנץ,
עס לעבט זיך וויא אין קעלעם —
צוויי טראָפּענס וואסער באַלטרימאַנץ,
צוויי טראָפּענס וואסער חעלעם.

דאָ איז דאָס אידישלאָך דערפּאַר
אין אַלערליי אופנים —
מען פּראָוועט אויפ'ן טרעטואר
זיך ברייט „נקבים קטנים".

מען כשר'ט שיסלען, כשר'ט טעפּ,
מען זאָגט אין בייסמענט תהילים,
עס גיהען מיט פּעררוסנע קעפּ,
פּערשמאַלצענע משכילים.

דאָ שפּיעלט דער גלויבען שטאַרק אין קאָן
מיט סמיכות אויף מציצה
און אין העברעאישע זשאַרגאָן
פּערפּאַסט מען אונז מליצה...

מען ניצט מקואות פיעל מען קען,
מען דאַווענט און מען כליפּעט,
און אימער בלייבט עס וויא געווען
פערמושב'ט און פערדריפּעט.

דאָ מאַכט מען שנעל דאָס ביסעל געלד,
דען אַלע סחורות גילטען....

דאָ קומט מיען פון דער גאַנצער וועלט
זיך לעהרנען ריכטיג שילטען.

דער כלל, מיין העסטערקע, דו בליהסט,
און ווערסט אַלץ שעהנער, פעסטער —
דו ביסט אַ צאַצקע, יאָ, דו ביסט
וויא אלע דיינע שוועסטער.

דער שטאָדט פערזאָרגער.

ווער קען דאָ ניט בערעלע טרייבאַטש, דעם פער
פון טרייבאַטשעם אַלע אין יאַטקע?
דיא מעהרסטע בהמות צו שינדען טויג ער,
קען טרענען דיא אָדערן גאָר אָהן אַ קלעהר, —
זיין מעסער קען געהן אַזוי גלאַטקע.

ער איז אַ מחבל, אַ בריה אַ יונג,
אַ טויגער, מען ברענגט איהם צוטראָגען,
אַ חוץ זיינע שכירות, אַ לעבער, אַ לונג,
אַ וואַרעמע האַרץ און אַ לענגערע צונג,
און אָפט פון אַ „דקה" דעם מאָגען.

ווען בער האָט געמוזט נאָך אַמעריקאַ געהן,
וויא האָבען דיא הינד געסקאַוואוטשעט!
דען ער האָט זיי עפטערס דערלאַנגט אין דיא צייהן
אַן אָדער צו ציהען; אַ טרפה'נעם ביין,
וואָס האָט אויפ'ן קלאָטץ איהם דאקוטשעט.

דאָך האָט ער דיא הינד מיט בטחון געטרייסט,
און הינד האָבען אָפטמאָל אמונה....
ער האָט זיי ערקלערט: „אָט אַזוי וויא איהר ווייסט

דיא יאַטקע און פוילט זיך ניט טהאָן וויא מען הייסט,
וועט אייך שוין ניט פעהלען חיונה....

„איהר נאַרישע כלבים! וואָס איז פאַר אַ פלאַן
סקאַוואוטשען? איהר האָט נאַר אין זינען,
אַז כל זמן אין שטאָדט זיינען בהמות פאַראַן,
וועט יאַטקע בעקומען איהר ריכטיגען מאַן;
וועט צבור איהר טרייבאַטש געפינען.

„און איהר וועט פערבלייבען זיך הינד וויא אַמאָל,
נישט קשה, איהר וועט זיך דערלאָבען!
דען פונקט וויא אַ באָד איז קיין באָד אָהן אַ פאָל,
אַזוי איז אָהן כלבים אַ קהל ניט קיין קהל,
מען דאַרף און מען מוז זיי גאָר האָבען.“

דיא הינד זיינען תיכף געוואָרען געשטילט,
אין אמת'ן, וואָס איז דיא שרעקען?
ביי אידען אַ כלב, אַ, רעדט וואָס איהר ווילט,
ער מאַכט שוין אַ לעבען. ער בייסט צו און ער בילט
אַ אומה וואָס האָט ניט קיין שטעקען!

אַזוי איז זיך בעריל פון שנאָרעוו אַוועק,
און לעבט יעצט מיט אונז — אַ מחיה!
דען איידער ער האָט נאָך צופאַקט דיא געפעק,
האָט ער שוין געפונען אַ סטאַדע מיט בעק –
אַ אידישע „יאַטקע“ אַ נייע....

און דאָ האָט ער ווידער מיט פרישערען מוטה
גענומען דעם זעלביגען מעסער —
עס שפּאַלטען זיך הערצער; עס גיסט זיך שוין בלוט,
און בערעלע טרייבאַטש, ער אַרבייט, ער טהוט,
דער מאַרק פון בהמות איז גרעסער!....

עס האָוקען שוין אַנדערע הינד אָהן א צאָהל,
און שפּרינגען, און ווייזען דיא ציינער —
געדערים, בחנם.... אויף בלוט איז אַ זול...
עס טאַנצען דיא כלבים, עס הילכט זייער קול,
עס קנאַקען דיא אָרימע ביינער!...

דער כלל אונזער בערעלע לאַכט פון דער וועלט,
ער איז פון זיין עסק צופריעדען,
דען ווער עס מוז ליידען, און ווען עס פעהלט,
ר׳ בעריל איז גליקליך, ר׳ בערעלע קוועלט, —
וויא וואויל איז דעם טרייבאַטש ביי אידען!

יאָכצע און יאָכציכע

(פריי נאָך געטהע.)

און מאָרגען איז שוין יום טוב לעב,
יאָכציכע ליעבט איהר מאַן:
זיא קנעט פאר איהם אַ טייגעכטס אויס,
און באַקט עס אין אַ פאַן.

נו, איז דער טאָג אוועק מיט מיה,
עס איז געוואָרען שפעט,
און דיא געטרייע מאַן און ווייב,
זיי ליגען שוין אין בעט.

דאָך דרויסען וועהט אַ ווילדער ווינד,
און רוישט, און רייסט אָהן שיעור,
און יאָכצע צו יאָכציכען זאָגט:
„דו, געה פערשלים דיא טיהר".

„האָב כ'לעבען קוים זיך אָבגעכאַפּט,
אַ, לאָז מיך, זעה, צו רוה!
און קלאַפּט עס ביז משיח קומט —
איך שליס דיא טיהר ניט צו".

ד'רויף האָבען ביידע שטילערהייט
געוועט זיך — הערט אין וואָס!
דאָס ווער עס רעדט דאָס ערשטע וואָרט,
דער פעסטיגט צו דעם שלאָס.

נו, האלטען ביידע, מאַן און ווייב,
זיך אָן דער וועטע פעסט,
דאָך שאַ! עס בלאַנזשען זאכט אריין
צוויי אונגעבעט'נע געסט:

צוויי חסידים שלעפעריג און מיעד,
פערהונגערט און פערשמאַכט;
זיי שלעפען זיך פון שטיבעל יעצט
צוטראָגען און פערטראַכט.

און דאָ איז פינסטער וויא אין גרוב,
און שאַ, מען הערט קיין וואָרט. —
דיא חברה טאַפּען שטילערהייט,
און זוכען דאָ און דאָרט.

און איינער צו דעם צווייטען זאָגט:
„וואו זיינען מיר אצינד?"
דאָך שטילל, עס ענטפערט קיינער ניט,
אין גאַס נאָך רוישט דער ווינד.

דאָ רופט זיך אָב דער צווייטער: „געה
דערלאַנגט נאָך דאָרט אַ גראָפּס;

נו, מילא, אַז מען איז שוין דאָ,
טאָ זאָל מען טרינקען שנאַפּס.“

און שאַ, עס איז פאַראַן אַ פלאַש,
נאָך וואונש און נאָך געשמאַק —
„דאָס איז אַ נס, דאָס איז אַ נס!“
יעצט מאַכען זיי אַ „קנאַק“.

און יאָכצע ליגט און הערט זיך איין,
עס הייבט איהם פראָסט פון אָרט;
דאָך מאַכט ער זיך ניט וויסענדיג,
און רעדט קיין איינציג וואָרט.

נו, זאָגט איין חסיד האַלב בערוישט:
„יא, משקה איז אַ גרונט,
דאָך געהען מיר דיא כוחות אוים,
בין הונג'ריג וויא אַ הונד.

„עס איז ביי מיר קיין ספק ניט,
מיר רייבען באַלד אַריין;
וואו זאָלכע משקה איז פאַראַן,
מוז אויך פערבייסעכץ זיין“.

און שאַ, זיי האָבען שוין דערטאַפּט
(דאָס איז אַ גוטע שעה!)
אַ גרויסע פאַן, אַ פעטע פאַן,
און דאָרט איז טאַקע דאָ:

אַ טייגעכטס וויא אַ גוי דיא גרוים!
דאָס איז געווים אַ נס!
און ביידע האָבען זיי געוועלט
שוין נעהמען זיך צום פרעס.

דאַ האָט דערלאַנגט אַ שפּרונג מיט כעס
יאָכציכע צו דיא „געסט“:
„אז פרעסען וועט דאַ באַלד דיא ערד
דעם, וואָס מיין טייגעכטס פרעסט!“

אַ שפּרונג האָט יאָכצע אויך געטהאָן
מיט שמחה אָהן אַ שיעור:
„דו רעדסט, מיין ווייב, דאָס ערשטע וואָרט,
טאָ געה פערשלים דיא טיהר“.

ביי דעם דייטשען פּאָעט הייסט דיעזעס געדיכט „גוטמאַן און גוטווייב“ און האָט א גאנץ אנדער כאראקטער. דער דיכטער האָט דאָרט קריטיקירט דיא דייטשען פאר וואָס זיי טרינקען אזוי פיעל. ביי איהם שפּרינגט אויף דער מאַן ווען מען ריהרט אָן זיין ביסעל משקה. אין דיעזעס געדיכט אָבער הייבט אָן צו שרייען דיא אָרעמע אידישע פרוי, וועלכע האָט מיט מיה אָנגעגרייט דעם פער־טערקוכען פיר איהר מאַן; ער אליין בלייבט אָבער שטיל ווען מען טרינקט איים זיינע בראַנפען — א איד איז קיין שכור.

צו סליחות

דער שמש וועקט אויף און דערלאַנגט דיא הזמנה:
פערשפעטיגט ניט, קינדער, באַלד קומט ראש השנה.
עס זיצען שוין בית דין און שרייבען,
און גלייך וועט מען אויבען אין שטיבעל פערהאַנדלען,
פון טויט און פון לעבען, פון רוהען און וואַנדלען, —
אַ, ווער עס זאָל געהן און ווער בלייבען.

אַ, שטאַרקער און מעכטיגער, מורה הוראה,
מיר פאָלגען מיט ליעבע דיין ערשטע התראה,
מיר האָבען זיך קיינער געדונגען,
דאָך אונשולדיג האָסטו אונז אַלע געטראָפען,
דו קענסט אונז ניט משפט'ן, קענסט אונז ניט שטראָפען;
מיר זיינען געוועזען געצוואונגען.

ווער לייקענט, חלילה, מיר זיינען פערקראַכען,
מיר האָבען אודאי אַ פולע פערבראַכען;
אודאי פערשולדיגט געבליבען,
דאָך ווער קען אַ ריכטיגען חשבון זיך געבען
אין טומעל, וואו יעדערער קעמפפט פיר זיין לעבען?
פון ביטערען שיקזאַל געטריבען?

פון איין זייט שטעהט אימער דיא נויט און זיא דורעט,
פון צווייטען דער אַלטער „מנוול" און בורעט,
אָ, ווער קען מיטביידע זיך שלאָגען?
רבונו של עולם, דו מוזט זיין געדולדיג.
מיר זיינען פערברעכער — דאָך דו ביסט עס שולדיג!
אָן אמת, מען מוז דאָס דיר זאָגען.

האָסט גאָר דיינע אוצרות פערטהיילט צו אַ ביסעל,
דערלאנגט זיי דעם מזל'ם בריליאַנטענעם שליסעל,
פאַר וואָס? דאָס פערבאָטסטו צו קלערען,
און אונז הייסטו שטיל אַלע ליידען פערטראָגען,
און אונז הייסטו פאַסטען, און סליחות דיר זאָגען,
מיט אונז ווילסטו, גאָט, זיך פערהערען.

מיט אונז, דיא געדריקטע, וואָס ליידען און בלוטען,
וואָס פאַלען נאָר כורעים און בעטען מיט גוטען,
וואָס קענען קיין שוחד ניט געבען....
מיט אונז געהסטו פראָווען דיא געטליכע תקיפות,
פער'משפט'ן שנאָרער, — אַ קלייניגקייט! חריפות!
צו נעהמען אַ'ן אביון דאָס לעבען...

דו פאָדערסט צום דין אונז, אָ, ווער איז דאָגעגען?
דאָך ניט צום פערענטפערן זיך נאָר צום פרעגען
דיך קומען מיר איצטער, קבצנים,
צו פרעגען, וואָס מאַכסטו מיט אונז פיר הויות?
וואָס לאָזטו צורוה דיינע רייכע הולטאַיעס,
וואָס לאַכען אריין דיר אין פנים?

דען זיינען מיר וויניג געשפּאַנט אין רצועות?
געניסען מיר ווען כאַטש אַ לעפעל רפואות
ניט טראַגענדיג פריהער קיין כריכות?......
וואָס האָסטו נאָר אונז צו פערמוטשען געטראָפען?
וואָס לאָזטו דיא פּני דיינע ליגען און שלאָפען,
און אונז נאָר וואָס וועקסטו צו סליחות?...

גאָטט פערלאָזט ניט

ווען גאָט איז מיין שפּייזער, וואָס האָב איך צו זאָרגען?
פערזאָרגט ער מיך היינט ניט, פערזאָרגט ער מיך מאָרגען
געדויערט עס לייגגער, דאַן הייסט ער מיר באָרגען.
דאַן הייסט ער מיר באָרגען, דאַן הייסט ער מיר לייהען,
ווען גאָט איז מיין שפּייזער, דאַן פעהלט ניט צום קאַיען,
ווען גאָט איז מיין שפּייזער, דאַן — בין איך אַ קאַיזער.
וויא וואויל איז דעם מענשען, וואָס גאָט איז זיין שפּייזער! —
אויפ׳ן לעצטען פאַל הייסט ער איהם געהן אין דיא הייזער.

ווען גאָט היט מיך אָפּ איז אויך גוט ווען איך וואַנד׳רע.
ער העלפט מיר אין שניפּישאָק וויא אין אַלעקסאַנדרע,
און העלפט ער ניט מיר, טאָ איז וואָס? העלפט ער אַנד׳רע,
ווען גאָטט איז מיין שפּייזער, צופוקעט איהר שונאים!

ער פּאַשעט מיך אָפּ, אוי, אַ קלאָג צו מיין פּנים!
ווען גאָטט איז מיין פּאַסטוך, טאָ זאָרג זיך ניט, מאָררים
דאַרפסט האָבען דיא וועלט אויף צעהן טויזענד כפּרות.
ניט זאָרג זיך, עס וועט דיר ניט פעהלען קיין צרות.

ווען גאָט איז מיין פּאַסטוך, דאַן פעהלט מיר קיין פּאַשע.
ער הייסט זיך מיר שטאָפּען מיט חומש און רש״י,
ווען גאָטט איז מיין פּאַסטוך, טאָ פרעגט מיר קיין קשיא;
דאַן דאַרף איך קיין צער און קיין שווערענים טראָגען.
דאַן געה איך מיר ל י י כ ט, מיט אַ ליידיגען מאָגען,
אַ ליידיגען מאָגען, אַ ליידיגען פּאַקעט,
דאַן געה איך מיר גרינג, ווייל איך געה פּשוט נאַקעט,
ווער רעדט פון אַ זייגער? ווער רעדט פון אַ לאַקעט?

ווען גאָטט איז מיין פּאַסטוך, וואָס האָב איך צו דאַג׳ן?
ער הייסט מיר דערווייל‍ע נאָר קוקען און שווייגען,
נישט קשה, ס׳וועט קומען אַ צייט, ער וועט צייגען
דיא גוטסקייטען זיינע, ער לאָזט ניט פערדאַרבען.
ער וועט מיך בעלוינען שוין, לאָזט מיך נאָר שטאַרבען!
ער וועט מיך בעלוינען, ער וועט מיך פערגעלטען
מיט גליקען, וואָס טרעפען אין לעבען זיך זעלטען:
מיט דריי הונדערט צעהן פון דיא פּרעכטיגסטע וועלטען...

דער פלאַפלער

עס קען דיא נשמה קיין מנוחה געפינען,
דאָס האַרץ איז צובראָכען און שווער.
עס קומען פערגעסענע גליקען אין זינען
און פריידען, וואָס לעבען ניט מעהר.

אזוי וויא פון תהום זעה איך אויפשטייגען וואונדער.
וויא מעכטיג, אָ, גאָט, איז דיין האַנד!
אַ יעדוויעדער שונא ישראל בעזונדער
צוטומעלט, געמאַכט איהם צו שאַנד.

אַ גאַנצע מדינה, מצרים, צוטרעטען,
געשטראָפט איהר מיט מכות און טויט,
דערפאַר, וואָס זיין פאָלק האָט דאָרט ציגעל געקנעטען
און פיתום מיט רעמסס געבויט.

דיא ריזיגע מחנה סנחרב'ס צושלאָגען
האָט גאָט אין איין איינציגע נאַכט,
ישראל האָט פשוט אָהן מיה און אָהן קלאָגען
געוואונען אַ שרעקליכע שלאַכט.

עס קומען אַלץ מעהרער רעיונות איך ציטער
צו קלעהרען, אַלמעכטיגער הארר! —
מיר ווערט אויפ'ן האַרצען אי פרעהלאַך, אי ביטער
און הערט וואָס עס טראַכט זיך אַ נאַר:

איך וויים, עס איז אמת וואָס דאָרט איז געשריבען,
צו פרעגען איז טאַקי ניט רעכט,
דאָך וואו וואָלט דער האַרציגער טאַטע געבליעבען
ווען אונז איז אַצינד אַזוי שלעכט?

אָ, וואו וואָלט דער בורא עולמים פערגאַנגען?
אָ, וויא וואָלט ער שוויינען אַצינד,
געלאָזט זיין „עם סגולה" אין גלות געפאַנגען,
ביי גיפטיגע ש ל אַ נ ג ע ן זיין קינד?

ווען אמת, ער קען ניט קיין שלאָף און קיין דרימעל,
דיא נאַכט איז פאַר איהם וויא דער טאָג —
טאָ וויא וואָלט ער רוהיג געזעסען אין הימעל,
געהערט אונזער ביטערען קלאָג?

אויב אָפען איז שטענדיג דער טהויער פון טרעהרען,
עס הענגט אויף איהם קיינמאָל קיין שלאָס?
טאָ וויא וואָלט דער בורא צו אונז זיך ניט קעהרען
און זעהען אַז פאַרפול איז דיא מאָס?

איך ווייס אַז מען טאָר אין ניסתרות ניט קלעהרען;
איך ווייס, אַז אַ גזר איז אַ גזר,
נאָר ווער קען אַ שוטה צו פלאַפלען פערוועהרען?
ער שטופּט זיך, ער רייסט זיך דער נאַר....

מלקות שלאָגען

מיט אַ גלייכגילטיגע תנועה
שטעהט דער שמש. זעהט איהר, קינדער,
אויף דעם רוקען פון דיא זינדער
וויא עס פלאַטערט זיין רצועה?
זעהט איהר וויא ער צעהלט זיי פלייסיג,
לויט דעם דין, דיא ניין און דרייסיג,
וואו ער וואַרפט אין זיי וויא האַלקעם
איינס נאָך איינס דיא הייסע מלקות?
שפּעטער ועט נאָך יעדער געבען
איהם, דעם שמייסער, „חי", צום לעבען
און אַוועק געהן שטיל, צופרידען;
אַט אַזוי, אַ, שמייסט מען אידען!

ס'דאַרף דער שמש זיך ניט רייסען,
יעדער ברינגט אהן מיה, אהן קלאַגען,
שטיל זיין הינטען זעלבסט צוטראַגען,
און ער בעט זיך מען זאָל שמייסען.
און דער שמש איז קיין נאַר ניט,
שניידט דיא הויט און האָט קיין צער ניט.
דען געגרייטע קומען וויעדער,
לייגען זיך אליין אַניעדער:
„שינדט דיא פעל, אַ, ריים דיא אירכע,
מיר בעצאָהלען פיר דיין טרחה!
רימענס בריהען דיא מערידען,
אָט אזוי, אַ, שמייסט מען אידען!

אויבען גליהט דעם שמש'ס רימען,
אונטען וויינט זיך אין דער שטילע:
„גאָט, פערלענד אונז ניט חלילה,
האַלט דאָך אָפּ דיין כעס, דיין גרימען"
און מען בעט עס איממער יעהרליך
און עס צעהלט דער שמש עהרליך
און עס טריפט פון טרעהרען-לאַגעל,
און עס פליהען שמיץ וויא האַגעל
און עס ווערען כחות קנאַפּער
און עס וואַקסען פרומע קלאַפּער,
רימענס בריהען, טרעהרען זידען,
אָט אזוי, אַ, שמייסט מען אידען!

דער פערשטערטער סדר

ש וין צוריבען דיא חרוסת
און דער מרור איז צושניטען,
פולע שטעהען שוין דיא כוסות,
און דיא זרוע ליגט אין מיטען.

אויף דיא טעללער ליעגען ארטיג
שוין דיא אייער אויסגעציילטע;
באלד איז זאלץ וואסער אויך פארטיג,
און זיי ווערען אבגעשיילטע.

צוויבעל, פעטרושקע און ראסעל,
מצה שמורה און חזרת,
אלץ איז גרייט און חיים יאסעל
מאכט זיך פארטיג צום אינטערעס.

אויך רחמיאל'קע האט אין חדר,
ביי ר' בינעם חיה באשעס,
אויסגעלערענט זיך צום סדר
ביי דעם טאטען פרעגען קשיות.

נון, איז דאכט זיך אללעס גרייטלאך,
פיעל צי קנאפ, געבראכט צו וועגען,

און דער פאָטער זעצט זיך ברייטלאַך
און ער הייסט דעם אינגעל פרעגען.

און דיא מאַמע קוועלט פאַר פריידען:
איהר רחמיאל'קע וואַקסט אַ תנא,
הערט אַ שכל, הערט אַ ריידען,
הערט אַ פרעגען: „מה נשתנה!"

אָבגעפרעגט מיט דרך ארץ
האָט דער אינגעל, וויא דיא מאָדע,
ייצטער קומט דער אַלטער תירוץ,
וועלכער שטעהט אין דער הגדה.

דאָך רחמיאלקע'ס יונגען מוח'ל
אַרט אַ פראַגע, און דאָרט דרייט זיך,
ער פערשטעהט ניט פראָסט דעם שכל
וואָס זיין טאַטע קוועלט און פרייט זיך.

אין מצרים זיינען אידען
קנעכט געוועזען, נו, און איצטער?
הערט אַ תירוץ . . . ! ניט צופריעדען
איז דער אינגעל דער פערשפיצטער.

„ס'טייטש, וואָס הייסט מיר־ זיינען פרייע?
איך בעגרייף דאָ ניט דיא גליקען;
דאַכט זיך טעגליך קומען נייע
גזירות אונז צום טויט צו דריקען".

„נאַט אייך פּסח... שעהנע פרייהייט!
פרעה זיך, אידעל, נאַ דיר האַלקעס! ...
זאָג, בעשטעהט עס גאָטטעס טרייהייט
אימער נאָר, צו אונז, אין מלקות?“

און דער פאָטער און דיא מוטער
שיקען רופען גרונע צילקען,
דען ניט אַנדערש אַ ניט גוטער
איז אַריין דאָ אין רחמיאל׳קען.

„שפּרעכט איהם אָפּ, אוי, הערט נאָר קשיות!
וויא עס דרעהט זיך איהם דער צינגעל!
בינעם, בינעם חיה באַשעם
האָט געקוילעט אונז דעם אינגעל“.

דאָך דער אינגעל פרעגט אַלץ מעהרער,
דען וואָס העלפט איהם גרונע צילקע?
און דער תירוץ ווערט אַלץ שווערער,
אָהן אַן ענטפער בלייבט רחמיאל׳קע.

דער קאלוואריער דאטש.

איך בין אין קאלווריע געבארען,
ניט ווייט פון דער שוהסטערשער שוהל,
איך בין דארט א שוהסטער געווארען
איך האב דארט געהיט מיין קאפול.

מען האט מיך פערדרעהט דארט מיט צירקען,
א מאיד וואס פלעגט צירעווען זעק,
דאך איך האב א כאפ געטהאן מירקען
און בין מיר נאך ניו יארק אוועק.

דא איז אונז געגאנגען אין ארדער,
געמאכט דיא אפויתיקה גיך.
מיין מירקע פלעגט האנדלען מיט בארדער....
און איך מיט פערלאטעטע שיך.

אצינד איז מיין מירקע א „קיידי",
און איך היים שוין בערע ניט מעהר.
מיין ווייב איז געווארען א „לייד י"
און איך בין געווארען א „סער".

איך האנדעל שוין לאנג מיט קיין שלאָרעס,
איך האָב יעצט אַ סטאָר אין בראָדוויי,
און רעדט מען פון גבירים, פון שררות —
דערמאָנט מען מיך אויך צווישען זיי.

מען קען ניט מעהר מירקע לײדאַטשקע,
מען קען ניט מעהר בערע יונגאַטש.
מיין ווייב איז געוואָרען אַ דאַטשקע,
און איך בין געוואָרען אַ דאַטש.

יעצט זוך איך קאַלוּוריער צו מיידען,
איך וויל זיי ביי מיר פיר קיין געסט,
איך קען מעהר קיין ליטוואַק ניט ליידען;
אַ רוסישער איד איז אַ פּעסט!

איך האָב זיי און וואָס איז דער חידוש?
עס האָט מיר אַ טעם זייער קוואַטש!
איך קען ניט פערשטעהן מעהר קיין אידיש,
צו מיר מוז מען שפּרעכען אין דאַטש.

דיא געהאַלפּענע צוויא
אָדער רויבער און גלויבער.

און אלטער פאָלקס מאָטיוו. פריי נאָך דעם העברעאישען.

עס זיינען אמאָל אין אַ דאָרף צווישען גוים
געשטאַנען וויא אופגעפּאָרט איינס מיט דאָס אנדר'ע
אַ שיינק צו פערגיסען דיא ביסעל חטאים,
אַ קירכע צו בעטען ביי יאָסעלע פאַנדרע.

עס האָבען זיך גוט פריינד געלעבּט דיא בנינים,
דאָך שיינקער און פריסטער געקריעגט וויא לײדאַקעס.
דען קליין איז דער דאָרף, נאָר אַ ביסעל קבּצנים.
עס פעהלען שכורים, עס פעהלען פרומאַקעס.

דער גלח, אום עטוואָס צו ציהען אַ נוצען,
האָט שטענדיג ביים שיינקער דיא משקה גע'אסור'ט,
דער שיינקער פלעגט וויעדער דעם גלח בעשמוצען,
אַזוי האָט אַלץ איינער דעם צווייטען גע'מסר'ט.

דאָך זיינען מחלוקת נאָר דומע תחבולות,
און קריעג, און זלזולים קיין דאַנקבּאַרע טרחת,

דען העכסטענס געווינען דערביי דיא כאָמולעס,
זיי ווייבען פון שיינק און זיי ווייבען פון קירכע.

דורך שלום און אחדות נאָר קען מען געניסען
פעראייניגונג נאָר איז דיא בעסטע תחבולה,
אין שיינק זאָל זיין לוסטיג, דער שנאַפּס זאָל זיך גיסען;
אין קירך זאָל זיך פרעהען דיא „הייליגע בתולה"......

און קוים האָבעןביידע זיך: שיינקער און גלח
געגעבען דיא הענד, האָבען גלייך דיא ערלים
דערהערט אַז אין דאָרף איז געקומען א מלאך
און האָט דאָרט געוויעזען אַ זעלטענעם צלם.

דערצעהלט האָט דער שיינקער אַליין מיט אַ פייער
זיך צלם'ענדיג פאַר אַ באַנדע שכורים,
אַז גאָט איז געשטאַנען ביי איהם אויפ'ן שייער
פערטיעפט מיט'ן מלאך אין הויכע דבורים.

און גלייך האָבען אַלע בעטרונקענע יורעס
געשוואָרען בעזונדער, געשוואָרען צוזאַמען,
אַז זיי האָבען בייגעוואוינט שרעקליכע גבורות
אין שיינק אויפ'ן דאַך פון דער הייליגער מאַמען.

דער גלח האָט אויך געמאַכט פול אין דיא דרשות
מיט ווערטער, וואָס האָבען געפלאַקערט וויא צונטער,
אַז יעצט וועט דערהערט ווערען יעדענס בקשות,
און ווער עס קומט קראַנק מוז אַוועק אַ געזונטער.

דער דאָרף איז געוואָרען פערשוואומען מיט מענשען,
מיט טויזענדע, — ווער האָט געקענט זיי גאָר צעהלען.
מיט פרומע, וואָס זיינען געקומען זיך בענשען,
מיט קראַנקע, וואָס זיינען געקומען זיך היילען.

דער כלל, יענער מסחר האָט אויפגעטהאָן וואונדער!
מיט ליידיגען קומט ניט קיין איינציגע נגע —
דער גלח צעהלט געלד און דער שיינקער בעזונדער,
דער עסק ווערט גרעסער פון רגע צו רגע.

דאָך איינמאָל האָט גראַדע געדאַרפט זיך פּאַסירען,
אַ גוי איז געקומען אין דערפעל צו הינקען,
ער איז זיך נאַטירליך געקומען קורירען
און אגב דיא הייליגע משקה צו טרינקען.

דער גלח האָט טעגליך אַ פדיון גענומען,
עס איז דאָך אַ מצוה צו שינדען כאַמולעס,
דאָך פונקט וויא דער גוי איז מיט קולעס געקומען,
אַזוי איז ער ווידער אַוועק מיט דיא קולעס.

און זיצענדיג איינמאָל אין שיינק ביי דיא ספירטעס
איז פלוצלונג דער גוי אַ צוקאָכטער געוואָרען:
„אַ שווינדעל דיא הייליגקייט, מענשען פערפיהרט עס!"
האָט ער זיך צושריען מיט ביטערען צאָרען:

„עס זיינען דיא בלינדע נאָך בלינד וויא געוועזען,
עס הינקען נאָך דיא, וועלכע האָבען געהונקען, —

בײ איך איז נאָך קײנער געװאָרען געװעזען,
ממזרים, אַז װערען זאָלט איהר אײנגעזונקען!"

„א, נײן!" האָט דער שײנקער געזאָגט, „כ'קען ניט שװײגען
דער שרײער איז שכור, — בײ גאָט איז געשװאָרען!
דאָ זײנען אין קורצען — איך קען איבערצײגען,
צװײ גרױסע „חלאים" געהאָלפען געװאָרען...."

מאָראל:

מען פרעגט אָפט פאַרװאָס קהל'שע פיהרער און שונאים,
װאָס האָבען זיך אָפען געשפיגען אין פנים,
װאָס האָבען זיך איממער געגראָבען מיט פרײדע,
פערבינדען זיך פלוצלונג און קושען זיך בײדע?
אָן אײנפאַכע זאַך, דערצו דאַרף מען קײן דײנקער,
דער תירוץ ליגט פראָסט אין גלח מיט'ן שײנקער.

אָרע לייבעם

(אַן אַלטער פֿאָלקס מאָטיוו.)

אָרע לייבעם פֿון יאַכנאָווקע
איז אַ ווייט בעריהמטער נגיד,
נאָר אַ קמצן. דיא יאַכנאָווקער
טאַדלען אַלע אָרע לייבעם.

אַלע לאַכען פֿון דעם גייץ־האַלז,
פֿון זיין לעבענסאַרט און פֿיהרונג,
לאַנד און לייט דערצעהלען מעשות
פֿון דעם קאַרגען אָרע לייבעם.

פֿון זיין בּארכענע קאַפּאָטע,
דיא ירושה פֿון זיין זיידען,
וועלכע דיענט אי וואָך, אי שבת
אונזער רייכען אָרע לייבעם.

מען דערצעהלט וויא זיין געזינדעל
מוזען נויטה און הונגער ליידען,
וויא עס זשאַלעוועט זיי עסען
טאַקע פּשוט ארע לייבעם.

וויא ער שנאָרט נאָר, וואו אַ שמחה
קומט ער זיך מיט דיא בני בית,
אָבער זעלטען טרעפט דאָס דאָרטען
אונזער קאַרגען אָרע לייבעס.

דען יאַכנאָווקע איז אין גאַנצען
ניט פיעל גרעסער פון אַ געגעץ,
אָבער גרויס איז דיא „כאַליאַסטרע“
און דער הונגער אָרע לייבעס.

דאָך אַצינד איז פול דיא שטעדטעל
מיט ר׳ מייזעל׳ס רייכע סעודה
און עס גרייטען זיך נגידים
און עס גרייט זיך ארע לייבעס.

דאָך ר׳ מייזעל איז אַ שטרענגער,
אונגעבעטען דאָרט צו קומען
איז אונמעגליך, נאָר נישט קשה: —
ער וועט רופען אָרע לייבעס....

דען וויא בעט מען ניט אַ שכן
צו אַזאַ בעריהמטע שמחה
וואָס פערקלינגט דעם גאַנצען געגענד?
מען וועט בעטען אָרע לייבעס.....

און מען פייניגט זיך אַ חודש,
מעהר נאָך, שוין באַלד צוויי חדשים!

וואַרטענדיג אויף יענעם מאַלצייט
שטאַרבט מען שיער בײַ אָרע לייבעס.

דאָך אַ חוץ דיא פאַסטער, זיינען
אַלע שטאָדט־לייט שוין געבעטען, —
היינט קומט אָן ר׳ מייזעל׳ס שמחה
וועט ער רופען אָרע לייבעס?

אין דער שוהל־גאַס פון יאַכנאָווקע
שטעהען צוויי מאַסיווע הייזער,
נים קיין איבעריג געפּוצטע, —
ביידע נאָך דעם אַלטען סטראַי.

קענטיג, דאַכט זיך, אַז אין ביידע
וואוינען שעהנע בעלי בתים,
נאָר פערשיעדען, זעהט זיך, פיהלט מען
אין דיא הייזער היינט דיא צוויי.

זעהט זיך, אַז אין איין הויז לעבט מען,
אַלע לאַכען, אַלע שטיפען,
פריידען איבער פריידען, אָבער
אין דער אַנד׳רער איז אַ קלאָג.

דאָ איז ציער און דאָ איז לעבען,
יעדער ווינקעל גלאַנצט און שימערט,
טישען שטעהען געקרעדענצטע
מיט דאָס בעסטע אין דער וועלט.

דאָרטען אָבער הערשט אַ שטילקייט
פונקט וויא אויף אַ בית הקברות, —
אַלע זיצען וויא פערגליווערט,
נאָר דער אַלטער צעהלט זיין געלד...

מיט דיא דאַרע פינגער שאַרט ער
דיא מטבעות און זיי קלינגען
וויא לויה פושקעס, טרוי׳ריג,
אין דער אומעטהיגער שטוב....

און דיא אויגען פינקלען קעציש
ביי דעם שימער פון דיא רענדלאַך
און דיא אויערען פערנעהמען
מיט בעגעהר דעם קאַלטען קלאַנג...

אַז דער צעהלער איז דער קאַרגער,
דאָס איז איבעריג צו זאָגען
און אַז יענע הויז פול פריידען
איז ר׳ מייזעל׳ס קען מען זעהן.

זעהט איהר וויא דיא סאַרווער „פאַדען"
אַרום רייך געדעקטע טישען,
וויא דער עולם עסט דיא סעודה
מיט געזונדען אַפּעטיט?

יא, עס וועקסלען זיך געריכטען,
דיא געשמאַקסטע און דיא בעסטע

און דיא רייכסטע לעקער ביסען
און געטראַנקען אַלערליי!

און אין מיטען שפּיעלען כלי זמר,
שייקע פאַנטאַזירט משונה
אויף זיין פידעל און דער חזן
אויפ׳ן „באַ־קול“ האַלט איהם צו....

בערקע בים באַם וואַרפט מיט גראַמען
און דער עולם קייכט פאַר לאַכען:
„אַז געה׳רג׳עט זאָל ער ווערען,
וויא געשווינד ער מאַכט אַ גראַם!“....

דאָך דערביי דאָרט דורך אַ פענסטער
קוקט אַרוים אַ בלייכער נפש
מיט פערקאָכטע ווילדע בליקען
צו דער חתונה אַצינד.

ניין, איהם ריהרט ניט שייקעס פידעל
און דעם חזן׳ס אונטערהאַלטונג,
דען ער זעהט וויא מענשען עסען,
עסען מיט׳ן פולען מויל....

טענער שפּייזען ניט דעם מאָגען
און דיא שעהנסטע מעלאָדיען
און דיא ליעבליכסטע געזאַנגען
קרעפטיגען דיך ניט וויא ברויט.

קענסט דעם גוף מיט גייסט ניט זעטען
וויא דו זעטיגסט דיא נשמה, —
יענע קיך וואָס שפּייזט דיא זעעלע,
לאָזט דעם קערפּער דיר פערשמאַכט.

יא, עס איז ניט צו פערדיינקען
ארע לייבּעס, וואָס עס רייסט איהם
וויא מיט צוואַנגען צו דיא גלעזער
און דיא שיסלען פעט און פול.

כעס און הונגער, ביידע האָבּען
ווילד געפּייניגט אָרע לייבּעס,
דאָך דער צאָרן קען נאָר צעהרען
און ניט קרעפטיגען דעם לייב.

אָ, דיא האָפנונג, דיא פערדאָממטע!
וויא זיא נאַרט דאָס אָפּ דעם מענשען!
באַלד איז נאָך דער גאַנצער סעודה
און דער טאָג האָט שוין פערבּלייכט.

אייביג קען דער מענש ניט ליידען,
וואַרטען, וואַרט זיך ביז אַ צייט נאָר
און געזאָגט האָט מיט יסורים
אָרע לייבּעס צו זיין ווייב:

„זאָלען זיי זיך דאָרטען ווערגען!
אויף להכעיס דיא ממזרים,

שאַשע מירל, קאָך אַ קרופּניק,
קרופּניק, יאָ, פון קרופּניק לאַנד.

„זאָלען זיי צופּוקעט ווערען
קוקענדיג אויף אונזער קרופּניק,
וויא מיר זיצען אַלע פריציש,
דאָ ביי אונזער אייג'נעם טיש !......."

און פערצעהרט איז שוין דער קרופּניק
און פערטריעבען איז דער הונגער.
ווייב און קינדער שלאָפען רוהיג,
אַרע לייבעם דרעמעלט אויך....

דאָך ווער קלאַפּט דאָס דאָרט אין פענסטער
און ווער וועקט דאָס אַרע לייבעם ?
דאַכט זיך, בערקע בים באָם איז דאָס,
בערקע בים באָם און כלי זמרים....

„קומט, ר' אהרון, מאַכט קיין שהיות !
אַלע וואַרטען אונגעדולדיג".
אַרע לייבעם : „אָט איך געה שוין,
קינדער, שאַשע מירל, גיך !"

„דאָך וואָס טהוט מען מיט דעם קרופּניק ?
שנעל דיא פינגער אין דיא העלזער !
זשאַלעוועט ניט, מעהרער.... מעהרער.....
גיט אַוועק צוריק !..... צוריק !...

„דאָרטען װאַרטען פּעטע פּופּקעס,
לעבּערקעס און דאַרע העלזלאך,
קאַפּהענער און פלוימען צימעס
און דער בּעסטער מאַרענאַט.

„קיטקעס, טאָרט און פרישע לעקאך,
צװיבּאַק אַלערהאַנד און קיכלאך,
פּירות פון דיא בּעסטע, װײַנען
כאָטש צו צװאָגען זיך דעם קאָפּ“.

פּאַרטיג שטעהט שוין דאָס געזינדעל:
מאַגען לעער, װיא פאַר דעם קרופּניק
און בּעלעקט זיך שוין בּעצײַטענס, —
אָרע לײַבּעס געהט פּאָראוים....

און דער בּדחן מיט דיא כלי זמר
פּלאַצען פּשוט פאַר געלעכטער,
הערענדיג װיא אָרע לײַבּעס
שטעהט און שליסט שוין אויף דיא טיהר....

„נו, ר׳ אהרן?“ — „אָט מיר געהען!“
„װעלכע מיר, ר׳ אהרן, זאָגט נאָר?
אייך נאָר דאַרף מען, קומט װאָס גיכער,
זײַט מחדש דיא לבנה“....

שטן מקטרג

דערצעהלט אין אַ חסידים שטיבעל.

אַפגעפּראַוועט דיא עליות,
שטעהט ר׳ בענצע אויף דער ביהמע,
שטעהט און גרייט זיך צו דיא תקיעות
מיט אַ טרויעריגער שטימע.
און געגרייט איז אויך ר׳ מעכי
דער כאַנדאַוויטשער בעל בכי
אויסצורופען דיא סיגנאלען,
וועלכע דאַרפען תיכף שאַלען
און פעריאָגען דעם סמאל,
וועלכער מסר׳ט אויף ישראל.

און דער עולם זאָגט מיט בכיות
און עס קלאָגט זיך, וויא דער שטייגער.
באַלד דערהערען זיך דיא תקיעות
און פעריאָגען דעם קטגור.
פון ר׳ בענצעס איין טרומייטער
ווערט דער שטן אַ צודרייטער,
אַ צומישטער, אַ צושטערטער,

?ווער פערשטעהט דאַן זיינע ווערטער
ער פערשווינדט, מלאכים שוועבען
און מיר, אידען, בלייבען לעבען.

אָפּגעכליפּעט, אָפּגעציטערט
אלע „למנצח'ס" זיעבען
און דער עולם איז פאַרביטערט,
שטיל און אומעטהיג געבליעבען,
דאָך ר' מעכי'ם הייסע ריטשעס
אויסגעמישט מיט ווילדע קוויטשעס
וואַרפען סקרוכעס, וואַרפען שרעקען
אויפ'ן עולם און זיי וועקען
נייעם יאָמער בייא דיא ווייבער,
אַז עס ציטערען דיא לייבער.

אָט צוטראָגט זיך דאָס אַ כראָפּען
באַלד דערנאָך אַ שטילעס קאַיכען,
באַלד אַ קרעכצען; באַלד אַ סאָפּען,
באַלד אַ פּישצען אָהן אַ גלייכען,
דען ר' מעכי איז אַ ווינער.
זיין געוויין קען ריהרען שטיינער.
יאָהר נאָך יאָהר אַלץ פאַר דיא תקיעות
פּראַוועט ער אין קלויז דיא בכיות
מיט אַ מורא, מיט אַ ציטער
און צופלאַקערט דיא געמיטהער.

דאָך ס'איז לאַנגזאַם שטיל געוואָרען

און ר׳ בענצע מיט אַ כליפּען
נעהמט פּאַמעלאַך זיך דעם האַרען
און ער לייגט איהם צו דיא ליפּען.
קוים נאָר פאַנגט ער אָן צו בלאָזען:
וועלען חברה זיך צולאָזען
אי פּצפּציה, אי טרטיאל,
מציה, פּציה און שלומיאל
נעהמענדיג זיך וויא יונים
צו דעם „סם“ דעם עזות פּנים.

און ר׳ מעכי האָט מיט מיהע
און מיט איינגעהאַלט׳נע גבורות
שוין געזאָגט דיא ערשטע „תקיעה“,
ציהענדיג איהר אויף טאַרטורעס.
און ר׳ בענצע וויל אַ בלאָז טהאָן
און צום הימעל הויך אַ לאָז טהאָן
דיא מלאכים, דיא מליצים,
וועלכע זאָלען וויא דיא פּריצים
ברייטלאַך פליהען פון דעם שופר
און מבלבל זיין דעם כופר...

דאַך, אַ וועה, אַ וועה, געשריען
ער, דער „סם“ דער כף הקלע׳ניק! —
אַך, אומזיסט ר׳ בענצעס מיהען! —
בלאָזט אומזיסט, דוא מערידאלניק!
ניין; עס וועט דיר נישט געראָטהען! —
אין דעם שופר שטעקט דער שטן.

מעגסט געהן טויזענד מאָל נקיות, —
ער פערהאַלט דיר דאָך דיא תקיעות
מעגסט זיך קוועטשען, מעגסט זיך בלאָזען...
ער איז שטאַרק, ער וועט נישט לאָזען .

און אַ שוידער, און אַ ציטער
פאַלט אויף יעדען, אַלע קלאָגען :
מיט דעם „חברה מאָן" איז ביטער, —
ווער קען געהן מיט איהם זיך שלאָגען ?
דער סמאל , גאָט גערעכטער !
מאַך איהם דוא נאָר צום געלעכטער !
מוטה, ר' בענצע, בלאָזט נאָר וויעדער !
דאָך דער „בחור" ווערט נישט מידער :
ליעגט אין שופר וויא אַ שררה, —
וויל נישט ווערען דיא כפרה .

דאָך ווער שטעהט דאָרט אַ פערקלערטער
אין אַ ספר איינגענאָרעט ?
עפעס רעדט ער פרעמדע ווערטער, —
באַלד פער'דבק'עט, באַלד פער'צרה'ט ;
עפעס רופט ער מאָדנע נעמען
נאָר ווער וויים איהם וואָס און וועמען ?
שליסט דיא אויגען, מאַכט זייא אָפען,
באַלד אין דרום, באַלד אין צפון, —
איז דאָס דאָרטען דער בעל מופת ?
יאָ, ער איז דעם שטן תופס !

און דער עולם קוקט מיט שרעקען

ווִיא דער רַבִּי האַלט מלחמה:
„גאָטט, אַ זכות אָל זיך דערוועקען
ער זאָל גובר זיין דעם טמא!“
און דער צדיק שפּרינגט און דרייט זיך.
בינדענדיג דעם „סם“, פערשטעהט זיך!
און ער שרייט און שילט, און וויעגט זיך,
און ער פליעסקעט און ער קריעגט זיך. —
הערט! ער רופט דיא אבות גיכער, —
איצטער נעהמט ער איהם, אויף זיכער.

נאָר דער „בחור“ איז אַ שווערער.
אַ קאַטאַוועס, שוין פון דורות
וויא ער פּאַקט זיך מעהר און מעהרער
אַלץ מיט אידישע עברות!
און דער רַבִּי בייסט דעם קיטעל
און ער קלעהרט דעם לעצטען מיטעל
וויא דעם „עוכר“ צו פערטרייבען
און זיין בעזען פלאַן צו שלאָגען. —
יאָ, אומזיסט דעם שטן'ס גדולה —
זעה: דער רַבִּי האָט אַ סגולה!

מעגסט שוין בלאָזען, בַּעל תוקע!
שוין געהיילט ישראל'ס וואונדען: —
מיט אַ האָר פון רַבִּי'ס פּאה
ליעגט שוין וויא אַ שעפּס געבונדען
דער מקטרג, דער צושטערער.
פליעסקעט, חסידים, מעהרער, מעהרער!

איהר וועט כאַפּען בייא דעם רבי'ן
דיא שיריים; איהר וועט לעבּען, —
זעהט, דער צדיק ווינקט צופריעדען:
„איצט וועט מען אייך בּלאָזען, אידען!"

און ר' בּענצע פּאָלגט דעם רבי'ן: —
תקיעות קומען, שברים, תרועות
און דיא יונגע קולות שועבּען
און זיי זאָגען אָן ישועות.....
וויא אויף פייערדיגע שימלען
פליהען שרפים אין דיא הימלען
און צומישען שוין דעם שטן —
וויא דער רבי האָט געבּאָטען.
יעדערער האָט רייד געפונען:
„ער זאָל לעבּען האָט געוואונען".

דער ריס

ווען איך בין געוועזן אַן אונשולדיג קינד,
אין וועלט־זאַכען פרעמד און אין גאָט זאַכען בלינד,
געדענק איך: דער שמש אין פּאָליש ביים וואַנד
פלעגט שטעהן מיט אַ לאַנגע רצועה אין האַנד —
מיין טאַטע פלעגט ליעגען ביי איהם צו דיא פיס
און צאָהלען מיט גראָשענס פיר יעדווידער ריס.

עס רוקט זיך דיא צייט, דאַכט זיך, גאָר אונבעטראַכט,
מען האָט מיך מיט מזל אין חדר געבראַכט.
אַ נייער זאָרט לעבען, אַן אַנדער מין וועלט:
אַ אידליק, אַ כעסן, ער שמייסט און ער קנעלט;
ער האַקט מיט׳ן קאַנטשוק, עס ווערט איהם ניט מיאוס—
מיין טאַטע צאָהלט גראָשענס פיר יעדווידער ריס.

בר מצוה, איך שטעה און איך דרשה׳ן געשמאַק,
דער רבי׳ל גיט כלומרשט אַ קניפּ מיר אין באַק,
אַ קניפּ גיט דער חזן מיר אויך און ער זאָגט:
„אַ, וועה ס׳אַראַ קעפּיל דער אינגעל פערמאָגט:
זיין דרוש איז געפּערעלט, זיין מפטיר איז זיס“,
און יעדערער מיינט נאָר צו געבען אַ ריס...

אויף אונגליקען וואַקסט מען, און איך בין שוין גרויס,
מען רייסט מיך פון מיינע געליעבטע אַרויס:
אַ זעלנער, דיא עלטערן וויינען זיך בלינד,
עס וויינט שוין אַ פרוי און עס וויינט שוין אַ קינד.
אַנטלויף נאָך אַמעריקאַ, אָדער געה שים...
וויא שווער איז דיא שיידונג, וויא טיעף איז דער רים!

עס זיינען שוין צעהנדליגע יאָהרען פאַרביי
און אימער דאָס אייגענע נאָך — רייסעריי!
איך זעה אין מיין לעבען קיין איין גאַנצען בים;
אַ אידישעם לעבען — אַ רים אויף אַ רים....
דיא שוהל און דער חדר, דיא „חברה", דאָס לאַנד —
עס רייסט יעדער איינער, וואָס האָט נאָר אַ האַנד....

שלומיאל אין באזעל

עס האָט זיך געענדיגט מיט גליק און מיט מזל
דער גרויסער קאָנגרעס פון דיא אידען אין באַזעל
מיט האָפפנונג צו בויען דעם ווינטען „אריאל“.
דער זאַאל דער פערפוצטער, איז מעהר שוין ניט געסט־רייך,
נאָך פראַנקרייך פאָהרט נארדאו און הערצל נאָך עסטרייך,
צוריק נאָך אַמעריקאַ פאָהרט ר׳ שלומיאל.

עס שטעהען און ווארטען אַ מנין געבריכטע:
„אוי, זעהט, ר׳ שלומיאל דערצעהלט דיא געשיכטע!
וואָס האָבען בעשלאָסען דאָרט אונזערע גדולים?
אוי, ווען ווערט דער איד שוין בעפרייט פון זיין תפיסה?
ווען קריגען דיא שונאי ישראל דיא מיתה?
אָ, ווען וועלען אידעלאך ווערען דיא ע ו ל י ם?

„וויא לאַנג וועט מען צווישען דיא גוים מאַרודזשען?
אָ, ווען וועלען אידען דערלעבען זיך פרודשען
אין ציון, ניט ווייט פון דעם שעהנעם לבנון?
זיך שמייסען מיט בעז׳מער פון גרינע ערבות,
געבונדען מיט לולב, געפלאַנצט פון דיא אבות —
אָ, ווען וועלען אידען זיך בעזימען קאָנען?

„אַ, ווען וועט דאָס טרפות פערלירען דיא שליטה,
און הייליג וועט ווערען דיא אידישע שחיטה . . . .
און אידעלאך וועלען ז י ך עסען צופריעדען ?
אַ, ווען וועט דערלעבען דיא טהייערע אומה
צו געבען דעם כהן אי מעשר, אי תרומה ?
אַ, ווען ווערט שוין ראָטהשילד אַ קיסר ביי אידען ?

„אַ, ווען וועלען קאָנען דעם בורא'ס משרתים
פערשטיינען, דערוּוערגען דיא כת אפיקורסים,
דיא פרייע שווּיסטונעס, זיי זאָלען געשווּעלען !
אַ, ווען, ר' שלומיאל, וועט איהר אַמאָל קאָנען
דיא איצטיגע צרות אין פריידען דערמאָנען
און אנשלאָגען פושקעס אַט וואו איהר וועט וועלען ?

„און נעהמען, און טאַקע גאָר קיינעם ניט פרעגען ;
און שטעלט זיך אַ שייגעץ מיט קשיות אנטגעגען —
אַריינגעפּאַקט גלייך אין דער הייליגער קונע !
וואָס הייסט עפּעס קלערען אין נסתר ? וואָס הייסט עס .
נסתרות, — דער בורא אליין מעהר ניט ווייסט עס,
און אידעלאך מוזען נאָר האָבען אמונה.

„דערצעהלט, ר' שלומיאל, דערצעהלט אונז דעם תוכן :
אַ, ווען וועט דער גיהנום שוין נעהמען זיך רויכען
מיט ז י י דאָרט, אַ רוח אין זייערע טאַטעס !
ווען וועלען דיא שקצים זיך אויפהערען גאָלען ?
אַ, ווען וועט זיך אידישקייט נעהמען בעצאָהלען ?
אַ, ווען וועלען אונזערע ווערען דיא כוואַטעס ?

„דערצעהלט, ר׳ שלומיאל, מיר זיינען דאָך גערן
פון יענער אסיפה דעם אינהאַלט צו הערען —
אַ שפּאַס האָט זיך דאָרט געמוזט קאָכען און רעש׳ן!
אַ קליינינקייט עפּעס דער אידישער גלויבען? . . .
דיא אידישע גאולה! . . . . אוי דאַנקען און לויבען
נאָר דעם וואָס מיר האָבען דיא הענד ניט געוואַשען.“

שלומיאל הייבט אָן זיך פאַר צרות צו קראַצען:
„דערצעהלען פון באַזעל — אוי, זאָל איך צופּלאַצען.
אויב איך קען אפילו אַ וואָרט זיך דערמאָנען,
אַ שפּאַס האָט זיך דאָרטען געטהאָן; איך זאָל קריינקען,
אויב איך קען אַ האָאר האַטש, אַ ברעקעל גדיינקען,
אוי, אידען, געוואַלט! אַ כפּרה מיליאָנען!

„נאָר סתם, וויא קום איך דאָרט אַ איד אַ פּערשמוצטער,
אין יענער געבילדעטער וועלט דער פּערפּוצטער,
אַ וואו עס געפינען זיך זאָלכע מאַגנאַטען,
וויא מאָרדע און יערצעל און אַנדערע גאונים?
כ׳האָב שיער ניט פערלאָרען פאַר שרעק דיא תחתונים;
אַ זכות האָט זיך דאָרט נאָר ערוועקט פון מיין טאַטען.

„אַוואו האָט דאָרט מיינע אַ שטימע געגאָלטען?
אַוואו האָט אַוועדד דאָרט אַ באָרד מיט אַ קאָלטען?
אַוואו האָט אַ חן דאָרט מיין חומש און רש״י?
אוי, אידען, איך האָב זיך דאָרט שיער ניט בעגראָבען,
אוי וועה, ס׳אַרא קאָפּ אָט דער יערצעל מוז האָבען!
אַ קליינינקייט האָט ער פאַרקאָכט דאָרט אַ קאַשע!

„אַ שפּאַס האָט מען דאָרטען גערעדט אויף לשונות!
פּיש, פּיש, אַז איך זאָג אייך, רבותי — גאונות!
פראַנצויזיש און טייטשיש, ווער וויים זיי וואָס נאָך דאָרט?
עס האָט מיך געהויבען, עס האָט מיך געטראָגען,
וואָס זאָל איך אייך אָנהויבען מעלדען און זאָגען?
אוי, אידען, עס האָט מיך געכאַפּט שיער דער בראָך דאָרט.

„פּאַרפּאַלען! נו, בין איך געפאָהרען, געקומען.
וואָס העלפט עס, רבותי? געהט ברענגט דיא מזומן!
פּאַרפּאַלען! אין לעבען קען אַלעס פּאַסירען;
פיר אייך אָבער, אידעלאַך, בין איך אַ קענער,
און „עססעקס" און „העסטער" קען איך, וויא זאָגט יענער,
צו יעדווידער צייט נאָך בעלעהרען און פיהרען.

„נו, געהט, באַלעמוטשעט ניט, זעהט מיר צו ברינגען,
וואָס גיכער דיא רונדע און גלאַטע, וואָס קלינגען,
דען פאָהרען נאָך באַזעל — יאָ, אידעלאַך, שאַצט נאַר!
יא, אמת איך בין ניט געווען אויבען־אָן דאָרט,
פון דעסטוועגען האָב איך נאָך עפּעס געטהאָן דאָרט,
דען קראַצען האָב איך זיך דאָרט איינער געקראַצט נאַר."

א יונג מיט „מעלות“

ער איז א ליכט, ער איז א שאַין,
ער איז א גואל, זאָגט ער,
רוקט אומעטום זיין צונג אַריין,
וויל איבעראַל א מאַכער זיין,
דען חוצפה, דאָס פערמאָגט ער,
ער רעדט פון קונסט, פון ליט'ראַטור,
פון אַלע שעהנע זאַכען,
און ציינגט אַרויס דעם גאַנצען בור
און מאַכט דיא קענער לאַכען.
דער כלל, ער איז א יונג א כוואַט
מיט אַלע גוטע מעלות,
ביים עולם אָבער הייסט ער „סמאַרט“
און פרעגט מיך מעהר קיין שאלות!

ער זאָגט, ער אַגיטירט אומזיסט
און נעהמט דערפאַר א האָר ניט.
אָט היינט איז ער אַזאַ מין „איסט“
און מרגען שוין אַנאַנדער מיסט,
און איבערמאָרגען גאָר ניט.
אין חברות ווערט ער שנעל בעקענט,
דען וועמען טרויט מען גיכער?

און אָפּט פערשטעכט ער זיך דיא הענד
בּיים גראַבּלען אין דיא בּיכער.
איהם קען דער דזשאַדזש, דער אַדוואָקאַט,
ער מאַכט אין קאָורט אָן יעלות,
בּיים עולם אָבּער הייסט ער „סמאַרט“
און פרעגט מיך מעהר קיין שאלות.

און ווילט איהר וויסען וויא ער הייסט,
דער חברה מאַן, דער שעהנער ?
דאַן שווער איך, זיכער אַז איהר ווייסט,
פון איהם נאָר הערט עס זיך אם מייסט,
עס קען איהם יעדער איינער.
ער איז פאַראַן אין יעדע שטאָדט
צו שאַפען אידען קללות,
צו מעהרען וועה, צו בּרענגען שפּאָט,
צו פעפערען דעם גלות.
ער נאַרט דיא וועלט און ווערט ניט זאַט
און ריהמט זיך נאָר מיט מעלות,
בּיים עולם אָבּער הייסט ער „סמאַרט“
מען גלויבּט איהם גאָר אָהן שאלות.

דער לייב און דיא מויז

(פאָלעמישעם)

האָט איהר אַ מאָל געזעהען דעם שטאַרקען לייב
ווען ער דערלאַנגט זיין שטאָלצען קאָפּ אַ הייב
אַ טרייסעל מיט דער גריווע און אַ ברום ?
דער וואַלד דערשרעקט זיך און דיא ערד אַרום.
דער טיגער בלייבט פערבליפט, דער לעמפּערט שטומט ;
דיא אייזערנע גאָרילאַ בלייבט פערמומט ;
פערצאַפּעלט ווערט פאַר שרעק דער ווילדער שוויין ;
דיא שלאַנג קריכט ווידער אין איהר לאָך אַריין ;
דער בער האָט מורא נאָך זיין רויב צו געהן,
דער בעזער וואָלף בעהאַלט דיא שאַרפע צייהן ; —
איין חיה'לע נאָר לאַכט פון לייב זיך אויס,
איין בריה'על'ע אַ נבזה'קע, — דיא מויז.

זיא רעדט זיך שפּעטענדיג און פריילאך
פון וואַלד, פון זיין געקרוינטען מלך :
„איך בין דאָך נאָר אַ קליינער שרץ
אַנטגעגען אייך, איהר גרויסע חיות,
דאָך לאָך איך פון דעם לייב'ס הויות
און האָב קיין ברעקעל דרך ארץ.

זיין קראפט,
קיין האפט,
ניט אמת, מיינע טרייע שרצים,
איהר ווערים, יאשטשירקעס און שקצים ?
זיין ברום
איז דום,
וויא קען ער זיך צו מיר פערגלייכען ?
ער קוקט מיך אָן און מוז מיך וויכען."

דאָך ווען דער פוקס איז גראד דערביי
און הערט דער נבזה'ס קוויטשעריי,
דאן גיט ער פרייליכדיג א לאַך
און זאָגט איהר אוים דיא גאַנצע זאַך :
„וויא זיכער ביסטו, מייזעל, אין דיין „זיעג" !
דען ווער וועט עס מיט דיר געהן פיהרען קריעג ?
דו מעגסט בעליידיגען דעם לייב אליין,
ער וועט געווים מיט דיר אין קאמפף ניט געהן.
מלחמה האַלטען מיט אַ מויז — צו וואָס ?
דו זידעלסט — נו, ווער האָט דערפון פערדראָס ?
ביסט גליקליך, מויז, דיין נישטיגקייט א דאַנק,
דיין קלייניגקייט מאַכט דיך פריי און פראַנק.
מיט דיר צו שטעלען גלייך זיך אויפ'ן פלאַטץ
איז טאַקע נאָר א'ן עסק פאַר דער קאַץ."

דער לאַטוטים

אָדער דער לומפּענשניידער

(פּאָלעמישעס)

שניידער בין איך און וועל שניידען
אימער מעהר און מעהר.
וועה דעם, וואס וועט מוזען ליידען
פון מיין שאַרפע שעהר.
שניידען וועט עס אייך און קלעהמען,
קלעהמען פון דאָס ניי.
ציטערט, דען איך וועל זיך נעהמען
צו דיא שניידעריי!

וועט מיין שעהר ניט שניידען קענען,
גליהט מיין אייזען רויט.
איך וועל פּרעסען, איך וועל ברענען,
ברענען אייך צום טויט.
וועט דיא צייט מיין אייזען קיהלען,
גילט מיין נאָדעל נאָך
און איהר זאָלט אויך ענדליך פיהלען
ביז צום ביין מיין שטאָך.

איך בין אַ „לאַטוטים“, ניקסען
זיינט איהר, — דאָס איז וואָהר!
גאַנצעם האָב איך ניט צו פּיקסען,
לומפּען פּיקס איך נאָר.
אַלזאָ שטומט אין איי׳רע זומפּען,
שמירער פון בעטרוג!
דען צו שניידען אייך, איהר לומפּען,
בין איך גוט גענוג.

ברויט מיט טהעע

נאָר ברויט מיט טהעע, און ברויט מיט טהעע,
דאָס איז א קעסט זאָ אָך און וועה.
דען ביסטו, גאָט, אויף מיר אין כעס,
וואָס דוא ערלויבסט זיך דיעזען שפּאָס ?
צו זשאָלעווען סערדינס אַ באָקס,
אַ שטיקעל קעז, א ברעקעל לאָקס,
אַביסעל מילך, אמאָל אַן איי !
נאָר ברויט מיט טהעע, און ברויט מיט טהעע,
דאָס איז א קעסט זאָ אָך און וועה !

דוא שפּילסט עם תקיפות, גאָט, מיט מיר ?
איך זאָלל זיך איינבעטען בייא דיר ?
נאָך ווייניג האָב איך טאָג און נאַכט
אין בעטען דיך אליין פערבראַכט ?
דאָך וואוין איך אויף דעם פינפטען שטאָק,
מיין תפילה הערסטו וויא אין טראָק, —
משמעות, גאָטט, דוא ביסט אליין
אויך ניט מיט אללעמען, איך מיין,
דיר מוז עס אויך ניט עקסטרא געהן. . . .

נאָר ברויט מיט טהעע, און ברויט מיט טהעע,
וואָס טויג דיא קונצען, איך פערשטעה:
דוא וואָלסט געגעבען, גוטער גאָטט,
דיא צייט איז שלעכט, דוא ביסט באַנקראָט.
דוא ביסט. און מוזט דאָך זיין גערעכט
וואָס העלפט עס, יא, דיא צייט איז שלעכט!
כ'האָב וועקסעלאַך זאָגאר פּארפול,
איך האָב א „מאָרגיידזש" אויף דיין שטוהל,
נאָר געה און קריך מיר אַזש אין זבול!

נאָר טהעע מיט ברויט, און ברויט מיט טהעע,
דאָך וויל איך וויסען דיעזען דרעה:
דוא גיבסט דאָך עפּעס מאַנכען יאָ.
פיר מיר נאָר איז ביי דיר נישטאָ!
אויף דעם בין איך שוין גאָר ניט קלוג,
אַ שווינדעל, הא? ביי גאָטט בעטרוג?
נון, יעטצט פערשטעה איך, גאָטט, איך גלויב,
אז ערד'ם עשירות קומט דורך רויב, —
איך קריך ניט מעהר פאר דיר אין שטויב.

פערשיעדענע ליעדער

אין דער מדבר

עס שטעהט אין ווייטען מדבר
א פעגעלע אליין
און קוקט זיך אום פערואומערט,
און זינגט א ליעדעל שעהן.

זיין הימעל־זיסע שטימע
ווי א ריינסטער גינגאלד פליסט,
און וועקט די א שטילע טויטקייט
די א סטעפע לעער און וויסט.

ער וועקט די א טויטע הימלען
די א שטומע סטעפ׳ם ארום,
דאָך בלייבען טויט די א טויטע,
די א שטומע בלייבען שטום:

פיר וועמען, זיסער זינגער,
זאָג, קלינגט דיין העלער טאָן?
ווער הערט דיך און ווער פיהלט דיך?
און וועמען געהסטו אָן?

דו מעגסט דיין גאַנצע זעעלע
אַריינטהאָן אין דיין ליעד, —
אין דעם פערלאָרנ׳ם מדבר
קיין הערץ דערוועקסטו ניט.

נישט לאַנג וועסטו דאָ זינגען,
איך פיהל עס, איך פערשטעה:
דיין הערץ וועט גיך צושפּרינגען
פאַר עלענד און פאַר וועה.

אומזיסט איז וואָס דו פלייסט זיך,
דאָס וועט ניט העלפען, ניין!
אַליין ביסטו געקומען
און וועסט אַליין פערגעהן.

דער פעדלער

דער היים האָט ער בעהערשט דיא קלויז,
האָט שאלות דאָרט גע׳פסק׳עט,
און דאָ געהט ער פון הויז צו הויז
און טראָגט אויף זיך אַ באַסקעט.

זיין קלער, זיין אויפטהו אין אַ דין
בעטרעפט דאָ מעהר קיין גראָשען.
ער איז אַ איד און ער איז „גרין“,
אָהן געלד און אָהן אַ לשון.

עס גילט דאָ ניט זיין קלוגער דריי
אין תלמוד, זיין הסברה,
דאָ ענטפערט מען איהם: „נאָט טאָ דיי“,
ווער דארף דאָ זיין גמרא ?

זיין רייכער לאַנדסמאַן מייד׳ט איהם אוים,
ער היט זיך, ניט צו זעהן איהם,
ווייל דאָ איז ער געוואָרען גרוים
און דיעזער „גרינער“ קען איהם. . . .

אזוי, אַ, נעבעך געהט ער אום
און קלאַפּט אין פרעמדע טיהרען,
אַזוי פערוועלקט אַ שענע בלום,
וואָס וואָלט אַ פאָלק פערציערען !

היינריך היינע

א מאָנומענט פיר היינריך היינע,
וויא לעכערליך, וויא דום דיא טענה!
א מאָנומענט פון קאַלטען מאַרמאָר,
פיר איהם, וואָס זיין געזאַנג איז וואר'מער,
איז הייסער וויא דיא היטץ פון זומער,
פיר איהם, וואָס האָט דעם טיעפסטען קומער.
געגאָסען אין א געטטליך פייער;
וואָס האָט געצאָהלט אי פיעל, אי טהייער
פיר ליעבעם הייליגע שליחות;
וואָס האָט פערדיענט דיא העכסטע סמיכות,
דיא שעהנסטע קרוין פון פרייהייטס זינגער —
פיר איהם ווילט איהר מיט מענשענפינגער
אין קאַלטען שטיין, וואָס צייט צופרעסט עס,
א דיינקמאַל מאַכען, שאַט, פערגעסט עס!

פערגעסט עס, דען אַ היינריך היינע,
מאַכט זעלבסט דיא מאָנומענטען זיינע.
ער האָט געשמיד'ט אין גאָלד'נע חרוזים
מיט פלאַמען פון זיין אייג'נעם בוזים
א מאָנומענט פיר זיך אויף אימער,
אין „נאָרדזעע“ טיעף, אין הימעלס שימער.
אין יעדער האַרץ, וואָס ליעבט און ליידעט,

אין יעדע זעעלע, וועלכע מיידעט
דעם וועג פון חנופה און געמיינהייט,
אין יעדען גייסט בעלעבט פון שעהנהייט.
ער דארף קיין שטיין, ער דארף קיין צייכען,
איהם קען פערגעסענהייט ניט גרייכען.
ער לעבט און ער וועט אייביג לעבען
וויא דער, וואָס האָט איהם אונז געגעבען.

אַדאַ נעגרי

דיא איטאַליענישע פאָלקס־זינגעריז.

איך האָב אַ ליעבע שוועסטער
אין שעהנעם זידען ווייט.
דיא פייגעל אין דיא נעסטער
אין פריהלינגס בלומענצייט —
זיי לעהרנען דיא געזאַנגען
דיא הערליכע פון איהר,
דען זיא נאָר האָט דיא קלאַנגען
פול הימלישען פערלאַנגען,
פול ליעבליכקייט אָהן שיעור.

און דיכטער און מלאכים
בעוואונדערען איהר האַרף.
זיא זינגט אויף אַנדר'ע דרכים —
איהר ליעד איז היים און שאַרף.
זיא טראָגט דיא היטץ פון זידען
אין איהר געבענשטע ברוסט,
וואָס הייבט זיך פיר דעם מיעדען,
וואָס איז פון פרייד געשיעדען,
פון יעדע לעבענסלוסט.

דערפאר קען איך ניט שטילען
און בּרינג צו איהר מיין דאַנק,
דיא וואַרעמסטע געפיהלען,
דעם הערליכסטען געשאַנק.
דען פונקט וויא זיא בּעקלאָג איך
דיא נויט פון אונזער צייט,
דען פונקט וויא זיא פערמאָג איך
נאָר טרעהרען, דאַרום טראָג איך
מיין גרום איהר פון דער וויט.

דער אידישער סאלדאט

ניט ווייט פון פלעוונא, נאָר אַ הונדערט פופציג טריט,
איז דאָ אַ קבר, אָבער קיינער זעהט איהם ניט,
דער אָרט איז איינזאַם, און פערלאָזען און אליין,
דאָרט ליגט קיין קראנץ, דאָרט שטעהט קיין מאַרמאָר שטיין
דאָרט וואקסט קיין גרעזעלע, קיין בליהמעלע, קיין בלאַט,
דאָרט רוהט אַ טויטער העלד, אַ אידישער סאָלדאַט,
א אידישער סאָלדאַט געפאלען דאָ אין קריעג,
וואו רוססלאַנד האָט געפייערט שטאָלץ איהר גרעסטען זיעג.

א טיעפע, טויטע שטילקייט הערשט דאָרט רונד ארום,
אַלסדינג איז איינגעשלאָפען, רוהיג, שטיל און שטום,
נאָר קוים שלאָגט אוים דער טהורעם זייגער האַלבע נאַכט
אַ שטאַרקער מזרח שטורעם דיא מינוט ערוואכט,
און עס געוויטערט, און עס שטורעמט, און עס שרעקט,
עס ליארעמט און עס פילדערט, גוואלדעוועט און וועקט,
און פון דעם שטורעם שפאלט זיך אויף דיא שטומע ערד
דער זעלנער הייבט זיך אויף פון קבר מיט'ן בלאַנקען שווערד.

ער שטעלט זיך אויף דער פעסטונג מיט א ווילדען מוטה,
און פון דער וואונד ביי איהם אין הערצען גיסט זיך בלוט,

עס פלייצט זיין ריינע בלוט, דיא וואונד אין הערץ אין גרויס,
און ער הייבט אויף זיין שארפען שווערד און דונערט אויס :
„שטעהט אויף איהר קריגס־חברים, צום געריכט ערוואכט !
זאָגט עדות, האָב איך טריי גענוג געקעמפפט אין שלאַכט ?
זאָגט, בין איך ניט פיר רוסלאַנדס עהרע, רוסלאַנדס רייך,
געפאלען אויף דעם פלאַץ מיט אללע העלדען גלייך ?"

און וויא זיין וואָרט פערקלינגט ערוואכען מיט א פלאַם
הילות פיעל, וויא זאַמד ביים ברעג פון שטילען ים,
דאָס גאַנצע קריעגער פאָלק שטעהט אויף צו זיין פערלאַנג,
פון נאָהנטען און פון ווייטען קומט דער שווערער גאַנג,
עס ווערט א טופעריי, עס ווערט אַ קלינגעריי,
אַ געהעריי, אַ דרעהעריי, אַ שפרינגעריי,
און יעדער זעלנער שרייענדיג הויבט אויף זיין האַנד
און שווערט : „דו ביסט געשטאָרבען עהרליך פיר דיין לאַנד"

און באלד ווערט וויעדער שטיל, קיין קאָך קיין טענות מעהר
פערשוואונדען ווערט דיא גאַנצע מחנה מיליטער ;
נאָר אויף דעם פעסטונג שטעהט דער אידישער סאָלדאַט,
זיין יעדעס וואָרט איז דאָרט א גליהענדער גראַנאַט :
„אָ, רוסלאנד ! האָסט מיך פון מיין ווייב און קינד געשיידט,
געשטאָרבען בין איך פיר דיין עהרע יונגערהייט,
פאַר וואָס פעריאָגסטו מיינע עלענדע אַצינד ?
איך שיק אַ טיעפען, שווערען פלוך דיר דורך דעם ווינד !"

און קוים פערהילכט דעם שילטער׳ס קללה פול מיט פיין,
טראָגט איהם דער שטורעם אין דער קאַלטער גרוב אריין

און נאַכט נאָך נאַכט, אָט ריכטיג צו דער זעלבער צייט,
ווערט דאָרט דיא זעלבע סצענע, פון דאָס ניי בעניימ.
דעם זעלנערס טיעפע, שווערע קללות קלייבען זיך, א שרעק,
און מעהרען זיך, און מעהרען זיך, און טראָגען זיך אוועק
אויף פליעגלען פון דעם שטורעם מיט אַ ווילדע האַסט
אין גאַטשינע און שפרייטען זיך דאָרט אוים אויף אַ פאלאסט.

מיין שפּאַקטיוו.

דיא נאַטור האָט מיר געשאָנקען
גאָר אַ טהייערען שפּאַקטיוו,
אונגעשטערט אַריינצובליקען
אין דיא מענשענהערצער טיעף.
מענשענהערצער, מענשענזעלען
און מחשבות, פאַלש און קרום !
אינעווענינ פויל, פערדאָרבען,
אויסענווענינ גוט און פרום.

אידישע חטאים

דיינע ברכות זיינען קללות.
אידעל, זיי דערפאר אין גלות.

עס קומען שוין ווידער די קלעגליכע וואָכען,
די וואָכען וואָס געהען אין טרעהרען אוועק.
די ברוסט ווערט צוציטערט, דאס הערץ ווערט צובראָכען,
דער זינדיגער קערפער, ער פלאַטערט פאַר שרעק.
און טיעף אין א ווינקעלע זיפצט די נשמה ;
זי קרעכצט אין פערבערגענים, וויינט אין דער שטיל.
עס שרעקט זיך דער איד פאר די זינד מן הסתמא,
פיר זיינע פערברעכענס, וואָס זיינען צו פיעל.

ער לאָזט זיך פאַנאַנדער אין קלעגליכע ליעדער,
די טרעהרען, זיי רינען, די שטימע, זי קלינגט.
א גוואלטיגער אומעטה נעהמט דורך אללע גליעדער —
ער רופט און ער בעט און ער וויינט און ער זינגט,
און פלוצלונג דערהערט זיך א תרועה, אַ שברים,
דער פינסטערער שופר ברעכט דורך מיט אַ גוואלט.
עס ציטערען מתים אין זייערע קברים
און טרויעריג כליפעט דער פייגעל אין וואלד.

נו, כליפּ', כליפּע פייגעלע, גיס דיינע טרעלען.
נעהם טיעפער און שטאַרקער, און הייסער דעם שמערץ!
דיין ליעד איז מיר זעהער און זעהער געפעהלען,
ער פּאַסט אַזוי גוט צו דאָס אידישע הערץ.
אָ, נעהם עס אַדורך מיט דיין טרויריגען זינגען,
ניט שפּאָר דיינע וועהען, צוקלינג עס, צוקלינג!
און זאָלען פאַראיינם אַללע סטרונעס צושפּרינגען
ביי מיר טיעף אין בוזים, זינג, פייגעלע, זינג!

עס זיינען געדעכט זיינע שכנים, דיא גוים,
דיא אידישע שונאים, זיי זיינען גערעכט.
יא, גרוים זיינען זעהער דעם אידענס חטאים:
אָ, איד, ביסט אַ זינדיגער, איד, דו ביסט שלעכט!
ביסט ווערט דו זאָלסט ווערען בערויבט און בעריסען,
דיין זינד האָט קיין גלייכען, דיין זינד האָט קיין שיעור:
א איד טאָר ניט זינגען, א איד טאָר ניט וויסען,
א דיכטער, א דיינקער, וויא קומט עס צו דיר?

א אידישער דאָקטאָר, א איד א פּראָפעסאָר,
אַ איד אַ פּאָלקאָווניק, אַ יודע יוריסט!
פיר סאָשקען, פיר וואסקען, פיר זיי פּאַסט עס בעסער!
שלימזל, וואו קריכסטו, פערגעסט וואָס דו ביסט?
גערעכט זיינען דיינע פערפאָלגער, די דריקער!
אויף זיי אַזאַ מזל — זיי וויסען, פערשטייי:
ווען דו ביסט קיין מערדער, קיין הולטיי, קיין שיכור.
אַ ניכטערער מוח—וויא קומסטו צו זיי?

אָט האָסטו דיר שבת! ער זינגט גאָר אַ ליעדעל,
דאָס ווייב מיט דיא קינדער בעגלייטען איהם שעהן, —
וואָס דיינקסטו זיך עפּעס, וואָס דיינקסטו זיך, אידעל,
אַזאַ מין סקאַנדאַל אין א לאַנד צו בעגעהן?
פון דיינטוועגען מעג זיך גאָר האָליען און קריינקען
דער ווירט פון דיא קאָרטען, דער ווירט פון דעם קלוב,
דו שפּילסט ניט, דו טרינקסט ניט, דו זיצט און קיין שיינקען.
געמיינער פערבּרעכער, דו זיטצט גאָר אין שטוב!

און ווילסט נאָך, פאַרשיוועך זשידאָווניק, זיך מעסטען,
צו וואַנקען, צו וואַסקען, זיך גלייכען צום קריסט?
און זוכסט נאָך אַ מונדיר, אַ טשין, און דעם גרעסטען?
„נאַ, וואָט טעביע ראַז!“ און פערשטעה ווער דו ביסט!
„נאַ, וואָט“ — און זיי וויסען, וואָס הייסט עס זיין ניכטער,
זיך זינגען „מה יפית“, זיך זיטצען בערוהט,
אום שבת ארומגעהן מיט גאַנצע געזיכטער,
אַ האָר ניט צודראַפּעט, קיין סימן פון בלוט!

בעטראכט נאָר סטעפּאַנען, אָ, זעהסט? דאָרט געהט סאַשקע!
ס'קוועלט פראָסט דאָס האַרץ ווען מען קוקט נאָר אויף זיי:
דער פּנים צודראַפּעט, דער קאָפּ פול מיט משקה.
דיא ווייב צוקאַליעצעט, לויפט נאָך מיט געשריי,
דיא קינדער צושלאָגען, געלאָזען אין קרעצים,
אי באָרוועס, אי נאַקעט, צוציטערט פון קעלט;
דער טאַטע איז שיכור, האָטש נעהם און פערזעץ איהם,
פערשטעהסטו זאָג, איד, ווי מען לעבט אויף דער וועלט?

ביי'ם קייזער שטעהט אויכעט סטעפּאַן אַ סך גרעסער,
בעליעבטער פיעל מעהר פון דעם בעסטען „יעוורעי",
דען וואָס דיא סטעפּאַנעס בעטרינקען זיך בעסער,
איז אלעס געשמאַקער צו רייטען אויף זיי.
וואָס נוצט דער רעגיערונג אַ קאָפּ וואָס איז ניכטער?
אַן־אָפענע אויג און אַ ריינעם געפיהל.
וואָס זעהט דיא רציחות פון פריסט און פון ריכטער,
און זאָגט נאָך פון חדר אָפּט אוים אין דער שטיל?

ישראליק, הויב אויף צום בעשעפער א טענה;
ער זאָל פון דיר אָפּטהאָן דיא שרעקליכע „זינד".
ער זאָל זיך בעהאַלטען דיא גוטסקייטען זיינע,
און מאַכען דערוויילע דיך שטום, טויב און בלינד —
און אויב ער האָט ליעב דיך אזוי וויא פּארציימען
און רופט דיך נאָך אלעס „מיין טהייערע טויב".
טו זאָל ער אין דיר אויך אזוי וויא אין „לייטען"
אריינגעבען ליעבשאַפט צו שיכרות און רויב.

און כל זמן דו בלייבסט דאָ נאָך צווישען דיא אומות,
יא, איידער דו ווערסט פון דיין גלות בעפרייט
געה, ווער אויך א חבר צו זייערע טומאות,
און מערדער, און שיכור, און ווער אויך אַ „לייט".
וואָס זאָגסטו? דו קענסט ניט, איך וויים עס, אָ, ברידער!
ער קען ניט, ער וועט ניט, עס ווערט מיר ניט גוט!
אָ, קוועלט פון מיין הערצען, איהר טרוי'ריגע ליעדער,
איהר אידישע ליעדער פון טרעהרען און בלוט.

דער יודענשטאאט

אָהער איד און מענש.

אט האָט איהר אַ ליעדעל אין אידישע גראַמען:
עס בינדט אונז קיין זאַך אַלס אַ אומה צוזאַמען.
מיר האָבען קיין לאַנד און מיר האָבען קיין לשון,
דער זיטצט גאַר אין הודו און יענער אין בשן.
גערה, דראָטע צונויף אַ צובראָכענעם שאַרבען!
נאָר מילא, „קיין אינגערע זאָלען ניט שטאַרבען".
מיר האָבען דעם בורא געגוג שוין דאַקוטשעט
און כלומר'שט אַלס אומה געגוג זיך געמוטשעט.
מען זעהט דאָך אַז אונזער נאַציאָן איז צוריבען,
דאָך זיינען מיר וועניגסטענס מענשען פערבליבען?

יאָ, מענשען פערבליבען נאָך אַלע רדיפות.
איז פּראָסטע סאָלדאַטען, איז ניט מיט קיין שליפעס....
מיר זיינען אודאי אַראָפּ פון אַ גדולה,
נו, מילא, פאַרפאַלען, איז ניט קיין „עם סגולה",
איז ניט קיין מלמדים אין וועלט'ס גרויסען חדר...
מען דאַרף אונז ניט מעהרער, געענדיגט אַ סדר!
מען קען שוין דיא תורה, מען וויים שוין דיא חריפות!
וואָס טויג דאָ דיא גרויסקייט און פראָווען נאָך תקיפות?
מיר זיינען קיין פאָלק מעהר, עס מעג אונז פערדריסען,
דאָך זיינען מיר מענשען? אָט דאָס וויל איך וויסען!

אַט דאָס וויל איך וויסען, דאָך לאָזט עס צופריעדען!
וואו זיינען מיר מענשען? וואו זיינען מיר אידען?
מיר זיינען נישט אונטען און זיינען נישט אויבען. —
רבונו של עולם! טאָ וויא זאָל איך גלויבען
דיא אומה זאָל ווידער נאָך ווערען געבאָרען
פון ברואים וואָס האָבען דעם „איך" שוין פערלאָרען,
וואָס ווילען מיט גוואַלד זיין צווישען דיא שונאים
און האָבען קיין חרפה כאָטש שפייט זיי אין פנים
וויא קען אַזאַ שטאָף, אַ צופוילטער, צוטרענטער,
אונז בויען אַ הייליגען אידישען צענטער?

אַ אידישער צענטער, וויא קען עס געמעלט זיין?
וויא קען דאָרט אַ אָרדענונג, קען דאָרט אַ וועלט זיין?
הכשרים און פלאָמבעס און פעטע עליות,
רבנים וואָס טויגען זיך נאָר צו נקיות,
גבאות און פושקעס און פעטש פאַר אַ מפטיר,
און ציצית וואָס מעסטען זיך אוים אויפ'ן קלאַפטער,
און קללות און חרמות, אוןווילדע איסורים,
און דעות פון פוחזים, ריקים און בורים, —
איך בעט אייך, וויא קען אַזאַ כ ת ה ל צ נ י ם
אונז בויען אַ וועלט וואָס זאָל האָבען אַ פנים?

אונז בויען אַ וועלט, אַ, ניט זייא וועלען בויען!
זייא ווילען דעם הייליגען צייט־גייסט ניט טרויען,
זייא וואַרטען משיח זאָל דורכרייטען זעזמער
און נעהמען דעם פאָלק, מערידאַלנע מיט כלי־זמר....
ניט זייא וועלען בויען, ניט זייא וועלען שמידען,

וואו זיינען זייא מענשען, וואו זיינען זייא אידען?
פאַר זייא איז אַנ־אָרט אָט אַוואו נאָר זייא קומען,
אַבּי נאָר אַ מ נ י ן אַבּי אַ מ ז ו מ ן,
אַבּי נאָר אַנ־עירוב דיא דומהייט צו טראָגען,
אַבּי נאָר אַ שוהלכעל אַוואו זיך צו שלאָגען.

אַבּי נאָר אַ שולכעל — ניט זייא ווערלען צ י ו ן
דיא ליעבּע, דיא אַלטע ערוועקען צו בּליהען,
זייא דאַרפען ניט פריי זיין, געבּאָרענע שקלאַפען
פאַר זייא איז אַ שמוציגע גהעטטאָ בּעשאַפען,
אָ! לאָזט זייא פערזינקען און בּלייבּען פערפאַלען,
אויף זייא וועט דער מאָרגען שוין קיין מאָל ניט שטראַהלען.
אָן אייך אָבּער, בּריעדערלאך, יונגע און נ י י ע,
אָן אייך קען איך קניפּען פיעל האָפנונגען טרייע,
הערט אוים מיינע ווערטער! איך גיה אייך יעצט בּענשען.
אויב דאָ אָדער דאָרטען,—זייט א י ד ע ן און מ ע נ ש ע ן!

Lilien

קאטאלאג

פון דער

אינטערנאַציאָנאַלער ביבליאָטהעק פערלאַג קאָמפּ.

		פרייז.
פיליפּ קראַנץ,	קולטור געשיכטע, 3 בענדער, 1000 זייטען, 100 בילדער, שיין געבונדען, פרייז יעדער באנד........	75 ס.
" "	דיא געשיכטע פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציאָן, 3 טהיילען אין איין באנד, שיין געבונדען........	75 "
" "	יציאת מצרים, מיט איין קארטע פון מצרים........	15 "
" "	אַריסטאָטעל, זיין ביאָגראַפיע......	10 "
" "	וואָס הייסט נאַציאָן — זיינען אידען אַ נאַציאָן?........	10 "
י. גארדין,	גאָט, מענש און טייוועל, דראַמע אין 4 אַקטען	25 "
" "	וואָלטער, זיין ביאָגראַפיע........	10 "
דר. קאַספּע,	מעכאַניקע, נאך סיר אייזאַק ניוטאָן	10 "
" "	אַסטראָנאָמיע " " "	15 "
" "	אָנפאַנג פון כעמיע........	15 "

פרייז.

מ. באראנאוו, דער מענש און דיא נאטור........10 ״

ל. טאלסטאי, פּאַטריאָטיזמוס און רעגירונג, 05 ״

״ ״ דער איינציגער מיטעל...........05 ״

ביידע בראָשורען איבערזעצט פון מ. קאטץ.

מאקסים גארקי, ערציילונגען, איבערזעצט פון ח. אלעקסאנדראָוו.......................15 ״

ח. אלעקסאנדראוו, טאָלסטאָי, זיין ביאָגראפיע 10 ״

ב. פייגענבוים, רמב״ם, זיין ביאָגראפיע..............10 ״

מ. וויערניק, רב סעדיה גאון, זיין ביאָגראפיע...10 ״

מ. פרומקין, ר׳ ישראל בעל שם טוב, זיין ביאָגראפיע...........................10 ״

מאררים ראזענפעלד, געזאַמעלטע ליעדער פון מאָררים ראָזענפע״ד, 337 זייטען, אילוסטרירט, שעהן נעבונדען, פרייז... .... $1.00

פיליפּ קראַנץ, אמעריקא פאַר קאָלומבוס, א קולטורגעשיכטליכע נאכפארשונג, 169 זייטען מיט 44 צייכנונגען, שיין געבונדען, פרייז...............50 ס.

פּ. וויערניק, דער ווילנער גאון, זיין ביאָגראפיע 10 ״

ד. מ. הערמאלין, יצחק בער לעווינזאָהן, זיין ביאָגראפיע.. .... 15 ״

פרייז

פיליפ קראַנץ, ברוך ספינאָזא, זיין לעבען און זיין פילאָזאָפיע..........15ס.

" " שבתי צבי, זיין ביאָגראַפיע......15 "

" " יאזעפוס פלאוויוס, זיין ביאָגראַפיע 15 "

" " בר־כוכבא, זיין ביאָגראַפיע......15 "

" " לעססינג און מענדעלססאָהן, זייער לעבען, שריפטען און טהעטיג־קייט. 185 זייטען..................25 "

מאררים ראזענפעלד, היינריך היינע, זיין ביאגראפיע, 85 זייטען..........15 "

דוד פינסקי, ערצעהלונגען, ערשטער באנד, 256 זייטען......................50 "

" " זרבבל, ערצעהלונג...........05 "

דר. ש. פעסקין, סטרייקס און זייער ניצ־ליכקייט פיר דיא ארבייטער..05 "

צו אדרעססירען:

The International Library Pub. Co.,

23 Duane St., New York, U. S. A.